HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

DİRİLEN İSKELET

ATEŞ [illegible] AREVİ

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

DİRİLEN İSKELET

ROMAN

Dördüncü baskı

ATLAS KİTABEVİ — ISTANBUL

MURAT
OFSET
Tel: 528 34 15
1984

HÜSEYİN RAHMİ VE ESERLERİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864 yılında Istanbul'da doğdu. Babası, Sait Paşa adında bir subaydı. Annesini üç yaşındayken kaybetti. Çocukluğu teyzesinin yanında geçti. Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) okudu. Kısa bir zaman memurluk yaptı. 1908'den sonra gazetecilik ve romanlarının geliriyle geçindi.

İlk eserini on iki yaşındayken yazdı. İlk yayınlanan yazısı «Istanbul'da Bir Frenk» adını taşıyordu ve 1888 yılında Ceride-i Havadis gazetesinde yayınlanmıştı. Ahmet Mithat Efendi ile tanıştıktan sonra ilk büyük romanı «Şık» Tercüman-ı Hakikat gazetesinde tefrika edilmeye başlandı. O zaman yirmi iki yaşındaydı.

Ömrünün sonuna kadar yazdığı romanları ve hikâyeleriyle kendini her sınıftan okuyucuya sevdiren Hüseyin Rahmi'nin kişiliğinde pek belirgin noktalar vardır: Istanbul'un konuşma dilini, kenar mahalle kadınlarını büyük bir ustalıkla canlandırır. Bütün romanlarında eşsiz ve dikkatli bir gözleme dayanarak, gerçekçi çığırda yürümüştür. Bir de mizah unsuru; olayları alaylı bir çerçeve içinde vermek, karakterinin başlıca özelliğidir. Duyguludur, Mithat Efendi gibi, o da zaman zaman olayın akışını bir yana bırakarak, felsefe bilgilerini sayfalara aktarmaktan hoşlanır. Yazılarında ortaoyunu ve karagöz'ün anlatım tekniğinden de yararlanmıştır. Konularında Istanbul dışına hiç çıkmamıştır. Gürpınar 1944 yılında Heybeliada'daki köşkünde ölmüş, Heybeliada mezarlığına gömülmüştür.

Atlas Kitabevi, büyük romancının 100. doğum yıldönümünde bütün eserlerini seri halinde basarak, Türk milletine sunmaya karar vermiş bulunuyor. Büyük halk romancısının eserlerindeki konular ve kişiler her zaman canlı ve taptaze kalmıştır. Ancak, aradan geçen uzun yıllar içinde dil bakımından, bugünkü kuşakların kolayca anlayamayacağı duruma gelmişti. Sayısı elliyi aşan bu romanları seri halinde yeniden yayınlamayı kararlaştırdığımız zaman, bu eserleri, yetkili kalem sahiplerine bugünün diline aktartmayı da öngördük. Bu sadeleştirme işinde «Kendisi sağ olsaydı, bugün nasıl yazardı» düşüncesi, ölçü olarak kullanılmıştır. Mustafa Nihat Özön, Tahir Nejat Gencan, Zahir Güvemli, Mükerrem Kâmil Su ve Hüsamettin Bozok'tan meydana gelen bir kurul bu işi üzerine almış bulunuyor.

«**DİRİLEN İSKELET**» ilk defa 1946 yılında yayınlanmıştı. 1967 baskısında **MÜKERREM KÂMİL SU** eliyle bugünün diline aktarılmıştır.

Türk edebiyatında kendi janrında tek isim olan Hüseyin Rahmi Gürpınar hakkında bugüne kadar pek çok araştırma yapılmış, birçok eser yazılmıştır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Müdürü Muzaffer Gökmen 1966'da bunları bir arada gösteren (Hüseyin Rahmi Gürpınar) adlı 250 sayfalık bir bibliyografya kitabı yayınladı.

Üniversite öğrencileri de Hüseyin Rahmi hakkında tezler hazırlamışlardır. Bizim tespit edebildiğimiz tezler ve hazırlayanlar şunlardır:

1 — MUSTAFA GÜRSES (1938 - 1939). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Hayatı ve Eserleri. (Liste, tahlil ve tenkitler). Dünya görüşü, sanatı, roman tekniği ve üslûbu.

2 — SUDİ BAYBARS (1948). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Yarattığı Tipler Hüseyin Rahmi'nin tiplerinin izahı ve tip yaratma vasıtaları.

3 — SATI ERİŞEN (Şubat 1954 - 1955). Hüseyin Rahmi'de Aşk. Hüseyin Rahmi'nin edebiyat görüşü, hayat görüşü. Hüseyin Rahmi'de aşkın yeri. Hüseyin Rahmi'nin aşk görüşü. Evlilik müessesesi, evlilik dışı münasebetler.

4 — NERİMAN GÜRTUNCA (1954 - 1955). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Küçük Hikâyeleri. Hikâyelerinde ele aldığı mevzular. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerinde ortaya koyduğu tipler.

5 — AYDIN KÖKSAL (1953). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın II. Meşrutiyete Kadar Yazdığı Romanların Kronolojik Tetkiki.

6 — GÖKŞEN YÜZAK (1954), Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın II. Meşrutiyetten Cumhuriyet Devrine Kadar Yazdığı Romanların Kronolojik Olarak Tetkiki.

7 — BİRSEN KÖSEOĞLU (1970). Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Deyimler.

8 — FERHAN TÜRK (1970). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1918 - 23 Yıllarında Yazdığı Roman ve Hikâyeler.

9 — ÇİĞDEM DURMUŞOĞLU (1970). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1923 - 34 Yılları Arasındaki Romanlarının Kronolojik Olarak Tetkiki.

10 — ŞENAY GÜLBABA (1970). Hüseyin Rahmi Gürpınar'da Mübalağalar.

11 — ÖMER VURAL (1971). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Altı Eserinde Argo Sözler, Deyimler ve Küfürler.

12 — AYDIN OY (1971 - 1972). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın II. Meşrutiyete Kadar Olan Romanları.

13 — SEVİM ARSLAN (1972). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Makaleleri.

14 — MEHMET ÇEVİRMECİ (1973). NİMETŞİNAS.

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki tezler.

15 — CAVİDE GÜNGÖR (1947 - 1948). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Yedi Eseri Hakkında Kısa Bir Tetkik.

16 — SÜHEYLA YAZICI (1951). Hüseyin Rahmi'nin Hikâyeciliği.

17 — SABAHAT ÖZDEM (1953). Hüseyin Rahmi'de Züppe ve Softa Tipleri.

18 — AYLA PİREOĞLU (1963). Hüseyin Rahmi'nin Romanlarında Kadın Tipleri.

19 — NİHAT YALÇINKAYA. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu: Ressam Hüseyin Rahmi Gürpınar.

1

BİRİNCİ Dünya Savaşı yıllarında mehtaplı bir sonbahar gecesi... Saat on bir. Dükkânları kapanmış Direklerarası caddesinde yalnız birkaç çayhanenin ekonomi bakımından kısılmış lambaları fersiz gözler gibi yorgun, neşesiz yanıyor. Gölge içine kümelenmiş beş on müşteri cigaralarını pırıldatarak sıkıntılı ve ağır konuşuyorlar.

Ufak sarsıntılarla titreyerek sokaktan bir bisiklet geçiyor. Üzerindeki genç bütün gücünü pedallara vermiş, son hızla gitmeye uğraşıyor.

Çayhanelerin birinde iki delikanlı arasında:

— Bisikletle geçeni gördün mü?

— Evet.

— Kim olduğunu tanıdın mı?

— Hayır.

— Doktor Ferhat Bey...

— Bu kadar acele nereye gidiyor? Bir hastası mı var?

— Onun nereye gittiği pek önemli bir sır. Kaç haftadır uğraşıyorum. Ne olduğunu anlayamıyorum.

— Anlayamadığın bir sırrın önemli olduğunu nasıl keşfediyorsun?

— Keşfe lüzum yok. İş meydanda...

— Meydanda olan bir şey nasıl sır sayılabilir?

— Öyleyse dinle.

— Dinleyeceğim. Fakat martaval istemem.

— Şimdi bu Doktor Ferhat doğru şurada Kırk Seymenler yakınındaki Tayfur Beyin konağına gider.

— Bu pek sade bir şey.

— Sade mi, peynirli mi, sonra anlarsın.

— Kıymalı ise yük dirhem kes.

— Alay etme.

— Alay etmiyorum, tabur geçiyorum.

— Dinleyecek misin? Yoksa susayım mı?

— Ben uzun bir lafı dinlemekten sıkılırım. İzin ver de arada bir benim de çenem oynasın. Evet, devam buyrun. Doktor, Ferhat Tayfur'un konağında ne yapıyor? Anlayalım.

— Şimdi Tayfur Bey sokak kapısının önünde elinde bisiklet, alesta Ferhat'ı bekler.

— Ey sonra?

— O da makinasma atlar. İki bisikletli sıkı sıkıya yolu tuttururlar.

— Nereye?

— Topkapı, Silivrikapısı, Mevlânakapısı... İşte böyle kale kapılarından birine...

— Tuhaf şey... Gece yarısı.

— Evet, gece yarısı.

— Kale kapılarında ne yapıyorlar?

— Sur dışına çıkıyorlar.

— Sur dışında ne var?

— Ne var bilmiyor musun?

— Ne bileyim... Türlü türlü şeyler var.

— Sur dışında bir türlü şey var.

— Nedir?

— Mezarlık...

— Beyefendilerin gece yarısı mezarlıklarla alışverişleri?

— İşte benim de merak ettiğim bu ya...

— Aldanmış olmayasın? Onların böyle vakitsiz mezarlığa gittiklerinden kesinlikle emin misin?

— Gözümle gördüm.

— Gördün de bir şey anlayamadm mı?

— Hayır.

— Ne gördün?

— Tayfur'un komşusu Nihat Bey...

— Biliyorum.

— Beni bu meraklı gece macerasma karıştıran işte o oldu.

— Nasıl?

— Haftada birkaç gece Tayfur'la Ferhat, bisikletlerle uzun bir gezinti yaparlarmış. Daima da el ayak çekildikten sonra,

Daima arkalarında koltuktan geçme iri çantalarla. Sırlı bir sessizlik ve çekingenlikle... Fenerlerini yakmadan yola çıkarlarmış.

— Hırsızlığa çıkıyorlar desek ikisinin de sosyal durumu, davranışları kendilerine karşı böyle bir şey düşündürmeye engeldir. Mezarları keşfe gidiyorlar desek o doktor Ferhat, insanın kanla işler etten, kemikten meydana gelmiş bir makina olduğundan başka bir şeye inanmaz. Yani dirinin de ölünün de mana tarafına inanmayan bir zamane gencidir.

— Dinle.

— Dinliyorum. Hem de büyük bir merakla...

— Nihat Bey bunların nereye gittiklerini merak etmiş. Bir gece o da kendi bisikletine atlamış, hiç sezdirmeden arkalarından gitmiş. Mevlânakapısmdan dışarı çıkmışlar. O da gizlenmesini sürdürmüş. Ulu mezarlığın yıkık duvarı önüne gelmişler. İki gece yolcusu bisikletlerini sallasırt edince bu öteki dünya karanlığının yoğunluğuna karışıp kaybolmuşlar.

— Acayip şey... Tuhaf şey.

— Yüzyıllık serviler rüzgârdan hüzünlü sesler çıkarıyor. Surun yıkık burçlarından baykuşlar gülüyor. Nereden geldikleri belirsiz daha başka ıslık, inleme, hişt pişt gibi sırlarla dolu sesler duyuluyormuş. Nihat Bey kara mürekkep koyuluğu ile taşları örten zifiri karanlığa bakmış, mezarlığın değişik perdelerdeki sözcülüğünü dinlemiş, garip bir korku ve ürperme ile titremiş. Fakat büyük bir direnme göstermeye uğraşarak gecenin bu korkunç sırlarını delmek için bisikletinin karpitli fenelerini yakmış. Projektör gibi önüne tutmuş. Servilerin kımıldayan gölgelerine karışarak bazı hayaletlerin cilvelendiğini ve insanla canavar arasında zebaniye benzer şekillerin dans ettikleirni görmüş. Pek fena korkmuş.

— Haydi sen de... İşin içinde bir büyültme, bir şişirme var. Nihat Bey zebaniyi nereden tanıyormuş da orada görünce bilmiş?

— Zebanilerin bazı eski kitaplarda resimleri yok mu?

— Çocuk olma. Hangi ressam yahut fotoğrafçı cehenneme girip çıkarak zebanilerin resimlerini yapmış?

— İnsanlar görmedikleri şeylere hayal güçleriyle birer şekil veremezler mi? Öteki dünya ile ilgili olarak dünyada ne kadar resimler yapıldığını bilmiyor musun? Cennetteki Tuba

ağacının resmini Mızraklı İlmi-i Hal'de (1) görmedin mi? Cehennemin, büyük meleklerin Hıristiyan inancına göre cennetin kapıcısı olan «Sen Piyer»in, şeytanların, ifritlerin müzelere giren ünlü tablolarını hiç seyretmedin mi?

— Şeytanın yalnız resmini değil canlısını da gördüm.

— Nerede?

— Pandomimalarda... Şehzadebaşı tiyatrolarında... Kuyruklu, hayvanlar gibi tepeden iki uzun kulaklı, dışarı sarkık kırmızı dilli, simsiyah zenci bir şeytan... Zebani de ona benzer. Onun boynuzları da vardır. Ağzı bir kulaktan bir kulağa geniş, dişleri kazma gibi, yüzü gayet korkunçtur. Bu kaba resimleri eskiden çarşıda, kapalı dükkânların önünde kurulan resim sergilerinde, Sahaflarda satılan kitaplarda görürdük. Bunların tabiattan örnek almarak yapıldıklarına inanacak kadar budala değiliz. Fakat bizde de görmedikleri şeyleri yaratmada, Avrupalılardan aşağı kalmayan halk sanatçıları vardır. Bizde halk, Herkül'ün, Aşil'in, Perse'nin kim olduğunu bilmez fakat Köroğlu'nun, Şah İsmail'in, Arap Üzengi'nin resimlerini görünce tanıyanlar çoktur. Eski Arap ve Acem şairlerinin, sanatçılarının muhayyileleri bu acayip hikâyeler ve masallar alanında çok eserler doğurmuştur. Neyse, öldükten sonra elinde ateşten topuzlarla karşımıza çıkınca zebani hazretlerinin dünyada iken gördüğümüz resimlerine benzeyip benzemediğini anlarım. Sen şimdi zebaniyi, şeytanı geç. Sözüne gel. Nihat Bey mezarlıkta böyle gayet acayip yaratıkların gezindiğini görünce ne yapmış?

— Fena halde korkmuş. Bisikletine atlayınca haydi babam, fertik...

— Ne tabansız inasanmış. Neye kaçıyor? Mezarlığın içinde Tayfur'la, Ferhat var. Bağırsa işitirler. Zebaniler, ifritler onlara dokunmayıp da Nihat'ı mı boğacaklar? Ey sonra?

— Sonrası Nihat olayı bana hikâye etti. Beni bütün bütün meraka düşürmek için daha da zihin karıştıracak şeyler söyledi.

— Seni meraka düşürüp de ne yapacak?

— Tayfur'la, Ferhat'ı bir gece ikimiz birlikte izleyelim diye bir teklifte bulundu. İki kişi olursak birbirimize cesaret veririz dedi. Ben de teklifini kabul ettim. Onların yolculuğa çı-

(1) Bir tür din kitabı.

kacaklarını sezdiğimiz bir gecede Nihat'ın evinde iki bisiklet hazırlayarak bekledik. Ferhat yine böyle acele ile geldi. Tayfur onu kapının önünde karşıladı, o da bisikletine atladı, hemen yola saldırdılar. Kendimizi göstermemek için arada yeteri kadar bir açıklık bıraktıktan sonra biz de makinalarımıza sıçradık. İzlemeye koyulduk. Mezarlık yolcuları bu defa Mevlevihane değil Silivrikapısı yolunu tutturdular. Mezarlık sınırına gelince yine bisikletlerini omuzlayarak içeri daldılar, biz de arkalarından hırsızlama adımlarla yürüdük.

Gökte ikinci dördüne girmiş küçük bir ay vardı. Onları izlediğimizi sezdirmemek için yine aramızdaki açıklığı korumaya dikkat ettik. Bu öteki dünya bahçesine daldık. Lâkin ayaklarımıza dolaşan otlar, çalılar, birkaç parçaya bölünmüş mezar taşları, çukurlar, tümsekler, iki üç adımda bir birer siyah engel gibi önümüzü kesen serviler ilerlememizi çok zorlaştırıyordu. Gece vakti ölüleri çiğneyerek yürümesi insana türlü kuruntu ve huzursuzluk veriyor. Sanıyorduk ki, onları izlediğimiz gibi bizim de arkamızdan gelenler var. Bazen fena adım atarak uğradığımız sarsıntılarla yere kapanacak gibi oluyor, bazen bir mezar taşı ile kucaklaşıyorduk.

Bisikletlerin demirleri omuzlarımızı eziyordu. Aramızdaki açıklığın uzunluğuna rağmen önümüzde gidenleri seçebiliyorduk. Ferhat'la, Tayfur sırtlarında taşıdıkları bisikletlerin furşları, gidonları arada bir ay ışığının yansıması ile parıldayarak servi gölgelerine bata çıka gidiyorlar ve ikide bir de bir şeyi konuşur, tartışır gibi duruyorlardı. Birkaç defa mezar kovuklarına doğru eğilerek dikkatli dikkatli baktıklarını fark ettik. Gecenin bütün görüntüleri, bütün açıklığı yutarak siyah sırlara çevirdiği, korkular doğuran heybetli garipliği içinde yine hişt pişte benzer fısıltılar başladı. Bazen de kalplerimizin atışlarını duyacak kadar her şey susuyordu. Fakat bu derin sessizliğin de o kadar anlaşılır, o kadar belli bir dili vardı ki, bu sessizlikten de ürküyor, organlarımızda bir kesiklik duyuyorduk.

Nihayet Nihat çevremizi saran manevî kişilere işittirmekten çekinerek titrer gibi yarı anlaşılır bir sesle:

— Feyzi, her adımımda bir ölünün kafasına basıyormuşum da hemen ayağımın altmdan bir şikâyet ve bir lânetleme sesi çıkacak sanıyormu, dedi.

Servilerin artmış, çoğalmış kokuları ile dolu ve bilmem içine ölü kemiklerinden, çürüyüp dökülmelerinden ciğerlerimizi sıkan, kalplerimizi ezen nasıl bir ağırlık karışmış nemli bir hava ara sıra görünmez bir el gibi yüzümüze, vücudumuza dokunuyor, burnumuza doluyor, tüylerimizi ürpertiyordu.

Birdenbire hafif bir kapı gıcırtısına benzer şikâyetli bir hüzünle bir servi inledi. Uzaktan bir gece kuşu buna çmlayan bir sesle karşılık verdi. Bu uğursuz iniltiyi andıran ses yankılar yaparak çevremizde dalgalana dalgalana söndü. İçimizi üşüttü, damarlarımızı dondurdu.

Nihat yine ürkek ve titrek sesiyle:

— Feyzi, şu uğursuz kuşun feryadı bana ne gibi geldi biliyor musun?

— Ne gibi geldi?

— Ey şu mezarlıkta yatanlar, uyanmız. Sırlarınızı çalmak için sizi çiğneyerek üzerinizde dolaşan bu küstahları çarpınız. Kendi yaşadığınız yerden, yurdunuzdan kovunuz.

Nihat daha sözünü bitirmeden iri bir tekenin sakallı gölgesini görmemizle hemen arkasından gırtlağa ait boğum boğum kalm, hırıltılı melemesini işitmemiz bir oldu. Bu gizliliklerle dolu mezarlık hayvanı o kadar yakınımızdan geçti ki, hafif ay ışığının aydınlattığı yer üstünde beliren sivri çatal sakallı, şeytanı andıran başın ayaklarımızın arasından dolaşarak kaybolduğunu gördük.

Bu makinasz filim ürkütücü bir hızla işledi. Geçen şeyin bir hayal olmadığını, görüşlerimizin birbirinin aynı oluşundan anladık. İkimiz de aynı şekli görmüş, aynı korkunç sesi işitmiştik. Nihat benden daha fazla korkmuş olmalı ki, gölgenin bacakları arasından hızla geçişi sırasmda sendeledi, hemen yüzüstü yere kapandı.

— Canm ne var bir gölgeden bu kadar ürkecek? Besbelli çevredeki kasaplardan birinin tekesi otlamak için mezarlığa girmiş olacak. Hem seni şuna inandırmak isterim, ilk gidişinde Nihat'ın gördüğü zebani de yine bu hayvandan başka bir şey değildi.

— Sen gel gecenin bir vakti o sakallıyı mezarlıkta gör de bak ne olursun. Hadi diyelim ki, bu bir keçidir. Fakat o ölüm dekoru içinde en masum hayvan ecinleşiyor, rastgeldiğini çarparak masallarda dinlediğimiz korkunç bir canavar kesiliyor.

— Henüz sizi çarpmadı ya?

— Nihat'ın düşmeden dirseği zedelendi.

— Bunu çarpılma mı sanıyorsunuz?

— Of, galiba kolum kırıldı, dedi. Sonra karşıdan epey uzaklardan karaltılar peyda oldu. Dikkat ettik. Öyle bir sürü sakallının bize doğru geldiklerini gördük.

— Koyun, keçi sürüleri olmalı.

— Olmalı, deyiminde kesin bir mana yok. Bunun için ürkmüş yüreklerimiz, korkmuş gözlerimizle durarak böyle aslı belli olmayan sürülerin yanımıza kadar gelmesini bekleyemezdik. Hemen kararı kaçmaya verdik. Nihat'ın incinmiş koluna girdim. Kendiminkinden başka onun bisikletini de bir parça yüklendim. Mezarlıktan çıktık. Ve işte böyle bu izlememizle hiç bir gerçeğe ermedik. Merakımız birkaç derece daha arttı. Yılmaz kutup gezginleri gibi ikinci, üçüncü, dördüncü seferlere hazırlandık. Fakat Beyler her nedense böyle gariplikler ve gizliliklerle dolu gece yolculuklarının arasını bir süre kestiler. Son defa sıra ile üç dört gece bekledik. Konaktan bisikletler çıkmadı. Önce bu gecikmenin sebebini anlayamadık. Sonra Tayfur'un rahatsızlığını işittik. Acaba delikanlı mezarlığın uğursuzluğuna mı uğradı? Ölüler sırlarını anlamaya gelen dirilerden hoşlanmazlar. Belki Tayfur, bir hayaletin kötülüğüne uğramşıtır, dedik. O zamandan beri gece yolculuğuna çıktıkları yoktu. Bu acele gidişten yine ölüleri ziyarete başladıkları anlaşılıyor.

— Bu tuhaf hikâyende hiç bir alay, şişirme falan yok ya?

— Emin ol, sözlerimin eksiği var, fazlası yok. Macera pek tuhaf. Her türlü hayalin çok üstünde bir tuhaflık görüyorum ben.

— Kardeşim Feyzi, sen beni de meraka düşürdün.

— Bu bilmeceyi çözmek için sen de bize katılır mısın?

— Katıldım gitti.

— Üçleşirsek gerçeğe ermek ümidi artar.

— Şüphesiz. Hem de sizin gibi keçileri zebani sanarak kaçan tabansızlardan değilim. İşin sonuna kadar direnmekten vazgeçmem. Haydi bu geceden tezi yok.

Feyzi saatına bakarak.

— Bu gece vakit geçti.

— Böyle gizlilikleri çözmek için vaktin geçliği erkenliği

hesaba katılır mı? Anlaşılan onlar gece yarısından sonra mezarlıkta bulunmak hesabıyle hareket ediyorlar.

— Çok çalçenelik ettik. Ferhat'ı görür görmez hemen arkasından koşaydık belki yetişebilirdik. Şimdi onlar çoktan kale kapısından dışarı çıktılar.

— Hangi kale kapısından?

— Söyledimdi ya... Hangisi olduğu belli değildir. Her defa başka bir kapıdan çıkıyorlar.

— Her halde biz yine de gidelim. Konağın önünü bir kolaçan edelim. Belki bir engel çıkmıştır da bu akşam henüz yola koyulamamışlardır.

— Sana bizden ziyade merak sardı galiba?

— Ne diyorsun kardeşim? Tayfur Beyefendi kıratında bir kibar oğlu ile Doktor Ferhat gibi bir fen adamının arkalarında iri çantalarla gece yarıları mezarlıklarda ne işleri var? Kaçakçılık mı ediyorlar? Hırsızlık mı, büyücülük mü?

— Hazırda bir bisikletin var mı?

— Kardeşimin rüzgâr gibi bir Pöjo'su var. Silinmiş, yağlanmış hazır duruyor. Yalnız lastiklere hava vermekten başka bir işi yok.

— Zaten Nihat da beni bekler. Ferhat'm arkasından hemen yola çıkamadığıma belki de kızmışır.

— Haydi öyleyse önce Nihat'a uğrayalım. Orada duruma göre bir karara varırız. Haydi, haydi durmayalım.

İki delikanlı çayhaneden dışarı fırladılar.

2

HIZLI adımlarla caddeyi boyuna yürüyorlar. vakit kaybetmemek için hiç konuşmuyorlardı. Tepelerinden ışıklar saçan ay sokağı hafifçe gümüşle bezemişti. Önlerinden koşan gölgelerine yetişmeye uğraşırmış gibi bir acele ile koşuyorlar, lâkin öncülük eden o iki akıcı insan şekli her adımda daha ileri atılarak aralarındaki açıklık hiç değişmiyor, daima aynı ölçüde kalıyordu.

Şehzadebaşı'nm tuhafiyeci ve çeşitli eşya satan dükkânları kapalı idi. Enli saçağın gölgesine gömülmüş bir sıraya oluklu çinko kepenklerden bazıları kulak tırmalayan bir hırıltı ile iniyordu. Cami mezarlığının pencerelerinden iri kavuklu, yıkık, bı-

rakılmış mezar taşları, tarihimizin vakarlı bir dönemini sabitleştiren taş kesilmiş bir müze gibi ay ışığının yarı güne benzeyen sırlı beyazlığı altında heybetli heybetli bakıyorlardı.

Nihayet Feyzi sessizliği bozarak:

— Sadi, şu demir parmaklıkların arkasındaki ölülere bak.. Ay ışığı ile mezar taşı gölgelerinin birbirine girift şekillerinde yüreğimi titreten bir şeyler okuyorum. Ve sanıyorum ki, o şeytanı andıran keçilerin çatal sakallarını hemen hemen göreceğim.

— Yüreğini sıkı tut. O kadar kuruntulu olma. Şehir içindeki mezarlardan böyle korkarsan sonra sur dışındakilerle ne yapacaksm?

Bukağılı Dede'nin önünden saptılar. Nihat, Tayfur'la kapı karşı komşu idi. Evin ziline dokununca hemen birkaç saniye içinde kapı açıldı. Nihat Bey gece yolculuğu için giyinmiş, hazırlanmış, sinirli, öfkeli bir halde karşılarına çıktı. Eliyle avlunun bir köşesinde dayalı duran bisikleti göstererek:

— Bravo Feyzi... Bir saattan beridir boğucu yürek çarpıntıları içinde seni bekliyorum. Neredesin Allahaşkına? Tayfur'la, Ferhat o korkunç gizli gece yolculuğuna çıktılar. Bu gece gökte tam bir ay ışığı var. Ayın on dördü... Işık o kadar kuvvetli ki, izlemeye çıksaydım mutlak bu gizliliğin en önemli bir kısmını öğrenir, durumu az çok anlardık. Karanlıklarda gittik gittik bir şey anlayamadık. Böyle uygun bir geceyi kaçırdığımız için üzülüyor ve ümitsizliğe kapılıyorum.

Feyzi özür dileyerek arkadaşının sırtını sıvazladı, yanaklarını okşadı:

— Ümitsizlenme dostum. Bak sana bir arkadaş daha getirdim. Ona bu sırlı, geceleri yaptığımız mezarlık yolculuklarını anlattım. Sadi bizden fazla meraka düştü. Hemen şimdi arkalarından gidelim diyerek iki ayağımı bir pabuca koydu.

Nihat sinirli sinirli çırpınarak:

— Artık geçti. Onlar gideli bir saat oluyor. Yine arkalarında koca çantalarla bisikletlerine atladılar. Rüzgâr gibi uçtular. Bu gece hangi kale kapısından çıktılar? Ne tarafın mezarlığında bir sır arıyorlar? Bunu bilmiyoruz ki, o semte saldırarak onları izleyelim.

— Aldırma. Onlar ay ışığı demiyorlar, karanlık demiyorlar, bu pek acayip gece yolculuklarına devam ediyorlar. Bu gecekinin son öteki dünya yolculğu olmadığına yemin edebilirim.

Onlar yine çıkacaklar. Yarın gece, olmazsa öbür gece... Üç gece sonra... Beş gece sonra. Mutlaka çıkacaklar.

— Çıkacaklar ama ben çok sabırsız bir adamım. İçimde bu merakla yaşamak bana âdeta işkence geliyor.

— Bir insan gizli bir şeyi ne kadar merak ederse onun çözümü zamanında da o kadar büyük bir zevk duyar.

— Fakat bundan sonra gelecek fırsatı kaçırmamalıyız.

— Kaçırmayız. Şimdi Sadi ile üçümüz bu koğuşturma işini önemle konuşur, tartışırız. Rastlayacağımız güçlükleri ve onlara karşı alınması gerekli tedbirleri düşünürüz.

Nihat Bey:

— Buyurunuz, buyurunuz. Birer kahve, çay içelim. Uzun boylu konuşalım. Çünkü meselenin çekilecek her türlü derde, sıkıntıya değeri var, diyerek misafirlerini orta katta bir odaya aldı.

Sadi Bey içeriye mehtap giren açık bir pencereden dışarı bakarak:

— Bu İstanbul ne kadar yansa, ne kadar yıkılsa, değişse hiç bir felâket onun yüzünden yüzyılların vermiş olduğu soyluluğu büsbütün silemiyor. İşte bakınız, şu Tayfur Beyin konağına... Konağın ay ışığı altında aldığı ortaçağı andıran manzarasına bakınız. Bunun zamane yapılarına benzer bir tarafı yok. Tamamıyle Frenklerin, (manoir) dedikleri eski yapılara benziyor. Mezarlık servilerinin, çitlenbiklerinin, sarmaşıklarının öteki dünyaya ait sıkıntılı, siyah gölgeleri altında boğulmuş. Bu ölü bahçesine bakan pencereleri sık ve yukarıdan aşağıya bütün kafeslerle örtülü. Çevresini saran duvar değil âdeta kale hisarı. İçeride kalan serviler sanki bu kapalı kalıştan sıkılarak başlarını hapishaneden dışarı aşırmaya uğraşıyorlar. Sanki içeride dirilerin, ölülerin saklamaya çalıştıkları bir sır var. Zannedersiniz ki, burası insanlara mahsus bir ev değil, bıraktıkları kafes kemkileri şu mezarlıkta çürüyen ruhların armağanıdır.

Feyzi de pencereye yaklaşarak:

— Sahi kardeş, baktıkça insanın kalbine ürküntü geliyor. Tayfur zengin çocuktur. Şişlileri, Nişantaşları bırakıp da acaba neden konaktan ziyade cinli, perili, uğursuz bir tekkeye benzeyen bu korkunç damın altında oturuyor?

Nihat, Sadi'ye dönerek:

— Hiç konağın içine girdiniz mi?

Sadi hâlâ gözlerini, zihinleri kuruntu ile dolduran manzaradan ayırmayarak karşılık verdi:

— Hayır...

Nihat devam etti:

— Konağın içi, dışı gibi değildir. Öbür taraftan Marmara'ya karşı olan görünüşü fevkalâdedir. Ve her tarafı bir saray gibi mükemmel döşelidir. Bazı odaları birer küçük bedesten zannolunacak kadar antikalarla doludur. Hele büyük salon kıymetli kıymetsiz acayip eşya ile süslenmiş, görülmeye değer bir tuhaflık kolleksiyonudur.

Tayfur Avrupa'nın meşhur şehirlerini gezmiş, akla hayale gelmez tuhaf şeylerden ne gördü ise onların birer örneğini salonunda taklide uğraşmıştır.

Sadi — Ben Tayfur'la selâmlaşırım ama böyle içten içe özel hayatını bilmem.

Nihat — Pek ziyade tuhaflıklar meraklısı bir çocuktur. «Espritizm», ölülerle ilişki kurmak, telsiz telgraf, telefon meraklı, yıldızlarla haberleşme iddiası, fenne ait olsun olmasın her türlü delilik bu çocukta vardır. Komşumdur. Birçok hallerini bilirim. Fakat öyle sıkı fıkı görüşülecek bir adam değildir.

Sadi — Bu delikanlı hakkmdaki merakımı gittikçe artırıyorsunuz. Onun bu mezarlık gece ziyaretleri de bu bin türlü deliliklerinden biri olacak. Fakat nasıl etmiş de bu Doktor Ferhat'ı da kendisine uydurmuş? Ben onu pek ciddî bir genç olarak tanırım.

Nihat — Komşuma karşı dedikodu yapmayı sevmem. Lâkin doktorun bu aile ilişkisi hakkında hiç de hoşa gitmeyen birtakım söylentiler duyuyorum. Ağızdan kulağa öyle kötü kötü sözler fısıldanıyor ki, aslı var m, yok mu? Bilmem. Günahı söyleyenlerin üstlerinde kalsın.

Sadi — Böyle Avrupalılaşmak sevdasındaki serbest fikirli adamlar bu mahallelerde öyle rahat rahat barınamazlar. En fena dedikodulara uğramaktan yakalarını kurtaramazlar.

Feyzi — Tayfur'un kişiliği üzerinde sonra konuşursunuz. Şimdi bu acayip çocuğun hareketlerindeki bilmeceyi çözmeye bakalım.

Nihat — Merakınız ciddi ise üçümüz el ele vererek bu çözülmesi zor işi pek çabuk halledebiliriz.

Feyzi — Nasıl?

Nihat — Önce her rahatsızlığı göze aldırmak ve hiç bir yorgunluktan yılmamak gerek.

Sadi — Zaten işin tadı orada. Bu rahatsızlıkların, yorgunlukların ne olduğunu söyleyiniz. Tekliflerinizin hiç birine karşı bir şey söyleyecek değilim. İşte size önceden söz veriyorum.

Nihat — Bu Tayfur'la, Ferhat'ın gece hareketlerinde hiç bir düzen yok. Belki yarın gece yine giderler. Belki üç gece, dört gece sonra...

Feyzi — Hakkın var.

Nihat — Bunun için siz yarından başlayarak her akşam bana misafir olursunuz. Allah ne verdiyse yeriz. Avluda alesta üç bisiklet bulundururuz. Pencere arkasından onları gözetleriz. İkisi konağın kapısından çıkar çıkmaz biz de makinalarımıza atlar, biraz ara vererek onları izlemeye koyuluruz. Olmaz mı?

Feyzi sözü biraz şakaya bozarak:

— Niçin olmasın? Zaten ben karın doyurmak için akşamları düşecek yer arıyorum. Sen kabul ettikten sonra bu ne olduğu bilinmeyen işin aydınlığa kavuşacağı zamana kadar buraya kapılanmak benim canıma minnet.

Bu sırada oda kapısından ihtiyar bir uşak görünerek:

— Beyefendi, misafir geldi. Müsaade derseniz yamnıza çıkmak istiyor.

Nihat çatık bir suratla:

— Kim?

— Mahalle camiimin meyzini... (Müezzin).

Ev sahibi iki misafirine dönerek:

— Ne dersiniz, gelsin mi?

Feyzi — Niçin gelmeyecek? Tabii gelsin... Biz konuşacağımızı konuştuk. Kararımızı verdik.

Bir dakika sonra eski bir abaya sarınmış kır sakallı, derbeder sarıklı ihtiyar bir softa içeriye girdi. Eli göğsünde, boyun keserek dervişçe bir selâmla alçak bir sedirin ucuna ilişti.

Nihat Bey — Merhaba Meyzin Baba.

Meyzin — Merhaba evlât.

Nihat Bey — Hayrola?

Meyzin — Yok, hiç bir şeyde iyilik kalmadı. Üzerimizden bir Tanrı gazabı esiyor. Bu gidişin ilerisini iyi görmüyorum. Biliyorsunuz, camii şerifin meyzini de benim, imamı da, kayyumu

da... Sliyorum, süpürüyorum. Beş vakit ezanı okuyorum. Bazı geceler kendi kesemden iki kandil yakıyorum. Cemaat gelmiyor. Biz böyle günlerde Tanrı'ya yalvarmazsak, onun evine uğramazsak ne zaman ibadet edeceğiz? Tanrıdan günahlarımızı bağışlamasını dileyeceğiz? Topal Hafızı bilirsiniz. Mevlüt okur, mukabele okur, aşır okur, geçinirdi. Önceleri camiye o gelirdi. Yatsı namazlarında ikimiz cemaat olur, namazımızı kılar, ikişer sûre okurduk. Hafız sizlere ömür, Hakka yürüdü. Artık cemaat gelmiyordu. Fakat halkın bu imansızlığına, bu ihmaline, tembelliğine alıştık. Kimse gelmese de camii şerif kutsallığını muhafaza ediyordu.

Nihat Bey — Ne oldu? Camü şerifin kutsallığını bozacak bir hal mi ortaya çıktı?

Meyzin gözlerini sulandıran bir hüzünle:

— Camii depo yapacaklarmış. Geldiler, çizmelerle gezdiler. Gittiler. O gece sabaha kadar okudum. Namaz kıldım. Dua ettim. Tanrıya ve bütün erenlere, evliyalara yalvardım. Bu yakarışlarım Tanrı katında kabul olundu. Çok şükür bir daha gözükmediler. Şimdi şikâyetim başka taraftan... Komşumuz olacak o Tayfur Bey midir, Menfur Bey midir? Bu çocuk Firavun gibi Tanrı'ya ortaklığa kalkışıyor. Konağın damı üzerinde türlü türlü araçlar... Güya onlarla dünya yüzüne ne kadar yağmur düştüğünü ölçermiş. Hava yarın iyi mi olacak, fena mı, anlarmış, Tanrı korusun, olmaya ki, hiç Tanrı işine karışılır mı? Beyin lalası Halil Ağa Müslüman bir adamdır. Gelir bazen benimle dertleşir. Beyin bu kâfirce davranışlarından yana yakıla şikâyet eder. O söylüyor. Tayfur damın üzerine araç koymuş, gökyüzü ile konuşuyormuş. Konakta bir odası varmış. İçeriye kimseyi koymazmış. Duvarlarda düğme gibi bir şeyler, teller, yuvarlaklar... Sonra bir masanın üzerinde yine teller, borular, semaver gibi araçlar, gramofon borusu, iri şekerci külâhı gibi ağızları geniş birtakım nesneler... Bunların ortasına otururmuş. Kulaklarına ufak birer tekerlek yapıştırırmış. Etrafı dinlermiş. Bu âlemin dört köşesinde ne oluyor, ne bitiyor, hepsini işitirmiş. Bu hal keramet sahibi kimselere mahsustur. Evliya işidir. Ne haddine birtakım abdestsiz, namazsız, temizlikten yoksun herifler, birtakım kâfirler ve kâfir mizaçlı insanlar, boruların önlerine oturup da kulaklarına araba beygirlerinin göz kapakları gibi tekerlekler

koyarak gökleri dinlesinler. Tanrı'nın sırlarına ersinler. Bu küstahlar karınlarının gurultularını duyarlar da gökten ses geliyor sanırlar.

Sadi Bey daha fazla susmaya dayanamayarak:

— Meyzin Efendi, bunlara telsiz telgraf, telsiz telefon diyorlar. Her millet bu yeni fenler için çalışıyor. Türk gençlerinin böyle şeylerle uğraşmaları neden kabahat olsun?

Meyzin Baba bir iki tövbe getirdikten sonra:

— Kabahattir. Günahtır. Tanrı'ya ortak koşmadır.

— Neden?

— Dinimiz telli telgrafı kabul etti mi ki, telsizini makbul sayalım?

— Medeni milletler neler yaratıyor, buluyorlarsa onları bilmek ve biz de onlara uymak zorundayız.

Meyzin yine birkaç defa Tanrı'dan günahlarını bağışlamasını dileyerek:

— Hiç bir vakit kâfirlere uymak zorunda değiliz.

— Görüyorsunuz ya onlar gökte uçuyorlar. Biz yerde kalırsak halimiz yaman olur.

— Uçsunlar. Onlar kâfirdir. Çünkü uçmak küfürdür. Çünkü uçmak kuşlara, meleklere mahsustur. Bizim uçmamız istenmiş olsaydı Yaradan Hazretleri insanları kanatlı yaratırdı. Mademki Tanrı bizi uçmak için yaratmamış. Ona inat uçmak, Tanrı'ya ortak çıkmaktır. Evet uçuyorlar. Görüyoruz, uçuyorlar ama şimdiye kadar kaç bin kâfirin korkunç düşüşlerle toprak üzerinde kafaları dağıldı. Beyinleri patladı. Gâvur inadı bu... İşte yine de uçuyorlar. Uçuyorlar ama bu ısrarın sonunda nasıl gazaba uğrayacakları, ne korkunç uğursuzluklarla karşılaşacakları belli değildir.

Nihat göz ucu ile Sadi'ye işaret ederek:

— Meyzin Baba, sen Tayfur Beyden şikâyet ediyordun. Sonra söz başka yönlere atladı. Yine esasa gelelim'

Meyzin zihnini toparlamaya uğraşır gibi biraz düşünerek:

— Ha evet, bu netameli çocuktan söz ediyordum. Bu acayip yaratık ruhlarla da haberleşiyormuş. Bu ne küstahlık, bu ne delilik? Daha doğrusu ne yalan, ne martaval... Onun konuştuğu Tanrı'dan gelen iyi ruhlar değil kötü ruhlardır. O Bey şeytanlarla görüşüyor. Görürsünüz, bu çocuk en sonunda çıldırır. Öteki dünyaya ait sırları açığa vurmak kutsal ruhlara

yasaklanmıştır. Onlar dünya işlerine de hiç karışmazlar. Bu mübarekleri masa başıan çağırıp da onlarla bu alçak dünyanın fesatlıklarına, dedikodularına dair konuşmalar yapmak iddiası iğrenç bir saçmalıktır. Masa başma gelenler dirilerle birlikte şarap, konyak içenler şeytanlardır. Yüksek ruhlarla buluşma ermişlere, evliyalara mahsustur. Dam'ara teller germek, teneke borular, birtakım araçlar koymakla onlarla görüşülemez. Bu Tanrı'dan gelme iyi ruhlara ancak tesbih çekerek, ibadet ederek, Tanrı adını anma ile, lâilâhe illâllah diye diye erişilebilir. Göklerin sırlarını bulmaya uğraşmak Tanrı'nın isteğine aykırı şeytanca bir harekettir. O sırlar bu dünya gözü ile görülmez. Eğer yüce Tanrı onları bize bildirmek isteseydi bize başka türlü göz, başka türlü duygu, başka türlü güçler verirdi. Behey budala, birkaç camdan meydana gelen dürbününü göklere çevir, arkasına geç, uğraş bakalım ne göreceksin? Aylar, güneşler, yıldızlar, birbirini izleyen yollar, yollar, konak yerleri... Git, git.... Büyükayı yıldız kümesi, Küçükayı yıldız kümesi, gezegeni, duranı, bütün yıldızları, bütün uzayı gez dolaş, bakalım ucunu bucağını görebilir misin? Meyzinliğime bakıp da beni küçük görmeyiniz. Ben Cafer Halebi'nin yüksek kürsüsünde okumuş bir adamım. Tanrı'nın sırları bu dünyanın oyuncak dürbünleriyle görünür mü? Hâşa, hâşa, o nasıl Tanrı'dır ki, yaratış sırları dürbünlerin parlak camları önünde bu ahmak insana boyun eğsin... Frenkler dürbünlerle göklere baktılar, baktılar da bize ne söylediler? Daima birbirini yalanlayan, çürüten martavallar okudular. Bunlar daima bozuşukluk içinde kalacaklar, hiç bir zaman ve hiç bir gerçek üzerine aralarında birleşme olmayacaktır.

Efendim, ziyaretimden maksat size İlâhiyattan söz etmek değildir. Bu benim gücümün, yetkimin kat kat üstündedir. Biz daima okullarımızdaki yüksek bilimler derslerini Bedros'a verdik. Yanko'ya verdik. Mösyö Hofman'a, Mösyö Koklan'a verdik. Sonunda böyle olduk. Dinimizin kuralları gereğince bir Müslüman bildiklerini bilmeyen Müslümanlara öğretmekle görevlidir. Geçen ramazan Beyazıt Camii şerifinde vaaz etmek istedim. Ağız açar açmaz beni derhal çal yaka ettiler. Dünya meselelerinden söz edecek değilsin. Cemaata yalnız İslâmın kuruluşunu, dinin kurallarını öğretecek, anlatacaksın, dediler. Sonra gazetelerde okudum, gördüm ki, halk terbiyeyi gidip ti-

yatrolardan öğrenecekmiş. Tanrı korusun. Tanrı bağışlasın, tiyatrodan, Zuhuri'den, Karagöz'den edep öğrenmek.

Sadi — Hakkın var Hoca Efendi. Halk camilerden dine ait, dünyaya ait, eğitimle ilgili pek çok şey öğrenebilir. Nasıl ki bugün Avrupa'da Hıristiyan ahaliye kiliselerde çok yararlı yenilikler aşılanıyor. Lâkin bir şartla: Eski dedikodu vaaz sistemini bırakmalı. Vâizlerin kafaları yeni bilgiler, yüksek fikirlerle yetişmiş olmalı. Kürsüye çıkar çıkmaz müsbet bilimlere karşı atıp tutmaya, telsiz telgrafın, telefonun, uçağın, teleskopun, mikroskopun, tiyatronun, sinemanın kaçınılması gerekli şeytan buluşu şeyler olduklarını söylemekle halka ve özellikle İslâm dinine hizmet edilmiş olmaz.

Meyzin derin derin göğüs geçirerek:

— Evlât sus, sizin gibi gençlerle bu konular üzerine sohbet etmek sevdasında değilim. Çünkü faydasız olduğunu bilirim. Ne kadar tartışırsak tartışalım ne ben sizi inandırabilirim, ne de siz beni imanımdan döndürebilirsiniz. İnsan insandır. Bazen şaşırır. Bilmem nasıl oldu da söz istemeden bu yola döküldü. Demin de söylediğim gibi ziyaretimin sebebi başka idi. Tayfur Bey gökten düşen yağmurları ölçsün, karları tartsın, yarın hava güzel mi olacak, fena mı? Şeytanla görüşerek bilinmeyen âlemlerden haber versin. Göklerle haberleşsin. Belki Tanrı bu günahlarını bağışlar. Fakat mezarlığa saldırıda bulunmasın. İşlemekte olduğu bu günahı görüp de susmak elimden gelmiyor.

Sadi — Vay Tayfur Bey mezarlığa saldırıda ım bulunuyor?

Hoca içini çekerek:

— Hay hay...

— Nasıl? Ne suretle. Rica ederim Hoca Efendi, anlat...

Meyzin Tanrı'nın adını söyler gibi gözlerini yumdu. Başını sağa sola çırpındırarak:

— Gece mezarları karıştırıyorlar.

— Meyzin Baba, yanlış görmeyesin?

— Yanlış değil evlât. yanlış değil. Vakit gece idi. Fakat kaç defa açık seçik gördüm. Tayfur o Ferhat adlı doktorla beraber konağın mezarlığa açılan küçük kapısından hırsız gibi çıkıyorlar. Mezar kovuklarını karıştırıyorlar. Dertleri, maksatları nedir? Anlayamadım. Müslümanlara bu dünyanın ne üstünde rahat kaldı ne altında...

Üç delikanlı artan meraklarının kıvılcımları gözlerinden

saçılarak birbirine bakıştılar. Bu gizli işin tuhaflığı gittikçe büyüyordu.

Meyzin göğsünden kopan ahlarla üzüntülü üzüntülü sözlerine devam etti:

— Birkaç defa niyetlendim. Karşılarına çıkıvererek, bu yaptığınız şey dine, imana aykırıdır, demek istedim. Lâkin bilirim Tayfur Bey kibirli, kendini yükseklerde gören bir çocuktur. Zengindir. Sözü geçer, hükmü yürür. Onun yanında benim gibi bir meyzin parçasının ne önemi olur? Belki karşılık olarak sert bir davranışta bulunur. Kötü bir lakırdı söyler. Kalbimi kırar. Güttüğüm dava büyüktür. Ben de dayanamam. Karşılık veririm. Kendim hakarete uğramakla beraber ölüleri de saldırıdan kurtaramamış olurum korkusu ile sustum. Lâkin bu suskunluk bana çok ağır geliyor. Düşündüm, taşındım, size baş vurmayı daha uygun buldum.

Nihat Beyefendi, siz Tayfur'un hem komşusu hem de dostusunuz. İkiniz de bir yaşta gibisiniz. Deyimi hoş görünüz, zamane gençleri birbirlerini iyi anlarlar. Ben kulunuzu hiç söze katmadan ona öğüt veriniz. Fen adına, ilerleme, medenilik adına, her ne uğurda olursa olsun mezarlarla oynamak iyi değildir. Toprağın altına çekilmişleri bu dünya işlerine karıştırmaya, onlardan sır anlamaya uğraşmanın sonu, Tanrı korusun, pek fenaya varacağını bir güzel anlatınız.

Meyzin sustu. Dalıp kendinden geçmiş gibi yine gözlerini yumdu. Üç genç inançlarına bağlı, saf adamın içten gelen üzüntüsü karşısında duygulandılar. Evet, Tayfur'un mezarlarla önemli bir işi olduğu esaslı bir şekilde anlaşılmış oluyordu.

Meyzin Efendi dalıp gittiği âlemden bir iki tekbir getirerek ayrıldı. Gözlerini açarak:

— Çocuklarım, dinimizce inaçlarınız olduğuna ve benimle eğlenmeyeceğinize güvenim olsa size önemli bir açıklamada bulunurdum.

Sadi — Baba Efendi, çok şükür üçümüz de Müslümanız. Müslüman evlâdıyız. İmanımız kuvvetlidir. Mana âlemi ile eğlenen hafif mizaçlı kimseler değiliz. Zamanımız bilimine, fen ve tekniğe aykırı olmamak şartiyle ve bunlara saygı göstererek istediğinizi söyleyiniz. Bizi aydınlatmış ve memnun etmiş olursunuz. Bu madde dünyasının ötesinde bir de sırları çözülme-

miş bir mana âlemi bulunduğunu inkâr edemeyiz. Size tuhaf bir şey söyleyeceğim. Bu bir tesadüf müdür, yahut manevî bir şey midir, hangisinde karar kılınacağını bilmiyorum. Siz buraya gelmezden önce biz üçümüz de Tayfur Beyin mezarlıklarda ne aradığını düşünüyor, bu gizli uğraşıyı çözmeye çalışıyorduk. Bunun üzerinde konuşup tartışıyorduk. Sizin aynı meseleye dair görüşmek üzere buraya gelmeniz tuhaf bir tesadüf değil midir?

Meyzin Efendi derin bir hayretle:

— Tesadüf değil oğlum, tesadüf değil. Bu hal bizi uyarmak için mana âleminin bu surette görünüşüdür. Çünkü buraya ben kendiliğimden glmedim. Beni ermişlerden bir zat gönderdi:

Üç delikanlı, saflığını taşıran ihtiyar meyzinin bu son sözünü gözleriyle birbirine yorumlamak için yine bakıştılar. Nihayet Nihat sordu:

— Meyzin Baba, sorumu affedersiniz, siz Tanrı'nın ermişleriyle bir ilişkide mi bulunuyorsunuz?

Bir onaylama süzgünlüğü ile başı göğsünün üstüne düşen ihtiyar:

— Eyvallah...

— Onlar size fikir ve emirlerini ne gibi bir aracı ile bildirirler?

— Mana âleminde...

— Demek buraya böyle bir emirle geldiniz?

— Evet... Bu mesele ile uğraştığınız sırada gelmem, işin mana ile olan ilgisini açıklâmaya yetmez mi?

— Gerçekten...

Gençler halin tuhaflığı önünde bir süre düşündüler. Sadi sessizliği bozarak:

— Hangi ermiş kimse tarafından geliyorsunuz?

— Komşumuz Bukağılı Dede Hazretleri tarafından.

— Getirdiğiniz manevî emir nedir?

— Dede Hazretleri dün gece mana âleminde ziyaretleriyle âciz kulu şereflendirdiler ve gönlünü şad ettiler.

— Manaya ait emirleri nedir?

— Pek öfkeli idiler. Frenklere göre deneyler yapmak sevdası ile İslâm mezarlarını abdestsiz, kirli elleriyle karıştıran o Tayfur'a ya kendin söyle, yahut bir aracı ile şöylet. Küstahlı-

ğında bundan ileri varmasın. Söz kâr etmezse, gel bukağılarımı çöz, buyurdular.

Meyzin bu sözleri o kadar büyük bir iman içtenliğiyle söylüyordu ki, rüyasında ihtiyarın böyle bir bildiriye muhatap olduğuna gençlerin şüpheleri kalmadı. Adamcağızın saflığına saygı duyarak bu psikolojik meseleyi kurcalamaya kalkışmadılar.

Sadi — Peki, başüstüne Meyzin Efendi, merak etmeyiniz. Elimizden geldiği kadar öğüt vererek Tayfur Beyi uyarmaya çalışırız.

Meyzin Efendi kendi kendini dinlemeye gelen Bukağılı'mn ruhunu arar gibi açık pencereden ay ışığının gümüş örtüsü altında sırlarla dolu uyuyan mezarlığa bakarak:

— Oğullarım, dikkat ediniz. Tayfur Bey bu kâfirce işinde ısrar edecek olursa sonunun dehşetini göreceksiniz.

Üç genç, Bukağılı Dede'nin böyle bir bildiri ile Meyzine görünmesini bir keramet saymaktan yani rüyayı gösterenden ziyade görenin pek samimî inancından meydana gelme ruhsal subjektif bir şey olduğuna inanıyorlardı. Lâkin kendilerini büyük bir çekicilikle uğraştıran bu mesele üzerine Meyzinin de bu suretle baş vurması meraklarını bütün bütün tutuşturuyordu.

3

KARARLARI gereğince ertesi akşam Sadi ile Feyzi Nihat'ın evinde toplandılar. Üç bisiklet avluda alesta duruyordu.

Üç genç, her biri bir pencere önünde, gözler Tayfur'un sokak kapısma dikili, büyük bir müjdeci habere bağlanır gibi uzun, sıkıntılı, sabır ve tahammülü yakan bekleyiş saatları geçirdiler.

Konağın kapısı açılmıyor değildi. Lâkin beklediklerinden başkaları girip çıkıyorlardı.

Bir gece, iki gece, üç gece, dört gece hep böyle, gece ilerledikçe karşıki kapıyı gözetlemek için üçünden biri pencere önünde gözcü kalarak nöbetleşe uyuyorlardı.

Nihayet beşinci gece Feyzi pencere önünde nöbet beklerken sevinçle arkadaşlarını uyandırarak:

— Kalkınız, kalkınız. Müjde... Doktor Ferhat bisikletle geldi. İşte konağa giriyor.

Bu uyandırma üzerine üçü de yangın haberi alan itfaiye erleri gibi hızla yerlerinden fırladılar. Acele hazırlanarak bisikletlerinin başına indiler.

Hepsinin cebinde dolu tabancaları ve makinalarındakilerden başka birer elektrik fenerleri vardı. Şimdi üçü de aralarındıkları kapıdan birer küçük çarpıntı ile karşıki konağı gözetliyorlardı. Nihat'ın hesabına göre Doktor Ferhat bu gece alışılmışın dışına çıkmış, bir saat geç gelmişti.

İçeride de epey durdular. Acaba niçin çıkmıyorlardı? Yoksa bir engel çıkmış, bu gece bu gizliliklerle dolu yolculuktan vaz mı geçmişlerdi?

Üç arkadaş bu endişede iken konak kapısmm iri kanatlarından biri menteşeleri üzerinde gıcırdayarak açıldı. Tayfur önde, Doktor Ferhat arkada bisikletlerini ellerinde yürüterek sokağa çıktılar. Kısa külotları, diz çorapları, sırtlarında koca çantaları yine sırlı geziye doğru yollanacaklarını gösteriyordu.

Saat biri geçiyordu. Bisikletlerinin fenerlerini yakmadılar. Ufukları kapalı dar sokakların havasında henüz görünmeyen küçük ayın hafif aydınlığı gecenin koyu karanlığını kırarak ortalığa şafağımsı bir aydınlık serpiyordu.

Meraklı yolun yolcuları bisikletlerine atlamadılar. Caddeye çıkmadılar. Arka yollardan konuşa konuşa telâşsızca gidiyorlardı.

Kırk beş elli adım ara verdikten sonra izleyiciler de yola düzüldüler.

İki arkadaşının ortasında yürüyen Sadi:

— Arkadaşlar, bu kovalamamızda gayet önemli davranmak gerekmektedir. Yani dikkatli demek istiyorum.

Feyzi — Şüphesiz.

Sadi — Sallapata bir iş yapmalıyım.

Nihat — Bir plan içinde hareket edelim. Meselenin en önemli tarafı, onlara kendimizi göstermemek, izlendiklerini sezdirmemektir.

Feyzi — Bunun için ne yapmalıyız?

Sadi — Onur meselesini bir yana bırakalım. İçimizde en iyi bisiklete binen kimdir?

Feyzi — Üçümüz de fena binmeyiz. Lâkin senin her ikimize üstünlüğünü inkâr edecek kadar da vicdansız değiliz.

Sadi — O halde bisikletlere binince ben otuz meter kadar ileriden gitmeliyim. Siz biribirinizden ayrılmayarak bu mesafe içinde arkamdan gelmelisiniz.

Nihat — Neye iyi o?

Sadi — Önce üçümüz birlikte kovalayacak olursak çabuk görülürüz. Arkalarından bisikletliler geldiğini hissederlerse belki kuşkulanırlar. Sırlarına eremeyiz. Bir bisikletli öndekileri daima görüş mesafesi içinde bulundurmakla beraber kendini onların gözlerinden koruyabilir. İkincisi şimdi önümüzdekiler hangi yollardan hangi sur kapısma gidecekler, bunu bilmiyoruz. Istanbul'un kenar mahallelerindeki o dar, dolambaçlı sıçan yollarını düşününüz. Birbirine yakın üç eğri büğrü köşe dönerek önümüzden kaybolurlarsa belki artık onları bulamayız. Bizim o semtlerde dolaştığımız yok. Oralarda ömrümüzde hiç geçmediğimiz sokaklar var. Bunun için ben size öncülük edeceğim. Benim işaretlerime göre hareket edersiniz. Gerekirse üçümüz birleşir ve yine ararız.

Öndekiler hâlâ yayan gidiyorlardı. Kendi planına göre Sadi ilerledi. Ötekiler uygun bir ara bırakmak için geriliediler. Tayfur'la, Doktor arka sokaklardan yürüye yürüye camiin köşesinden eski Saraçhane caddesine çıktılar. Parka doğru ilerliyorlardı.

Birdenbire cadde genişleyip mesafe açılınca hâlâ hüzünlü fakat yirmi dakika öncesine oranla artan ay ışığında öndekilerin gözlerinden gizlenmenin güçleştiğini gören Sadi, sokak başında bekledi. Araya epey bir mesafe bıraktıktan sonra arkalarına düştü.

Onlar tramvay yolunu izleyerek Dave Hanına doğru gidiyorlardı. Fatih Camii hizasını geçtiler. Yan sokaktan Edirnekapı caddesine çıktılar. Hemen makinalarına atladılar. Sadi adım adım öndekileri izleyerek dönüp dönüp elleriyle arkadakilere de işaret ediyordu. Arkadaşlarına acele etmeleri için bir emir verdi. Onlar da caddeye ve sonra bisikletlere fırladılar. Üç bölüme ayrılan bu beş genç hemen in cin olmayan bu tenha

cadde üzerinden, kaldırım taşlarının vücutlarına verdiği devamlı titremelerle sarsıla sarsıla uçuyorlardı.

Beyoğlu caddesinden geçerseniz yüksek, sağlam yapıların yüzlerinde memleketin uğradığı sürekli felâketlerden bir iz, bir yıkıklık eseri göremezsiniz. Bu uğursuzlukların, sıkıntıların ağırlığı altında inleyen, çöken, biten Istanbul'dur.

Yüzlerinden rüzgârdan başka bir yardım elinin sildiği yoksulluk pudrası altında kağşamış bu barakacıklar, aralarına karışan mezarlık parmaklıklarıyle sıralanarak sarkan saçakları, dökülmüş kafesleri ve sakat, kambur, bel vermiş durumları ile caddenin iki tarafını dolduruyordu. Memleketteki beslenme zorluğu ve ticaretin iflâsını (kaşeksi) ye uğrayarak küçülen dükkâncıklardan anlamak pek kolaydı.

Zincirlikuyuyu geçtiler. Öndekiler kovalandıklarını anlamadan, arkalarına dönüp bakmadan bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallara vererek koşuyorlardı. Fakat Çukurbostan duvarının ortasma doğru gelince birdenbire durdular. Sadi, sol taraftaki çeşmeye yirmi otuz adım kala sokağın hafif kıvrıntısından yaralanarak sağ tarafa sindi. İşaret vererek arkadakileri de durdurdu

Makinelerinden birine bir sakatlık ârız olmuş olmalı ki, birkaç dakika onu tamire uğraştıktan sonra yine bindiler. Yola düzüldüler.

Çukurbostan'ı geride bıraktılar. Yine sol taraftaki çeşmenin önünden yukarı kale kapısına doğru hızlandılar.

Cadde enli, az meyilli ve iki tarafı dolambaçsızdı. Öndekilerden gizlenmek için zorluk başlamıştı. Bunu fark eden Sadi çeşmenin karşı köşesine saklandı ve arkadaşlarına yaklaşma işareti verdi. Nihat'la Feyzi hemen yetiştiler .

Sadi — Şimdi işin en zor kısmına geldik. Onlar kale kapısını bulmayınca biz bu köşeyi terk edemeyiz. Çünkü görülürüz.

Nihat — Onlar kapıdan çıkınca hemen arkalarından yetişemezsek önümüze açılan dört yol ağzından hangisine gittiklerini nasıl anlayacağız?

Sadi — Eğer sur caddesinden Topkapı'ya doğru giderlerse pek uzun bir mesafeye kadar kendilerini uzaktan görmek kabildir. Eyüp tarafına saldırırlarsa yine gözlerimizin önünden pek çabuk kaybolamazlar. Hamidiye köyüne uzanan mezarlık caddesine dalarlarsa yine gözlerimizin önünden çarçabuk kaça-

mazlar. Fakat orta kahvenin yanından inen dördüncü mezarlık yoluna kaçarlarsa kendilerini pek kolay göremeyiz. Ama öteki üç yolda vücütlarından eser sezemezsek o çarpık yöne gittiklerini anlarız.

Sadi hem acele acele konuşarak fikirlerini bildiriyor. hem de gözlerini ileriye uçan bisikletlerden hiç ayırmıyordu.

Öndekiler kapmın tonozuna yaklaşmak üzereyken:

Sadi — Haydi şimdi uçmalıyız. Birbirimizden ayrı gitmeğe de lüzum yok.

Gerçekten üçü uzun bir çizgi üzerinde bir sıraya uçtular. Öndekiler kapının siyah çerçevesi içinde kaybolduktan az sonra onlar da yetiştiler. Kale kapısını dış sura bağlayan kaldırımı iri minder büyüklüğünde taşlardan döşenmiş kuru köprüden dört yol ağzına aktılar.

Hemen birer birer yolları bütün dikkatleriyle gözden geçirmeğe başladılar. Feyzi elini Hamidiye köyüne giden sağdan ikinci yola uzatarak:

— İşte, işte... Omuz omuza kaldırımlarm çukurlarına gire çıka dalgalanarak gidiyorlar.

4

YOLUN iki tarafında ormanlık gibi sık mezar taşlarında, gençlere ayakta bakan hassas, sinirli birer ölü görünüşü vardı. Dirilerin bile ölü halini aldıkları gecenin bu sakin sessizliğinde huzurlarını bozmağa gelenlerin kim olduklarını anlamaya uğraşıyorlar sanılıyordu.

Feyzi — Ne korkunç oluyor. Gece yarısı böyle uçsuz bucaksız büyük mezarlıklardan hiç geçmemiştim. Yüz binlerce ölünün içinde birkaç diri ne kadar yabancı, ne kadar zayıf, ne kadar ürkek kalıyor.

Nihat — Şu mezarların içinde yığın yığın çürüyen kemiklerden başka bir şey olmadığını bilmiyor musun? Öndekilere baksana, hiç ürküyorlar mı?

Feyzi — Onların biri filozof öbürü doktor. Bu imansızlara kemik nedir, diye sorarsanız size bunun fosfat ve klorür döşo, karbonat döşo ve benzeri şeylerden meydana geldiğini söyleyeceklerdir.

Nihat — Yalan mı? Mesele başka türlü ise bizi inandır.

Feyzi — Ben ne cami vâiziyim. Ne filozofum, ne de doktor. Kimyager de değilim. Kimsenin inançlarını değiştirmekle, düzeltmekle de görevli sayılmam. Herkes zihninin varabileceği kadar düşünür. Aklının erdiğine inanır. Fakat şu tepelerden denizlere kadar inen bu sonsuz mezarlıklarda ölümün yüzyıllardan beri toplanmış bir manası, bir heybeti var. Sessiz dişleriyle cesetleri yutan bu çukurların üzerine insanların kuruntusu öyle korkunç tuhaflıklar yığmıştır ki, mezarlık deyince yüreğinde soğuk bir ürperme, bir korku duymayan insan bulunmaz. Halkın cadıları, hortlakları hep buralardan çıkar. Cinleri, perileri, inançsızları, saygısızları çarpmak için hep buralarda dolaşır.

Nihat — İşte açıkça söylüyorsun. Halkın bu mezarlıklara yığdığı kuruntu diyorsun. Sonra kendin bu kuruntudan ürküyorsun.

Feyzi — Bu çukurların içinde, eriyen ve eriyecek bütün varlıkların sırları gömülü... Mezar deyince ne kâfir, en inançsız, inkârcı kimselerin bile yürekleri titrer diyorum sana...

Nihat — Ben mezarlardan halk gibi korkuya kapılarak titremem. Ha insan kemiği, ha hayvan kemiği... Kurban Bayramında etini yedikten sonra kemiklerini bahçeye gömdüğünüz koçun mezarından niye korkmuyorsun?

— Ben kuru lafa önem vermem.

— Kuru laf değil. Duygumu söylüyorum.

— Gerçekten bu ölüm tarlasından korkmuyorsan sana şimdi şuradan geniş bir mezar kovuğu göstereyim. Gir içine yat. Yoksa bana karşı başka türlü iddianı ispat edemezsin.

— Her nerede olursa olsun yere kazılmış bir çukurun içine girip de topraklara bulanmak hoşuma gitmez.

Biraz önden giden Sadi:

— Lafa bir son veriniz. Biz buraya böyle iddialar için değil başka maksatla geldik. Öndekileri gözden kaybedeceğiz. Buraların öyle bir akustik hali var ki... Küçük bir lakırdı büyüyor, dalgalamp gidiyor. Seslerimizi öndekilere işittirirsek iş falso olur.

Soldaki çeşmeyi, sağdaki mezarcı kulübesini geçmişler, su terazisinin önüne gelmişlerdi. Birer büyük sandığa benzeyen pehleri çarpılmış eski biçim mezarlar istifsiz, düzensiz bir

yığıntı ile iki tarafı dolduruyor, eski düz duruşlarını kaybetmiş bazı taşlar fısıldaşan iki insan gibi baş başa vermişlerdi.

Henüz yükselmemiş olan ay eşyayı asıllarının birkaç katı büyütüyor, servileri yerlere uzanmış korkunç birer gulyabani yapıyor, fesli, kavuklu taşların yere düşürdüğü acayip gölgeleriyle mezarlığın dehşet veren bir karikatürünü çiziyordu.

Üç delikanlı gölgeleri birer deve kadar tümseklenen bisikletlerinin üzerinde yolun elverişli taraflarını arayarak, taştan taşa hoplayarak nefes nefese gidiyorlar. Gittikçe diriler şehrinden uzaklaşıp ölüler yurduna dalıyorlar. Mezarlarm derinliklerindeki gizlilik, sessizliklerindeki heybet artıyor. Sanki adım adım başka bir âleme yaklaşıyorlar. Başka bir yaradılışa katılıyorlar. Gezegenlerden birine yükseliyorlar.

Feyzi birdenbire:

— Nereye giriyoruz Allahaşkma?

Sadi — Öndekilerin gittikleri yere...

Feyzi — Onlar hangi sırra ermeğe koşuyorlar?

Sadi — Bilmem. Şimdi öğreneceğiz.

Feyzi — Biz bu işe tuhaf bir merakla eğlence şeklinde başladık. Fakat böyle vakitsiz bu ölüm tarlalarının içinde dolaşıp öteki dünyanm kokusunu aldıkça çocukluk ettiğimizi anlıyorum.

Nihat — Neden?

Feyzi — Kardeşim bu mezarlar dirilere birer kucak kemikten başka hiç bir sır vermezler. Şimdiye kadar bu gizliliğin arkasmdan koşanlar boşuna yorulmuşlardır. Belki kimyagerler bir gün altının nelerden meydana geldiğini ispat ederler. Fakat hiç bir fen adamı, hiç bir kimse ölüye öteki dünyanın yani ahretin sırlarını söyletemez. Tayfur'la Ferhat budalalık ediyorlar, olmayacak bir şeyin ardından koşuyorlar.

Sadi — İşte iyi ya... Biz de bu budalalığın türünü anlayacağız. Yoksa şu mezarlardan karşımıza bir zevzek ölü çıkıp da onun bize: «Buyrunuz şuraya. Birer kahve, sigara içelim de size güzel bir konferans vereyim.» demiyeceğini gayet iyi biliyoruz.

Şimdi Hamidiye köyüne doğru genişleyen ufuk gittikçe daha sırlarla dolu, hafif, rüyalı bir aydınlıkla açılıyor, yolculara ötede toplanıp bekleşen ruhlarla görüşmeye gidiyorlarmış gibi bir kuruntu geliyordu.

Sadi anî bir hareketle makinesinden yere atlayarak yavaşça:

— Dikkat... Öndekiler bisikletlerden indiler. Galiba konaklama yeri burası. Bakalım ne yapacaklar? dedi.

Arada aşağı yukarı iki yüz metreden fazla bir mesafe vardı. Fakat yol genişleyerek servilerin karaltısından kurtulmuş olduğu için Tayfur'la Doktorun hareketleri seçiliyor, hafif ay ışığı arkadan vurduğundan öndekileri gösterdiği kadar gerideki leri de onlardan saklıyordu.

Üç arkadaş aradaki mesafeyi koruyarak beklediler. İleridekiler karşı karşıya durmuş, bir şeyler konuşuyorlardı. Lâkin mesafenin uzunluğundan hiç bir lakırdı işitilmiyordu.

Beş altı dakika konuştuktan sonra besbelli kararlarını verdiler. Makinelerini sırtlayınca sağ tarafa yani Eyüp mezarlığına daldılar.

Sadi — Haydi kaçırmayalım. Öncülüğü yine bana veriniz. Daima servileri, mezar taşlarını siper alarak ilerleyelim.

Nihat — Yoldan mı ilerleyelim? Mezarlığın içinden mi?

Sadi de bunu düşünüyordu. Hareket işareti vererek:

— Durmayalım. Onların mezarlığa girdikleri noktaya kadar yoldan gidelim. Başka türlü yapacak olursak o mezar taşı ormanlığı içinde beyleri gözden kaçırırız.

Bisikletleri ellerinde yürüterek hızlıca ilerlemeye başladılar.

Sadi kaldırımların bozukluğu içinde sarsılan sesiyle diyordu ki:

— Onlar bizi uzaktan bu yol üzerinde görseler yolcu sanırlar. Fakat mezarlığın içinde kendimizi seçtirirsek tabii kuşkulanırlar.

Nihat — Nereden saptıklarına iyi dikkat ettiniz mi?

Sadi — Evet, evet... Çitlenbik midir, meşe midir? Mezarlık sınırında bir top ağaç var. İşte tamam o hizadan girdiler.

Üç dakika sürmedi. Top ağaca vardılar. Mezarlıkta yer az bir meyilden sonra birdenbire aşağı doğru dikleniyordu. Taşların gerilerinde siperlenerek ileriye baktılar. Ne bir mırıltı işittiler ne de önlerinde hareket eden bir karaltı gördüler.

Nihat ümitsizce:

— Kaybettik mi? dedi.

Küçük ayın ışığı bayırın çukuruna düştükçe sönüyor, hiç bir şey seçtirmez bir şekilde kararıyordu.

Sadi engin karanlığın bu yorgunluğunu gözleriyle delmeye uğraşarak karşılık verdi:

— Henüz işimizin ümit kesecek bir anında değiliz. Lâkin zorluk başladı. Şimdi üçümüz enine bir çizgi üzerine açılarak kendimizi göstermemeye dikkat ede ede aşağı inelim. Onların karaltılarını gördüğümüz veya seslerini işittiğimiz zaman sinelim. O vakit yalnız birimiz yaklaşsm. İkimiz alargada dursun. Fakat dikkat ediyor musunuz? Önceleri batıya doğru giderken şimdi kuzeye döndük. Ay aydınlığı arkamızdan vururken şimdi yanımızdan geliyor. Onlardan korunmak daha da zorlaştı. Ona göre dikkat lâzım...

Üç delikanlı bisikletlerini omuzlayarak hırsız adımları ile yokuşu inmeğe başladılar. Yazın kavurmuş olduğu kuru otların, dikenlerin, çalıların arasından sonbahar yeşilliği sürüyordu. Bağrında, çürüttükü insan etiyle yağlanan toprağın ağır havasmı servilerin, kekiklerin antiseptik kokuları hafifletiyor, fakat her soluk alışta ahrete ait bir koku ciğerleri sıkıyor ve daima kalpleri iki dünya sınırında gezinildiğini hatırlatan bir hüzünle eziyordu.

Bir ara seyrelen serviler, yine sıklaştı. Bazı nakışlı, yazılı taşlar upuzun toprağa gömülerek kaldırım meydana getirmiş, bazı büyük pehli mezarları yer, tamamiyle ve sanki bütün kimlikleriyle yutmak için hasretli bir sarılma ile kavrayıp kendine çekmişti.

Sıklaşan gölgeler küçük ayın ışığını şimdi büsbütün boğuyor gibiydi. Karaltılar daha da koyulaşarak, derinleşerek, acayip şekiller alarak büsbütün korkunçlaştı. Şimdi gözler, kulaklar, burunlar, zihinler hayat dışmda birtakım duygularla doluyorlar, başka şeyler görüyorlar, işitiyorlar, kokluyorlar, düşünüyorlar... Böylece kendilerini sırlarla dolu bir âlemin eşiğinde buluyorlar gibiydi.

Üç genç sekiz on metrelik enine bir çizği üzerine adımlarını terazileyerek, etrafı süzerek inmektelerken sağ ucda bulunan Feyzi'nin yürek çırpıntısından kasılmış bir sesle:

— Hişt... Hişt... dediği işitildi.

Ortada giden Nihat sordu:

— Ne var?

Feyzi — Dinle, işitirsin.

Nihat dinledi. Hart, hartt, hart sanki yılan kadar iri bir kurdun büyük bir kütüğü kemirmesi gibi biteviye bir ses duydu.

5

ÜÇÜ DE duydular. Bütün dikkatleriyle kulak verdiler. şimdi o hart hartlara arada bir homurtu gibi hiç de hoş olmayan bir ses daha karışıyordu. Hiç bir notaya gelmeyen, ne olduğu anlaşılmayan bu sesler gündüz ortasında işitilse belki kulaklara bu kadar kötü gelmez, insanı evhamlandırmazdı. Fakat gittikçe sönen bir ay, gittikçe çukurlaşan bir mezarlık, gizliliklerle korkunçlaşan karaltılar, bütün bu dekor içinde sinirler geriliyor, insanın üzerinde korkutucu, ürpertiler veren kötü bir etki yapıyordu.

Sadi öbür uçta yani seslerin geldiği tarafa en uzak noktada bulunduğu için sordu:

— Ne oluyoruz?

Nihat — Acayip korkunç sesler geliyor.

Sadi — Nereden?

Nihat — Geldiği yer belli değil. Belki etrafımızdaki mezarlardan.

Sadi — Ölü ses vermez. Hele şu mezardaki kemiklerin dile geldiği görülmüş bir hadise değildir. Yürüyelim.

Feyzi, çizgi yönündeki hareket noktasını bırakarak Nihat'ın yanına geldi:

— Ya cadılar, hortlaklar, bunlar sessiz yaratıklar mıdır?

Sadi — Böyle şeylere inanıyor musunuz?

Feyzi — İnanmıyorum ama şimdi içime bir şüphe girdi. Bu söylentileri hep toplasak ansiklopedilerden büyük ciltler meydana gelir. Bunların hepsi asılsız mıdır?

Feyzi — Avrupa'lı bilim adamları içinde bile bunlara inananlar var. Bu ünlü adları benim kadar sen de bilirsin. Psikolojiye, manevi şeylere ve müsbet ilimler dışında kalan tabiatta-

ki bilinmiyen kuvvetlere dair yazılmış ciddi eserleri okumamışsan da işitmişsindir.

Sadi — Azizim, bu meselenin burada tartışmasını yapacak değiliz. Bunu uygunsuz buluyorum. Ne vakit tabii tarih bilginleri hortlak efendiyi veya cadı hanımı yakalarlar, boyunlarına zinciri takarlar, hayvanat bahçesine getirirler, neden dolayı ve ne suretle hortladıklarının tarihçesini esaslı bir şekilde açıkça anlatarak kafeslerinin üzerine asarlarsa bunun bir gerçek olduğuna herhesle beraber ben de inanırım. Şimdi bu konunun sırası değil. Yürüyelim... Öndekileri kaybettik.

Nihat — Sahi... Nereye sıvıştı onlar? Hiç sesleri çıkmıyor.

Feyzi — Ya çarpıldılarsa?

Sadi — Böyle ahmakça söz istemem. O kadar zamandan beri buralara geliyorlar, çarpılmadılar da bu gece mi ecinniye, hortlağa uğrayacaklar?

Hart hartlar yine duyuldu.

Feyzi Sadi'ye:

— İşitiyor musun?

— İşitiyorum.

— Bu acayip ses nedir? Nereden geliyor?

— Aşağıdakilerin göremiyeceklerini bilsem şimdi elektrik feneriyle etrafı arardım.

Nihat — Olmaz. Hem aşağıdakileri kuşkulandırmış oluruz... Hem de...

Delikanlı sözünü bitirmeden sustu. Sadi sordu:

— Ey hem de?

Bu defa lakırdıyı Feyzi tamamlayarak:

— Hem de hortlağı kızdırmış oluruz. Çünkü onlar aydınlık sevmezler. Yarasa tabiatlıdırlar. Bir söylentiye göre de cadı, kocaman bir yarasa imiş.

— Haminnenden iyi tabiat dersleri almışsın.

Feyzi'nin kararsızlığı üzerinde durdular. Bir süre hart hartları dinlediler. Ses bazan duruyor, bazan yavaşlıyor, bazan artıyordu.

Sadi nihayet sordu:

— Feyzi gelmiyecek misin?

— Bu sesler içime acayip bir korku getirdi. Bile bile çarpılmak istemem doğrusu...

Sadi — Nihat sen?

Nihat — Ben de biraz korkmuyor değilim. Fakat sen yürürsen eşlik ederim.

Sadi — Feyzi, biz Nihat'la gidiyoruz. Sen burada tek başına kal. Bakalım korkan mı çarpılacak? Korkmayan mı?

Feyzi telâşla:

— Ben gitmeyince tabii sizi de bırakmam.

Sadi — Biz seni gitmeye zorlamadıktan sonra sen bizi kalmak için nasıl zorlayabilirsin?

Feyzi — Arkadaşlık böyle olur. Anca beraber kanca beraber...

Yine sustular. Hafif bir rüzgâr servileri fısıldattı. Uzaktan kahkaha kuşu acı alaylarını gecenin sırları içine saçarak güldü. Güldü, güldü, sanki: «Delikanlılar, korkmaymız. Burada ben varım. Çarpılırsanız yine böyle gülerim.» demek istiyordu.

Şüpheli hortlak yine homurdandı. Sadi birdenbire sinirlendi. Hemen yerden bir taş kavrayarak kanının bütün coşkunluğu ile sesin geldiği tarafa fırlattı.

Nihat ile Feyzi mezarlığın bütün kötü ruhlarına karşı savaş açmak demek olan bu son derece küstah hareketten fena halde şaşırarak, gözler taşın düştüğü noktaya takılı, çarpmış gibi br süre öylece durdular.

Sadi, kendisi de bu atılganlığının sonucundan kopacak kıyameti anlamak ister bir merakla gözlerini karanlığa dikti. Eli tabancasında bekliyordu. Üçünün de meraktan, endişeden kırpılmıyan gözlerinin önünde, biraz ileride bir karaltı kabardı. Hortlak zırtlak ne ise bu canlı bir şeydi. İşitilen sesin şimdi kesilmiş olmasına göre hart hartları yapan yaratığın bu olduğu anlaşılıyordu.

Üç insan ve bu ne olduğu bilinmeyen, hareketli karaltı karşı karşıya durdular. Sadi, aşağıdaki Ferhatla Tayfur'u ürkütmemek için bu mezalrık canavarı tarafından hücuma uğramadıkça ateş etmemeğe karar vermişti.

Üç arkadaş bu canlı karaltının ne olduğunu merak ettikleri gibi galiba o da gece yarısından sonra mezarlıkta bu ölü sessizliği içindeki bu yalnızlığını, bu bir köşeye çekilmede bulduğu rahatını bozanların kimler olduğunu anlamak için bakıyordu.

Hemen bir dakika süren ve iki tarafın birbirini seçemediği bu acıklı, meraklı yüzleşmeden sonra hortlak sanki: «Ne benden size zarar gelsin, ne de sizden bana» filozofluğu ile ağır

ağır yokuştan aşağı yürüdü. Kendinin kötü bir yaratık olmadığını böylece anlattı.

Nihat — Galiba mezarlığın serinliğini, otlarını, kekiklerini ahırın bozulmuş havasına, mahpusluğuna tercih eden bir öküz.

Sadi avuçlarının içinde boğduğu bir kahkaha ile:

— Öküz değil koca kulaklı bir eşekti. Fark etmediniz mi?

Feyzi, göğsünde birikmiş korkuyu birkaç puflama ile boşalttıktan sonra:

— Bunun bir öküz veya eşek olduğunu haydi kabul edelim. Ya o hart hartlar neydi?

Sâdi — Hayvan hart hart yerden ot koparıyor. Burnuna toz, diken doldukça hızla nefes verip dışarı çıkarmak istiyordu. Seni bu kutsal yerde donunu ıslatacak kadar korkutan zavallı bir eşeğin işte bu kadar tabiî hareketleriydi. Ohh inekten korkan adama yalnız kahkaha kuşları değil mezarlıktaki ölüler bile güler.

Mezarlık bayırı altında kaybolan karartının arkasından hâlâ gözlerini ayırmayan Feyzi:

— Uydurup benzetip söylüyorsunuz. O hayvan mıydı, ne idi? Yüzünü, kulağını nasıl fark ettiniz? Ben kör değilim ya... Hiç bir şey seçemedim.

Sadi — Ne olursa olsun o bizden korkup çekildi ya... Şimdi biz kendi işimize bakalım.

Üçü de mezarlık bıyırının bir dere gibi çukurlandığı vadiyi seçebildikleri kadar gözleye gözleye bir sıraya inmeğe başladılar.

Feyzi — Ah ah... Bu nihayetsiz karanlık Kâğıthane yoluna, Bahariye Dergâhına kadar uzanır. Göz önünden kaybettiğimiz Tayfur'la Ferhat'ı bu ölü mahşerinin içinde artık nerede bulacağız?...

Sadi birdenbire:

— Sus, sus, bir ses işitiyorum.

Şimdi üçü birden etrafa kulak kabarttılar. Evet, hafif bir inilti, mırıltı gibi bir şey duyuluyordu. Rüzgâr mıydı? Kuş mu? Yoksa başka bir hayvan mı?

Nihat — Mezarlığı sessizlik, sakinlik yeri sanmak pek yalnış bir şeymiş. Kuruntu verici ne kadar acayip sesler duyuluyor.

Sadi — Çürüyen cesetlere üşüşen hayvanlar vardır. Sırt-

lanlar, porsuklar, dağ fareleri ve daha neler... Bu geniş imarette yiyecek aramaya gelirler. Tabiat hiç bir yeri boş ve hareketsiz bırakmaz.

Feyzi — Şimdi burada bir sırtlanla karşı karşıya gelmek hoş bir şey olmaz. Belki deminden rastladığımız şey bu türdendi. Belki bir mezarda ölü kemiriyordu.

Sadi — Hepimizin ceplerimizde dolu tabancalar var. Üç babayiğit bir porsukla baş edemezsek yuf bize...

Nihat birdenbire haykırmak istedi:

— Gördünüz mü?

Sadi — Neyi?

Nihat — Şurada... Şurada... En karanlık noktada bir şey parladı, sönsü.

Feyzi — Mezarlığa nur iniyor.

Sadi — Bu Frenklerin (feu follet) dedikleri şeydir. Yalnız mezarlıklarda olmaz. Süprüntülüklerde de olur. Bataklıklarda da... Hayvanlara ve bitkilere ait maddelerin çürüdükleri yerlerde fosfor idrijenden yükselen anî bir ışıktır.

Nihat parmağı ile işaret ederek:

— İşte, işte bir daha oldu. Ve sönmedi. Hâlâ devam ediyor.

Bu defa parlayan şeyi Sadi ile Feyzi de gördüler. Elektirk ışığına benzeyen temiz bir aydınlık sütunu çukurda, mezarların arasında dolaşıyordu.

Sadi bunu görünce:

— Ha... Bu Frenklerin (feu follet) dedikleri şey değil. Bu âdeta bizim Tayfur'la Ferhat'ın elektrik fenerleri... Mezarlıktaki araştırmaları her ne türdense işte bu çukurda ona başladılar. Müjde Beyleri yakaladık. Aman ses etmeyiniz. Merak ettiğimiz sırrı bu gece ereceğiz. Yavaş yavaş siz arkamdan geliniz. Dur dediğim noktada durunuz. Hortlaktan, çarpılmaktan korkmayınız. Bakınız, onlara hiç bir şey olmamış. Biz niçin orta oyununun «ahta petası» gibi çarpılalım? Hem biz onlar gibi öteki dünyaya ait mahfazalarını karıştırarak ölüleri gücendirecek, cadıları kızdıracak bir maksatla gelmedik. Aman aman... Yokuştan aşağı adımlarınızı hesaplı atınız. Omuzlarımızdaki bisikletlerin ağırlığı altında kayarak, düşerek varlığımızı onlara hissetirmeyelim.

Şimdi dengeli adımlarla ve nefeslerini bile ağır ağır alarak

büyük bir dikkatle iniyorlar, indikçe aşağıda iki kişinin konuşması yukarıya vuruyordu.

Seslerin yarı açıklık peyda ettiği bir noktaya kadar yaklaştılar. Ve âdeta bir tiyatronun paradisinden sahneyi seyrediyorlarmış gibi uygun, balkonumsu bir yere geldiler. Mezar taşlarının arkasına saklandılar. Önlerindeki pek meraklı tiyatro sahnesinin bu gizli seyircileri göz ve kulaklarını bütün dikkat ve hayretleriyle mezarlık sırlarının ilk bölümüne verdiler.

6

GÖZLERİ önüne açılan manzara gerçekten insanın sinirlerine fenalık, vücuduna ürpermeler getirecek müthiş bir muamma niteliğindeydi. Tayfur ile Ferhat, pehlesi kırık bir sandık gibi devrilmiş, yanı açık bir mezarın önüne karşı karşıya çömelmişler... Elektrik fenerlerinden birinin ışığını mezarın kovuğuna vermişler, ötekini dışarıya... Önlerinde bir yığın ölü kemiğini karıştırıp karıştırıp birşeyler konuşuyorlar. Aralarındaki açıklık kelimelerin onda ikisini, üçünü eritiyor. Bununla beraber manalarındaki gizlilik ve kapalılıktan vaz geçilirse cümlelerin çoğu işitiliyor, yalnız kesin bir şey anlamak mümkün değil...

Mezar taşlarının arasında elektrik ışığı ile birbirine karışan alaca gölgeler içinde şeytanca bir görünüşü olan Tayfur, önündeki kemik yığınının bir kısmını avuçlayarak:

— İnsan yarasa iken vücut ve dimağın yavaş yavaş gelişmesi, olgunlaşması uçuculuğunu sürdürseydi şimdi hep cennet kuşları gibi uçacaktık. Yarasa, kuyruğunu iki yandan kaplayan ince deriyi hem dümen hem de paraşüt olarak kullanır. Pilotların henüz niçin bundan örnek almadıklarına şaşıyorum. Yarasa, memeli ve kanatlıdır. Tayyarecilik gelişe gelişe insanın vücuduna takılır iki kanat ile bir kuyruktan ibaret bir şekilde basitleşecektir. Ve çocuklarımız yürümeye başladıkları zaman uçmayı da öğrenecekler, kuş yavruları gibi neşeli neşeli cıvıldayarak damdan dama havalanacaklardır. (Elindeki kemikleri oynatarak) Asıl maksadım el parmakları ile ayak parmakları arasındaki farkı göstermektir. Bilirsin ya, yarasanın kanadı

fevkalâde büyümüş bir eldir. Parmaklarının arasındaki perde, kanadı meydana getiriyor.

Doktor Ferhat — Şimdi bu teoriyi bırak. İşimizi görelim. Yine mezarlardan aradıklarımızı bulamadan sabahı edeceğiz. Ölülerin ruhları artık beni rahatsız etmeye başladı.

Tayfur — Rica ederim dinle. Birkaç kelime ile birkaç cümle ile sözümü bitireceğim. Sonra da asıl önemli işimizi göreceğiz. Bu dünya dediğimiz yuvarlak, bir cennet değil belki ona çıkış yeridir. Çünkü cennet olan yıldızlarda insanların uçması gerekir. Yani güneşin etrafında dolaşan gezegenlerde... Biz bu mezarların içinde cennet, cehennem arıyoruz. Halbuki tabiat yaradılıştan beri yürürlükte olan değişmez büyük kanunlarını her birey hakkında ayrımtısız uygular. Günah içinde sönen dünyalar en çok dövülmüş kızıl nar halinde maddî manevî bozulmuşluktan, çürümüşlükten kurtulup temizlendikten sonra tekrar hayata doğar. İhtiyarlığın sonu ölüm ve cifedir. Hayatın öncesi de ateştir...

Sadi usulcacık arkadaşlarına:

— Ne saçma sapan şeyler.

Nihat — Peki ama bu garip felsefeyi belgelere bağlar gibi elinde tuttuğu ölü kemikleri ne oluyor?

Feyzi — Bu tuhaf felsefeden dem vurmak için konağı bırakıp da gece yarısı mezar başına gelmekte ne mana var?

Nihat — Biraz sabredersek belki her şeyi anlarız. İfadelerine göre insan kemikleri karıştırmaktaki maksatlarına henüz girişmediler.

Sadi — Öyle fen adamlarımız, ediplerimiz, filozoflarımız vardır ki, benzerleri ne Hint'te çıkar ne Çin'de... Aman aman dinleyelim.

Tayfur avucundaki kemiklerden iki küçüğünü ayırarak:

— İşte selâmlar arasındaki orantı. Bunları düzgün bir hale sokmak ne zor bir şey...

Ferhat kemiklere bakarak:

— Bu orantı topuk kemiği ile bilek kemiğinin ucundan başlar, son selâma kadar devam eder. Bunun için bize aynı ölünün parmakları lâzım.

— Ohhh bu mümkün mü monşer? Çürüyen cesetlerin kemikleri birbirine karışır.

— Fakat son kemiği toprak oluncaya kadar şeklini, kimliğini korur.

— Biliyor musun, yarın kıyamette bir mezardan yalnız bin Mehmet adlı çıkacağını söylerler. Böyle binlerce Ahmet'in Mehmet'in içinden yalnız birisinin kemikleriyle uğraşmak...

— Kaç zamandır ellerimizle mezar kaza kaza tırnaklarımızın arasını ölü toprağı ile doldurduk. Sana bir şey teklif edeceğim ama...

— Nedir?

— Taze bir ölü üzerinde bir deney yapsak...

— Hiç bir dehşetten çekinmem. Fakat bunun çok sakıncaları var. Önce senin taze ölü dediğin kaç günlük bir şeydir biliyor musun? Haftalık, on beş günlük, belki de bir aylık... Şu toprak yığınlarının altmda bunun en tazesini nasıl ayırt edebüeceğiz? İkincisi burada musluklar, mermer teşrih masaları, antiseptik eczalar, gerekli araçlar yok. Üçüncüsü yakalanırsak kanun gereğince cezaya çarpılırız. Biz işimizi kuru kemik üzeirnde bitirmeye bakalım.

Kemikleri karıştırarak bir süre düşündüler. Doktor Ferhat gözlüğünü düzelterek bir kemik muayene ettikten sonra:

— Faturamızın kaydına, ufakların mevcuduna bak. Bu kemikler işimizi görecek mi anlayalım.

İkisi baş başa eğilerek:

«— Selâmı evvel, selâmı sani, selâmı intihaî gibi anlaşılmaz birtakım deyimlerle ince bir hesaba giriştiler. Her ne ise sayı bir türlü düzgün gelmiyor, daima yerden kemik alıyorlar, avuçlarındaki kemiklere uydurmağa çalışıyorlardı. Onlar böyle ölü kemikleriyle satranç oynar gibi uğraşırken Sadi:

— Hep bu gördüğüm, işittiklerimden bir şey anladımsa Arap olayım.

Nihat — Bunlar ispirtizm falan derken büyücülüğe mi başladılar acaba?

Feyzi — Ben başka türlü hissediyorum. Zaten böyle bir şeyler de duymuştum.

Nihat — Ne duymuştun?

Feyzi — Bu kale burçlarından birinin altmda Kostantin zamanında gömülmüş tılsımlı bir define varmış.

Sadi — Bu masalı Rumlara duyur da başımıza bir iş çıkarsınlar.

Feyzi — Ne işi çıkacak? Rumlar Yanya'da Tependelenli Ali Paşanın elli milyonluk definesini arayıp durmuyorlar mı?

Nihat — O tılsımlı define ile bu ölü kemiklerin ilişkisi?

Feyzi — Tılsımlı define için bir ölü eli lâzımmış.

Sadi — Eğer Tayfur'la Ferhat böyle aptalca halkın bazıları gibi basit hayallerin arkasından geziyorlarsa yuf onların gençliğine, modernliğine...

Aşağıdaki manzara yine yukarıdakilerin sözlerini boğazlarında bıraktı. Tayfur elini mezar kovuğuna sokarak iki tarafı yumru, koskoca bir uyluk kemiği çıkardı. Ferhat'a uzatarak:

— İşte sana bir (azm-ı fahz). (1)

Doktor yerden aynı cinsten bir uzun kemik daha kaldırdı. İkisini birbiriyle ölçtüler. Ve sonra sordu:

— Acaba bu iki azm-ı fahz aynı insanın mı?

— Bu benimki daha kalın, daha uzun, daha iri. Bu oldukça taze ...Seninki ağarmış, büzülmeye yüz tutmuş.

— Haydi deneyelim. Hangisi daha sağlam, anlaşılır.

Meç talimi yapar gibi iki kemiği birbirine çarptılar. Üçüncü çarpışmada doktorun azm-ı fahzı kırıldı. Sağlam çıkanı boylu boyunca çantaya koydular.

Yine önlerindeki öteki dünyaya ait mahfazanın kovuğuna el daldırdılar. Çıkardıkları kemikleri ortaya döktüler.

Doktor — Küçük parmak kemiklerinden sonra topuk kemiğine kadar olan kısmın üzüntüsünü ne yapacaksın?

Tayfur — Yanlar, kaburgalar için bir kederimiz yok ya?

Doktor elini mezara sokup çıkararak:

— İşte bir köprücük kemiği, dedi.

Bu sırada siyah, yoğun bir bulut küçük ayı tamamiyle yuttu. Mezarlık, yüreğe bilinmez nasıl bir uğursuzluk dolduran karanlığa boğuldu. Doktorla Tayfur'un bulunduğu yere bakınca otuz beş kırk metre kadar aşağıdan ufak bir şimşek çaktı. Bir iki saniye mezar taşları gündüz gibi aydınlandı. İki arkadaşın yüzlerinde ve kemik yığınının üzerinde anî bir ışık oynadı, söndü. Yine her şey kararda. Aynı zamanda bir hışıltı da oldu. Ge-

(1) Azm-ı fahz: Uyluk kemiği.

cenin sonsuz karanlığı içinde dalgalanıp uzanan baykuşun kahkahası da bu uğursuzluğa dem tuttu.

Doktor elindeki köprücük kemiğini yere fırlatarak hafif bir yürek çırpıntısı ile:

— Bu nedir?

Tayfur hayretle etrafı gözden geçirip dinleyerek:

— Korkuyor musun?

— Korkmuyorum. Fakat görüp işittiğimiz şeyin bir hayalet olmadığına eminim.

— Azizim, hayalet gerçeğe çok benzediği zamanlarda insanı aldatır. Belki de korkutur.

— Bunun bir hayalet olmadığını tekrar ediyorum. Çünkü benim görüp işittiğimi sen de işittin.

— Evet...

— Kulağa ve göze ait bir (bersam) m aynı anda ikimizde de birden meydana gelmesi pek az, binde bir rastlanır bir hadise sayılır.

— Hayalet değilse belki bir (feu follet) dir.

— Feu follet bir noktada parlar, söner ve ses vermez.

— Aman doktor, sen de kocokarılaşma. Mezarların korkunçluğu halk içindir. Bu kuruntulu korkudan şairler, ressamlar, müzisyenler sanat için pay çıkarırlar. Hep bu güzel sanatlar kupkuru maddeler üzerine işlemez. Onlar mezarlara gizlilikle dolu, sırlı bir nitelik verirler. Ölüleri söyletirler. Bu dünyanın insanlarına öbür dünyadan da panoramalar gösterirler. Şu etrafımızdaki çukurlar da hep şu önümüzdekine benzemiyorlar mı? İçlerinde kuru kemik yığınından başka ne var? Bunlardan ruhlar, cadılar, hortlaklar çıkaran hep halkın şairleşmesidir. İnsanlığın büyük çocukları da gerçek mini miniler gibi masalı severler. Dinle karışmış garip hikâyeler, lak laka onların en tatlı zihin besinleridir.

Birdenbire yine o küçük şimşek çaktı. Ve bu defaki aydınlığı epey sürekli oldu.

Tayfur — Hava bulutlandı. Galiba yağacak. Bu sahici şimşek olmalı...

Doktor — Gerçek şimşek değil bu... Başka bir şey... Hiç gök gürlemesi işitilmiyor. Hem dikkat etmiyor musun? Mezarlığın her tarafı aydınlanmıyor. Parıltı yalnız bizim tarafa doğru vuruyor. Ve kuzeyden geliyor.

— Bu ne olabilir

— Bilmem.

— Her halde tabiatın üstünde bir hadise değil, insanlara ait bir şey.

— Yabancı donanmalarının havada gezinen projektör sütunları olmasın?

— Işık Kâğıthane deresi yönünden geliyor. Orada yabancı donanmasını düşünmek tuhaf olmaz mı?

— Şimşek uçaklardan gelmesin?

— Onların motör gürültüleri iki saatlik yoldan duyulur. Öyle bir şey işitmiyoruz.

Bu sırada yine alev birbiri ardınca iki defa tutuştu. Mezarlığın bir bölümünü gündüz etti,söndü.

Bu tabiî bir hadise değil, tabiat dışı bir şeydi. Beylere şaşkınlıkla karışık hafif bir korku geldi. Gözlerinin önünde bir şeyler oluyor, fakat bunun ne olduğunu anlayamıyorlardı.

7

DOKTOR, kimler tarafından işitilmekten korktuğu bilinmez tuhaf bir davranışla yavaşça:

— Elektrik fenerlerini söndürelim. Parıltının kaynağını o zaman daha kolay anlayabiliriz.

Fenerleri söndürdüler. Beklediler. Hiç bir şey parlamadı.

Doktor — Acayip şey... Bu şimşek sanki bizimle eğleniyor.

Tayfur —Ne o doktor, sesin titriyor. Ohh meselâ korkuyor musun?

— Korkmuyorum. Kızıyorum

— Niçin?

— Etraftan bizimle eğlenenler olmasm diye.

— Kim eğlenecek? Bu vakit buralarda kim bulunur?

— Kimbilir? Elin işsiz güçsüz haytaları çok...

Hemen o anda gevrek, ahenkli, billûr bir çağlayan şıkırtısıyle uzun, sürekli bir kahkaha duyuldu.

İki arkadaş karanlıkta bir süre birbirinin gözbebeklerini arayarak bakıştılar. Sonra:

Doktor — O ne?

Tayfur — Kahkaha kuşu...

— Kahkaha kuşu gülmek için bu kadar uygun bir zamanı seçmeyi bilmez.

— Bazen insanı hayretlere düşüren böyle tuhaf rastlantılar olur.

— Rastlantı... Haydi peki... Fakat baykuşun kahkahasında kulaklara uğursuzluk dolduran bir acılık vardır. Bundaki tatlı ahenk yüreğimi gıcıkladı. Bu, genç, güzel bir kadın gülüşüne benziyor.

— Hadi Doktor sen de... Sesinden bir kadının gençliği anlaşılsın, anladık. Lâkin bir sesten sahibinin güzel olduğu manasını çıkarmak pek de gerçeğe uygun bir şey olmasa gerek. Ben yüzü güzel sesi çirkin, sesi güzel yüzü çirkin ne kadmlar bilirim. Her şeyden geçtik, bu zaman, böyle gecenin bir vaktinde mezarlıkta güzel bir kadın varlığını kabul etmek akla sığacak bir şey değildir. Şimdi bize gülse gülse ancak baykuşlar, cadılar güler.

Yine o anda Jüpiter'in alev alev ışığı yandı. Bu defa iki arkadaş alevin çıktığı kaynağı iyice gördüler. Bu şimşek otuz beş kırk metre kadar ileride, camilerde büyükler için ayrılmış yüksekçe yer gibi sekiz on mezarı içine alan yüksek bir setin arkasından fışkırıyordu.

Doktor şimdi bu defa yürek çarpıntısı saklanmaz ve daha çekingen bir sesle:

— Artık bunun lâmı cimi kalmadı.

— Neyin?

— Alev bir mezardan çıkıyor.

— Evet, bunu inkâr edemem.

— Yalnız kabul etmek para etmez, bu acayipliği açıklamak, yorumlamak lâzım gelir.

Her ikisi de şaşırmış, kararsız, birbirinden akla uygun bir açıklama beklerken yine aynı yönden hüzünlü iniltilerle titreyerek uzanan hüngürtüler gelmeye başladı. Ümitsizlik ve ıstırabın son perdelerinde çırpınan bir kalbin matemlerini dile getiren bir ağlama... Öyle içe dokunan bir ağlama ki, işitip de ağlamamak kabil değil...

Tayfur vücudunun en ince sinirlerine kadar ruhunu titreten bir üzüntü duydu. Semalara ait fakat cehennemde inleyenlerin ahlarından yankılar yapan bu müziğin büyüsü ile sarsıldı:

— Yooook, bu her türlü tahmin ve düşüncenin üstüne çıkı-

yor. Bu iniltilerle beraber kalbimde birbirine sarılmış yılanların burgulandıklarını hissediyorum. Bu ağlama bana tabiatüstü bir şey gibi geliyor. Lâkin gece vakti şu ölüm diyarı dekorunun korkunçluğundan yararlanarak bize oyun yapanlar var. Bizimle eğleniyorlar.

Doktor, göz ve kulakları sesin geldiği yöne dikili ve âdeta ürkmüş bir halde:

— Tabiatın üstünde bir hadiseye hiç bir ihtimal vermez misin? Meselâ yüzde bir... iki...

— Hayır...

— En müspet ilim ve fen alanlarında henüz aydınlatılmayan karanlık noktalar var.

— Ne demek istiyorsun? Sen, bu taşıdığımız ruh kafesinin bütün sırlarını görmüş, en ince damarlarını cımbızla karıştırmış bir fen adamı, aceleye getirerek açıklanması kabil olmayan bir olay karşısında hemen beni cadılar, hortlakların vücutlarına inanmaya mı çağırıyorsun?

Ağlama hüzünlü dalgalarla gecenin karanlığı içinden süzülüp hâlâ geliyordu. Bir süre daha dinlediler.

Nihayet Tayfur dayanamıyarak:

— Bu iniltiler hafakanla görüşümüzü tıkıyor. Ben gidip bu kahkahaların, bu ağlamaların çıktığı mezarı arayacağım.

— Çocuk olma... Bekle...

— Niçin bekleyeceğim? Neyi bekleyeceğim?

— Diyelim ki, bu tabiatüstü değil de tabü bir iştir. Bizimle eğlenenler var. Fakat düşünelim ki, bizimle niçin eğlensinler?

— Sonradan saflığımıza gülmek için...

Doktor sesini fısıltı derecesine indirerek:

— Ben bu olayda güldürücü hiç bir hal göremiyorum. Gülmek, güldürmek için böyle vakitsiz peşimize takılıp da kim buralara gelir? Kimler bunu yapar? Böyle bizi korkutmaktan maksatları düşmanlıktan başka ne olabilir? Ve hangi silâhlarla silâhlanmış bulunuyorlar?

Doktorun bu sözleri yabana atılacak gibi değildi. Tayfur düştüğü sinir krizleri içinde ne düşüneceğini bilemiyordu. Bununla beraber cebinden tabancayı çıkarıp tetiğe alarak:

— Dostum, bu gizli sesleri çıkaranlar hortlak veya insan olsunlar, mademki onları düşman sayıyorsun. Bu hakkını ben

de teslim ederim. Sen de silâhını tetiğe al. Her türlü ihtimale karşı hazırlıklı olalım.

Ferhat da kumandaya derhal itaat etti. Lâkin mezardaki alaycı onların bu hazırlıklarına hemen kandilli kahkahasını salıverdi.

Tyfur titreyerek:

— Of... Karanlıkta açılan bu uğursuz ağızın gülmesine de, ağlamasına da artık sinirlerim tahammül etmiyor. Haydi, yavaş yavaş geri geri tepeye doğru çekilelim.

Doktor gözleriyle karanlığı delmeye uğraşarak:

— Ağır ağır geri çekilmeye bizi bırakırlarsa...

— Kimler?

— Bu gülüp ağlayanlar...

— Niçin bırakmasınlar?

— İster cin ister insan olsun elbette bu garip belirtilerde bir sebep var. Şakalarını kısa keserlerse teşekkür ederiz. Hoşa gitmeyen cilvelere kalkarlarsa halimiz bitiktir.

— Birbirimizi yüreklendirecek yerde cesaret kıracak sözler söylüyorsun.

— Hiç bir tehlike küçük görülüp gösterilmekle savulmaz. Biz şimdi onların yurtlarındayız. Etrafımızda insanca, şeytanca ne türlü pusular var, bilmiyoruz.

Mezarlık, karanlık, ürkütücü, nereden ve kimden geldiği belli olmayan sesler... Mezarlardan çakan şimşekler... Alay edişler, matemler, hep bu korkutucu belirtilerden zihinleri donan iki arkadaş kaçmak mı, kalmak mı, yoksa silâhları ile bu düşmanlara karşı bir savaş açmak mı gerektiğini çabucak tayin edemediler.

Gerçeği anlayarak tehlikeden kurtulmak nasıl kabil olacaktı?

İki delikanlının korkuları şimdi gittikçe derinleşiyordu. İçlerinde karanlıktan ürken çocuklar gibi ince bir titreme vardı. Fakat bu korkularını açıktan açığa dile getirmeye sıkılıyorlardı. Bu mezarların arasında gerçekten dolaşan Tanrı'dan gelme yahut şeytana ait ruhlar var mıydı? Ölü kemiklerini karıştırmakla bunları kızdırmış mı oldular? Belki bu öfkeli ruhlar, o çukurların içindeki dağılmış vücut kafeslerinin sahipleri idiler. Bu ruhlar kızınca iddia olunduğu gibi mezarlarına saygısızlık edenleri çarpıyorlar mıydı?

İki arkadaş böyle söylentileri, inançları hep masal diye dinlerlerken şahidi oldukları şu garip hal karşısında şimdi halkın vücut verdiği bu hadiseleri, doğruya yalana ihtimali olan bir teori suretinde muhakemeye uğraşıyorlardı.

Onların içinde kıvrandıkları bu zor hale acır gibi en hassas, en titrek yürekten taşan bir ağlama, karanlığı delen ve ruha işleyen matemiyle ortalığı inletmeye başladı.

Tayfur'un sinirlerine saralanır gibi bir tırmalanış geldi. Kendini tutamadı:

— Oh Ferhat, onlar ruh ise biz insanız. Onlar ölü ise biz diriyiz. Bu görünmezlere oranla iki kat bir varlığa sahip bulunuyoruz. Yani hem ceset hem de ruh sahibiyiz. Şu karşımızda cilvelenen şeyler kuruntu olsun, gerçek olsun, uydurma olsun, niçin bu kadar korkuyoruz? Bir ölü dirilmez. Bu ilimce, fence, akılca ispat edilmiş bir hadise değildir. Fakat bir diri ölebilir. Bunun için bu ölüler biz dirileri öldürürlerse kendilerine benzetmiş olurlar. Ruh ruha yine onlarla kozumuzu pay edebiliriz.

Yine aynı noktada üç şimşek çaktı. Arkasından o eğlenen kahkahanın hevenkleri karanlığı titretti.

Tayfur artık kendini hiç tutamadı. Sanki uğradığı ani bir deliliğin saçmalıkları ile karanlığa haykırarak;

— Kahkaha dirilerin hakkıdır. Ve belki de sen bir dirisin. Ölü, hayata karşı olan son sırıtışını donmuş dudaklarında sonsuz bir gerilişle mezara götürür. Ölü, hayatın bütün yalanlarına derin fakat sessiz güler. Ve dünyanın bütün felsefelerinden kuvvetli bir gülümseme ile gömülür. Toprağın üzerinde kalan bütün hısım akrabası ona ağlarken ölü yerin altında gülerek çürür. Her şey ölümlü, geçici, iskeletin dişlerinde taşlaşan bu gülümseme ölümsüzdür. Üç dört bin yıl sonra mezarlarından çıkarılan Firavunların kemik kafaları bugün taht larından kovulan hükümdarların sonlarına hâlâ gülüyorlar. Senin ara sıra çaktırdığın şimşekten ben korkmam. Çünkü yıldırımdan eski zaman bilgisizleri korkarlar. Yeni zaman adamları yıldırımı yakalayıp hapsediyorlar. Hatta ondan küçük bir kutu içinde bir parça benim cebimde var. Nasıl şeysin? Ben de seni görmek isterim, dedi.

Tayfur küçük projektörünü bütün o sırların, gizliliklerin cilvelendiği noktaya çevirdi. Elektrik ışığının aydınlattığı

manzaranın dehşeti karşısında ikisinin de gözleri büyüdü. Ağızları açıldı. Boğazları kurudu. Sinirleri boşandı. Alevler, sesler çıkan öteki dünyaya ait aile mezarlığının arkasından bembeyaz kefenlere bürünmüş, yalnız yüzleri meydanda, bir sıraya üç iskelet, öbür dünyadan bakan çukur gözleri, düşmüş burunları etsiz, dudakları sade kuru dişlerle çevrilmiş ağızlarıyle gülüyorlardı.

Tayfur arkadaşının bileğinden tutup tıkana tıkana sıkarak:

— Hayalet mi bu? Ne görüyorum? Kefenler içinde dimdik üç ölü... Kafataslarının kara deliklerinden alaylı ve korkutucu bir şekilde bize bakıyorlar.

Ferhat aynı şiddetle arkadaşmm elini sıkarak onun korkusuna katıldığını anlattıktan sonra:

— Senin gördüklerini aynen ben de görüyorum. Hayal değil, gerçek değil. Ne olduğunu anlayamadığım ve hiç bir zaman da anlayamayacağımız dünya ile ahret arasında bir acayiplik... Bu olsa olsa yalnız bir surette açıklanabilir.

Tayfur artan titremelerle hâlâ doktorun bileğini sıkarak:

— Nasıl?

— İkimiz de deliliğin eşiğinde dimağca bir karışıklığa uğramış olabiliriz. Şu gördüğümüz canlı ölüler... Akılları tam kimselere gözükmezler sanırım.

Tayfur titremelerin diline de geçmesiyle kekeleyerek:

— Eğer delirmenin eşiğinde isem ben bu kapıdan içeri girip tam çıldırmak isterim, dedi.

Tabancasını üç kefenli iskelete çevirerek, dan, dan, dan ateş etti.

Cadılar, hayaletler silâh kurşunları karşısında erirler, dağılırlar, havadan hafif olan ışık ve ısıyı geçiren cisime karışırlarmış. Lâkin bunlar ne kaçtı, ne dağıldı, ne de yerlerinden kıpırdadı. Sırıtkan, inatçı, çukur gözlerinin o değişmez korkutuculuğu ile hâlâ dimdik bakıyorlardı. Kurşunlar, etsiz, kalpsiz, damarsız kuru kemik vücutlarının bir tarafından girip öbür yanmdan çıktı mı? Yoksa kurşun geçirmeyen zırhlara çarpar gibi üzerlerinden akıp yerlere mi düştü? Bu belli değildi. Yalnız bu ölümlü olmayanlara kurşun tesir etmediği ve etmeyeceği anlaşıldı. Nefsinin korunması yolunda son şiddet

son çare, son silâhını kullanıp da tehlike karşısında aczini anlayan bir zavalmm ümitsizliği ve artık gel öldür, ne yapacaksan yap anlamında bir teslim oluşla Tayfur titrerken, üç komik vücudun öteki âleme ait bir ahenkle birleşen ve baykuşları ürpertecek en acı kahkahaları koptu.

8

ERTESİ günü Kırksekbanlar mahallesinde tuhaf, heyecan verici, halkın dedikodusuna elverişli bir ortamda bir haber yayıldı. Türlü yorumlarla ağızdan ağıza dolaşıyor, her işitilen bir: «Hiiiyyy aman Yarabbi!» ile küçük dilini yutarcasına dal burak salıvere salıvere mahalleden mahalleye, semtten semte yayılıyordu.

Tayfur Beyle, Doktor Ferhat büyü yapmak için gece mezarlıklardan ölü kemiği toplarlarken çarpılmışlar

En büyük merak Sadi, Nihat, Feyzi'yi, bu üç delikanlıyı sarmıştı. Çünkü akıllar almayan, her türlü muhakemeleri şaşırtan ve gerçeğe benzemeyen, bununla birlikte gözlerinin önünde geçen o korkunç sinemaya hayretten, korkudan titreyerek seyirci olmuşlardı.

Tayfur kefenli iskeletlerin üzerlerine tabancasını boşaltıp da tıpkı (Tir) de yani nişan atma salonunda taneyi geyiğin alnı ortasma isabet ettirince hayvanın acı bir feryat koparması gibi o sırlarla dolu ölüler de kahkaha salıvermişlerdi. Bu nasıl olmuştu?

Tuhaflık daha doğrusu uğursuzluk Tayfur'un bayılması ile sonuçlanınca Feyzi iki çenesi birbirine çarparak:

— Arkadaşlar, ukalalık istemem. Siz alabildiğine inansızlık gösterebilirsiniz. Lâkin ben gözlerimin önünde geçen bu mezarlık mucizesine inanmak zorundayım. Bu üç iskeletin ağlamalı, kahkahalı çağrıları, kışkırtıcılıkları üzerine bu mezarlığı dolduran bütün ölülerin üzerimize yürümeyeceklerini ne biliyorsunuz? İlk önce Tayfur bayılır. Sonra Ferhat çarpılır. Daha sonra bu tiyatronun son saf seyircileri yani biz yengece döneriz. Bir merak yüzünden buraya kadar geldik. Göreceğimizi gördük. Daha ötesini merak etmek deliliktir. Ölüler sır-

larını öğrenmeye gelenlerden hoşlanmazlar. Haydi bakalım, şuradan hemen sıvışalım. İmansız geldik, Allaha şükür imanlı gidiyoruz.

Sadi — Bu zavallı gençleri bu acıklı hal içinde bırakıp gitmek insanlık mıdır?

Feyzi — Mezarlığın uğursuzluğuna, öfeksine uğramış kimselerin içine karışıp da aynı uğursuzluğa tutulmak istemem. Onların buraya ne fikirle mezar karıştırmaya, kemik toplamaya geldiklerini biliyor musunuz?

Sadi karşılık vermedi. Nihat da gözü aşağıda sessizce dinliyordu.

Feyzi devam etti:

— Bu kefenli üç öteki dünya insanının kemikten yüzlerini gördük. Gülüp ağlamalarını işittik. Bu görüşlerini fark etmemiz, gizli âlemlerine girişimiz bakalım onların hoşlarma gitti mi? Şimdi şuradan yavaşça sıvışmak isterken bu cüretimizden dolayı bizi çalyaka ederek: «Efendiler nereye? Burada seyrettiklerinizi başkalarına anlatmaya mı gidiyorsunuz? Hayır, bu olamaz. Sırlarımıza erenler burada kalırlar.» Demeyecekleri ne belli? İşte görüyoruz ki, dünyanın altında da üstünde de ihtilâl var. Bu kadar yüzyıllardan beridir sessiz, şikâyetsiz gömüldükleri yerlerde çürüyen ölüler galiba dünya kuruldu kurulalı yürürlükte olan kanunlara karşı çıkmak için baş kaldırıyorlar. Öteki dünyanın bu beyaz orduları dünyanın yeşillerinden, kızıllarından çok daha dehşetli...

İki arkadaşı, Feyzi'nin bu saçma sapan görünen fakat gerçekte birçok noktaları günün olaylarına uyan diskurunu dinledikleri sırada o yüksekçe mezarlığın arkasından dikilen iskeletler kaybolmuştu. Doktor Ferhat mezarlığın gece uğursuzluğundan bir an önce kurtulmak için bazı organlarını ovarak, bazılarını silkerek, arkadaşını ayıltmaya uğraşırken ve Tayfur da azıcık kendine gelip de söylenen sözlere karşılık vermeye başlarken tıpkı eski cadılı hayle sahnelerinde görüldüğü gibi yine aynı noktadan üç kemik kafa Tayfur'un ayrılıp gittiğine razı olmayacaklarını anlatır bir ısrarla yine o mezarlığın yüksekçe bölümünün arkasından boylu boylarınca gözükerek kahkahaya ve sonra ağlamaya başlayınca Feyzi:

— Tayfur'la Ferhat, bu iki maceracı cüretlerinin cezasını çekiyorlar. Üzerlerine ölülerin öfkelerini çektiler. Bu açık-

lığa karşı ahmakça ısrar edip de aynı hale uğramak istemem. Onlara yardımda bulunmak insanlığı ile burada kalıp da mezarlık insanları ile kontra gidecekseniz size Allahısmarladık. Ben kurtuluşu, iyiliği hemen buradan ayrılmakta buluyorum, demişti.

Bu akıl almaz, fenci kafaların ciddiliklerine sığmaz, anlatılması, açıklanması kabil olmayan olay karşısında ne diyeceklerini şaşıran Sadi ile Nihat da Feyzi'nin mantığını kabul etmek zorunda kalmışlar, bunun üzerine hemen mezarlığı terk etmişlerdi.

Büyük yola çıkıp da bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallarına vererek kaçarlarken:

Feyzi — Oh çok şükür hele, çarpılmadan mezarlığın uğursuzluğundan kaçıyoruz. Lâkin henüz kendi kendimize geçmiş olsun demeye korkuyorum. Çünkü henüz geçirmedik. Arkamızdan kefenli bir sürü iskelet koşuyor sanıyorum. Olay yerinden uzaklaşıyoruz ama iki tarafımız mezarlık... Hâlâ onların malikânesindeyiz. O mübarekler için bulundukları yerden uzaklaşmak hiç bir şey değildir. İsterlerse şimdi bizi derhal enselerler.

Sadi — Büyük bir kalpsizlikte bulunduk. İnsanlık değil bu. Ben hâlâ bu fikirdeyim. İki insanı, kendi soyumuzdan iki zavallıyı o kadar acıklı, tehlikeli bir durumda bırakıp kaçmak mertliğe yakışmaz.

Feyzi — Kalaydın ne yapabilecektin? İşte gördün ya bunlara kurşun kâr etmiyor. Hiç zarar vermeden yağmur tanesi gibi üzerlerinden akıp gidiyor. İnanılmaz bir hadiseye şahit olduk. Fakat biliyorum sen hâlâ inançlı değilsin. Dua bilmezsin. Aşır okuyamazsın. Öfkeye kapılmış bu ölüleri hangi kuvvetle kaçıracaksın? Bana sorarsan bu kefenlileri haklı buluyorum. Çünkü beylerin ne maksatla kemik karıştırdıklarını biliyor musun?

Nihat — Biz onların bu tuhaf, anlaşılması zor maksatlarını öğrenmek için buraya geldik. Fakat hiç bir şey anlayamadan gidiyoruz.

Üç delikanlı böyle eninę boyuna konuşa konuşa fakat hiç bir yönden meselenin ucunu kulpunu bulamayıp sabaha karşı yorgun, bitkin bir halde eve düştüler. Yatak, yorgan arama-

dan her biri bir tarafa serildi. Olayın heyecanı ile dimağları uyuşmuş gibiydi. Yorgunluk her şeye üstün geldi. Gençlik uyku besinini almak için direndi. Daldılar...

Gözlerini açtıkları vakit odayı güneşin ışığı ve sıcaklığı ile dolmuş buldular. Şimdi kıpışık bakışlarla birbirlerinden soruyorlardı:

— O, geceki macera ne idi? Rüya mı? Hayal mi? Efsane mi? Birisi bunlara büyü mü yaptı? Esrar mı içirdi? Haşhaş mı yedirdi?

Hiç bir deyime, yoruma gelmez bir rüya, hiç bir gerçeğe bağlanmaz bir macera... Fakat yalan değil... Hâlâ, hâlâ derin bir uykudan sonra bu gece olayı bütün izlenimleriyle, bütün dehşetiyle zihinlerinde yaşıyordu. Şöyle gözlerini yumunca kefenli iskeletleri görüyorlar, kahkahalarını, ağlamalarını işitiyorlardı.

Sadi — Biz olayın seyircisi idik. Üzerimize bir uğursuzluk sıçratmadan hele kurtulduk. Fakat asıl macera sahipleri ne halde? Öldüler mi? Döndüler mi? Tayfur'un konağına birini yollayıp da gerçeği anlasak...

Nihat, ihtiyar uşak İshak Ağayı bilgi almaya gönderdi.

Feyzi — Sadi, sen aklını beğenmiş bir adamsın. Çok şeye inanmazsm. Söyle bakalım, şu gördüğün hale ne dersin?

Sadi — Tabiat dışı bir olay derim.

Feyzi — Tabiat dışı diyorsun ama gözlerimizin önünde geçti.

Sadi — (İspritizma) cıların da gösterdikleri akla, fenne uymaz birçok gariplikler var.

Feyzi — Sen bana şunu söyle ki, açıkça gözlerimizin önünde geçen bir olayı sırf akla, fenne uymadığı için inkâr mı edeceğiz?

Sadi — Kardeşim, ölü mezardan kalkıp gülmez. Ağlamaz da... O gördüklerimiz takır takır iskeletti. Bilirsin ki, gülmek için kalp lâzım, ciğer lâzım, gırtlak lâzım. Kısası bütün takımıyla bir ağız, bir ses cihazı lâzım. Daha doğrusu hayat lâzım...

Feyzi — Sade kemikten çatılmış bu üç yaratık karşımızda gülüp ağlamadılar mı?

Sadi — Evet.

Feyzi —Ya bu üç kurukafanın gösterdikleri mucizeyi kesinlikle inkâr edeceksin, ya da uygulayacaksın. «Evet, işit-

tim. İskelettiler, güldüler, ama ölü gülmez.» gibi saçma bir lakırdıyı kabul etmem.

Sadi — Dahası var.

Feyzi — Nedir?

Sadi — Gördün ya, iskeletlerin bürünmüş oldukları kefenler yepyeni ve sakız gibi beyazdı.

Sadi — Peki, bir ölü etleri tamamiyle çürüyüp dökülünceye kadar mezarda yatar da kefeni o çürümeden hiç etkilenmeden böyle, lekesiz bembeyaz nasıl kalır?

Feyzi — Sen yargılamalarını hep akla, mantığa, fenne. tabiata uydurarak yürütmek istiyorsun. Hiç tabiatüstü olaylara yanaşmıyorsun. Azizim, olağanüstü bir hal karşısındayız.

Sadi — Benim fikrimce tabiatüstü diye bir şey olamaz. İnsanlar akıl erdiremedikleri şeylere böyle derler. Onlar tabiat kanunu dışında meydana geliyor sandıkları garipliklere bu adı verirler. Halbuki tabiat kanunu dışında hiç bir şey olmaz, meydana gelmez.

Feyzi — Tabiat kanunu dışında hiç bir şey olamayacağına bu kadar kesinlikle emin olduktan sonra o üç kurukafanın önünden titreyerek bizimle beraber, nah kuyruk, niye kaçtın? Mademki tabiatca ölünün diriye saldırması imkânsızmış. Niçin yanlarına giderek bunun yanlış bir görüşten başka bir şey olmadığını isbata yanaşmadın?

Sadi — Ölünün mezardan çıkması, dile gelmesi tamamiyle tabiat kanunlarına aykırıdır. Fakat mademki bu imkânsız şey karşımızda olağan şekle girdi. Mutlak bunda bir şeytanlık var. Onlar bize korkutucu gözüktüler. Böyle şeytanca bir bilinmezliğin üzerine gitmekte büyük bir tehlike olabilir. Bununla beraber fikrime uyarak bana cesaret veren birkaç kişi daha olsaydı belki üzerlerine yürümekten de çekinmezdim.

İshak Ağa, Tayfur'un konağından şu haberi getirdi:

— Beyler gece yarısı bisikletlerle gitmişler. Ortalık ağarırken bir kira arabası ile eve dönmüşler. Fakat aman Yarabbi, ne halde bir dönüş?... Birinin bacağı kırılmış, ötekinin kolu... Konağa doktorlar, çıkıkçılar girip çıkıyorlar. Birçok hatırlı kişiler geçmiş olsuna geliyorlar. Beyler büyük bir uğursuzluğa uğramışlar. Fakat işin içyüzü her ne kadar gizli tutuluyorsa da ihtiyar Meyzin gerçeği ezan gibi mahallenin kulağına oku-

muş. Abdestsiz ellerle mezarda kemikleri karıştırılan bütün ölüler bu tecavüzden korunmalarını rica etmek üzere Bukağılı Dede Hazretlerine başvurmuşlar. Hazret de mana âleminde Meyzine görünerek sandukaya bağlı bukağıyı çözmesini emretmiş. Meyzin aldığı emri derhal yerine getirdikten sonra mescitte açıkça:

— Dedenin zincirlerini çözdüm. Bu gece çıkacak olayı bekleyiniz. Tayfur'la, Doktor Ferhat konağa sağ dönmeyeceklerdir, demiş. Bu haber verişten sonra iki gencin konağa kırık dökük lâkin hayatta olarak geri dönüşlerini öğrenince Meyzin Bukağılı'nm evliyaca sabrına şaşmış. Bu geceki felâketin ilk manevi bir haber veriş olduğunu ve bu kâfirce atılganlığın tekrarlanması halinde cezanın son şiddete varacağını anlatmış...

Hep bu lakırdılara seksen şişirme, türlü tuhaflıklar karışarak olay ortada çalkalanıyormuş...

Sadi — Bakınız, üç iskeletten sonra meseleye bir de evliya girdi. Rüyada meyzine görünmüş. Bukağımı çöz demiş. Meyzin Baba her şekilde rüya görebilir. Fakat dikkat etmişsinizdir ya, Dede Hazretlerinin bukağısı sandukanın parmaklığına bağlanmıştır. Hazretin mezardaki kutsal ayağı serbesttir. Manevi uçuşlarına bu zincir parçası engel olamaz. Demir halkalarla bir evliyanın değil, herhangi bir ölünün ruhu dahi hapsedilemez. Bu apaçık bir gerçekten kürek mahkûmu gibi Dedenin sandukasını zincire vurmaktan içe ait yahut görünüşte ne mana çıkarılır? O evliya ki, gerektikçe ahrete ait mahfazasını terk etmek istediği vakit meyzin gibi bir dirinin yardımına muhtaç kalıyor. Bu aciz, onun evliyalık şanına nasıl yaraştırılır? Meyzin efendiden sormalı. Dedeyi tekrar zincire vurdu mu? Yoksa salma mı bıraktı? Bu önemli hususu anlamak, çarpılmaya hak kazanmış mahalle günahlılarının selâmetleri bakımından mutlaka lâzımdır.

Tartışma böyle uzamakta iken Nihat Bey kart dövizitinin üzerine: «Dün geceki sırlarla dolu maceranızın tuhaf bir surette seyircisi olduk. Meraktan ölüyoruz. Ziyaretimizin kabulüne imkân varsa rahatsız etmeye hazırız.» cümlelerini yazdıktan sonra ev sahibi olarak bu yazdıklarını iki arkadaşına gösterdi:

— Ne dersiniz? Bu kartı Tayfur'a göndereceğim. Kabul

edilirsek belki merakımızın halline yarayacak bazı şeyler öğrenmiş oluruz.

Nihat'ın bu fikri uygun görüldü. Kart gönderildi.

9

BİRAZ sonra: «Buyursunlar» karşılığı geldi. Üç arkadaş eski usul mimarlığımızın son örneklerinden bu tekke tarzındaki evin yağhane direkleri üzerine tutturulmuş geniş avlusuna girdiler. Genç bir uşağın kılavuzluğu ile uzun merdivenlerden çıktılar. Geniş sofalardan geçtiler. Konağın birçok bölümü tekrar şık camlıklarla bölünmüş, fazla pencereler kapatılmış, tavanlar değiştirilmiş, boyalar, ıstampalar, kâğıtlarla duvarlar tazelendirilmiş. Her taraf genç esvabı giymiş kocakarılar gibi yeni usulde döşenmiş.

Misafirler hastaların yattığı mabeyin odasına alındı. Tayfur'la, Ferhat karşı karşıya iki ceviz karyolaya uzanmışlardı. Vücutlarında çarpılma, yüzlerinde büyük bir ıstırap eseri yoktu. Fakat henüz betleri benizleri yerine gelmemiş ve gözlerinden derin bir şaşkınlıkla karışık korku durgunluğu hâlâ silinmemişti. Hâlâ dimağları geniş odanın loş havasında sırıtan üç iskeletle uğraşır gibiydi.

Ferhat'ın sargılı kolu görünüyordu, Tayfur'un kazaya uğramış bacağı yorganın altında duruyor, fazla olarak alnı da gazlı bezlerle sarılı bulunuyordu.

Misafirler hastaların yüzlerini görmeye elverişli üç koltukluya yerleştikten sonra Nihat geniş bir memnunluk gülümsemesiyle:

— Sizi çok iyi gördüm. Felâket mi diyeyim? Uğursuzluk mu? Uğraştığınız garip macera hakkında o kadar konuştular o kadar büyütülmüş, şişirilmiş söylentiler dolaştı ki, sizi lakırdı edemeyecek bir halde bulacağımızı sandık.

Tayfur yorgun, ezik bir gülümseme ile karşılık vererek:

— Bilirsiniz, mahallenin eskiden beri bize karşı bir kötü niyeti vardır. Tamamen çarpılmadığımız için birçokları üzgün.. Eyüp ölüleri bizi işte bu kadar çarpabildiler. Bilmem öfkelerini yenemeyerek bu gece oradan buraya kadar gelmeye üşenmeyip de kırgınlıklarını tamamlarlarsa o da kısmetimize...

Sadi — Beyefendi, mahallenin tutucularını. fenne. tekni-

ğe inanmayan bazı kişilerini o kadar kızdırıyorsunuz ki, delisinden evliyasına kadar hepsi fena halde size karşı... Ve en son size karşı çıkan büyük varlıktan haberiniz var mı?

Tayfur — Duyduk. Duyduk... Bize karşı çıkması için Dedenin bukağısını çözmüşler.

Doktor Ferhat yüzünü buruştura buruştura bağlı kolunu aşağı yukarı oynatarak:

— Emekleri pek de boşa gitmedi. Mezarlıklara çok seferlerimiz var. Dün geceye gelinceye kadar iskeletlerin tehditlerine, uğursuzluklarına hiç uğramamıştık.

Feyzi — Bu mucize karşısında henüz hiç biriniz nefsinizi düzeltememişsiniz. Fence ve manaca ne olduğunu, niteliğini ve özelliğini açıklayamadığınız bir hadiseden hiç bir korku eseri göstermeden, hafif bir eda ile söz ediyorsunuz.

Ve sonra delikanlı kaç zamandır düştükleri merakı, başladıkları izlemeyi ve nihayet dün gece şahidi oldukları tabiatüstü görünüşleri, korkularını, kaçışlarını bütün ayrıntıları ile anlattı. Ve sonra sordu:

— Bütün mezarlık varlıklarını size karşı ihtilâle çağıran iskeletlerin yaman tehditlerinden nasıl kurtuldunuz?

Doktor Ferhat geçirdikleri vartanın dehşetini anlatırcasına dudaklarını ısırıp başını sallayarak:

— Karşımızda çümbüşlenen manzara bir sinema şeridinden yansımıyordu. Çünkü böyle sesli bir makina henüz yapılmamıştır. Hayal de değildi. Gerçek hiç değildi. Çünkü her ikisini de olabilmek için lâzım gelen zıt şartlardan birer bölüm vardı. Fakat insan kendini bir tehlike önünde görünce onun kuruntudan gelme bir şey olduğunu biraz anlasa bile yine de korkuya üstün gelemiyor. İşte Tayfur'un bayılması bundandı. Ben de ne düşüneceğimi şaşırmıştım. Yürek çarpıntısından gittikçe duygularım bulanıyor, dimağıma bir duman çöküyordu. Ben de kendimden geçersem bizi kim ayıltacaktı? Karşımızda oynayan gerçek, hayal niteliği bakımından olumsuzdu. Lâkin tehlike olumlu idi. Biz onlara kurşun attık, etkileyemedik. Fakat bu üç kefenli kahkahaları ile bizi öldürebilirlerdi.

Feyzi — Evet, evet... Sizin elinizde bir savunma çareniz vardı. Tabancalarınız... Silâh ateşinin para etmediğini görünce hayal, gerçek her ne ise düşmanlarınıza karşı hayatınızı

koruyamayacak bir acz içinde kadınız. Korkunuz arttı.

Doktor Ferhat Bey yatağının yanındaki tülün iskemlesinden bir tutam sigara aldı. Misafirlerine birer tane fırlattıktan sonra bir de kendisi yakarak:

— Onların kurşundan etkilenmediklerini görünce tersine benim korkum hafifledi.

Bu sözden hiç bir şey anlamayan misafirler birbirine bakışınca Ferhat:

— Yüzlerinizde şaşırmışlık ifadeleri görüyorum. Çünkü sözümü tuhaf buldunuz. Kurşundan yaralanıp ölmek için canlı olmak şarttır. Bu iskeletler ruhla hareket halinde değiller. Kurşun beden kafeslerinin bir tarafından girer öbür yanından çıkar. Bazı kemikleri zedelese bile bunlarda esas organlardan birinin zarara uğraması veya büyük bir damarın açılması ile bizim bildiğimiz suertteki fizyolojik ölümün meydana gelmesi mümkün değildir.

Nihat son derece şaşırmış bir halde, meraklı bakışlarla Ferhat'ı süzerek:

— Demek bu iskeletlerin canlı olduklarını kabul etmiyorsunuz?

Ferhat — İskelet nasıl canlı olur a beyim? Şu sandalyenin, masanın, etajerin dirilmeleri ihtimali varsa iskelet de canlanabilir. İskeletler yalnız insan bedeninin kupkuru bir kafesidir. Geçmiş bir hizmetinden başka hayatla ilişiği yoktur.

Nihat — O halde bu gördükleriniz nasıl hareket ediyorlar, nasıl gülüp ağlayabiliyorlardı?

Ferhat — Meselenin karışıklığı, düğüm noktası işte burada.

Feyzi — Yine uluorta inançsızlık gösteriyorsunuz. Siz hep maddecilik üzerine konuşuyorsunuz. Manevi bir kuvvetin, görünmez bir ruhun, bir iskelete girerek cilveleneceğine niçin ihtimal vermiyorsunuz?

Ferhat — Görünmez bir ruhun bir cismi harekete getirmesi yalnız masa başına toplanmış (ispritizm) cilerin inandıkları, uyguladıkları bir iştir. Yoksa bir ruh veya herhangi bir kuvvet gelsin, mezardan kemikleri toplasın, birbirine eklesin, bağlasın. Sonra bu kefenli çatıyı insanları korkutmak için ağlatsın. Güldürsün... Bunu ne maddecilik kabul eder, ne manacılık. Ne akıl, ne de fen...

Feyzi — Böyle akla, fenne uymayan kuvvetlerin bilinmezliği önünde hüküm vermek tehlikelidir. Her şey, akılla muhakeme edilemez, dengesi sağlanamaz. Birçok hususlarda yanılan, kısır kalan idrakimizin ortaya attığı şeyleri gerçek sanmamalıyız.

Doktor Ferhat — Aklımızla muhakeme etmezsek ne ile düşüneceğiz beyefendi? Ben hüküm vermiyorum. Böyle bir şeyi aklımın kabul etmediğini söylüyorum.

Feyzi — O halde tersini ispat etmeüsiniz.

Doktor Ferhat derin bir can sıkıntısı belirtileriyle ve kuvvetli bir sesle:

— Edeceğim.

— Oh dinliyoruz. Hepimizi minnet altında bırakırsınız.

— Fakat bugün değil... Şu saatta olamaz. Şu kolumuzun. bacağımızın incikliği geçsin. Olay yerine bir daha gideceğiz. O iskeletleri göreyim, karşımızda bir daha dirilsinler...

— Çarpılmaktan korkmuyor musunuz? Bu defa hafif inciklerle kazayı atlattınız. Belki ikinci seferde büyük bir felâkete uğrarsınız.

— Bizi onlar çarpmadı. Kemik parçaları insan çarpamaz. Biz kendi ahmakça telâşımızdan ayıldık, bayıldık. Yerlere kapandık. Mezar taşlarına çarptık. Kaçarken bisikletten kaldırımlara yuvarlandık. Öyle tabiatüstü bir manzara ile karşılaşınca aklımızı, soğukkanlılığımızı kaybettik.

— Siz kaçarken onlar arkanızdan koştular mı?

— Hayır... Nereden göründülerse hep o noktada kaldılar. Onların ancak mezar seddinin arkasmdan sırıtabilen birer kukla olduklarını işte bundan anlıyorum. Fakat hareket ipleri kimin, kimlerin elindedir? İşte bu gerçeğe ermek için her şeyi göze aldıracağım.

Tayfur — Ölü, diri her kim iseler bizi korkutanlardan mutlaka intikam alacağız. Böyle aslı esası olmayan garipliklerden ürkerek kaçtığımıza hem şaşıyorum hem de pişmanlık duyuyorum. Biz boş inançların, sakat fikirlerin düşmanıyız. Çocukların, budalaların titreştikleri şeylerden biz de yürek çarpıntılarına uğrayalım. Vallahi düşündükçe kendi kendimden utanıyorum. Cadı, hortlak, karakoncoloz, çarşamba karısı ve daha böyle mini minilerden ak saçlılarına kadar bilgisiz kimseleri titreten türlü türlü adlar var. Bu hayalleri bugünkü

fennin kuvvetli ışıkları tanıtmadı. Hele vilâyetlerde, kasabalarda, köylerde mezarlık üzerine uydurulmuş ispatlı şahitli ne hikâyeler söyleniyor. Rumeli'den, Romanya'ya, Macaristan'a, Lehistan'a, Rusya'ya, Almanya'nın doğusuna doğru uzanmış ve yüzyıllardan beri zihinleri alt üst eden, bilginleri, bilgisizleri uğraştıran ne varlığına ne de yokluğuna karar verilemeyen bir vampir meselesi vardır. Vampiri görenler, ona ısırılanlar dopdolu... Hiç bir kasabalı göremezsin ki, atalarından biri böyle bir kazaya uğramamış olsun. Vampirler gece mezarlarından çıkarlar, yakalayabildikleri dirilerin boyunlarından ve karınlarından kanlarını emerlermiş. Birkaç yüzyıl önce Fransız papazları vampir olayları üzerine Sorbon'un onayladığı eserler yayımlamışlardır. Bu sayfalarda en inançsızların bile tüylerini ürpertecek neler vardır neler Hayat faturasında bilimsel hayatta bir yeri olmayan bu yaratıklar kan emdikten sonra mezarlarına döner yatarlarmış. Asıl tuhafı bu emme, emilme işinin fizyolojik etkisindedir. Kan emen bu ölüler semirirler, yağlanırlar, kuvvetlenirlermiş. Emilen diriler ise günden güne sararıp solarak nihayet mezarlığa giderlermiş.

Dirilerin kanma susamış bu korkunç düşmana karşı kasaba halkı savaş ilân ederek geceleri mezarlıkları bekler, vampiri yakalayınca göğsünü açıp yüreğini kopardıktan sonra ceset yine dirilmiş. Yaygaraları ile yüzyılları dolduran bu söylentiler hep yalan mı? Mezarlıklardan tutulup yürekleri sökülerek yakılanlar acaba hangi yaratıklardır? Herkesin adını işitip kendini görmediği bu acayip şeylerden niçin müzelerde birer örnek yok Hortlak, vampir ne şekildedir? Üç ağızlı, iki burunlu, yüz dişli, kanatlı mıdır? Kaç ayak üzerine yürür? Canlı yaratıklar türünden hangisine mensuptur? Bir ölü hortladıktan sonra kozaya giren tırtıllar gibi mezarında nasıl şeklini değiştirir? Erkeği, dişisi olur mu? Çiftleşirler mi? Tutulup yakılmazsa sonsuzluğa kadar yaşar mı? Karıncaya, örümceğe, en ufak böceklere dair ciltler dolduran natüralistler, vakit vakit mezarlıkları, kasabaları altüst eden bu müthiş canavardan niçin birkaç satırcıkla bile söz etmiyorlar? Müsbet ilim ve fenlerin bu susuşuna karşı gelme her gün yeni yeni yorumlarla yürüyor. Taze taze olaylarla yüreklerimiz titretiliyor. Bu garip inanç yalnız doğuda değil, dünyanın her

tarafına yayılmıştır. Avrupa dillerinde (Revenant) ve (Fantôme), (Esprit), (Spectre) ve daha böyle bir sürü kelime vardır ki, göze görülen fakat elle tutulamayan acayiplikleri ifade ederler. Fennin tetkik cımbızı ile tutulamayan bu aslı, vücudu olmadan zihinde yaratılan şeyler üzerine ciltler, ciltler doldurulmuş ve belki bugün konu, aydın kimseler arasında eskisinden pek fazla hararetli bir tartışma dönemine girmiştir. Bugünkü (ispritizma) cılar bu hayallerin, hayaletlerin fotoğraflarını almak derecesinde iddialarında ilerilik göstermişlerdir. Karanlıkları delmeye uğraşan fennin yeni alevlerine, yeni ışıklarına karşı bu karanlık şeyler bütün inatları ile belki daha yüzyıllar boyunca ve belki de sonsuzluğa kadar sebat göstereceklerdir. Çünkü medeni, vahşi memleketlerin viraneleri, yıkıntıları, kaleleri, surları, hanları, hamamları, şatoları, ormanları, dereleri, dağları, vadileri, mezarlıkları, hayat kanunları dışında yaşayan bu yaratıklarla doludur. Ve bunları bu kökleştikleri yerlerden silip süpürmek hiç bir fennin, hiç bir dehânın haddi değildir.

Küçüklüğünüzden beri dedenizden, büyükananızdan, teyzenizden, halanızdan, amcanızdan az mı cadı, peri hikâyesi dinlediniz. En güvenilir, en ciddi, ağırbaşlı, en saygıya değer kimseler bunlarla kaç defa karşı karşıya geldiklerini veyahut gizliliklerle dolu cilvelerine uğradıklarını size anlatmadılar mı? Bunların iyiliklerini görenler az, kötülüklerine uğrayanlar çoktur. Bu yaratıklarla geçinmesi zordur. Çünkü çabuk incinirler. Fakat neden bilmem yine de insanların bulundukları yere sokulurlar. Bazı medeni milletler gibi beğendikleri evleri parasız işgal ederler. Artık o evin cephesine (Tekin değildir) levhası asılır. Gidip de onlarla bir arada oturmak artık kimin haddine?... Geceleri evde gürültüler, patırtılar olur. Boş odalarda koşuşurlar. Taşlıkta, mutfakta, kuyu başında tıkır tıkır nalınlarla gezinirler. Pat, küt, gacur gucur kapıları açarlar, kaparlar. Bazı eşyayı karmakarışık dağıtırlar. Kendilerine mahsus işaretlerle ev sahiplerinden kurban, şerbet isterler.

Bazı aşağılıkları çöplükten, pislikten hoşlanırlar. Geceleri oralara süprüntü dökmek maazallah çok tehlikelidir. Bazıları temiz ve titiz mizaçlıdır. Bulundukları yerler silinip süprülmezse, bunu kendilerine karşı saygısızlık sayar, tembelle-

ri cezalandırmak için çarparlar. Çengele çevirirler. Daha zararlıları, daha sokulganları vardır. Bunlar evin bir köşesinde oturmakla yetinmezler. Ağrı, sızı, türlü dert halinde ihtiyarların vücutlarına yerleşirler. Aşk, sevda ateşi saldırışı ile gençlerin damarlarına, delilerin dimağlarına dolarlar. Bunlar için barınma kanunu, adliye, icra daireleri para etmez.

Cin biliminde uzman hüddam ehline baş vurulur. Bu musallatların Müslümanları, gâvudu, Yahudisi, çingenesi vardır. Dinlerine ve cinslerine göre, hoca, papaz, haham, falcı, sihirbaz çingeneler çağrılır. Müslüman olanlar hep Arapça biliyor olmalılar ki, işgal ettikleri vücutlardan daima o dille çıkarılmalarına uğraşılır. Pabucu, sarığı büyük, cübbeli, sürmeli püfçüler gelir. Her cümlesi (uhruç) ile başlayan uzun bir dua okur. Hoca bu cin mikroplarının hastadan geçme yolu ile kendi vücuduna üşüşmelerinden korktuğu için titrer, öfkelenir, haykırır, türlü haller gösterir. Bu tehlikeli nefes için ücreti fazla ister. Ve görüşmek üzere onları ayrıca kendi evine çağırır. Fikirlerini anlar. Kaç yüz kuruşa yerleştikleri yeri bırakacaklarını sorar.

Bu hastalıklardaki en fena karışıklık gâvur perisinin Müslüman vücuduna girmesidir. Maazallah böyle bir afet olunca hocanın öd ağacı ile papazın günlük tütsüsü birbirine karışır. Bu iki duman arasında hasta sararır, solar. Sıfırı tüketir. Bilginlerin, okumuşların korkutucu söylentilerine bakılırsa cami, türbe, kilise, havra, tavan arasından bodruma kadar evlerimiz, vücutlarımız bunların gelip çatmalarından korunmuş değildir. Gece üzerlerine uğramamak için desturşuz adım atmamalı. Daima dört yana okuyup üfleyip gezmeli, Pencereden dışarıya bakmamalı, bir şey fırlatmamalı ve her kımıldanışta bu gözlere görünmezlerin kötülüklerinden titremeli, sakınmalı.. Mademki mesele bu kadar nazik ve tehlikelidir, acaba niçin hüddam (1) aracılığı ile bir yolu bulunup da hırçın yaratıklarla bir antlaşma imzalanamıyor? Dünya yüzündeki sınırlarımız ayrılmıyor? Nereleri onların, nereleri bizim, anlaşılsın... Bu çarpanlar bizim konakta da kaynayıp taşıyorlarmış. Görenler yok. Burada doğdum, büyüdüm. Fakat henüz güzel yüzlerini görme mutluluğuna ere-

(1) Cinci hocaların toplayıp kendilerine iş gördürdükleri cinler

medim. Evin içinde kimin kalçasına sızı girse, kimin bir tarafı seyirse, kim bir uğursuzluğa uğrasa onlardan, hep onlardan bilinir. Geçenlerde ansızın bir kedimiz öldü. Hayvanın ölümü onların üzerlerine siymiş olmasına bağlandı. Ben ya bir iyilik veya bir kötülüklerine uğramak için dolaşırım. Ve ne kadar cin, peri tüzüğüne aykırı hareketler varsa on kat sunturlusuna giderim. Bilmem neden bana aldırmıyorlar? Kocakarılar önünde sonunda, onların mutlaka bir fenalığını çekeceğimi söylüyorlar.

10

DOKTOR Ferhat, Tayfur'un bu uzun diskurunu cıgara dumanlarına boğarak dinledikten sonra:

— Her şey inanca bağlıdır. Kendini hasta sanan hastalanır. Kuruntu fena şeyler doğurur. Halkın gerçekle arası iyi değildir. Daima beslenmesini manasız inançlarda, masalımsı şeylerde arar. Fen, bilim esaslarından kuvvet almamış, kültürle ilgili bir eğitim görmemiş, deneylere dayanan muhakemelere alışmamış dimağlar için cinleri, perileri, ruhları, cadıları kaldırırsak pek yavanlaşan hayatın şiirliliği kalmaz. Meselâ dünyadan sonra bir öteki dünya yani ahiretin olması, cehennem korkusu ile beraber yine de inanç sahipleri için ne büyük bir tesellidir. Halk yalınkat hayattan hoşlanmaz. Daima ölümün, karanlığın ötesinde bir şeyler olmalı. Üzerinde yaşadığımız bu hayat sahnesinin etrafı da sırlarla sarılmış bulunmalı. Her şeyi bize gösteren gündüz açıklığı makbul değildir. Gördüğümüz bu âlemin içinde göremediğimiz bir başka âlemin bulunduğu kuruntusu ile oyalanmalıyız. Ruhla vücut her şey iki kat olmalı. Madde halinde olmayan hiç bir vücut düşünülemediği için eskiden ruhları da elle tutulur, gözle görülür bir cisim halinde tasavvur ederlermiş. Volter nükteli bir tenkitle der ki: «Hiç belli olmayan bu ikiye bölünmüş, ayrılmış vücuda bir derece tayini kabil olamadığından ruhlar gitgide her türlü maddilikten büsbütün ayırt edildi. Fakat geride sağlam olarak ne kaldığı da belli değildir.»

Volter'in dediği cisim olmayan ruh bugün ispritizmacılarını ellerinde yine cisimleniyor. Magnezyum ışığı yardımı ile objektife giriyor, plağa alınıyor. Sonra camın üzerinde biraz ölüye, biraz diriye benzer, şiş suratlı, pat burunlu, iri baygın

gözlü, yüzünün çizgileri ve organları belirsiz, yamru yumru bir şey... Lâkin her halde bir cisim görüyoruz. Bu hangi mezardan kalkıp lütfen adesenin önüne kadar geliyor? Ruhun çürüyen kalıbı, çağrıyı kabul etmek için derhal nasıl cesetleniyor? Hep bunlar bu işi sanat edinenlerin hokkabazlığı ile oluyor. Ölmek her gün yüzlercesini gördüğümüz bir tabiat emri. Fakat dirilip mezardan çıkmak, yine insanlar arasına karışarak türlü aracılarla onlarla görüşmek çok merak edilecek bir hadise... İşte psikolog adını alanlardan birtakım şarlatanlar insanların bu meraklarından hayrete değer bir iş çıkarmanın yolunu buluyorlar.

Eğer ispritizmacıların ölüleri diriliyorlarsa cadıların gömüldükleri yerlerden kalkmalarına niçin o kadar şiddetle karşı koyuyoruz? İkisi de aynı hadise değil mi? Biz inanırsak onlar cüretlerinde o kadar ilerleyeceklerdir ki, bir gece gazinoda otururken bir medyum gelip de: «Köşebaşındaki mezarlıkta rahmetli babanızın ruhu görüşmek için sizi bekliyor.» dediği vakit bu çağrıya hiç şaşmayacağız.

Eğer dünya ile ahiretin arası bir mezar çukurundan ibaretse bu hiç bir şey değil... Biz bilgisiz, saf insanlar daima olmayacak şeylerin olmasını isteriz. Tabiatın başlangıçtan beri yürürlükte olan ve sonsuzluğa kadar sürecek olan kanunları içindeki akıl ve muhakemeyi durduran hadiselere şaşmayı bilmeyiz. Uzayın genişliği, sayılmayacak kadar çok sayıda yıldızların hareketleri, güneşlerden gelen ışınların hayat verici etkileri, her çevreye göre organlaşan hayatın sayıya gelmez şekillerde çeşitliliği... Bunlardaki büyüklüğü, gücü, düzeni, geometriyi görmezler. Şaşmak için isterler ki, hep bu kanunlar tabii akışlarının dışında, tabii akışlarına aykırı hareket etsinler. İsterler ki, ölü kellesini koltuğunun altına alarak gezinsin. İsterler ki, ay bir balon gibi dünyanın yüzüne inerek tekrar yükselsin. İsterler ki, bir deve insan doğursun. İsterler ki, bir kadın bir kaplumbağa dünyaya getirsin. Su boğmasın. Ateş yakmasın. Denizin üstünde karada yürüyor gibi ayaklarımızla tıpış tıpış gezilsin. Çaresiz bir hasta bir nefeste ayağa kalksın...

Bütün bu sözleri o ana kadar derin bir sessizlikle dinleyen Sadi, gözlerinin zeki bakışı ile Doktora dönerek:

— Beyefendi, bütün bu açıklamalarınızdan memnun ol-

dum, yararlandım. Fakat bizim asıl merak ettiğimiz noktanın da lütfen bir açıklamasını yapar mısınız? Bunu sizden özellikle rica ederiz.

Tayfur sorar gibi bir davranışla söze karışarak:

— Merak buyurduğunuz nokta nedir?

— Eğer bu hususun sizce bir gizliliği varsa cesaretimi affedersiniz.

— Lütfen açık söyleyiniz de anlayayım.

— Gece yarıları bu kadar külfet ve zahmetlere girerek sur dışı mezarlıklarında kemik karıştırmaktan maksadınız nedir?

Tayfur, Doktorun yüzüne baktı. Bu sorunun karşılığını dosdoğru vermekte bir sakınca olup olmadığını birer ince gülümseme ile birbirinden sordular. Nihayet ev sahibi:

— Efendim, bu meseleye dışarıdan bakılırsa pek merak verici bir şekilde görülüyor. Oysa bu aslında ne büyük bir sırdır, ne de o kadar meraka değer bir şey...

— Eğer açığa vurulmasında bir sakınca yoksa gerçekten açıklamanızla bizi... Nasıl söyleyeyim, bir büyük meraktan değil âdeta çok büyük bir sıkıntıdan kurtarmış olacaksınız.

Tayfur küçük bir gülümseme ile:

— Efendim, ben evimde ve dışarıda her ne yapsam bu, mahalleliye merak olur ve her hareketim ayıplanır, kabahat sayılır.

— Bazı kimselerin âleme uymayan birtakım merakları hatta delilikleri olabilir. Bunları ayıplamak pek ayıp bir şeydir.

Sadi — Şüphesiz.

Tayfur — Mezarları karıştırmaktaki maksadımı tuhaf bulmamanız şartıyle size bu işi anlatabilirim.

— Bundan hiç endişeniz olmasın. Sizinkileri gölgede bırakacak bende de çok tuhaf meraklar vardır. Mizaçlarımızla birbirimizden pek uzak değiliz sanırım beyefendi...

Tayfur incinmiş bacağını yorganın altmdan yüzünü buruşturarak birkaç defa kımıldattıktan sonra ağır ağır başladı:

— Avrupa'ya seyahetim esnasmda Paris'te bir salon gördüm. Bilirsiniz ya, bir salonu döşemek yalnız para ile ol-

maz. Bunun için önce zevk sahibi olmak gerekir. Sonra değeri her ne kadar yüksek olursa olsun elinize geçen her eşya evin döşenmesinde dekor olarak kullanılamaz. Bilgisizce seçilmiş bir şey zevkinizdeki eksikliği, acemiliği derhal gösterir. Meşhur Fransız edibi (Teofil Gotiye) Istanbul seyahatinde Abdülmecit'in sarayını gezdiği vakit odaların birinde, anahtarla kurulunca küçük bir denizde gemiler hareket eden bir oyuncak saat görmüş. Yaman bir tenkit ile diyor ki: «O saat böyle çok mükemmel bir şekilde yapılmış bir saraya değil, sanatta zenginleşmiş bir bakkalın evine yaraşır.»

İşte bunun gibi yerini bulmayan bir eşya, tarihi, sanat ahengini bozan bir üslûpsuzluk, hemen işi falso eder. Avrupa, Amerika zenginlerinde türlü merak vardır. Kimi tabloya, kimi heykele, kimi altın, gümüş, tunç sanat eserlerine, çiniye, halıya, ipekli kumaşlara ve benzeri şeylere aşırı bir düşkünlük, tutkunluk gösterirler. Sonra koleksiyoncuların delilikleri her türlü ölçüyü geçer. Değerli, antika, âdi akla gelmez şeyler toplarlar. Milyonerlerin her biri işte böyle bir merakla illetlidir, sakattır. Bu uğurda harcanan milyonlar her türlü hesapların tahminlerin üstündedir.

Azizim, şimdi Avrupa da züğürtledi. Amerika'nın bu yolda eşya toplamasını zevk edinen zenginleri, eski dünyada bu türden ne kadar hazineler varsa memleketlerine çekiyorlar. Bazı zenginlerin otelleri âdeta birer güzel sanatlar müzesidir. Pek zengin olmayıp da bu hastalığa tutulanlar vardır. Şöyle böyle kimseler için bu yıkımdır. Bu yolda eşyaların değeri genellikle gerçekten uzak, zamana, ortama, kişilere göre değişir. kaygan bir şeydir. Bugün meraklısı için beş bin lira eden bir şeyi acele satmak isterseniz beş yüz lira tutmaz. Bizim Türkler arasında da birkaç koleksiyoncu bulunduğunu işitip dururum. Fakat böyle kimseler ölünce para ihtiyacı ile kıvranan varisleri hemen antikaları satışa çıkarırlar. Memleketimizde bu tür eşyanın değerlerini takdir edecek ve özellikle böyle lüks merakı uğruna kucak kucak para verecek zenginler bulunmadığından hazineler kıymetindeki o nefis şeyler birkaç madrabazın elinde çürür, kapatılır, ziyan olur, gider.

Benim salonumda da babadan kalma değerli bazı şeyler bulunur. Antika halı, çanak çömlek, çay ve sofra takımları sevdası bende vardır. Ara sıra bedestenleri, çarşıları, antika-

cıları dolaşırım. Düşürebildiğim şeyleri toplarım. Avrupa'da zengin ve fakat doğuştan, akılca dış merkezli denilen bir zatın birtakım acayip şeylerle dolu olan salonunda gördüğüm ve herkesi dehşete düşüren bir şey tuhafıma, âdeta hoşuma gitti. Düşünün bir kere, salonun bir köşesinde bir nöbetçi kulübesi, içinde sırtına hamam sileceği gibi beyaz bir kefen almış takır takır bir iskelet. Elinde bir kum saatı tutuyor. Kulübenin üstünde şunlar yazılı: «Ömrümün ölen saniyelerini yazıyorum. Benden korkma. Ben senin derinin içindeyim. Bu kafesten uçan ruhum sendedir. Ben sende geçmişimi görüyorum. Sen kemik alnımın üzerinde geleceğini oku. Bir gün dirileceğim. Söyleşeceğiz. Ama bu mucizeden sonra yaşamayacaksın.»

Bu mistik yazılar hakkında ev sahibinden bir açıklama rica ettim. Şu cevabı verdi:

«— İtalya'da büyük mezarlıklardan birinin (şapel) inde tıpkı cephesinde bu cümleler yazılı bir kulübenin içinde böyle bir iskelet varmış. Genç papazlardan birisi mesleğine uymayacak küstahça bir cüretle küçük kilisenin tenha bir gününde içeriye güzel bir kız almış. Tamam dudak dudağa aşk müziğinin derin perdelerine inerlerken iskelet azarlayıcı titremeler içinde dile gelmiş. Korkudan kız ölmüş, papaz çıldırmış.

«Ben bu olayı tarihle ilgili bir kitapta okumuştum. Kilise tarihleri bu yolda boş sözlerle, masallarla doludur. Özellikle ben bir araştırma yapmak için bu mucizenin meydana geldiği yere kadar gittim. İhtiyar papazlar bu inanılmaz acayip şeyin doğruluğuna beni inandırmaya çalıştılar. İskelet aziz, kutsal adamların kemiklerinden kurulursa bu türlü manzaranın rezaletine tahammül edemeyerek mutlaka haykırırmış. Tabü ben bu masala inanmadım. Fakat evime böyle sembolik bir bekçi koymak bilmem neden zevkimi okşadı. İşte bu noktaya iskeleti diktim. Epey yıllardır ki, bu karakol kulübesinde bu saygı değer ölü evimin namusunu bekler. Lâkin evimde onu kızdıracak bir namussuzluk meydana gelmemiş olmalı ki, bağırdığını hiç işitmedik.»

Ev sahibinin bu sözlerini dinledim. Ben de az çok böyle gariplikler meraklısı olduğumdan salonumun bir köşesine bir nöbetçi kulübesi yerleştirerek içine kefenli bir iskelt koymak hevesine düştüm. Salonlarda değerli, değersiz her türlü süs

eşyası bulunabilir. Fakat azizim, düşününüz bir kere, kulübesinde elinde kum saatı ile bekleyen bir ölü... Buna hemen hiç bir yerde rastlanmaz. Gören bir kere şaşkınlığından haykıracak, çocuklar dehşetten titreşecekler. Eşyadan hangi şey ziyaretçilerin üzerinde bu büyük etkiyi yapabilir? Evet, evet karar verdim. Ben de salonuma böyle bir bekçi dikeceğim. Fakat aile namusunu bekletmek için değil... Kendimde tuhaf şeylere karşı duyduğum aşırı eğilimi tatmin için... Lâkin gönlümü hoş edecek bu fantaziye mal nerede satılır? Böyle bir mal hangi fabrikaya, hangi mağazaya ısmarlanabilir? Buna müşteri olacak Parisli mösyö ve benim gibi dış merkezli akılda, dünyada kaç kişi bulunur? Güçlük baş gösterince arzum daha ziyade büyüdü. Fikrimi Doktora açtım. Düşündü: «Hiç bir yapımevi böyle bir siparişi kabul etmez. Ve sanırım ki, bu kanunca da yasak olan bir şeydir. Çünkü herhangi bir sebeple bahçenizi kazdırtırken insan kemiklerine tesadüf etseniz durumu derhal savcılığa haber vermek gerekir. Mezarlıktan başka yerlerde insan kalıntısı bulunması gizli kalmış bir cinayet eseri olabilir.» dedi.

İşte güçlük de burada başladı. Fakat önüme çıkan engellerin hiç birinden yılmadım. Bin zorlukla Doktoru kandırmayı başardım. Kendimiz bir insan iskeleti çatmaya karar verdik. Bu kafesi kurmak için muhtaç olduğumuz keresteyi mezarlıklardan başka nereden elde edebilirdik? Bazı büyük mezarlıklarımızdan geçerken ortaya saçılmış kemikleri bastonumun ucu ile çok defa kovuklara ittiğimi biliyorum. Avrupa mezarlıklarında mermer haçlar, sütunlar, heykellerle donanmış bir park görürsünüz. Bizde oradan buradan çökmüş çukurlar, açılmış kovuklar... Böyle bir maksat için istediğiniz kadar kemik toplayabilirsiniz. Lâkin beyefendiler, biliyor musunuz, organları tam bir insan kafesi kurmak için büyük küçük tamam yüz doksan sekiz parça kemik toplamak gerekmektedir. İşte hep çatılarımız bu kadar parçadan eklenerek yapılmış birer tabiat yapısıyız. İnsan kafesinin belkemiği omurgadır. İki parça kuyruksokumundan başka tamam yirmi dört omur lâzım. Çatı yani göğüs kafesi bunun üzerine kurulacak. Kıhf (baş) bunun üzerine oturtulacak. Kollar, bacaklar buna bağlanacak... Kısası bir sürü şey... Bu omurgayı tabii şeklinde vücuda getirmek için omurlar arasında ölçü, orantı

lâzım. Mezarlık mezarlık dolaşıp kovuk karıştırmaktan maksadımız işte bu... Bir takım düzmek için bulduğumuz kemiklerin bazıları orantısız... Yani kimi büyük geliyor, kimi küçük. Bazıları da fazla çürük kırık... Kol ve bacak kemikleri gibi büyüklerini bulmakta o kadar güçlük çekmedik. Lâkin küçüklerini yani pek mini minilerini hep ele geçirerek yüz doksan sekiz parçayı tamamlaması güç... Ne ise pek az eksiğimiz kaldı. Bize kaçık deyiniz, ne isterseniz söyleyiniz. Başladığımız bu işi kaşarmadan bırakmayacağız. Birkaç hafta sonra salonda yol yol beyaz ve kırmızıya boyalı bir nöbetçi kulübesi içinde, elinde kum saatı tutan kefenli bir iskelet göreceksiniz.

Sadi — Beyefendi, dışardan ve bir tutucu gözü ile bakılınca bu hareket garip görünebilir. Özellikle maksadınızı anlamadan size mezar kovuğu karıştırırken rastlayanlar size karşı türlü dedikodulara meydan verecek yanılmalara düşebilirler. Biz bile meraktan ölüyorduk. Bu açık ifadenizle bizi âdeta büyük bir üzüntüden kurtarmış olduğunuz için teşekkür ederiz.

Feyzi — Beyefendi müsaade ederseniz bana merak olan önemli bir nokta daha var. Onu da sormak isterim.

Tayfur — Buyurunuz.

Feyzi — İtalya'da mezarlık kilisesinde meydana gelen tabiatüstü halin konağınızda tekrarlanmasından korkmuyor musunuz?

Tayfur — Neden korkacağım? İskeletin dirilmesinden mi? Tuhaf söylüyorsunuz beyefendi. İtalya'daki olay şüphesiz bir masaldır. Böyle boş şeylere insan kulak assa doğru ve gerçeğe karşıt fikirlere yenilerek hareketlerini sınırlandıra sınırlandıra küskütük bir budala olur. Aşıkların kucaklaşmalarından kırgınlık duyarak ölü dirilmez beyefendi. Bizim ulu mezarlıklarımızda yatanlar gece gündüz kim bilir bu türden ne kadar sarmaş dolaşlara şahit oluyorlar. Hiç biri çukurundan başını kaldırıp da: «Tuuu utanmazlar!» demiyor.

Doktor — Beyefendi, İtalya'daki olay tekrarlanması mümkün olmayan mucizelerdendir. Eskiden sanki böyle şeyler olurmuş. Şimdi yirminci yüzyılın fen adamları önünde artık iskeletler canlanamazlar. Eski kilise masallarının her biri sebep üzerine uydurulmuş... Belki bu da bazen tabutlardaki

genç kız cenazelerine kadar tecavüzden çekinmeyen ateşli papazlara gözdağı vermek için düzenlenmiş bir şeydir.

Sadi — Eskiden bizim Feyzi (Reybiyyun) (1) dan bir çocuktu. Dün gece mezarlıkta korktu. Birdenbire imana geldi. Fakat göğsü birdenbire o kadar inançla doldu ki, kocakarıları güldürecek şeylere bile artık inanır oldu.

Tayfur — Ben mezarlıktaki iskelet oyununun perde arkasına gizlenen hayalciliğini yakalamadıkça rahat edemiyeceğim.

Büyük bir şaşkınlıkla gözleri büyüyen Feyzi:

— Demek gece o mezarlığa bir kere daha gideceksiniz?

Tayfur yorgan altından ayağım oynatarak:

— Ayağımın ağrısı geçer geçmez... Bir kere değil bu bilmeceyi çözmek için kaç defa icap edersè o kadar gideceğim. Bakalım mezarlığa, masa oynatan, ruh çağıran, gövde peydahlayan ispritizmacılar mı gelmiş, anlayalım. Beyler, isterseniz hep birlikte gidelim. Bu işde çokluğun faydası vardır, zararı yoktur.

Sadi — Memnunlukla...

Nihat — Hayhay

Tayfur — Feyzi bey, sizin sesiniz çıkmıyor?

Feyzi — Vaz geçiniz. Böyle inat olmaz. Çocukluk lâzım değil...

Tayfur — Bizi niyetimizden vaz geçirmeye uğraşmayınız. Çünkü boşunadır. Biz mutlak gideceğiz. Siz yalnız gelip gelmiyeceğinizi söylenizi.

Feyzi — Gerçeği ben de merak etmiyor değilim. Ruhlarla savaşmanıza katılmamak şartıyle beraber gitmek isterim. Hiç olmazsa şöyle bir tarafa çekilip nasıl çarpışacağınızı seyretmiş olurum...

11

TAYFUR'un babası Hikmetullah Paşa, Yunanistan'da kalan büyük çiftliklerle dedelerden torunlara her geçişte bi-

(1) Reybiyyun: Olumlu veya olumsuz hiç bir kesin yargıya ulaşmayan, hep şüphe içinde kalmayı gerekli bulan felsefe taraflıları... Şüpheci filozoflar.

raz daha eriyen bir servet bırakarak ölmüştü. Tayfur, eski hanımfendiler tipinde, çocuğunun üstüne titreyen, her hareketini hoş gören, her arzusunu yerine getirmeyi annelik vazifesinden bilen bir ananın elinde alabildiğine şımarık büyüdü. Şöyle bir öğrenimle Mülkiye Mektebinden (Siyasal Bilgiler) çıktı. Memurluk yapmak istemedi.

Yaratılıştan pek zevk düşkünü ve fena bir çocuk değildi. Lâkin rehbersizdi. Her ne görse öğrenmek hevesine kalkar, az vakitte ondan bıkar, başka yeni bir arzuya düşerdi. Bu yüzden her şeyle uğraştı ama ciddi hiç bir şey öğrenemedi.

Annesi oğlunun bu bin bir çeşit işini zekâsının olağanüstü taşkınlığına verir, bununla avunurdu.

Küçük Beyin ara sıra edipliği, şairliği, var olmayan başka bir üslûp, başka bir düşünce sistemi bulmak için uğraşır. Birkaç satır için haftalarca didinir. Gerçi düşünüşü, yazış tarzı kimsenin yazdığına benzemez. Sözlerinde zihinleri boğan siyah bir derinlik verdir. Öyle zor beğenişle yazar ki, ne demek istediğini kendi bile anlamaz, anlayamaz.

Yeni hevesler içinde bu merakla bocalayan gençler çoktur. Süzülüp süzülüp bütün fikirlerin, bütün üslûpların üzerinden aşarak uçmak isterler. Bu kendi zevkleri için yazan yeni heveslere mahsus bir fantaziyedir. Geçim derdi ile bir gazete idarehanesinde yazarlar heyeti masasına oturan bir yazar, üç günde bu tuhaf illetten kurtulur, şifa bulur. Çünkü orası âdeta bir yazı örsüdür. Kuyumculuk eder gibi satıra bir inci yerleştirmek için yarım saat düşünmeye vakit yoktur. Cümleler, açık, kolay anlaşılır ve duru olacak. Binlerce okuyucunun anlayacağı açık bir dille yazmaya mecbursunuz. Yazarlığın ne demek olduğunu bilmeyen bu kaprisli çocuklar bazı mecmualara parasız yazı gönderirler. Bedavacılığı kâr sayan müdürler, o kuşdili makalelerin kötü hazmından verem olup ölen mecmualarını nihayet basın mezarlığına gömmek acısına uğrarlar. Bu gerçek birçok örnek verilerek kesinlik kazanmıştır.

Bütün bu uğraşmaları arasında Tayfur'un genç kalp ve zihninde aşk perisi de sığınacak bir yer buldu.

Konakta bir ahretlik vardı. (Evlâtlık) Nâsıra... Güzelce bir Tatar kızı. Siyah çekik gözleri, ufak burnu, dolgun pembe yanakları, hüzünlü bir güzellikle Tayfur'un gönlünü çekti.

Kız bu hüzünlü güzelliğiyle Tayfur'a her bakışında sanki: «Ben de seni seviyorum.» derdi.

Nâsıra, konakta bir paşa kızı gibi eğitim gördü. Okur, yazar, çalar, çağırır. Duygulu, zeki fakat karanlık ruhludur. İnsandan kaçar. O cinli tekkenin içinde, kuytu yerlerde dalgın dalgın dolaşır. Karanlık gecelerde hafif peri adımları ile en korkunç yerlerde gezinir.

Konak halkı bu kızın tekin olmadığına karar vermişti. Çenesi düşük kocakarı Müride Hanım derdi ki:

— Bu kız karışıktır. Bu her saatta her yerde gezer, çarpılmaz. Çünkü bütün periler onun amcaları, teyzeleridir. Kimden korkacak? Derya Padişahının oğlu bu kıza âşıktır. Nâsıra, hiç bir insan kocaya varamaz. Çünkü peri âşıkı kıskanır. Vay olur bu kızı almaya heveslenen delikanlının başına.

Kocakarıların bu uydurukla rına gülen Tayfur, Derya Padişahının oğlu ile boy ölçüşmeye çıkmayı pek zevkli buluyordu. Kıza açılmak için fırsat kollamaya başladı. Bir gece arkasına düştü. Nâsıra, konağın gündüz bile gezinilmekten korkulan küflü, uzun, dolambaç maltalıklarında alışkın adımlarla mumsuz dönüp dolaştıktan sonra demir parmaklığı siyah sarmaşıklarla örülmüş mezarlığa bakan bir pencerenin önüne oturdu. Dalgın düşünüyordu. Derya Padişahının oğlu ile sevişmeye mi geldi? O kadar sıkıntılı, kapanık, tenha bir yeri seçmekten maksadı ne idi? Yavaş yavaş yumuşak adımlarla yaklaşarak birdenbire:

— Nâsıra, dedi.

Kız bu hiç beklenmedik ani seslenişten hiç ürkmeyerek en tabii sesiyle cevap verdi:

— Efendim...

— Ne yapıyorsun burada?

— Hiç...

— Hayır... Hiç değil. Burada oturup düşünüşünde bir sebep var. Çok dalgınsın. Fakat böyle bir yerde her halde neşeli bir şey düşünülmez. Gönlünün matemini mutlak bana söyleyeceksin.

— Bey, diyelim ki, buraya acılı gönlümle sohbet etmeye gelmiş olayım. Efendimin oğlusunuz. Beyimsiniz. Lâkin zorla gönlümün sırlarını döktürmek yetkisini haiz değilsiniz. En zavallı bir esirin bile kendince masum sırları olabilir. Bunlar

bütün insanlarca kutsal tutulmak lâzım gelir sanırım...

— Nâsıra, senin o masum gönül sırlarınla ben o kadar ilgiliyim ki...

—

— Niçin susuyorsun?

— Ne söyleyeyim Beyim?

— Bu ana kadar ağızlarımız bir şey söylemedi. Yalnız gözlerimizle konuştuk. Ben bu suretle kalbimin en derin sırlarını sana döktüm. Anlattım, sanıyorum.

Nâsıra şimdi sesinde biraz heyecan dalgalanarak:

— Beyefendi, gözlerinizde ara sıra bazı ifadeler okudum. Fakat bunlara başka türlü bir mana vermek aklımdan geçmezdi. Çünkü bunu haddimin üstünde bilirdim.

— Gözlerimin sessiz ifadelerini şüpheli bulabilrsin. Fakat şimdi ağzımın açık itarfma ne diyeceksin? Nâsıra, seni seviyorum.

Nâsıra başını sarmaşıklı pencereye dayadı. Bütün vücudunu sarsan küçük hıçkırıklardan başka bir cevap vermedi.

Tayfur biraz şaşırarak:

— Ne o? Ağlıyorsun... Üzücü şeyler için ağlanır. Aşkımın seni bu kadar üzeceği aklıma gelmezdi.

Nâsıra inleyerek:

— Bey, ben bir ahretlik parçasıyım. Siz bir beyefendisiniz. Dengi dengine uymayan gönüllerin aşklarından çoğunlukla felâket doğar.

— Ne demek istiyorsun Nâsıra?

— Aşk sizin için bir eğlence, benim için bir ıstıraptır.

— Benim aşkım sana niçin ıstırap oluyor?

— Ben bir kere sevmek sonra ölmek isterim.

— Oh pek tuhaf bir kızsın Nâsıra... Seni cinler tuttuğunu söylerlerdi de inanmazdım. Yoksa gerçekten dedikleri gibi peri padişahlarından birinin oğluna mı nişanlısın? Bu sarmaşıklı pencerenin önüne onunla görüşmeye mi geldin?

— Ohhh, Beyefendi oooohhhh... Sizin gibi açık fikirli bir genç böyle kocakarı sözlerine elbette inanmaz. Benimle eğlenmek için böyle söylüyoısunuz.

— İnanayım, inanmayayım. Seni o Peri Padişahının oğlundan kıskanıyorum. Gönlüm böyle masala bile tahammül edemiyor.

Nâsıra, Tayfur'un nefesi yüzünü yakacak kadar kendine yaklaştığını görerek birdenbire geri çekildi. Kızın bu çekingenliği genç adamı sinirlendirdi:

— Ne kaçıyorsun? Sevdiğimi anladın da kendini naza mı çekiyorsun?

— Oh Bey, elbette kaçacağım.

— Niçin?

— Çünkü bu ana kadar bir erkek vücudu ile temasa gelmedim.

— Peri Padişahının oğlundan başkà...

— Ne peri ile... Ne insanla...

Tayfur kızın belinden kavramak için ikinci hamle gösterdi. Nâsıra aynı şiddetle geri atıldı.

Bu defa delikanlı sesinde bir kırgınlık titreyerek:

— Beni daha ziyade hırslandırmak için böyle yapıyorsun sanıyourm. Yoksa başka türlü bir fikirle benden kaçtığını bilsem...

Nâsıra karanlığa yaşlarını saça saça göğsü kabarıp inerek:

— Bir hizmetçi kıza işte böyle aşk ilân edilir.

— Gerçek aşkta derece yoktur. O bir sultana da böyle ilân edilir, sana da, ötekine de...

— Beyefendi, ben toplumun yüksek sınıfma mensup bir kız olsaydım muhabbetinizin ilânından beş dakika sonra bana sarılmak cesaretini gösteremezdiniz. Sözlerinize, duygularınıza bir karşılık almak gereğini duyardınız.

Tayfur bir bozgunluk sarsıntısı ile geri çekilerek:

— Ha Nâsıra, affedersin. Bunu sormaya unuttum. Çabuk cevap ver. Benim için pek acı da olsa gerçeği söyle... İşte titreyerek bekliyorum.

— Beyefendi, hizmetçi gibi konuşmayacağız. Küçük bir süre için bir evlâtlık olduğumu unutacaksınız değil mi?

— Bu sözler neden icap ediyor bilmiyorum. Zaten ben sana hiç bir gün bu konakta ahretlik gözü ile bakmadım.

— Olabilir. Fakat şu saattaki aşk ilânınızda bir efendilik, bir amilrik olduğunu inkâr edemezsiniz. Ben seni seviyorum. Hemen bana boyun eğmelisin, bana teslim olmalısın tarzında davrandınız.

— Aldanıyorsun Nâsıra... Pek aldanıyorsun. Bugüne kadar senin gözlerinde kendime karşı bir muhabbet okumuş olduğumu söylemedim mi? İşte bunu tarafmdan bir itiraf sayarak uzun söze lüzum görmedim. Söyle, hür bir vicdanla söyle... Düşüncem yanlış mı?

— Beyefendi, rica ederim, bana müsaade veriniz. Cevabımı birkaç gün sonra alırsınız.

— Ne demek? Gönlünün benden hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyorsun da bunu birkaç gün sonra mı anlayacaksın? Söyle... Seviyorum de... Bu tek kelime bana yeter.

Kız gönlünün eğilimiyle gizli bir kuvvet arasında eziliyormuş gibi başını sarmaşıklı demir parmaklığa dayadı. İçinin alevleriyle birkaç defa kıvrandı. Bu şekil ve elde olmayan itiraf her tür sözden daha kuvvetliydi. Tayfur derin bir aşkla sevildiğini anladı. Yine kızın belinden sarılmaya atıldı. Fakat Nâsıra bu defa bütün şiddetiyle silkinip kaçarak:

— Beyefendi, kimin tarafından olursa olsun bir kızın ilk ilânmda bir muhabbeti kabul etmesi terbiyeye aykırıdır. Lâkin ben söylemek istemediğim bir şeyi halimle, davranışımla elimde olmadan anlattım, dedi.

Kız hıçkırıklara boğuldu. Tayfur şimdi nazik, çekingen bir uzanışla sevgilisinin saçlarını okşamak isteyerek:

— Terbiye bakımından kırk yıl önceki kızlara benzemeye kalkıyorsun. O zamanlar geçti. Geçmiş zaman âdeta bir masal oldu. Sevda meselesinde şimdi bir genç kız erkeğe her duygusunu açık açık söyleyebilir. Gerçek gönül bağlantıları böyle riyasız itiraflarla kurulur. Bu şimdi ayıp değil, öğülmeye değer bir şeydir.

— Beyefendi, ben öksüz, kimsesiz bir Tatar kızıyım. Burada ancak sizin koruyuculuğunuzda bir kimliğe sahibim. Siz bir Paşa oğlusunuz. Aramızda yerden göğe kadar bir uçurum var...

— Oh Nâsıracığım, darılma ama saçma söylüyorsun. Şimdi insanlar arasında böyle farklar kalmadı. Herkes Hazreti Âdem soyundandır.

—Hayır, hayır beyim... Bu farklar hâlâ vardır. Ve eskisi gibi derindir. Şimdi anneniz hanımefendiyle şurada kulübede oturan çöpçünün anası Nazife kadın eşit midir? Ve çöpçü ile siz aynı sosyal seviyede misiniz?

— Böyle karanlıklarda kendi kendine düşüne düşüne tuhaf fikirler peyda etmişsin. Olacak şey değil ya, aramızda böyle sosyal bir hendek tasavvur etsek bile inan Nâsıra, benim aşkım her türlü uçurumları doldurup düzleyecek bir büyüklüktedir.

— Ah beyim ah... Paşa oğlu olmanız beni çok korkutuyor.

— Niçin, Nâsıracağım, niçin?

— Babanıza çekeceksiniz diye...

— Ne demek? Babamın çok fena bir adam olduğuna dair bir kanaatm mı var?

— Paşalar nikâhsız çok evlenirler de.

— Hesabında çok yanılıyorsun. Beni babama benzetmen büyük haksızlık. O zamanmın adamı imiş. Ben de bu çağın çocuğuyum. Ben yaşta iken babam belki sekiz defa evlenmiştir. Lâkin görüyorsun ya ben hâlâ ergenim.

— Ben ölünceye kadar bir erkeğin tek karısı olmak isterim.

— Benim isteğim de bu... Sekiz karı ortasında sürülen hayat şimdi horozlar için bile ayıp görülüyor.

Tayfur bütün ateşiyle kızın narin vücudundan kavradı.

Nâsıra — Olmaz. Bırak...

Tayfur ergenliğinin olanca ateşiyle kükreyerek:

— Bırakmam... Bırakmam...

— Bırak, bırak... Nikâhsız senin olmak istemem.

— Nâsıra, ilk nikâh kızla oğlanın gönüllerinde, vicdanlarında kıyılır. Bizim nikâhımız çoktan oldu bitti.

— Dine aykırı bir şekilde birleşen gönüllerin cezasını daima kızlar çeker.

Kızcağız kendinden iki defa kuvvetli bu aşk kıskaçlarının arasında boşuna debelendi. Çırpındı. Bağıramazdı. Sesine koşacakların karşısında beyi böyle bir tecavüzle suçlamak kendinin o aile içinde manevi ölümü demekti. Yıllardan beri gizli bir muhabbetle Tayfur'u seviyordu. Namusu, ırzı, mutluluğu, hayatı pahasına konaktan atılmak istemezdi. Bütün savunması gittikçe sönen hüzünlü bir iniltiden ibaret kaldı. İştahını yatıştırmaktan başka bir kaygusu olmayan bir yırtıcı canavarın pençesine düşmüş zavallı bir av gibi kızlığının kanlı ölümü ile merhametsiz kucakta kendinden geçti...

TAYFUR ile Doktor Ferhat'ın incikleri bir haftada iyileşti. Bu defa beş arkadaş silâhlanarak, küçük bir çete halinde, mezarlık hortlakları ile vuruşmak için karanlık bir gecede bir otomobille yola çıktılar. Ta olay yerine inen mezarlık sınırında arabadan çıktılar.

Her tarafı adım adım dinleyerek bayır aşağı yürüdüler. Bu defa yakmdan hart hurtlar duymadılar. Gecenin karanlığı içinde daha karanlık uğursuzluklar saçıyor zannolunan baykuş ötüşmeleriyle, havlamalar, horoz öörüleri, Eyüp damlarında döğüşen kedi miyavlamaları gibi bir şeyler duyuluyor, alanın genişliği içinde hep bu sesler yayılıp dağılıyor, yine derin bir sessizlik geri geliyordu.

Olay gecesi kemiklerini karıştırdıkları mezarın önüne geldiler.

Tayfur — Etrafta hiç bir depreşme yok. Acaba iskelet opereti saat kaçta başlayacak?

Feyzi — Rica ederim, küçümsemeyiniz. Burası mezarlık. Şu çukurlarda din kardeşlerimizin, atalarımızın kemikleri var. Böyle kutsal bir yer için operet deyimi büyük saygısızlıktır.

Tayfur — O Feyzi Bey, cadılardan önce siz kızmaya başladınız. Azizim, benim kutsal mezarlara, ölülere hiç bir sözüm yok. Ben hortlaklara söylüyorum. Onları kızdıralım ki, bir ayak önce ortaya çıksınlar da çarpışacak mıyız, ne yapacağız, anlaşılsın...

Bu edilen lakırdıların etrafta yaptığı etkiyi anlamak için bir süre sustular. Karanlığı dinlediler. Hiç bir yandan bir güceniklik, bir öfke eseri görülmedi. Her tarafı kaplayan ölüm, sırlarla dolu, sonsuz sessizliğe bürünmüştü.

Tayfur — Biz bu hortlak efendileri, cadı hanımları nasıl selâya davet edeceğiz?

Doktor — Galiba düşmanlarımızın bu gece oyun vermek için hazırlıkları yok.

Tayfur — O halde buradan boş dönmemek için biz de işimize bakalım.

Doktor — Eksik kemiklerimizi tamamlayalım, değil mi?

Tayfur — Evet, yine o mezarı açalım. Bu mezarla o iskelet operası arasında bir ilişki var.

Pehlesinin yanı düşmüş, altı açılmış mezarın önüne geldiler. Elektrik fenerlerini ahretin bu kapkara deliklerine çevirdiler. Yetişebildikleri kadar elleriyle, bastonlarının çengelleriyle bu eski mezarın kurumuş kalıntılarını, içinde bulunan şeyleri dışarı çektiler. Aradıkları omurlardan birkaç parça ve bazı kemiklerle takımı tamamlayacak parçalar buldular.

Feyzi şimdi kemiklerin niçin toplandığını bildiği halde yine Tayfur ile Doktor Ferhat'ın bu hareketlerini ölüme karşı bir saygısızlık, mezarlara tecavüz saymaktan kendini alamayarak:

— Tayfur Beyefendi, karnı tok, sırtı pek olan insanların işsizlikten ne yapacaklarını bilemeyerek türlü türlü meraklara uğradıklarını işitirdim ama şimdiye kadar bu türünü duymamıştım. Ah beyim ah... Böyle mezar karıştıracağınıza siz de keşke kelebek, böcek ve benzeri şeylerle kolleksiyon yapmak sevdasına düşseydiniz. Böylesi çok daha iyi olurdu. Ben sizin bu merakınızın sonunu pek uğurlu görmüyorum.

Tayfur, Feyzi'nin bu saflığına ince bir alayla cevap verdi:

— Kardeşim, şu kovukların içinde çürümeye mahkûm olan bu kemikleri biz buradan alıp eve götüreceğiz. Ecza ile temizledikten sonra bunlardan bir insan kafesi çatacağız. Salonumuzun en değerli bir köşesine yerleştireceğiz. Ölüyü mezardan kaldırıp tekrar doğduğu yere götürüyoruz demektir. Bundan ne gibi bir fenalık tasavvur ediyorsunuz?

— Beyefendi, ölü mezarda yaraşır. Diri evde... Çünkü cesedin bir an önce çürüyüp toprak olması istenir.

— Feyzi Bey, ruha inanıyorsanız cesede hiç önem vermemeniz gerekir. Çünkü hayatımız süresince cesedimiz aynı vücut değildir. Daima değişir. Hahat devamlı temsil ve aşınmadan başka bir şey midir? Bir yıl içinde neler yiyip içiyoruz? Bunlardan ne miktarını atıp çıkarıyoruz? Ve ne miktarı ne kadar süre için bedenimizde kalıyor? Altmış, yetmiş yıl içinde her saniye dışardan değiştirme ile işleyip değişen bir makinanın hangi zamanını esas kabul edeceğiz? Hücrelerin aşınıp yenileşmekten kalması ölüm demektir. Biz eskiden beri devam edip duran bir yanlış hissin etkisiyle makine durduktan yani organlarımız, varlığımız faaliyetini sonsuz olarak tatil et-

tikten sonra hâlâ vücudumuzun hayatla ilgisini kesmiş olmasına bir türlü inanamıyoruz. İşte bu yalnızlıktan, bu tabiat kuralına aykırı inanıştan birçok boş fikirler doğuyor. Cadı, hortlak ve benzeri asılsız şeyler halk arasında itibar buluyor. O derecede ki, eskiden ve hâlâ bazı kavim ve kabileler mezarlara yiyecek, içecek, giyecek şeyler ve kullanacak ev eşyası koymakla ölüleri hayatta lâzım olan şeylere muhtaç sanmak gafletinden uyanamamışlardır. Hayat durduğu andan itibaren vücut cifeye döner. Ve bu hususta artık bir koyun, bir maymun, bir insan cesedinin arasında fark kalmaz. Hepsi tabiatın aynı kanununa uyarak çürür.

Bu yolda aralarında yine birçok tartışma geçtikten sonra Doktor Ferhat Bey karanlıklar içinde hayaller seçmeye uğraşarak:

— Şaşılacak şey... Geçen defaki görünüşlerinde yalnız biz onlardan korkmamışız. Onlar da bizden ürkmüş olmalılar ki, bu gece kıpırdamaya cesaret edemiyorlar.

Sadi — Belki bu akşam daha ustalıklı bir numara oynamaya hazırlanıyorlar.

Tayfur — Geçen defa biz iki idik. Onlar üç idiler. Yine sayıca bizden üstün gelmek için belki başka cadıları bize karşı kışkırtmaya uğraşıyorlar.

Doktor — Bu karanlık geceye o küçük şimşekler çok yaraşır ama etrafta hiç bir şey parlamıyor. Şöyle yavaş yavaş o ateşe tapanlar tapmağı olan yüksek mezarlığa doğru yürüsek...

Feyzi — İhtiyatlı olalım. İhtiyatlı... Ben bu sususa bir mana veremiyorum. Bu sessizlik beni en gürültülü gösterilerden ziyade korkutuyor. Bizi korkunç bir pusuya düşürmek niyetinde olmasınlar?

Nihat — Bunlarda da savaş hilesi var mıdır?

Feyzi — Şüphesiz... Çünkü son ölenlerin içinde çok savaş fenni öğretmeni var.

Sadi — Öyleyse artık diriler rahat otursunlar da her milletin ölüleri savaşmasınlar.

Nihat — Tuhaf olur. Meselâ mezar taşlarının tarihlerini okuyup üç yüz on sekizleri silâh başına çağırmak...

Sadi — O zaman Bismark, Kavur, Gladuston gibi eski diplomatları da masa başına...

Tayfur — Bırakınız Allahaşkına, bu adamların diplomaside adları çıkmış. Bir zamanlar bütün dünyanın politikası, siyasal hayatı bu meşhurların ellerinde idi. Bu fende doğru bir yol izlemeyi bilseydiler yirminci yüzyılın ilk yirmi beş yılı böyle kanlara bulanmazdı. Bütün bu fenalıkların köklerini eski vakitlerde aramalıdır. Bu zamanın bu genel vuruşmasından, bu savaştan ben hep bu adamları sorumlu tutuyorum.

Nihat — Ölmüş meşhur komutanlar savaşa girişirlerse büyük Napoleon'dan dolayı Fransızlar kazanırlar.

Sadi — İşte o zaman İngilizler bu yaman adamın (Sent Elen) adasındaki kemiklerini Panteon'a geri verdiklerine pişman olurlar.

Böyle konuşa konuşa vakit geçirdiler. Sabah perilerinin serin nefesleri gelmeye, tanyeri ağarmaya başladı. Kuş cıvıltıları yerin hüznü üzerine ağaçlardan neşe saçıyorlardı. Ne mezarlardan depreşen oldu. Ne de şuradan buradan bir tehdit sesi duyuldu.

Tayfur — Akıl alır şey değil. Mezarlık o mezarlık, biz yine aynı adamlarız. Geçen gece ne yaptıksa bu gece de tapkı o gece yaptıklarımızı tekrar ettik. O geceki suçumuza tahammül edemeyip de bu akşamki küstahlığımızı böyle derin bir sessizlikle hoş karşılamaları... İşte düşünüp çözemediğim bir ikinci bilmece de bu...

Doktor — Tamamiyle gündüz olsun. Etrafı karış karış dolaşalım. Bilmecenin anahtarını bulamazsak da belki küçük bir iki vidasını olsun yerinden oynatmış oluruz...

13

GÜNEŞ doğdu. Mezarlığın enli yapraklı devedikenleri, ısırganları, otları üzerinde pırıldayan çiğ taneleri şafakla sönen yıldızlar gibi kayboluyorlardı. Beş arkadaş, altından şimşek çakmış olduğunu gördükleri mezarlığın o yüksekçe yerine doğru yürüdüler.

Burası sekiz, on insan kalıbının maddelerini tabiata bırakmak için dinlendiği, etrafı demir parmaklıklı dikdörtgen bir setti. Güneyden yüksekliği bir metre yoktu. Fakat yerinin bayır oluşundan kuzeyden hemen iki metreyi aşıyordu.

Tayfur arkadaşlarına bu derin tarafı göstereerk:

— İşte şimşek buradan çakıyor, dedi.

Hepsi dikkatle baktılar. Bu çukur yerde, duvarın dibinde göze çarpacak hiç bir fevkalâdelik görmediler. Toprak hiç örselenmemiş, yerin enginliğinden başka bir oyuk, bir çukur da yoktu.

Doktor — Buradan demirci ocağından fışkırır gibi saf bir alev çıkıyordu. O işleyen körük acaba nereye kurulmuştu? dedi.

Herkes bu soruya bir karşılık düşünürken Tayfur Bey yandan setin kenarına çıktı. Mezar taşlarını okumaya uğraşarak:

— Bakalım bu ayrılmış yerde kimler yatıyor? Erenlerden, evliyalardan biri var mı?

Hepsi fırlayarak dikdörtgenin etrafına dizildiler. Mezar taşlarını okumaya uğraşıyorlardı. Başı koca sarıklı, iki buçuk arşınlık bir mermer silindirin altında yatan Kengirivî Hatip Feyzullah fendi, oğlu Gıyasettin, zevcesi Emine Şerife Hanım, kardeşi Ahmet Âşir ve... Ölüm tarihleri, 1669, 1281 1290... Dünya evinden birer birer göçüp ahiret yurdunda toplanmış aile halkı...

Doktor — Bu saygı değer aile içinde hortlayacak bir günahlı göremiyorum. Hatibin ölümü yetmiş yılı bulmuş. Öteki ölülerin arasında da kefeni solmamış bir tazesi yok. Buraya en son geleni kırk yıl önce toprağa girmiş.

Feyzi — Şu mezarlıkta yatanların kemikleri bile kalmamıştır, yani şu setin içinde yatanların...

Tayfur — Biz araştırmamızı, incelemelerimizi bu noktadan yürütecek değiliz.

Nihkat — Ne demek istiyorsunuz?

Tayfur — Biz mezarlardan kalkıp bize oyun yapan ölüleri aramıyoruz.

Feyzi — Ya ne arıyoruz?

Tayfur — Önce yerin böyle oyuna sahne olmaktaki kabiliyetini inceleyeceğiz. Sonra burada aktörlerin izlerini arayacağız. Bunlar gövde peydahlamış ruhlar değildir. Sizin, benim gibi iki ayakla yürüyen, iki gözle gören, ciğerle teneffüs eden, dimağla düşünen yaratıklardır. Dramlarını mezarlıkta oynamaktan başka ahirette bir lişkileri yoktur.

Feyzi — Mezarların içinde diri adam araştırmadaki işe benim aklım ermez.

Tayfur — Ben mezarların içinde diri adam aramıyorum. Bu mezarlık sanatçılarının izlerini bulmaya uğraşıyorum.

Sadi — Beyefendi, fikrinizi anladım. Siz daima olumlu noktalar üzerinde yürümek istiyorsunuz.

Tayfur — Teşekkür ederim Sadi Bey. Beni siz anladınız. Artistler sahnelerini bu Hatip Feyzullah Efendinin aile mezarlığında seçmişler. Niçin? Çünkü burası âdeta kazılmış siper daha doğrusu iki duvar arası toprakla doldurulmuş bir tabya gibi muhafazalı... Yukarıdan ne kadar kurşun atılsa burada bulunana, bu ölü açının içine işlemez.

Feyzi kendini tutamayarak:

— Hey gidi hey... Ben bütün bu söylenenlerden bir şey anlamıyorum.

Sadi — Niçin?

Feyzi — Çünkü o gece görünen iskeletler setin arkasına saklanmadılar. Yüz yüze meydanda durdular. Sizin attığınız kurşunlara kahkahalarla güldüler.

Tayfur — Esası kavrayamayan zihinler için mesele biraz karışık görünüyor. Bunu size tamamıyle anlatmak uzunca bir açıklama ile olur. Buna şimdi vakit yok.

Feyzi — Meseleyi bana anlatabilmek için önce sizin anlamış bulunmanız lâzım gelir. Halbuki siz benden fazla bir şey bilmiyorsunuz. Hep bilinmeyen şeyler üzerine fikirler ileriye sürüyorsunuz. Bu karanlık izin içinde olumlu bir nokta bulmak kabil midir?

Nihat — Bu iş Mısır'daki eski eserler kazılarından da fazla bir önem kazandı. Çünkü orada birçok yerleri kaza karıştıra elbette bazı şeyler bulmaya öteberi çıkarmaya muvaffak olmuşlardır. Fakat biz burada bütün bu mezarların içindekileri boşaltsak akşamdan gülüp, ağladıktan ve gezinip şimşekler çıkardıktan sonra tekrar mezarına çekilerek uyumuş bir cadıya rastlayamayız.

O aralık mezarlıkta tiftikten külâhı üzerine ufak yeşil sarık sarılmış, abalı, seyrek sakallı, zayıf, çalık benizli bir adam peyda oldu. İpinden tuttuğu bir koyunu otlatmak için topra-

ğın en çimenli tarafını arayarak dolaşıyor, hem de edilen sözlere kulak kabartıyordu.

Hayvanı otlu bir yere bağladıktan sonra beylere yaklaşarak el göğüste, dede gibi merhabalı bir selâmla:

— Başlarınız sağ olsun beyefendiler, cenazeniz mi var? Erkenden buraya toplanmışsınız. Mezar yaptırtmak istiyorsanız (eliyle Eyüp tarafını göstererek) mezarcılar şuradaki kahvededir. Daha gelmemişlerse kahveci Ömer Ağaya söyleyiniz. O çarçabuk hepsini buldurtur.

Tayfur bu (sabah dedesini) yukarıdan aşağı uykusuz, yorgun gözleriyle süzerek:

— Dedem, çok şükür cenazemiz yok.

Dede derin bir tekbir ile:

— Bugün olmazsa yarın... Buraları bizi bekliyor. Dünya ölümlü, ahiret ölümsüz... Biri geçici öteki kalıcı...

Zaten sinirleri gergince olan Tayfur:

— Baba, ne cenazemiz var, ne de bu yakınlarda ölmeye niyetimiz...

— O, niyetle olmaz evlât... Çağırılınca gideceğiz. Yarına sağ çıkacağını kimse bilmez. Hayat nedir? Bir kilçük soluktan ibaret bir şey... Bakınız şurada uyuyanlara...

— Bu uyuyor dediklerinin içinde yerlerinde rahat yatmayan afacanlar da var...

— Estağfurullah... Estağfurullah... O nasıl söz öyle?

— Nasil olacak? Basbayağı söz...

— Burada çok Tanrı evliyası, şeyhler, âşıklar, dostlar vardır. Özellikle Tanrı hatırlamaları ile kendinden geçenlerden Hallacı Mansur Hazretleri şurada yatar.

Tayfur dik bir bakışla:

— Hallacı Mansur için kıyamette çıkacak derler.

— O kıyametteki başka... Bu adda ondan önce gelmiş olanlar vardır. Fars'ın Beyzâ şehrinde Halife Muktedir-i Billah zamanında gelmiş erbabı cezbeden bir Mansur Hallac vardır. Buradaki Bursalıdır. Hep bu manevi kişiler toplanırlar. Kutsal Kandil gecelerinde zikrederler. Biz seslerini, ibadetlerini aşağıdan duyarız.

Tayfur Bey bu adamın ağzında kendi araştırmalarını aydınlatabilecek bir söz almak için bu defa tatlıca bir gülümseme ile:

— Dede Efendi, siz bu mezarlıkta geceleri olan biten şeyleri az çok bilmelisiniz.

— Eyvallah... Eyvallah...

— Geceleri buralardan zikirler (Tanrı adlarını anma) işitiliyor.

— Eyvallah...

— Daha neler oluyor

— Kandil kandil nurlar iner.

— Kadir gecesi, kandil gecesi, cuma gecesi, kısası herhangi bir gece bu mezarlıkta kemik kafalı, kefenli ölülerin gezindiğini görenler, bunlarm gülüp ağladıklarını işitenler var mı

— Eyvallah... Eyvallah... Özellikle bu fakir...

— Bu konuda bize biraz bilgi lütfeder misiniz

— Buralarda geceleri kurukafalar kum gibi kaynarlar. Bazen tabur olurlar. Abdestsiz dolaşanları çarparlar.

— Sesleri duyulur mu?

— Bazı geceler ilâhi okurlar. Amin çağrışırlar. Ocak yakarlar.

— Ocakta ne pişirirler?

— Kimbilir? Kendilerince bir aş... Belki helva, belki de aşûre...

— Helvayı, aşûreyi yedikten sonra yediklerini hazmetmek için belki şu çayırlıkta birdirdir oynarlar.

Dede «Euzu billâhi min-eş-şeytan-ir-racim» diye ellerini kaldırarak:

— Yok... Hâşâ... Böyle konularda alay etmek olmaz. Doğru değildir bu. Asla... Katiyen...

— Helva pişirip tabur olduktan sonra birdirbir oynamalarında ne sakınca düşünülebilir? Mezarlık üzerine hep bildikleriniz bu söylediklerinizden ibaret midir?

— Daha çok sırlara ermişim.

— Lütfetmez misiniz?

— Açıklamaya izin yoktur. Fakat bütün çevre halkının bildiği bazı olaylar da vardır. Meselâ buralarda kelleleri koltuklarında iki Arap dolaşır. Sarhoş Abdi ile orospu Sümbül hortladılar. Şu mezarlarda yatanlar bu iki günahlının kavga ve şamatalarından bıkıp usanmışlardır. Huzursuzdurlar.

— Demek komşu rahatsızlığı ahirette de var?

— Dünya komşuluğu geçici fakat buradaki sonsuzdur. devamlıdır. Geçenlerde gece vakitsiz ağrısı tutan karısma ebe çağırmak için buradan kestirme gitmek isteyen Lütfü Efendiyi üç beyaz kefenli kovalamış.

— Üç beyaz kefenli mi?

— Evet...

— Demek mezarlıklarda da geceleri aşağıdaki mahalleler kadar olaylar oluyor?

— Evet, beyefendi evet... Bazı ruhlar kötü, yaramaz olurlar. Kalıpları dinlenseler de onlar rahat durmazlar. Bu beyaz kefenliler üç ortak kadınmışlar. Birbirini kıskanmaktan hortlamışlar.

— Bu üç hortlak hanımın mezarları nerede?

— Bunlar Merkez Efendi taraflarında hortlamışlar. Hazretin gazabma uğramış, bu tarafa sürülmüşler.

— Çok tuhaf şey... Bu ne kadar vukuat... Bir de mezarlık zabıtası lâzım.

Tayfur Bey bir yargıç gibi soruşturmasını yaptı. Dede söyledi, söyledi. Fakat söylediklerinin çoğu ipe sapa gelmez şeylerdi. Bu bir küfe çürük sözden iki üç sağlamını bulup çıkarmak kabil olmadı. Yalnız bu üç hortlaklarla beylerin mezarlık maceralarındaki üç kefenli arasmda sayıca uygunluk görünüyordu. Fakat bundan bir gerçek çıkabilir miydi? Gittikçe iş masallaşıyor, gerçek efsanelerin içinde boğuluyordu.

Çevrede dolaşan adamların herhangisinden sorsanız gece mezarlıkta kefenlilerin gezinmesine, kurukafaların dile gelmesine, ateşler parlamasma, şimşekler çakmasma hiç şaşan görülmüyor, hep bu tuhaflıklar adi, günlük, devamlı olaylardan sayılıyor. O surette ki, bu öteki dünya insanlarının da aşağıdaki mahallelerin ahalisi kadar hırçınlıkları var. Onlar da komşu komşuya dalaşıyorlar, semtten semte görülüyorlar, sürülüyorlar. Gece yolcuları çeviriyorlar. Zikrediyorlar, ilâhi okuyorlar, namaz kılıyorlar. Onların da iyileri, ibadet edenleri var, kötüleri, inançsızları... Dünyanın bütün iyilikleri, fenalıkları, zevkleri, acıları, ihtirasları, sevapları, günahları orada da var. Hemen hemen yerin altındakiler de üstündekiler gibi yaşıyorlar. O halde Allahım, ölmek neye yarıyacak? Hayatın sıkıntılarından, dertlerinden, acılarından kurtulmak için intihar edenler boşuna zahmete girmiş oluyorlar...

Şimdi bu üstleri apaçık hurafelerin üzerine kurulacak esastan doğru bir sonuç çıkarılabilir mi? Fakat dünyada böyle olmayan, içine masal karışmayan ne var? En medenî, en başarılı milletlerin tarihleri de böyle değil mi? Develerin kaleler yaptıklarını, dişi kurtların insan yavrularını emzirdiklerini ve daha bunlara benzer tarihlerde neler okumuyoruz. Her tarih yazarı bu eski efsaneleri yeni kitabında tekrar etmiyor mu? Yaratış gününden beri süren hep bu yalanlar niçin? Ademoğlunun gerçekten ziyade masaldan hoşlandığı için, değil mi? Hayatın bütün çekiciliği işte bu yalanlardadır.

İçinde bulunduğumuz hayat bizim için muammaların en büyüğüdür. Ve henüz içine girmediğimiz öteki dünya şüphesiz daha karışık bir sırdır. Parlak güneşin altındaki bu gezegene türlü türlü manalar verdikten sonra gözlerimizi kapadığımız saniyeden itibaren her varlığın üzerine simsiyah ve sonsuz bir perde indirerek: «İşte ölüm budur» dersek kimseyi memnun etmiş olmayız.

Tayfur böyle söylendi ve en sonunda dedi ki:

— Kimsenin inancım incitmemek için hayatı ölümle bir o kadar daha artıranlara bir şey demiyorum. Fakat insaf ediniz, şu çukurlara gömülü kuru kemiklere dayanarak göz önünde uydurulan bunca garipliklere aldanmayı da insanlığıma yediremiyorum. İftira daima geri döndürülmüş, istenmemiştir. Fakat ölüleri böyle dedikodulara karıştıran iftiracılardan büsbütün nefret ediyorum. Ben bu soruşturma ve araştırmanın arkasını kesmeyeceğim. Karşıma çıkacak engellerden yılmayacağım. Ya onlar beni çarparak rahatsız edişlerimden kurtulurlar ya ben sağlam bir sonuç elde ederek gönül rahatına ererim. Mutlak bu iki şekilden biri olacak.

Ey mezarlar... Dışarıda gezinenlerin sözlerini işitip anlıyorsanız beni dinleyiniz. Mademki kandil, cuma, pazartesi gecelerinde buralarda şenlik oluyormuş. Bu kutsal akşamlarda daima gelip aranızda bulunacağım. Dirilerin ahmaklıklarından çok ümitsizim. Onlardan ümidi kestim. Aydınlanmasını sizden bekliyorum. Bugün salı... Bu cuma gecesi yine buradayım...

14

O cuma gecesi için mezar ziyareti hazırlığı başladı. Bütün arkadaşlar bu üçüncü gece sefreine katılmaya razı oldular.

Yalnız Feyzi bu ziyarete karşı bulunuyordu. Hepsini akıllıca harekete davet ederek:

— Bu âlem gariplikler dünyasıdır. Fence, bilimce, akılca, yaratılış sırlarının iç yüzüne kim erdi ki, siz bu mezarlık hadisesinin bilinmezliğini ortaya çıkarmaya uğraşıyorsunuz? Çocukluk etmeyiniz. Tekin olmayan yerler, nitelikleri bilinmeyen gizli kuvvetler vardır. Mezarlıkları büsbütün maneviliklerden sıyrılmış sanmak hatadır. Çarpılmak kelimesi uydurulmuş, manasız bir söz değildir. Hangi merakın dürtüşü ile olursa olsun mezarlardan gizlice kemik toplamak ölülere hırsızca bir tecavüz demektir. Ölüye saygıyı her din, her kitap emrediyor. Ölü deyince bunun mezardaki kemiklerini saygıya değer bulmazsak nesine hürmet edeceğiz? Ah ah ruh niçin gözlere görünmüyor diye varlığı hakkında şüphe götürür bin türlü itirazlara kalkışıyoruz? Ruh gözle görülür, elle tutulur bir şey olsa onu derhal çalyaka ederek çubukları sık bir demir kafese tıkıp birkaç kuruşa seyrine baktırırız. Ben bu kemik çalmaların sonunu iyi görmüyorum.

Feyzi uzun uzadıya direnişlerle Tayfur'u bu sevdadan vazgeçirmeye uğraştı. Fakat muvaffak olamadı. Çünkü şimdi mesele yalnız kemik toplamak sadeliğinden çıkarak canlanan iskeletlerin sırlarını anlamak gibi pek karışık, anlaşılması zor bir safhaya girmişti.

Feyzi kimseye söz geçiremediğini görünce meselenin çekiciliğinden o da kendisini kurtaramayarak o cuma gecesi yapılacak olan sefere katılmak zorunda kaldı.

Perşembe günün cumaya dönen gecesinde, gece yarısından sonra hepsi bir otomobile doldular. Yine mezarlık sınırının aynı noktasında indiler. Şoföre, ortalık ağarsa da bir yere savuşmayarak her halde geri dönmelerini beklemesini sıkı sıkıya tembih ettikten sonra kozalaklı bahçeye daldılar.

Ahiretin karanlığına yine gecenin karanlığı çökmüştü. Lâkin bayırın dikliğine artık ayakları alıştı. Nerede hendek, çukur var biliyorlar, elleriyle hangi serviye, hangi mezar taşına dokunmak lâzım geldiğini ayırt edebiliyorlardı. Yüreklerinde pek eskisi kadar korku da kalmadı. Bu sonsuzluk bahçesini pek yadırgamaz oldular. Kalplerine yakın mezarların kendilerini artık çok yabancı bulmadıkları inancı da geliyordu.

Pehlesi düşük mezarın önüne geldikleri sırada hemen ya-

nıbaşlarından denecek yakın bir serviden bir gece kuşu son nefestekilerin ıstırap iniltilerine benzeyen hu... Hu... Hularını ziyaretçilerin tepelerinden aşağı saçtı.

Feyzi elinde olmadan titreyerek:

— Bu gece, bu uğursuz kuşun bu kadar yakından «safa geldiniz» demesini beğenmedim.

Tayfur — O hayvancağız seremoni, görgü kuralı diye bir şey bilmez. Kimseye ne safa geldiniz der, ne de uğurlar olsun. O kuşun dilinden bu manayı sen çıkarıyorsun. Onun ötmesi bizim geldiğimiz ana rastladı. İşte bu kadar.

Hepsi alçak, yüksek birer mezarın yanma, köşesine iliştiler. Şimdi hep karanlığı gözetliyorlar, dinliyorlardı. Yine önceki gecelerde olduğu gibi anlaşılmaz fısıltılar içinde korku veren bir sessizlik... Yine mezarlardan servi kokuları ile karışık ortalığa yayılan ağır, nemli bir hava... Bu geliş gidişlerle edilen tanışıklığa, alışkanlığa rağmen yine de yürekleri sıkan öteki dünyaya ait bir hüzün...

Sadi — Sanki bir tiyatroya gelmişiz gibi dizildik. Perdenin açılmasını bekliyoruz.

Feyzi hemen sinirlenerek:

— Kardeşim, sözünün başına hiç olmazsa bir, benzetmek gibi olmasın, ekle. Mezarlık tiyatroya benzetilmez.

Sadi — A kardeş, halkın tiyatroyu bir rezalet yeri sanmaktaki hatasma katılmaktan sen de hâlâ kendini alamıyorsun. Tiyatro, hayatın gerçek temsillerine ayna tutan bir sanat görünme ve gösterme yeridir. Olaylar bir düşünürün dimağının prizmasından çıkarak oraya akseder. Bunun için sahne, mezar, türbe ve benzeri her türlü kutsal şeyi içine alabilir. Onun için yasak yoktur. Bugün, sinema, hayatı sessiz bir şekilde fakat her türlü ayrıntıları ile canlandırıyor. (1) Her günkü olaylardan başka orada bilim, fen için de geniş, pek yararlı bir teknik alan meydana geliyor. Bir tohumun toprak içinde nasıl açıldığını, bir bitkinin nasıl büydüğünü, bir damlacık kanda ve başka kültürlü sıvılarda mikropların nasıl türediklerini, kavgalarını, yaşayışlarını görüyoruz. Hiç şüphe yok ki, sinemanın bizi büsbütün şaşırtacak ve bize pek çok şey öğretecek, yararlar sağlayacak bir geleceği olacaktır.

(*) Bu romanın yazıldığı tarihte sesli, sözlü sinema henüz yoktu.

Doktor — Etraftan yine hiç bir titizlik gösterisi sezilmiyor. Galiba sayın ölüler bu defa bizi susuşları ile üzecekler. Sırlarını bizden kıskanıyorlar. Hiç depreşmiyorlar.

Feyzi — Affedersiniz, ufak bir pıtırtı duysanız alaylarla yorumluyorsunuz. Hiç bir şey işitmeseniz ona da türlü mana veriyorsunuz. Sizi nasıl memnun edeceklerini onlar da anlayamadılar.

Tayfur — Geçen defaki ziyaretimde ben onlara bu gece geleceğimi söyledim.

Feyzi — Bundan ne çıkar?

Tayfur — Buradaki sonsuz uykuya dalmış sayın ölülere hiç bir diyeceğim yok. Benim işim hortlaklar, cadılarla... Bu afacan yaratıkların bize görünmek için bazı hazırlıklara ihtiyaçları olabilir, düşüncesiyle bu hatırlatmada bulunmuştum.

O anda, karanlıklardan acı bir kahkaha koptu. İnanan ve inanmayan delikanlıların hep birden benizleri attı. Omurilikleri üzerinde soğuk bir tireme gezindi.

Sadi — Baykuş...

Tayfur — Evet, demin tepemizde öten kuş biraz öteye gitti. Orada gülüyor.

Doktor — Pek de baykuş diyemeyeceğim.

Şimdi hepsi sustular. İki ihtimal arasında düşünüyorlardı.

Tayfur hafifçe titrek bir sesle:

— Galiba nihayet kızdırmaya muvaffak olduk.

Feyzi — Sesinizde bir üşüme var. Korkuyor musunuz beyefendi?

Tayfur — Üzerimde bir tuhaflık, bir sinirlilik var. Lâkin korkudan değil... Pek garip bir olay karşısında bulunuyoruz. Bunun yalancı bir şey olduğunu bilmekle beraber insan etkisinden de kendini büsbütün kurtaramıyor.

Feyzi — Bu da korkumuzu dolaylı olarak itiraf demektir.

Tayfur — Kahkahadan korkulur mu?

Feyzi — Bu, bildiğimiz neşeli manadaki kahkahalardan değil. Ferahlı bir yürekten kopmuyor. Mezarlıktan geliyor.

Tayfur — Mezarlıktan geliyor ama mezarlardan değil...

Feyzi — Bilmem ki ne düşünüyorsunuz? Evindeki rahat uykusunu bırakıp da bize mezarlıkta hortlakları temsil etmek için böyle gece yarılarından sonra ağlayan, gülen kim olabilir? Ve bu garip hareketin gerçek sebebi nedir?

Tayfur — İşte bizim de merak ettiğimiz bu ya...

Karanlığı, alayları ile kamçılayan uzun, ürpertili bir kahkaha sağanağı daha sinirleri titretti.

Doktor — Bu gece hep gülüyorlar.

Tayfur — Neşeleri var.

Feyzi — Neşelerini, kederlerini sonra anlayacağız.

Tayfur — Ne demek istiyorsunuz?

Feyzi — İlk geldiğimiz gece bize kefenleriyle gözüktüler. Bu, işte biz varız, bir daha buraya gelmeyiniz, cezamıza çarpılırsınız gibilerden bir hatırlatma idi. Biz bundan akıllanmayarak bir daha geldik. Büyük tahammülle sustular. Varlıklarını hissettirecek bir harekette bulunmadılar. Fakat üçüncü ziyaretimizde işte artık kahkahalarını tutamadılar. Bu geceki maceramızın sonu korkunç ve acıklı olacak sanırım. İşin gidişi onu gösteriyor. Hepimizi de çarpıp çağanoza çeviririerse hakları var.

Yine birdenbire Çankırılı Hatip Feyzullah Efendinin ailece yattıkları setin arkasından beyaz bir alev, hava bozulurken bulutlar arasından çıkan küçük şimşekler gibi parladı, söndü.

Feyzi — Hah işte gözünüz aydın. Nihayet öfkelerini göstermeye başladılar.

Nihat — Yine aynı noktadan ışık fışkırıyor.

Feyzi — İşte orası tekin değil.

Tayfur — Bunda tekinlik, çiftinlik yok. Görünmek için o noktayı seçmelerindeki sebebi size önce de anlattım. Orası bir ölü açı meydana getiriyor. Bir köşe oluyor. Bunun için buradan atılacak kurşun duvarın altına gizlenenlere tesir etmez.

Feyzi — Azizim siz aynı şeyi söylüyorsunuz. Ben de size aynı şeyleri tekrar etmek zorunda kalıyorum. Bunlar ölü açının içine sığınmıyorlar. Boylu boyunca karşımızda duruyorlar. Biz kurşun attıkça da gülüyorlar.

Tayfur — Bakalım bu gece iş nasıl olacaü?

Feyzi — Şimdi elli altmış iskelet ellerinde tırpanlarla karşımıza dizilirlerse en babayiğitimizin bile ödü kopmayacağını hanginiz temin edebilirsiniz?

Yine acı bir kahkaha ile hepsinin kulak zarları sızladı.

Tayfur — Bu gece her halde boş dönmeyeceğiz.

Feyzi — Alimallah alay edecek zamanı o kadar güzel seçiyor ki...

Şimdi beş dalidanlı önlerinde fevkalâde bir manzaranın gelişmesini bekleyerek gözlerini Hatip'in aile mezarlığına diktiler. Hafif hafif parıltılar görünüp sönüyordu.

Feyzi yürek çarpıntısı ile:

— Ne demek istiyorsunuz? Bu akşam mutlaka çarpılacak mıyız?

Tayfur — Çarpılmak zaten çok korkmaktan olur. Korkan düşünsün. Fakat ben o maksatla söylemedim.

Feyzi — Ne maksatla söylediniz?

Tayfur sol böğründen sarkan çantadan küçük bir fotoğraf makinası çıkararak:

— Boş dönmeyeceğimizi işte bunun için söyledimdi. Bu mezarlığın insancıl hortlakları elbette bize bu gece birkaç numara lütfederler.

Feyzi öfke ve rica ile karışık bir coşkunlukla Tayfur'un koluna sarılarak:

— Aman Beyefendi ne yapıyorsunuz?

— Hiç bir şey... Fotoğraf alacağım.

— Onlara karşı fotoğraf makinası kullanılmaz. Kızarlar. Ve zaten onların hayalleri karanlık hücreye girmez.

— Mis gibi girer. Çünkü gözün gördüğü her şeyi fotoğraf makinası da görür. Çünkü göz de mükemmel bir fotoğraf aracıdır.

Tayfur makinasını arada bir çakan parıltılar üzerine ayar etti...

15

ŞİMDİ bu beş arkadaşın içinde hortlama hadiselerine karşı yarı inançlılar, şüpheliler, hemen büsbütün inançsızlar vardı. Feyzi'nin kafasında, gözleri önünde, elle tutulur bir şekilde, tam bir açıklıkla cilvelenen gariplikleri büsbütün reddedecek kuvvet yoktu. O, gece yarısı mezarlıkta olmayacak bazı manzaralar gösteren, sesler çıkaran birtakım hokkabazlar bulunmasına ihtimal vermiyordu.

Bu mizaçta çok insanlar vardır. İnançları sağlam bir temel üzerine kurulu değildir. Hiç bir şeyi iyi bir şekilde inceleyemez. muhakeme edemezler. Çok defa şüpheler içinde yuvarlanırlar. Fakat inkârdan korkarlar. Cezalandırılmak endişesiyle titrerler. İnanmak tehlikeli olabilir. Lâkin inanmaktan ne zarar ge-

lir? Bunun için ne yapar yapar her ihtimale karşı inançlı bulunmaya uğraşırlar.

İşte Feyzi bunlardan biriydi. Yine bir parıltı oldu. Bir servi ile bir mezar taşı arasından iskelete benzer bir hayal göründü, kayboldu.

Feyzi — Sizinle beraber geldiğime pişman oldum. Ayıp değil ya sinirlerim bu ne oldukları belirsiz görünüşlere tahammül edemiyor. İşte başladılar.

Tayfur — Korkuyor musunuz Feyzi bey?

Feyzi — Ne yalan söyleyeyim? Evet...

Tayfur — Mezarlık sınırında otomobil bekliyor. Yokuştan yukarı ağır ağır gidebilirsiniz.

Feyzi — Yolda fevkalâde korkunç bir şeye rastlarsam?

Tayfur — O da sizin şansınıza...

Şimdi Feyzi kalmakla gitmekteki iki tehlikeden ehvenini seçmeyi düşünüyordu. Tayfur'un makinayı tutan eline sarılarak:

— Beyefendi, rica ederim gözükeceklerin fotoğraflarını almak sevdasından vazgeçiniz. Çünkü bu cüretinizle onları çok, pek çok kızdıracaksınız.

Tayfur gülerek:

— Kormayınız kızmazlar... Çünkü onlar objektif önünde durmaya alışıktırlar. Avrupa, Amerika ispirtizmacıları her zaman bu tabiatüstü yaratıkların resimlerini çekip gazetelerinde, broşürlerinde yayınlıyorlar. Mezarların bilinmezliği içinde çürümektense bu suertle meşhur olmak her bakımdan onlar için kârlıdır.

Bu esnada bir şimşek çaktı. Hatibin mezarı arkasından uzun boylu, kefenli bir iskelet sırıtarak reverans yaptı. Çekildi. Tayfur'un elindeki enstantane şimşek hızı ile tıkır tıkır işledi. Manzara çabuk geçti. Fakat o çukur gözlü dudaksız ağızlı hayal veya gerçek bütün açıklığı ile göründü. Artık bu hali inkâra kimsede güç kalmadı.

Feyzi korkudan kekeleyerek:

— Şimdi buna ne dersiniz?

Hepsi birden:

— Amenna ve saddakna... diyerek durumun ciddiliğini kabul ettiklerini bildirirler. Artık hiç birinde hortlağı inkâr edecek yahut alaya alacak bir güç kalmamıştı.

Bu hayalet üzerine şakalaşanların yüreklerine titreme, dillerine kekemelik geldi.

Feyzi — Korkmakta hakkım yok muymuş? Hepiniz de acayipleştiniz. İnanmıyorsunuz da niye titriyorsunuz? Ya inanmalı ya bunun ne olduğunu açıklamalı. Tayfur Bey bir şey söylemiyorsunuz?

Tayfur — Sizin aynanızın merceğine yansıyıp kaçan şakacı yaratık şimdi benim şasinin içinde tutukludur. Ben onu ürkütmeden kırmızı ışık altında eczaya batıracağım. Sonra sevimli kara gözlerini, dişlek ağzını size doya doya seyerttireceğim.

Aşağıdan birbiri ardı sıra birkaç defa şimşek çaktı.

Feyzi iki çenesi birbirine çarparak:

— Gittikçe korkum artıyor. Kendime buyuramıyorum. Bu şimşeklerden sonra görünecek şeylere bakmaya tahammülüm kalmadı. Rica ederim, biriniz bana yarı yola kadar eşlik ediniz. Kendimi otomobile atayım.

Sadi — Gideceksen uğurlar olsun. Böyle bir zamanda kimse sana lalalık edemez. Perde açıldı. Ölülerin dirilerle oynadıkları bu olağanüstü dramın hiç bir yerini kaçırmak istemem, hiç birimiz de istemeyiz. Perde kapansın, sonra hep birlikte gideceğiz.

Feyzi — Perde kapanmcaya kadar hep birden sağ kalacağımızdan senediniz var mı?

Aşağıdan bir homurtu ağır ağır karanlığa yayıldı.

Feyzi — Duramıyorum, gideceğim, dedi.

Tayfur, önlerinde gelişecek hiç bir manzarayı kaçırmamak için bütün dikkatini elindeki makineye vermişti. Feyzi sözüne hiç aldıran olmadığını görünce oradan çekilmeyi daha tehlikesiz buldu. Her ihtimale karşı cebindeki tabancayı, elektrik fenerini yoklaya yoklaya yokuşa saldırdı.

Setin altından birkaç ağızdan kahkahalar koptu. Feyzi'nin kaçışma mı gülüyorlardı?

Bir süre setin altından kaynayan ışınlara baktılar. Homurtuları dinlediler.

Nihat — Feyzi çekildiğine akıllılık etti galiba?

Sadi — Onun çekinmelerine, karşı koymalarına şimdi de sen mi sözcülük edeceksin? Onun yerine mi geçeceksin?

Nihat — Kardeşim, karşı koyma değil. Kendimizi maceraya fazlaca kaptırmış bir durumda görüyorum.

Doktor — Nasıl?

Nihat — Karşımızda bir şeyler cilvelenip duruyor. Biz bunların mezarlarından çıkma yaratıklar olduklarına inanmıyoruz. Haydi bu saflığı kabul etmeyelim. Fakat gördüğümüz şeylere de bir mana verebiliyor muyuz? Bilinmeyen teoriler üzerinde yürüyoruz. Size soruyorum ki, burada niçin bekliyoruz? Ceset peydalamış ruhların veyahut onların adına hareket edenlerin fotoğraflarını almak için mi? Yoksa onları kızdırıp kendimize hücum ettirmek için mi? Böyle bir hücuma kalkarlarsa kendimizi herhangi bir silâhla savunabilmek için saldıranların ne yaratılışta, ne tabiatta şeyler olduklarını bilmemiz lâzım gelir. Şimdi üzerime bir iskelet atılıp da beni kefenli vücudunun altına alsa onun bilmem kaç eklemli kemikten parmakları ile boğazımı sıkmasına hacet kalmadan korkudan ben ölür, giderim. Bu çarpışmadan sağ çıkacak içimizde bir babayiğit göremiyorum. Hepimiz aynı hale uğrarız.

Tayfur — Bu rahmetli dirilerin taktiklerini öğrendik. Setin dışma çıkamıyorlar.

Nihat — Buna ne ile hükmediyorsunuz?

Tayfur — İlk görünüşlerinde geçen tecrübemizle...

Nihat — İlk hadise kuvetü bir deney ortamı olamaz.

O anda dik mezarlığın yukarısmdan:

— Aman Allahaşkma yetişiniz, bitiyorum, yalvarışı ile boğuk boğuk bir ses boşandı:

Doktor — Bu ne?

Sadi — Feyzi can korkusu ile bağırıyor.

Nihat — Acaba cadılar yakalayıp da oğlanın kanını mı emiyorlar?

Bu soruya aşağıdan ağız kalabalığı ile kopan alaylı kahkahalar karşılık verdi.

Tayfur — Sadi, Doktor, kardeşlerim, soğukkanlılığınızı kaybetmeyiniz. Fenerlerinizin düğmelerine basınız. Olay yeri aydınlansın. Ne oluyor, görelim. Ben makinemi idare ile uğraşacağım.

Böyle hareket yararlı mıydı? Tehlikeli mi? Onu düşünmeye vakit yoktu. İki delikanlı bu emrin karşısında manyatizmalanmış gibi hemen fenerlerinin düğmelerine basarak ışıklarını Hatibin mezar setine verdiler.

Gözleri önüne açılan manzara en inançsızların bile ödlerini koparacak bir dehşette idi. Kefenli, kemik kafalarının üzeri

beyaz sarıklı, bir sıraya dizilmiş upuzun beş iskelet tekke dervişleri gibi sağa sola sallanarak:

— Hu... Hu hu hu hu... diye zikrediyorlardı.

Doktor korku ve şaşkınlığından elinden feneri düşürerek:

— İşte bu her türlü akıl ve tabiat dışında bir (fenomen) dedi.

Sadi derisine sinekler üşüşmüş bir beygir gibi bütün vücudu ile titreyerek:

— Dikkat ediyor musunuz? Biz beş kişiyiz, onlar da beş. Adam başına bir iskelet düşüyor.

Hiç bir söze önem vermeksizin enstantenesiyle uğraşan Tayfur:

— Beş olsun, altı olsun. Hepsi şasiye girdi.

Yukarıdan taşlar, serviler arasından iç tırmalayan bir imdat sesiyle Feyzi'nin:

— Amanın kardeşlerim, beni kurtarınız, çığlığı bir daha duyuldu.

Aşağıda sarıklı iskelet dervişleri hâlâ hu çekiyorlardı. Bu zikrin sonunda sıra Amin'e gelince ne olacaktı? Bu şimdiden belli değildi.

Yukarıdan Feyzi canı yana yana adam çağırıyordu. Bu dört arkadaş şüphesiz şimdi iki tehlike arasında bulunuyorlardı. Bu iki korkunç sahneden acaba hangisi daha tehlikeliydi? Bulundukları yerde mi kalsınlar? Aşağıya mı kaçsınlar? Yukarı mı çıksınlar?

Sadi — Ben bu mezarlık tekkesinin dervişlerini uzun uzadıya görmeye tahammül edemeyeceğim. Baktıkça fenalaşıyorum, dedi. Fenerini söndürdü.

Tayfur — Ben bir düzine kadar resim aldım. Şimdi karanlıkta bu halin sonunu bekleyebiliriz.

Nihat — Aşağıdan hücum ederlerse nereye kaçacağız? Kuş yavruları gibi her birimiz bir yana dağılırsak daha berbat oluruz. Bakınız Feyzi bizi dinlemedi, gitti. Şimdi bizi yardıma çağırıyor.

Sadi — Zavallının sesi kesildi. Ne oldu acaba? Cadılar nefesini mi tıkadılar?

Nihat — Söyleme kardeş... Öyle bir halin oluşu hepimiz için büyük bir felâkettir.

Doktor — Aramızdan birinin bu suretle kayboluşu büyük kovuşturmalara, soruşturmalara yol açar.

Sadi — Yalnız o değil... Onu boğan cadıların bizi sağ bırakacaklarını ne biliyorsunuz?

O esnada yukarıdan hışıl hışıl, inim inim bir karaltının indiği görüldü.

Nihat — O ne?

Doktor — Bilmem. Üzerimize bir karaltı geliyor.

Sadi — Bu dost gelişi değil.

Tayfur — Tabancaları tetiğe alınız.

Karaltı sekiz on metre mesafede durarak yorgun bir sesle:

— Sakın ha silâha davranmayınız... Ben'im...

Hep birden namluları indirerek:

— Feyzi geliyor, dediler.

Karaltı yürümeğe başlayarak:

— Evet, evet ben'im... Üzerime ateş etmeyiniz. Zaten ölmedik yerim kalmadı, dedi.

Ağır ağır arkadaşlarının yanma indi. Hemen yere uzanarak:

— Müsaade ediniz, birinizin dizine başımı koyayım. Sonra Allah rızası için iki yudum su...

Tayfur telâşla:

— Ne gördün? Ne oldun?

Feyzi ezile bayıla:

— İnsanın ödül karaciğerinde, safra kesesinin içinde midir? Neresidir, bilmiyorum. Size temin ederim ki, o kese patladı. Ölüm sıcak sıcak içime yayıldı. Zannediyorum ki, artık yaşamıyacağım.

16

SONRA Nihat'ın kucağına kendini bırakarak bayılmış gibi sustu. Hepsi başına toplandılar.

Sadi — Kardeşim, bayılma... Kendine gel. Şimdi sana su bulmamıza imkân yoktur. Ne oldun? Anlat çabuk...

Feyzi baygın baygın:

— Ne mi oldum? Hey gidi heyyy... Hortlakları gördüm. Sizi nasıl görüyorsam fenerimin ışığı ile işte açık seçik gördüm.

Tayfur telâşla:

— Nerede gördün? Çabuk söyle... Fotoğraflarını çekmek isterim.

Feyzi, Nihat'ın kolları arasında silkinir gibi bir titreme geçirerek:

— Nerede mi gördüm? Babayiğitsen şuradan yirmi otuz adım ileriye açıl. Karşı karşıya gelirsin. Bir tane değil, iki tane değil... Bak sen onların fotoğraflarını mı alırsın, yoksa onlar senin canını mı alırlar?

Aşağıdan gittikçe artan coşkunlukla gelen «Hu! Hu! ları dinledikten sonra Tayfur:

— Evet, bu gece ya onlar benim canımı alırlar ya ben onların guguklarını anlarım.

Feyzi — Bu kadar açıklık karşısında hâlâ gugukluktan söz edebiliyorsunuz.

Nihat — Anlat Feyzi anlat... Bu hortlak dediklerin aşağıda hu çeken dervişlere mi benziyorlar?

Feyzi — Hayır, hayır... Bunlar sakallı ...Bazıları hacılar gibi kefiyeli, mezarların arasında dolaşıyorlar. İkisi yıkık bir mezarın üzerinde oturuyorlardı. Beni görünce ayağa kalktılar. İşte o zaman sıfırı tükettim. Haykırmaya başladım. Kaçmak isterken ayaklarım köstekleniyordu. Tıpkı korkunç bir rüyadan uyanmaya uğraşır gibi ben boş yere telâş ettikçe arkamdan dört nal koşan küheylanların ayak seslerine benzer bir şeyler duyuyordum.

Tayfur korkudan ziyade arzudan titreyerek:

— Ah ah... Bu kefiyeli hacıları bir kere de plak'a alsam... Bunlar ister Tanrıdan gelme olsunlar ister şeytandan, ister insanlar arasından, her halde fotoğraf albümüme gerçekten eşine pek az rastlanır resimler katmış olurdum.

Tayfur Bey elinde fotoğraf makinesiyle Feyzi'nin geldiği tarafa doğru saldırarak:

— Haydi Doktor, haydi Sadi Bey, siz benimle geliniz. Fenerlerinizin kuvvetli ışıklariyle bu hortlakları arayınız. Bu mezarlığın dervişlerini gördük. Hacıları ile de gözlerimizi nurlandıralım. Nihat Beyle Feyzi burada kalsınlar. Çok uzaklaşmayacağız. Daima birbirimizi duyacak bir mesafede olacağız.

Teklif bütün mezarlıktaki gizli ve açık tehlikelere meydan okur bir atılganlıkta idi...

Nihat'la Feyzi'nin bütün karşı koymalarına aldırış etmeden, söylenen hiç bir sözü dinlemeden Tayfur, Doktor, Sadi üçü yürüdüler.

Tayfur iki arkadaşını yüreklendirmek için:

— Evet, bu mezarlıkta bir şeyler var. Bu inkâr olunmaz. Hep bu tabiatüstü şeyler gibi görünen hokkabazlıklar, bizi korkutmak veyahut ki şu saatlarda mezarlığa gelenleri ürkütmek maksadı ile yapılıyor. Ben aklımın eremediği şeyleri mucize sanacak saflardan değilim. Evet bu bir hile... Bu işlerin arkasında hileciler var. Bunlar ceset peyda etmiş ruh, hortlak, cin, peri, insan, her ne olurlarsa olsunlar kendilerinden yılmış, korkmuş görünmeyelim. Sonra daha fazla dalımıza binerler. Onların bizim üzerimize saldırmalarını beklemeyelim, biz onların üstleirne gidelim...

Doktorla Sadi fenerlerinin düğmelerine bastılar. Bu iki küçük projektörden karanlıkların içine uzanan ışınlar servi gövdeleri, mezar taşları üzerinde alacalar yaparak aydınlatma alanları genişledikçe kuvvetleri azala azala mezarlığı ışıkla taramaya uğraşırken Tayfur da rastgeleceği hortlağı merceğe düşürmek için elindeki makineyi hazır tutuyordu.

Oh, nihayet kırk beş elli adım ileride dolaşan gerçekten kefiyeli, sakallı iki acayip yaratığa rastladılar. Bu iki garip şey elektrik ışığı ile aydınlanır aydınlanmaz düşünür gibi eğmiş oldukları başlarını hemen havaya kaldırdılar.

Tayfur'un elindeki makine işlerken Sadi gözlerinin bütün inceleme gücü ile ileri bakarak:

— Bizim Feyzi durumu hiç büyültmemiş. Hortlak tıpkı dediği şekilde...

Tayfur Fransızca karşılık vererek:

— Ça y est (Makineye girdi) dedi.

Hortlaklar sanki gafil avlanarak kendilerini plağa kaptırmış olmalarına kızmışlar gibi hemen ışık siltunundan karanlığa kaçtılar.

Doktor — Bu hacılar aşağıki kemik dervişleri gibi insancıl değiller. Aydınlıktan da hoşlanmıyorlar.

Sadi — Bu kefiyeli yaratıkların dört ayak üzerine yürüdüklerine dikkat ettiniz mi?

Doktor — Tabiî...

Tayfur — Ne demek tabiî?

Doktor — İşittiğime göre hortlak, ilk çağdaki insanların tanrıları hakkmdaki hikâyelerde belirtildiğine göre (santor) gibi yarı insan yarı hayvanmış...

Tayfur — Tuhaf şey Demek hortlaklar mezarlarından böyle tuhaf bir değişmeye uğrayarak çıkıyorlar?

Sadi — Biliyorsunuz ya (santor) lar insanlarla yaptıkları savaşta yenilgiye uğradılar.

Tayfur — Bu gece darısı bunların başına...

Sadi — Bu mezarlık hacılarına savaş açacak mıyız?

Tayfur — Elbette...

Aşağıdan hu hular, kahkahalar, arada bir ağlamaya benzer iniltiler geliyordu.

Sadi — Onları aşağıda yalnız bıraktığımıza iyi etmedik. Zavallı Feyzi belki de şimdiye kadar korkudan çarpılmıştır.

Tayfur — Bu çocuk büyükannesinden çok masal dinlemiş olmalı..

Doktor — Beşimiz topluca bulunsaydık daha iyi olurdu. Çünkü onlarda da iki tabanca, iki fener var.

O aralık arkalarından bir mırıltı duydular. Her şeyde olağanüstü bir şey sezdikleri için dinlediler. Ayak sesleriyle beraber mırıltılar gittikçe yaklaşıyordu.

Tayfur sordu:

— Kimdir o?

Uzak olmayan bir mesafeden ses geldi:

— Biziz...

Sadi — İşte Nihat'la Feyzi geliyorlar.

Doktor — İsabet.. İsabet...

Gerçekten ikisi yaklaştılar. Feyzi inleyerek:

— Bittim... Bittim...

Tayfur — Yine ne var?

Feyzi — Kellesi koltuğunda bir Arap gördük.

Tayfur biraz tuhaflaşarak:

— Sahi mi söylüyorsunuz?

Feyzi — Ah ah... Bu mezarlıkta gerçek hayal, hayal de gerçek oluveriyor.

Sadi — Nihat, kafasını koltuğu altında bir bohça gibi taşıyan bu kesik başı sen de gördün mü?

Nihat — Evet. Yakınımızdan öyle acayip bir karaltı geçti. Ama kellesi boynunun üzerinde miydi, koltuğunda mı ne

yalan söyleyeyim, pek fark edemedim. Korktuk... Yanınıza koştuk.

Tayfur — Şimdi uzun söze vakit yok. İskelet dervişleri, kefiyeli hortlakları şasilerime kapattım. Kelleleri koltuklarında dolaşan Araplar varsa bu üçüncü olağanüstü örneğe de rastlamak isterim. Mezarlıklarda yaşayan, belediyelerce kayda geçmemiş bu diri ölülerin fotoğraflarını yayınladığım zaman bu çeşitlere yeni ve eski dünyada bütün ispritizmacıların parmakları ağızlarında kalacaktır.

Sadi etrafı dinleyerek:

— Aşağıda hâlâ tören devam ediyor.

Nihat — Etrafımızda dört ayaklı sakallılar dolaşıyor.

Doktor — Piyasaya kesik başlar da çıktı.

Tayfur — Ne duruyoruz? Yürüyelim... Mademki kefiyeliler ışıktan, insandan korkup kaçtılar. Korkanı izlemelidir. Şimdi şöyle sağa yürüyelim. Bir dönüşle goygoycuların arkalarından bir çevirme hareketi yapalım. Bakalım, Hatip Efendi setinin arkasında nasıl bir tezgâh kurulmuş? Alevler hangi ocaktan kaynıyor? Sarıklı ölüler hangi mezarlara girip çıkıyorlar? Yolda kesik başa rastlarsak ne mutlu... Sersemin koltuğundan bu meşhur kelleyi kapabilen vallahi milyoner olur. Şimdiye kadar hiç bir müze böyle eşine rastlanmamış bir değeri sergilememiştir.

Feyzi — Kutsal ölülere karşı bu kâfirce savaşa ben katılamam. Burada da yalnız kalamam. Beni kime emanet edeceksiniz?

Tayfur — Seni Allahın birliğine emanet edip gideriz.

Feyzi — Hepimize akıl ve tabiatdışı bu kadar şeyler göründü. Pek korkunç olması sezilen bir bilinmez tehlikeye karşı böyle zart zurtla hareket olunmaz. Aklınızı başınıza alınız.

Tayfur — Biz buraya öğüt almaya değil, sırları çözmeye geldik.

Sadi — Oyunbozanlık etme Feyzi... Canım hepimizinkinden fazla değerli tutman doğrusu kanıma dokunuyor.

Tayfur — Haydi arkadaşlar, çevirme hareketleriyle iskeletlerin kaçış yollarını keselim. Kefiyeli hortlaklarla birleşmelerine engel olalım. Nerede bir tuhaf yaratık görürsek izleyeceğiz. Üzerimize atılacak olurlarsa silâh kullanacağız. Haydi, haydi, arş... Biz yirminci yüzyılın çocukları, torunlarımızı ar-

tık büyükbabalarımızın boş inançlarından, uydurma şeylere saplanmaktan kurtarmalıyız. Bilirsiniz ki, insanlar, her gerçeği ve her fikir hürriyetini can vererek kazanmışlardır.

Bu cesaret verici söylev önünde hepsi «Arş» komutasına uyarak yürüdüler. Feyzi'nin gelip gelmediğine hiç önem veren yoktu. Zavallı delikanlı o da yüreğinde o büyük korku ile orada yalnız kalamadı. Cadı selâsına gidenleri izleyerek yürümek zorunda kaldı. Ama en arkada korkak adımlarla ilerliyor, mezarlık aktörlerinden biri görünecek olursa bütün davranışları ile: «Ben size itaatli ve inançlıyım. Bana dokunmayınız. Ötekileri çarpınız.» demek ister gibi onlara karşı gözlerinden ricalar, yalvarmalar akıyordu.

Çok geçmeden kefiyelilerden birine rastladılar. Fakat ne tuhaf! Başlığının altında acayip bir görünüş alan, Hacivatınkini andıran sakalı ile dönüp dönüp arkadakilere bakarak ve daima fenerlerin ışıklarından kaçarak dört tabanı üzerine koşuyordu.

17

TAYFUR — Aziz kardeşlerim, bu zararsız bir hortlağa benziyor, İnsandan kaçıyor.

Nihat — İnsanı yalnız bulsa acaba tutup kanını emer mi?

Tayfur — Bir söylesem inanır mısınız? Ben bunu kefiyelenmiş keçiye benzetiyorum. Gazetelerde, kitaplarda okumadık mıydı? Afrika zencileri köpeklerin başlarına kefiye sarıp onları insana benzeterek Fransız topçularını aylarca aldatmamışlar mıydı? Böyle kefiyeli, bornozlu bir sürü köpeğin arkasından gülle yağdırıp durmuşlardı. Arap hilesini yalnız Avrupalılar bilmezler ya... Bazen de böyle Afrikalıların gülünç hilelerine aldanırlar.

Nihat — Fransızlarla Araplar savaş halinde iken böyle bir tuhaflık olmuş. Biz şimdi kimlerle savaşıyoruz? Bir sürü keçinin başına kefiye saran kimdir? Bundan maksat nedir? Bizden ne istiyorlar?

Tayfur — Bu sorularınızı bir tabanca kurşunu ile çözümlemek mümkündür?

Nihat — Nasıl?

Tayfur — Şimdi şu önümüzden kaçanlardan birini vururuz.

Keçi midir, hortlak mıdır? Cesedin muayenesinden derhal anlaşılır.

Feyzi boğuk bir ses çıkararak:

— Amanınnnn sakın ha... İşte o zaman başımıza kıyamet kopar...

Tayfur birdenbire bir deliliğe tutulmuş gibi kimsenin fikrini almağa lüzum görmeden tabancasını çekti. O kefiyelilerin üzerine keçi diye ateş etti. Ulu mezarlığın içi gümbürdedi. Sanki karanlığa sinmiş bütün ruhlar, cesetler, hortlaklar titredi. Feyzi yarı baygın, Nihat'ın omzuna yaslandı.

Hortlak vuruldu mu? Kurşun boşa mı gitti? Bunu anlamak için kimsede ileriye bir adım atacak hal görülmüyordu.

Tutulduğu sinir krizinin hükmünden kurtulamayan Tayfur şuursuz kimselere mahsus bir saldırışla karanlığa atıldı. Arkasından Doktor ve ondan sonra da Sadi yürüdüler. Ötekilerden ayrı düşmemek için Nihat, Feyzi'yi ileriye doğru sürüklüyordu. Hepsi birden ellerindeki fenerlerin ışıklarını karanlığa döktüler. Olağanüstü bir sinirlilik çarpıntıları ile Tayfur'un eli kaymış olmalı ki, ortada vurulmuş ne hortlak, ne keçi, ne de herhangi bir ceset görünüyordu. Şimdi sol tarafta kalmış olan Hatip'in mezarı yönünden bu başarısızlığa ahenkli ve iniltili kahkahalar koptu...

Tayfur — Kefiyeli hortlak kaçtıysa sarıklı iskeletler işte bu yandan gülüyorlar, dedi.

O tarafa saldırmak istedi. Fakat Doktorla Sadi kollarına yapışarak:

— Bu mezarlık kişileri ölü olsunlar, diri olsunlar, mademki bize karşı düşmanlıklarını ilân ediyorlar. Böyle ne istedikleri, ne oldukları, türleri bilinmeyen karanlık yaratıkların üzerine atılmaya seni bırakmayız.

İki arkadaş bunları söyleyerek Tayfur'u tutmaya uğraşırlarken hemen pek yakınlarından dört ayaklı bir kefiyeli geçiverdi. Bu acayip şeye dikkatli bakmak için hepsine bir şaşkınlık geldi. Bu esnada kollarını serbest bulan Tayfur bu defa soğukkanlılığını biraz muhafazayı başararak tabancası ile nişan aldı. Kurşunu yapıştırdı. Acı bir çığlık koptu. Keçi melemesine, yaralanan organının ispazmozu ile beraber titreyen bir insan sesine benziyordu. Hortlaklar nasıl hağırırlar? Beş arkadaştan hiç biri bunu bilmedikleri için tabiî bu o mudur,

değil midir, bir karara varamadılar. İşitebildikleri şey ne olduğunu anlayamadıkları o acılı sesten ibaret kaldı. Çünkü vurulan yaratık ok gibi bir hızla aşağıya doğru uçtu. gözleri önünden kayboldu.

Yine bir gerçeğe varamadılar. Keçi miydi, hortlak mı? Tabancanın patlaması anındaki haykırışına bakılırsa kurşunu yediği anlaşılıyordu. Fakat nasıl kaçtı? Can alacak bir organından vurulmadı mı? Yoksa bu, gerçekten vücuduna kurşun işlemez bir yaratıktı da insanların bu katilce saldırılarına karşı öfkesinden, tiksintisinden mi böyle bağırdı?

Tayfur öfke ile:

— Silâh atmazsınız, attırmazsınız. Üzerlerine gitmezsiniz. Gitmeye bırakmazsınız. Dört ayak üzerine yürüyen o sakallı her halde kurşunu yedi. Ama gebermedi. Görüyorsunuz ya, hiç birimiz de çarpılmadık.

Bir inleme duyuldu. Hepsi kulak kabarttı. Tayfur şimdi biraz sevinçle:

— Anladınız mı bu inilti nereden geliyor?

Nihat — İleriden...

Tayfur — İleriden... O belli bir şey... Ama inleyen kimdir?

Feyzi — Serviden tutunuz da en ufak böceğine kadar bu mezarlıkta her şey inliyor.

Tayfur — Deminden vurduğum yaratık inliyor. İşte ben böyle iddia ediyorum...

Bu söze Feyzi'den başka karşı çıkan olmadı. İddia öyle pek olmayacak bir şey değildi.

Tayfur devam etti:

— Sesin geldiği yana gidelim. Düşündüğüm doğru çıkarsa aradığımız ip ucunu yakalamış oluruz.

İniltinin geldiği yöne gittiler. Ses epey bir ara veriyor, sonra yine işitiliyordu. Sesle ilgili, anlamsız bir inilti... Acı çekince insandan da gelebilir, hayvandan da.

Elektrik fenerlerinin ışıkları ile olağanüstü uzun, nurdan bir asâ gibi karanlıkları araya araya yürüyorlardı.

Işık sütunlarının son aydınlatma sınırında iki sakallı seçtiler. Hayvan yahut hortlak, bu defa kaçmıyorlar, at canbazhanelerinde hünerlerini gösteren hayvanlar gibi bir mezar setinde ön ayakları üzerinde şahlanmaya benzer bir durumda gerilerek

bakıyorlardı. Sanki gözlerinde böyle vakitsiz mezarlığın huzurunu bozan bu insanların ne türlü kimseler olduklarını anlamaya uğraşır bir merak vardı.

Tayfur yine tabancaya davranmak istedi. Ama bu defa Doktor kolunu tutarak:

— Bunlar bize kötülük edecek yaratıklara benzemiyorlar. Tersine bizden kaçıyorlar. Bize zarar vermeyenleri niçin öldürmeli?

Feyzi — Tuhaf söylüyorsunuz. Zaten vursanız da öldüremiyorsunuz ki.

İki tuhaf yaratık kendilerinden yana ve kendilerine karşı söylenen sözleri anlamışlar gibi kaçarak hemen karanlığa karıştılar.

İnilti yine duyuldu. Hem bu defa çok yakmdan geldi. Sesin üzerine yürüdüler. Elektrik sütunları iki servinin ortasında kümbetlenen bir karaltı gösterdi. Üzerine varıp varmamak için bir süre kararsız kaldılar. En cesurları birkaç adım daha attı.

Doktor derin bir şaşkınlıkla:

— Ne görüyorsun?

Sadi iki üç adım daha atarak:

— Kefiyelilerden biri oraya uzanmış yatıyor...

Tayfur zafer kazanmışçasına:

— İşte dediğim çıktı. Deminden vurduğum dört ayaklı sakallı son bir çaba ile buraya kadar gelmiş, ileri gidememiş, yere uzanmış. Şimdi üzerine varınca gerçek anlaşılacak.

Tayfur bu hükmü kendi hesabma büyük bir inançla veriyordu. Ama bu tuhaf yaratığın üzerine varması önemli bir mesele idi. Bununla birlikte Tayfur yürümek istedi. Yine kolundan kavradılar.

Feyzi korkak, titrek:

— Tayfur Beyefendi, siz buna keçi diyorsunuz. Benzemesine benziyor. Olabilir, ama bir de karşıtını düşününüz. Keçi olmaması ihtimali de yok mudur? Bunların birkaçına rastladık. Sayıları ne kadara varıyor bilmiyoruz. Bu kadar keçiyi kefiyeleyip de mezarlığa salıveren kimdir? Bunlara keçi diyorsunuz. Pekiyi, iskeletlere ne diyeceksiniz? Bilirsiniz avcılıkta bir kural vardır: Yaralı canavarlardan, vurulmamışlardan daha fazla korkulur. Çünkü intikamları pek korkunç olur.

Dört ayağı, kuyruğu, soğan kabuğu renginde tüyleri, yine

öyle sarışın sakalı vardı. Boynuzları besbelli kefiye ile örtülmüştü. Evet, bu bir keçi idi. Ama onu böyle tuhaflaştıran o kefiye, sivri sakalına, uzun kirpikli elâ gözlerine manası anlaşılmaz bir hacılık görünüşü veriyordu.

Ona kefiyeyi saran kimdi? Bu tuhaf yaratığın şeklinde, bütün gözler, onun adi bir keçi yahut hortlak olmasını ispata yarayabilecek belirtiler aramakta iken hayvan başını kaldırdı. Düşmanlarına gözlerini dikti. Hepsi birkaç adım geriye sektiler. Bu bakışta sanki: «Beni vurdunuz. Niçin arkamdan geliyorsunuz? Daha ne yapacaksınız?» anlamında bir sitem var gibiydi. Sonra hortlak, fenerlerin ışıklarına karşı gözlerini kırpıştırarak kısık kısık meledi. Bu tamamiyle bir keçi sesiydi.

Tayfur — Hayvan, postu ile, sakalı ile, bütün şekliyle, sesiyle: «Ben keçiyim,» diyor da biz hâlâ inanmıyoruz. Başındaki bez parçasının kandırıcılığına kapılıyoruz. İşte ben gidiyorum. Kefiyeyi çekeceğim. Boynuzlarını size göstereceğim.

Feyzi, Tayfur'un kolundan çekerek:

— Gitme Beyefendi.

Tayfur Bey silkinerek:

— Niçin?

— Çünkü bu gördüğünüz yaratık keçi değil.

— Gözlerime mi inanayım, sana mı?

— Sizi yanına çekmek için öyle görünüyor. Keçi gibi meliyor...

— Timsahların insanları aldatmak için mini mini çocuk gibi ağlama taklidi yaptıklarını biliyordum ama hortlakların aynı kandırıcılıkla keçileştiklerini bilmiyordum.

Tayfur Bey hızlı bir silkinişle kolunu Feyzi'den kurtararak hortlağın yanına atladı. Hemen çok acele bir davranışla başından kefiyeyi çekiverdi. Hayvanın arkaya, kulaklarına doğru kıvrılmış iki boynuzu meydana çıktı. Hepsinden bir alkıştır koptu.

Feyzi gözlerine inanamaz bir şaşkınlıkla alıklaştı kaldı.

Tayfur — Neyi alkışlıyorsunuz? Benim kahramanlığımı mı? Hortlak hazretlerinin su katılmamış kanlı bir keçi olmasını mı?

Doktor — Her ikisini de...

Tayfur elinde kefiyeyi sallayarak:

— İşte bu bez parçası, bizi bunu hayvanın başına bağla-

yan şakacı ele kadar götürecektir. Hortlakçılığımız burada son buldu. Şimdi adalet memurluğu görevimiz başladı.

Tayfur Bey keçiye yaklaştı. Artık ona bir düşmanlığı olmadığını anlatmak için yüzünden, boynundan ağır ağır kuyruğuna kadar bütün vücudunu okşamaya başladı. Hayvancağız bu okşamalara boyun eğip ağlamaklı ağlamaklı bakıyordu. Alt kalçaya doğru gezdirirken eline kan bulaştı.

Tayfur — Vah vah... İşte zavallıyı burasından vurmuşum. Günahı bu kefiyeyi ona saranın boynuna...

Sadi — Efendim bu yapma hortlak keçi ile uzun uzun uğraşmağa vaktimiz yok. Bu sahteciliğin ortaya çıkması üzerine hemen sıcağı sıcağına iskeletlerin guguklarını bulmağa koşmalıyız.

Yaralı keçiyi kendi haline bırakarak fenerlerinin ışık sütunlarını Hatip Efendinin mezarından yana çevirdiler. Tuhaf şey... Artık oradan ne kahkaha geliyordu, ne ağlama... Sıralanan beş iskeletten de ortada bir eser yoktu. Ay ışığının birer tavus kuyruğu gibi gittikçe açılarak aşağılara uzanan aydınlığını izleyerek bütün dikkatleriyle çevreyi araştırırlarken yokuş aşağı uçar gibi koşuşan birkaç beyazlı gördüler.

Doktor — Şaşılacak şey Bunlar da ne?

Tayfur — İskelet oyununun büyük sanatçıları...

Sadi — Dikkat ediyor musunuz? Sahne üzerinde «dans serpantin» oynar gibi kanat açarak koşuyorlar.

Tayfur — Evet, evet... Kelebek gibi uçuyorlar.

Doktor — Belki de hâlâ bize kefenli ölü korkusu vermek için son komedilerini temsil ediyorlar.

Sadi — Ah kimdir bunlar? Kimdir? Bize karşı bu kadar oyun niçin?

Tayfur — Hortlağın kefiyesini çekip altmdan keçiyi çıkaranlar elbette bunların kefenlerini soymaktan da korkmazlar. Bu, gerçek iskeletleri canlandıran keçileri hortlak yapan o keskin zekâlar içn bulunmayacak, yapılmayacak bir şey değildir.

Şimdi uçuşan bu insan boyundaki iri mezarlık kelebeklerini fenerlerinin aydmlıklariyle kovalayarak hep birden arkalarından boşandılar. Ama arada epey bir açıklık vardı.

Kovalayanlar, kaçanların bulundukları noktaya geldikleri zaman ötekiler gözden büsbütün kaybolmuşlardı.

Tayfur feneriyle her yanı araştırarak:

— Nereye kaçtılar?

Feyzi dalgın dalgın:

— Çıkmış oldukları mezarlara girdiler...

Tayfur — Hâlâ mı halkın inandığı cadı, hortlak hikâyeleri üzerine hareket edeceğiz.

Feyzi yenilmişliğin acısı ile yüreği sızlayarak:

— Siz kendi fenne ait, felsefe ile ilgiil teorilerinizle hareket ediniz de kefenlilerin nereye kaçtıklarını bulunuz.

Tayfur — Feyzi Bey, hilesi tutulan hokkabazın artık oyununa bakılmaz.

Feyzi — Hangi hileyi tuttuğunuzu anlayamadım.

Tayfur — Yaralı keçi şurada duruyor. Kefiyesi de işte elimde...

Feyzi — Bin bir gece masalları hoş masallardır. İnanılacak olayları işlemez. Ama kimse onları aldanmak için okumaz.

Doktor — Bu pek tuhaf mezarlık temsilinin usta oyuncuları gerektiğinde ortadan kayboluvermek için elbette kendilerine uygun kulisler hazırlamışlardır. Bu sahne onlarındır. Biz ise buraların yabancısıyız.

18

SAĞA baktılar, sola baktılar. Aşağı indiler, yukarı çıktılar. Bu kefenli, kanatlı cadıları nereye kaçırdıklarını anlayamadılar. Yine bu gece araştırmaları sabaha kavuştu. Ortalık ağarıyordu.

Tayfur — Yine gündüzü ettik. Ama bu gece boşuna sabahlamadık. Elimizde, bu kefiye ile o yaralı keçi varken bu oyunun sanatçılarını çalyaka etmekten hiç ümidimi kesmem...

Sadi — Hükmünüz doğru... Bu iki izle her şey bulunabilir. O halde keçiyi kaçırmamak için bir ağaca bağlamalıyız.

Nihat — Yaralı hayvan nereye gidecek?

Doktor — Yarası pek ağır değildi.

Bağlamak için yanma koştular ama hayvanın yerinde yeller esiyordu.

Feyzi geniş bir memnunluk gülümsemesiyle:

— Bence mesele hiç de karışıklığını kaybetmiş değildir. Kelebekleri uçurdunuz. Keçiyi kaçırdınız. Elinizdeki bez parçası ile bakalım hangi gerçeğe ereceksiniz?

Tayfur — Haydi şöyle aşağıya doğru inelim. Sabaha kadar ölü kılığına girmiş sırlarla dolu yaratıklarla uğraştık. Şimdi biraz da dirilerden soruşturma yapalım. En umulmadık yerden çok önemli şeyler öğrenilir.

Biraz yokuş indiler. Yer oldukça düzleşti. Mezarlık sınırında irili ufaklı yedi sekiz ev gördüler. Aradıkları sır, acaba bu damlardan birinin altında örtülü müydü?

Kapılara, pencerelere dikkatle baka baka evlerin önünden birkaç defa aşağı yukarı geçtiler.

Bir yana eğilen bir inmeli gibi çarpılmış, kaplamaları mantar kesilmiş, yer yer mezardakileri andırır bir acılıkla kaburgaları sayılan bir buçuk katlı bir evceğizin, kafesi dağılmış, yırtık perdeli penceresinden ak saçların ortasında sırıtan bir kocakarı yüzü görüldü. Beyler bu kadına gece rastlamış olsaydılar belki:

— Aradığımız cadıyı işte bulduk, sevinciyle kurşunu yapıştırırlardı.

Kocakarı, boğazını temizlemek için bir iki defa öksürdükten sonra yırtık perdenin ucunu başına örterek pencereden uzandı:

— Hu efendiler, bana bakar mısınız? diye seslendi.

Tayfur yavaşça yanındakilere:

— Sabahleyin senin suratına bakanın kırk yıl işi rast gitmez, dedi.

Sonra, bu sabah cadısma yüksek sesle karşılık vererek:

— Bakarız. Niçin bakmayalım büyükhanım?

Kocakarı — Siz polis misiniz?

Tayfur arkaraşlarına bellisiz bir göz kırptıktan sonra:

— Evet, biz polis hafiyesiyiz... Bu ne zariflik? Ne ustalık? Nasıl anladınız?

Kocakarı — Ben doğdum doğalı İstanbul kaldırımı çiğniyorum. Anlamaz mıyım hiç?... Siz burada olan bitenleri araştırmaya geldiniz, değil mi?

— Evet büyükanneciğim... Ne biliyorsanız Allah rızası için söyleyiniz.

Kocakarı iri bir nefes boşaltarak:

— Tövbe, tövbe... Efendi ant verme... Benim içimde lakırdı durmaz zaten. Sen yalvarmasan da söyleyeceğim...

— Teşekkür ederim...

— Geceleri mezarlıkta silâhlar patlıyor Daha neler oluyor neler...

— Evet... Çok şeyler oluyormuş.

— Hacı Zahit'in karısı Nebile için mezarında hortladı diyorlar. O karıyı sağlığında damadı ile söylerlerdi. Günahı üstünde kalsın... (Entarisinin yakasını ısırarak) Günah istemem. Zaten benimki başımdan artıyor. İşittiğimi söylüyorum... Elin ağzı torba değil ki, çekip de büzesin... Haklı söyler, haksız söyler... Uydurur söyler. Yaraştırır söyler... Vaktiyle beni de kaynımla söylemediler miydi? Çeneleri tutulsun... Tutuldu... Çoğu toprağm altına girdi. Girdi ama ne bileyim? Çeneleri mezarlarında da durmuyor... Öteki dünya evinden hâlâ ortalığı birbirine katıyorlar... İşte böyle dedikodu üzerine benimki beni helâki (talak) selâse ile boşadı (1) ...Sonra yine ateşime dayanamadı. Yandı, yandı. Hep ayaklarıma kapandı. Çocuklar gibi hüngür hüngür ağladı. Ben ettim, sen etme, dedi. Benim yüreğim yufkadır. İçim götürmez. Yeniden ona varmak için ben pekiyi dedim ama şeriat razı olmadı. Hülle (2) gerekti. Kör, çipil, mendebur bir herif buldular. Bir geeclik nikâh kıydılar. İkimizi de bir odaya kapadılar. Ne çıkarsa kelden, körden çıkar... Mıymıntılığına bakmadı da uğursuz beni yakamdan döşeğe çekmeye başladı. Ben olmaz diye avaz avaz haykırdım... O, illâ Alahın emri yerine gelecek direnişiyle bağırır... Eski kocam dışardan bizi dinler Homur homur bin bir ya sabur çeker...

Doktor, Tayfur'un kulağına:

— Bu uğursuz karı bize yeni iki havadis vermek için bütün kirli geçmişini dinletecek...

Tayfur — Büyükhanımcığım, bir gün geliriz de inşallah iki fincan kahvenizi içerek bu eski dertleriniz üzerine uzun uzadıya konuşuruz.

— Ah olur civanım olur. Ev benim değil sizin... Buyrunuz inşallah...

---

(1) İslâm dinine göre erkeğin kadını boşama şekli...

(2) Karısını talâk-ı selâse ile boşayan bir erkeğin tekrar aynı kadınla evlenebilmesi için uygulanan bir sistem... Kadının bir geceliğine başka bir erkekle nikâhlanıp ondan boşanması...

— Bugün, sade geceleri şu mezarlıkta geçen olaylar üzerine bize biraz bilgi vermenizi rica ederiz...

Kocakarı şimdi biraz alışkanlıkla başından perdenin ucunu kaydırarak:

— Beyefendi, bu yıl mezarlıkta hortlaklar çoğalmış... Bu da iaşe ekmelerinden oluyor diyorlar... Yiyip de sağ kalanlar kuduruyor, ölenler hortluyormuş... Tımarhaneler dolmuş... Mezarlıklar da doldu.. Her gün cenaze, cenaze. Artık topraklar insan almıyor... Kârlarına kesat ölü yıkayıcılarla mezarcılar ihya oldu... Hep bu fenalıklar niçin oluyor biliyor musunuz? Zamane karıları pek çok doğuruyorlar... Birtakımları çocuklarını dünyaya getirir getirmez boğuyorlar... Viranelere, kuyulara atıyorlar. Lâğımlara tıkıyorlar. Savaşlar, renk renk türlü çeşit hastalıklar âdemoğlunu tarlaların ekinleri gibi biçiyor. Ama yine de dünya insanla doluyor. Kıtlık oluyor. Herkes birbirini yiyor. Fena adamlar dünyadan gittikten sonra öteki dünyada da rahat durmuyorlar. Ben kırk yıldır şu mahalledeyim. Bu yıllara gelinceye kadar cadı, hortlak olaylarının bu kadar çoğaldığını bilmiyorum. Beyefendiler, sekiz on tavuğum var. Önceleri beş, on yumurta alırdım. Şimdi yumurta nerede? Her gün tavuklarımdan bir, ikisini eksilmiş buluyorum. Söylenenlere bakarsanız bunları mezarlardan çıkan cadılar çalıyorlarmış. A artık biliyorum, ben biliyorum. Hep bu işleri diriler yapıp ölülerin üstüne atıyorlar. Ah ne diyordum? Bu gece mezarlıkta dan dun tabancalar atıldı. Bilirsiniz ya... Bilmem kaç yıl önceydi... Böyle dışarda silâhlar gümbürderken pencereden başını dışarı çıkaran Eyüp İmamı vurulduydu. Hakkuran kafesi gibi bir evceğizim var. Benim değil... Allahın. Her kimin varsa Tanrım bağışlasın. İçeriye kurşun girecek diye öldüm kopuyor. A a insan kim vurduya gider. Arayan soran yok. Bilmem nasıl oldu, bugün buraya sizin yolunuz düştü. Ne polis, ne candarma, ne zaptiye.. İstersen soyul. istersen vurul. Gelip de halin nedir diyen yok.

Sadi — Haminne, bu geceki patırtıdan ne duydun?

— Ne duyacağım? Sütçü Cemal'in keçisini vurmuşlar.

Doktor — Cemal de keçileri mezarlığa gece vakti ne diye salıyor?

Kocakarı — Ah ne yapsın? Keçileri sütlü... Ot, yem pahalı... Hayvancağızlar otlasınlar diye salıveriyor. Fakirlik...

Geçinme dünyası bu... Ona bazı derin hoclar keçilerini mezarlığa salıverme. Hayvandır bu. Mezar falan bilmez. Küçük büyük kabahatini oraya, buraya salıverir. Taşların üzerinde yazılar, âyetler var. Hayvanlara bir şey olmasa da bir gün mutlaka sahipleri çarpılır yollu öğütler verdiler. Ali'nin karısı Ayşe, öyle ölü, diri, mezar falan bilmez. Aptaldır. Dilimin döndüğü kadar ben de söyledim. A keçinin tersi siyah leblebi gibidir. Kokusuna bayılırım. O pislik sayılmaz ki... Evde kabın kacağın içine her yana leblebilerini dökerek gezerler. Kurudan kuruya bir şey bulaşmaz, dedi. Bu da lakırdı mı ya? Fareninki de kurudur ama gönül bulandırır.

Tayfur büyük bir sabırsızlıkla:

— Hanım, sen bu gece olanları anlat. Keçi, fare terslerini lafa karıştırma...

— Anlatacağım. Sözüm oraya gelecek. Bu gece Cemal de karısı Ayşe de keçileri ahıra kapadık. Dışarıya salıvermedik diye bin yemin ediyorlar.

Tayfur — Salıvermemişler de keçileri dışarıda nasıl vurulmuş?

Kocakarı sesini alçaltıp korkulu bir durum alarak:

— Ah işte yavrucuğum bu da bir sır Bazı geceler gizli bir el ahırın kapısını açıp bütün hayvanları dışarı salıveriyormuş. Daha tuhafı var ama söylemeye korkuyorum. Evimde yalnızım. Oğlum askere gitti. Şehit düştü dediler. Gelinim ben kocasız oturamam diye aldı başını savuştu, gitti. Bana derdimi söyletmeyiniz. (Ağlayarak) Yirmi sekiz yıldır dulum. Benim canım yok mu?

Sadi — Hanım, şimdi derdini lafa katma. Söyledik ya onu başka bir gün gelir, uzun uzadıya dinleriz.

Kocakarı baygın baygın:

— Laf lafı açıyor da... Gönlüm de sizden pek hoşlandı da... Eş dost kalmadı. Evde yalnızım. Kiminle konuşayım? Gün olur ki görüşmek için odundan adam ararım. Tanrıma çok şükür bugün sizi gönderdi. Kırk bir kerre maşallah da maşallah... Hepiniz de tosun gibisiniz.

Sadi — İltifatınıza teşekkür ederiz. Ama Hanım siz de tombul tombulsunuz...

Kocakarı ezgili gevrek gülerek:

— Ah ne şuhluğum kaldı, ne tombulluğum... Siz beni ön-

celeri görmeliydiniz... Yüzüme bir bakan döner bir daha bakardı...

Sadi — Şimdi neniz var ki? Hâlâ pek hoşsunuz.

Kocakarı hüzünlü, inleyen bir sesle:

— Dert beni yıprandırdı. Gönlüm, içim karardı. Eski şenliğim yok...

Sadi — Kendinize iyi bir yoldaş bulsanız neşeniz yine geri gelir.

Doktor, Sadi'nin kulağına:

— Kocakarıya güzelliğini o kadar ballandırma... Sana «içeri buyur» derse sonra ne yaparsın?

Sadi — Benim yerime sizden birini gönderirim. Hâlâ geçer akçe olduğunu anlatmadıkça kocakarının ağzından sır alınmaz...

Tayfur — Büyükhanım daha tuhafı var ama evimde yalnızım. Söylemeye korkuyorum, dediniz. Alt tarafını açmadınız.

Kocakarı — Sırasıyle hepsini söyleyeceğim. Ha ya sahiden de... Evimde yalnızım. Korkuyorum. Bu gece keçiler ahıra ne durumda dönmüşler, biliyor musunuz? Hepsinin başı kefiyeli. Hayvanlar ne de tuhaf olmuşlar bir görseniz. Tıpkı hacı babama dönmüşler. Allah rahmet eylesin, bilmem hangi tarihte idi? Dedem, Hac'dan başı öyle kefiyeli, gözleri sürmeli geldi. Evin kapısını yeşile boyattık. Hacı yağları süründük. Tenhiye (1) yaptıktı...

Tayfur, Sadi'nin kulağına:

— Bu kocakarıda laf var ama ağzından işe yarayacak iki söz almak için iki yüz çürük martaval dinlemeli...

Doktor — Allah, Allah... Şaşılacak şey... Kim bağlamış keçilerin başlarına kefiyeleri?

Kocakarı — Sözde ötekiler...

Tayfur — Ötekiler kim?

Kocakarı — Mezarlardan çıkanlar.

Tayfur — Mezarlardan çıkanlar mı var?

Kocakarı — Duyduğumu, gördüğümü söylemeye korkuyorum. Çünkü evim mezarlığın içinde... Belki bir gece beni de çarparlar. Gece yarısı bu kefiyeli keçilere rastlayanların ödleri kopuyor. Mezarlıkta hortlaklar dolaşıyor diye türlü kor-

(1) Tenhiye, tenhiyet: Kutlama, mübarekleme...

kunç hikâyeler işitiliyor. Dedikodular oluyor. Şeytan gibi sabah sabah karşıma çıktınız. Beni söyletiyorsunuz. Mezarların arasından ışıklar parladığını kaç defa gördüm. Kahkahalarını, ağlamalarını, ahlarını, inlemelerini işittim. (Sesini alçaltıp gözlerini büyülterek) Beyaz kefenlilerin birbirlerini kovaladıklarını penceremden seyrettim. Gördüğünü kimseye söyleme, böyle göre göre erer, evliya olursun diye bana tembih ettiler. Ama ben ne kadar dilimi tutmaya uğraşsam şeytanın biri önüme çıkıyor, beni söyletiyor. Bu gece çıkan kefenliler nereye kaçsalar beğenirsiniz?

Tayfur bir sevinç çırpıntısıyle:

— Nereye kaçtılar büyükhanımcığım?

— Bânû Hanımın bahçe kapısından içeri girdiler. Üç müydüler, dört müydüler? Karanlıkta pek iyi sayamadım.

— Bânû Hanım kim?

— Didon Sıtkı Paşanın kızı... Tanımaz mısınız?

— Bu adda bir Paşa işittiydim, ama kızını tanımıyorum.

— Paşa çoktan ölmüş. Frenge çok benzermiş de onun için adını Didon koymuşlar. Bu Bânû Hanımı, Bebek'in üstündeki Amelikan mektebinde okutmuşlar. Adı müslüman... Kaç göç yok... Beyoğlu matmazellerine benziyor. O da babasının kızı... Ona da Didon Hanım demeli. Ona birkaç kız daha misafir gelir.. Fingir, fingir, fingir mahalleyi yerinden kaldırıp oturturlar. Günahları üstlerine kalsın... Delikanlılara büyü mü yapıyorlar, ne yapıyorlar? Sütçünün Ayşe kaç defa kapılarının önünde, bahçelerinde ölü kafaları görmüş...

Tayfur âdeta helecanla:

— Büyükhanımcığım. Didon Paşanın kızı bu Bânû Hanımın evi nerede?

Kocakarı dört kapı aşırı bahçe ortasında soluk aşı boyalı küçük, yıkılmaya yüz tutmuş bir ev göstererek:

— İşte orası...

Tayfur şaşırarak:

— Koskoca bir Paşa kızına böyle evde oturmak yaraşır mı?

— Burası kendi evi değil... Azatlı dadıları Arap Gece Safa'nın evi... Kendilerinin Cihangir'de dayalı döşeli koskoca konakları var. Birkaç kere gittimdi. Bütün dünya tabak gibi

ayak altında... Bahçeler, havuzlar, fıskıyler, güller, kameriyeler, yalancı cennet... İçinden çıkmasını canım istemedi. Şimdi konakta yabancı subaylar oturuyor. Bunlara haydi yallah etmişler. Buraya üstlerindeki üstlerinde, başlarındaki başlarında dımdızlak, koltuklarında birer bohçacıkla geldiler. Çabucak sığınacak kendilerine göre bir kira evi bulamamışlar...

Tayfur — Öyle yüksek bir okuldan çıkmış, Cihangir gibi iç açıcı bir semte alışmış bir Paşa kızı bu öteki dünya köyünün kenarında nasıl oturuyor?

Kocakarı — İlâhi bey, o kız üzüntü, tasa tutmuyor... Onun dünya umurunda değil... Kah kah kah, kih kih kih... Başına kendi gibi tazeleri topluyor. Vallahi zıpzıp taşı gibi sıçrıyorlar. Sokakta görseniz bilemezsiniz. Erkek sanırsınız. Arabın bahçesi büyüktür. Bânû'nun kolları omuz başlarına kadar açık, baldırları meydanda, elinde uzun saplı süzgeç gibi delik delik bir şey... O duvar senin, bu duvar benim... Top mu oynuyorlar, ne yapıyorlar? Anlamıyorum...

Tayfur — Topu kiminle oynuyor?

Kocakarı — Dedim ya... Mektep arkadaşları mıdır, nedir? Kendi gibi hoppa kızlar, buraya misafir geliyolrar. Bazı bazı genç oğlanlar da geliyor. Kimine ağabeyimin kaynı diyor, kimine halamın oğlu diyor. İçyüzünü Tanrı bilir... Günahları üstlerine kalsın. Kaçar yaşında herifler bilmem ki... Şimdi dünyada bıyıklı adam kalmadı. Suratlarına ot mu tutunuyorlar, ne yapıyorlar?

Kocakarıdan bundan fazla bilgi almak mümkün olmadı. Daima küçük bir gerçeği bin gereksiz sözün içinden eleyip çıkarmak gerekiyordu...

Kadına teşekkür ederek yürüdüler...

19

EVİN önünden biraz açıldıktan sonra Tayfur neşeli bir dalgınlık içinde:

— Bana ipin ucunu yakaladık gibi geliyor. Bu mezarlık cadılarının elebaşısı Didon Paşanın kızı Bânû Hanım olsa gerek.

Sadi — Biz bu meselede cadı ararken araştırmalarımızın sonunda bir melek yüzlü ile karşı karşıya gelirsek çok şaşarım.

Tayfur — Nasıl etsek de şu Bânû Hanıma bir çatsak?

Nihat — Gidelim, çat çat kapıyı çalalım. Bir açıklama isteyelim.

Sadi — Elin kapısını çalıp bir açıklama istemeye ne hakkımız var? Bu, pek kaba bir şey olur.

Nihat — Kaba ne demek? Kaç gecedir bizi mezarlıklarda maymun gibi oynatıyorlar.

Sadi — Cadı oyununu oynayanların bu kızlar olduklarına elinde bir belge, bir tanığın var mı?

Nihat — İşte şu kocakarı bütün bir saflıkla bize durumu anlattı. Dün gece kefenli cadılar Banu Hanımın evine girmişler. Kapılarının önünde kaç defa ölü kafaları görmüşler. Bunlar neyi gösterir?

Doktor — Bunlar, yüzde elli, Banu Hanımın ev arkadaşlarının bu cadı oyununun yapımcıları olduklarını gösterir. Ama meselede en önce bir sebep aramalıyız. Bu kızlar, bu korkunç komedyayı bize niçin oynadılar?

Tayfur — Yalnız bize mi oynadılar? Yoksa her gelene geçene oynuyorlar mıydı?

Nihat — Geçen defaki gelişimizde rastladığımız dede kıyafetli adamın söylemesine bakınca gece yarısı ağrısı tutan karısına ebe çağırmaya giden Lütfü Efendiyi de kovalamışlar ya...

Feyzi — Pek yanlış düşünüyorsunuz. Birkaç kız bu pek korkunç oyunu bu kadar başarı ile nasıl oynayabilirler? Önce durumun bu yönünü aydınlatmakla işe başlamalısınız. Ben bunu hiç akla yakın bulmuyorum. Böyle bir şeyi benim aklım almıyor doğrusu...

Tayfur — Feyzi Bey, biz senin gibi düşünmüyoruz. Sen daima meseleyi bir bilmece biçimine sokmaya uğraşıyorsun. Oysaki geçen defa pek karışık görünen bu bilmecenin birkaç önemli noktası gün gibi aydınlandı. Sütçü Cemal'in ahırını açıp hortlak süsü vermek için keçilerin başlarına kefiyeler sararak mezarlığa salıverenler bu kızlardan başka kimse değildir.

Feyzi — Böyle kesinlikle söylemek için elinizde bir belge var mı diyorum size?

Tayfur elini havaya kaldırarak:

— İşte belgem, dedi...

Yaralı keçinin başından çıkarmış olduğu kefiyeyi gösterdi.

Feyzi — Bu bez parçası iddianıza nasıl bir belge olabilir?

Tayfur — Bu bez parçasının iddiamı ispata o kadar kesin bir etkisi var ki... Gerçeği şimdi anlayacaksınız...

Tayfur Bey bezi iki eliyle hepsinin gözleri önüne açarak:

— İşte bakınız bu, renkli ketenden ufak bir masa örtüsü... Eski ama esasında şık bir şeymiş... Bu tür eşya Eyüp'ün bu sütçü, mezarcı evlerinde bulunmaz. Bunun kibar bir konaktan çıkmış olduğu hiç söz götürmez.

Feyzi — Bu kadarı iddianıza kesin bir kanıt olamaz.

Tayfur — Bu kadar değil. Dahası var (Bezin bir köşesini göstererek) Bakınız burada altın sarısı koton perle ile işlenmiş ingilizce bir cümle var (Okuyarak): «Woman was born to be the companion of man, not his sclave.»

Feyzi — Anlamı nedir bunun?

Tayfur — Kadın, erkeğe eş olmak için doğmuştur. Esir olmak için değil.

Doktor — Tayfur Beyin hakkı var... Bu İngilizce sözlerin anlamını anlayarak bu örtünün ucuna işleyecek Eyüp'te hiç bir kadın düşünülemez...

Sadi — Evet, evet... Bânû Hanım okuldan erkeklere karşı kadınlık bayrağını açarak çıkmış. Cinslerinin eski gelenek ve göreneklerinden, eski kayıtlardan kurtulmasına çalışan kadınların içinde İngiliz (süfrajet) lerinden daha yamanları yoktur. Okulda gördüğü eğitim tamamıyle etkili olmuş. Örtü kenarına, havlu ucuna, yastık köşesine, peçete ortasına böyle bir takım sözler işlemek kadınlığın (emansipation) u için bir reklâmdır. Erkeklere karşı gözdağıdır. Her fırsattan yararlanmaya atılmaktır. Kimbilir dün akşam kaç keçiyi kefiyelediler? Bez yetişmedi, küçük hanım bu tuhaf işte kullanmak için masanın üzerinden örtüyü çekti aldı...

Tayfur büyük bir memnunlukla haykırdı:

— Bravo Sadi Bey... Tıpkı benim gibi düşünüyorsunuz.

Feyzi yayık bir alaylı güdümseme ile:

— Bu düşüncelerinizle sanki olayın zor yönlerini açıklamış, aydınlatmış olabiliyor musunuz?

Tayfur — Evet... Evet, mesele birkaç sağlam nokta üzerine kurulduktan sonra öbür yanları kendi kendine yürür. Her şey açıkça ortaya çıkar, anlaşılır.

Feyzi — Hatip Feyzullah Efendinin mezar seddi arkasından ağlayıp gülen, kurşundan etkilenmeyen iskeletlerin mekanizmaları hakkında doğru bilgi isterim. Çünkü ömrümde hiç

bir bilmecenin merakı kafamı böyle zorlu bir biçimde sarsmamıştır.

Tayfur — Feyzi Rey kardeşim, insanı meraktan çatlatan en ustalıklı, en tuhaf, en akıl almaz hokkabaz hünerlerinin gugukları anlaşıldıktan sonra önemleri kalmaz. Çünkü sizi şaşırtan o ustalığın püf yeri pek sade bir şeydir. Emin olunuz. işte bu da öyle... Gerçeği anladıktan sonra aynı hayal kırıklığına uğrayacaksınız.

Feyzi — Bu konudaki düşündüklerinizi daha doğrusu buluşlarınızı, ölçülerinizi aklın almayacağı şeylere inanmamaktaki mazeretimi dikkate alarak söyleyiniz.

Sadi — Tayfur Bey, müsaade ederseniz önce pek tuhaf bulduğumuz bu meseleyi birkaç sade cümle ile ben açıklayayım.

Tayfur — Buyrunuz.

Sadi, Feyzi'ye döneerk:

— Kardeşim, gece fena halde ürktüğünüz hortlakların başlarına bezler sarılmış sütçü Cemal'in keçilerinden başka bir şey olmadıklarına inandınız ya?

Feyzi dalgınca:

— Evet, bunu akla yakın bulurum.

— Akla yakm bulurum değil... Bu bizce ispat edilmiş bir gerçektir. Daha araştırmalarımızın, soruşturmalarımızın sonunu sütçünün ahırında tamamlayacağız. Orada yaralı keçiyi göreceksin. Ve daha hükmümüzü kuvveltlendirecek başka şeyler de işiteceksin... Şimdi kelleleri koltuklarında gezen Araplar kalıyor. Bunlarla karşılaştığını söylüyorsun. Bu tuhaf yaratıklar senin muhayyilenden başka ne mezarlıkta, ne ahırda, hiç bir yerde yoktur. Birkaç ağızdan böyle bir söz işittin. Kafan bunların üzerine işledi. Bu kuruntum karanlıkta gözlerininin önünde bu biçimde şekillendi. İşte gerçek budur, bu kadardır. Ağlayıp gülen, kurşundan etkilenmeyen iskeletlere gelince bunlar hakkında da bizi doğru bir yargılamaya götürecek bir ip ucu yakaladık.

Feyzi büyük bir şaşkınlık içinde sordu:

— Nedir?

— Kocakarı, Didon Paşanın kızı Bânû Hanımın kapısı önünde ölü kafaları bulmuş olduklarını söylemedi mi?

— Evet.

— Bunun için ne düşünüyorsun?

— Olabilir a... Mezarlık sırtındaki evlerin kapıları önüne böyle bir şey yuvarlanabilir.

Sadi tam bir inançla gülerek:

— Hayır... Ölü kafaları mezarlardan çıkıp da yuvarlana yuvarlana evlerin kapıları önüne gitmezler.

— Ya bunlar oraya nasıl gelmişler?

— Bunlar oraya kadar gelmemişler. İskelet kuklalarını oynatan hanımlar telâşla evlerine kaçarlarken ellerinden bu kafaları düşürmüşler. Belki de düşürdüklerinin pek farkında olmayarak içeri girmişler.

Feyzi — Ne söylüyorsunuz? Ürktüğümüz o korkunç şeyler kukla mıydılar?

Sadi — Tamamiyle ve bütün anlamı ile kukla idiler.

Feyzi kafasında çözümü zor çatal çutal bir şey düşündüğünü belirten bir şekilde, yüzünü buruşturarak:

— İşte bunu aklım almadı.

Sadi — Ben şimdi aldırırm. Frenklerin (prosessyon) dedikleri kilise alaylarına hiç rastlamadın mı? Haçları, putları sırıkların ucunda sokak sokak dolaştırırlar. İşte bu hanımlar da tıpkı böyle tepelerine birer ölü kafası geçirdikleri sırıkları beyaz çarşaflara sararak karşımızda oynattılar. Kendileri Hatip Efendi aile mezarlığı arkasına, taşların arasına sığınmışlardı. Yukarıdan atılacak kurşunlardan korunacaklarına tamamiyle güvenerek bize oyunu yaptılar. Gülen de ağlayan da tabii kendileriydi. Artık bu kemik kafalı (fantoş) ların üzerlerine istediğin kadar ateş et. İsabet ettireceğin kurşunla olsa olsa sırığı zedeleyeceksin. Çarşafı deleceksin. Kemik kafayı patlatacaksın. Ettiğin her ateşe karşılık aşağıdan alacağın cevap tabii kahkahalardan ibaret olacak. Parlayan ışıkları da pilli büyükçe bir elektirk lambası ile yapmak hiç de zor bir şey değildir.

Tayfur, hemen Sadi'nin boynuna sarılarak:

— Kafalarımız ayrı ama diğmalarımız her bakımdan birbirinin eşi... Çünkü ben de tıpkı böyle düşünüyorum.

Feyzi — İkinizin de birbirine eş şeyleri düşünmeniz ille de bu düşüncelerinizin gerçek oluşunu gerektirmez ki...

Tayfur — Objektif düşüncelerde doğru ölçülere alışmış iki zihnin aynı iz üzerinden yürümelerinin bence önemi büyüktür. Siz, sübjektif düşünüyorsunuz. Feyzi Bey, sizi doğru yola

gitmekten alakoyan zihninizde değişmez fikirler var. Onların ağlarından bir türlü kurtulamıyorsunuz. Rastladığımız tuhaflık, Sadi Beyin söylediği durumdan başka türlü açıklanabilir, başka türlü çözümlenebilir bir şey değildir.

Feyzi — Beyefendi, bugün bilim, fen prensiplerine hatta değişmez sanılan kanunlarına karşı koyuyorlar. Sizin bulduğunuz şu açıklama şekli her halde benzetilip de söylenilen lakırdılardan ibarettir. Her şey dediğiniz gibi olsa da Didon lakabı ile anılan Sıtkı Paşa kızı Banu Hanımın en yürekli erkeklerin iliklerini donduracak tehlikeleri göze aldırarak bize böyle bir oyun, böyle bir mezarlık dramı oynamasındaki sebebi, düşünceyi bir türlü benim aklım almıyor. Tuhaflık için tuhaflık... Meselenin bütününe sokulması gereken bu yöne de akla uygun bir açıklama şekli bulmak lâzım gelir.

Tayfur — Bu esas üzerine yürüyerek hadisede hiç bir karanlık nokta bırakmayacağız.

Doktor — Ama bu, burada böyle çene yarıştırmakla olmaz...

Tayfur — Evet, hakkmız var. Şimdi Banu Hanımdan bir randevu isteyeceğiz.

Doktor — Acaba nasıl karşılık göreceğiz?

Nihat — Pek nazikçe bir iyi kabul ümit etmiyorum.

Sadi — Niçin?

Nihat — Akşamki sahnenin artistleri yorgun düştükleri yataklarında şimdi derin uykularda olsalar gerek... Vereceğimiz rahatsızlıkla onları sinirlendireceğiz. Kabul olunacağımızı hiç ummuyorum.

Tayfur — Tabii böyle alay malay gitmeyeceğiz. İçimizden en çekici olanı, cerzebeli birini temsilci seçelim.

Nihat — Tayfur Bey, çok kurnazsınız. Hep bizi daraya çıkarıp küçük hanımla siz buluşacaksınız.

Tayfur — Seçimle azizim, seçimle...

Feyzi — Kızların bu konudaki desteklerini, onları bu türlü davranışlara sürükleyen sebepleri anlamadan böyle bir hareket kalkışmak yerinde bir şey olmaz.

Tayfur — Feyzi Bey, kalbinizi rahata kavuşturmak için ille de bir sebep bulmak gerekiyorsa bu da sandığınız kadar zor bir şey değildir. Gerçi hanımlar üzerine yalan yanlış kocakarılardan işittiklerimizden başka kesin bir şey bilmiyorsak

da görünüşe bakarak aşağı yukarı bazı hükümler verilebilir. Bânû Hanımın Cihangir'deki konakları işgal edilmiş. Kimbilir o semtte ne türlü eğlencelere alışmış olan Bânû, burada dadının dört beş odalı yıkık evinde, bu öteki dünya ülkesinde ne ile vakit geçirecek? Kocakarının anlattığına göre bahçede Tenis mi oynuyormuş, kroket mi? Ama sonra o çağda, o eğitimde bir kız bu mezarlık havasını teneffüs ede ede boğulur. Yerinde tek duramaz. İşlek zekâların üzerine çevrenin ne büyük etkisi olduğunu bilir misiniz? Yalılarda yaşayan kediler bile fareden başka, balık tutmasını da öğrenirler. Burada mezarlıkta bir oyun çıkarmaktan başka bir (distraksiyon) ortamı yok. Biz sizin izlemelerinizden önce de buraya birkaç defa gelmiştik. Elektrik fenerleriyle mezarları karıştırırken pencerelerinden besbelli bir meraka düşmüş ve sonunda bilinen durumda bizi ürkütmeye karar vermiş olacaklar. Ve doğrusu oyunlarını bu pek korkunç sahnede başarı ile oynayarak bize epey helecanlar çektirdiler. Sonunda hilelerine tamamıyle yenilmeyip keçinin başmdan kefiyeyi kaptığımızı görünce artık dikiş tutturamayacaklarını anladılar. kaçtılar...

20

UĞRADIKLARI tuhaf hadiseye Tayfur ile Sadi'nin buldukları açıklama şekli bu idi. Doktor bu yorumu doğru buluyor, Nihat karasız görünüyor, Feyzi de karşı koyuyordu.

Tayfur — Kırk dereyi bir tepe keser. Gidip Bânû Hanımla görüşmek için ben kendimi tarafınızdan temsilci seçiyorum.

Nihat — Ne bahane bulup da gideceksin? Kapıyı çalıp da: «Mezarlıkta şöyle böyle cadı hadisesi oldu. Bizim buluşumuza göre o hortlaklar da sizsiniz.» denemez ya...

Tayfur — Tabii böyle damdan düşer gibi söylemeyeceğim. Araştırmalara giriştiğimizi nazikçe anlatarak masa örtüsünü göstereceğim. Bunu tanıyıp tanımadıklarını sorarak işe başlayacağım. Önce meseleyi onların üzerlerine hiç kondurmayarak aydmlanmam konusunda mümkün olabildiği kadar yardımlarını rica deceğim.

Daha başka türlü ufak tefek karşı koymaları dinlemeyerek Tayfur Bey yürüdü. Dadı Gece Safa'nın yorgun bir kuş gibi iki kanadı birer yana sarkmış sokak kapısını çaldı. Avludan:

— Kimdir o? Sesi koptu.

Tayfur — Dadı Kalfa, lütfen biraz kapıyı açar mısınız?

— Dur, açayım...

Bu güzel sözden sonra kapı içeriye devrilir gibi bir çarpıklıkla aralandı. Gece Safa, başta bir kırmızı çatma, kollar sıvalı, etekler belde gözüktü. Yüzünden yaşı belli olmayan zencilerden biriydi.

Gece Safa — Sen kımsın ayo?

Tayfur — Kim olduğumu anlatması şimdi uzun... Mümkünse biraz küçük hanımı görmek isterim.

— Aaaaa yediği naneye bak... Kım olduğunu söylemeden koçuhanım sana gorunur mu hiç.

— Pek önemli, pek acele bir iş için geldim.

— Postacı mısın? Kağada ımza mı koyduracaksın?

— Postacı değilim. Ama işim ondan daha aceledir.

— Koçuhanım hasta... Gece nezleye tutuldu. Yatıyo...

— Sen kaldır. Haber ver. Sonra suçlanırsan, karışmam ha..

— Suçlanır mıyım? Hiç bir şeycık olmam.

— Sen sözümü dinle dadı...

Yukardan nazik bir ses:

— Dadı nedir o?

Gece Safa birdenbire babalanarak:

— Hah işte kalktı. Erkek sesi duydu mu dayanamazsınız. İlle de ne olduğuna anlayaca...

Yukarıdan:

— A sus... ne istiyor? Kimdir? Anlayalım.

Gece Safa — Kim olaca? Geçen gunku gibi bir delikanlı... Yine başıma ne iş çıkaracan ayo?

Küçük hanım hafif adımlarla merdivenlerden inerek:

— Sen çekil bakayım. Nedir anlayayım...

— İşte çekildi... Anla. Tatlı tatlı konuş...

Bânû Hanım başında beyaz yünden bir bone, arkasında göğsü boynuna kadar kapalı bir spor fanilası ve bir kısa eteklikle görünerek:

— Kimi istiyorsunuz beyefendi?

Tayfur — Bânû Hanımefendi ile mi müşerref oluyorum?

Bânû — Ta kendisi efendim.

Kızın düzgün vücudu, tabii süzme, altın pırıltılı elâ gözler, güzelliğinin tamam baharında pembe yanaklar, gül koncası ağız,

Tayfur'u birdenbire bir tutku ile şaşırttı. O, bu derece sevilmeye, tapılmaya değer bir kız ile karşı karşıya geleceğini ümit etmiyordu.

Delikanlı, böyle eşine az rastlanır bir güzelliğin karşısında bulunmaktan doğan sarsıntıyı belli etmemeye uğraşarak.

— Rahatsız ettim efendim. Çok mahcubum.

Bânû Hanım bakışı kadar tatlı bir sesle:

— Estağfurullah...

Tayfur kızararak:

— Bilmem nasıl bir cüretle buraya kadar geldim? Şimdi ziyaret sebebimi söylemeye bir çocuk gibi sıkılıyorum.

— Söylemek cesaretinizi kıracak kadar korkunç bir yaratık değilim sanırım.

— Tersine efendim, tersine...

Tayfur kekelememek için sustu. Yürek çarpıntısını yatıştırmak istiyordu. Biraz dinlendikten sonra:

— Ziyaretimin maksadını pek tuhaf bulmanızdan korktuğum için kararsızlık içindeyim...

Kız, bu sözden büyük bir meraka düştüğünü belirtir gibi delikanlıya birkaç baygın bakış kaydırarak bekledi.

Tayfur, kızın büyüleyici güzelliği önünde âdeta pusulayı şaşırmış olmasından dolayı kendi kendinden utanır gibi bir duruma düştü. Niçin sıkılıyordu? Kaç akşamdır mezarlıkta o kadar ustalıkla cadılığı temsil eden bu fettan kız değil miydi? Onun çekiciliği bu günahını bağışlatmak için bir mazeret olabilir miydi? Böyle ilk buluşmada tartışmalarının doğru olmayacağını düşündü. Bununla birlikte kadınlığın büyüsü ile yenilmeyi erkekliğine yediremeyerek kendini toparlamaya çalıştı. Sesine bir kuvvet verecek:

— Küçük hanım, büyük bir adamın kızı olduğunuzu, yüksek, modern bir eğitim görmüş bulunduğunuzu öğrendim. Bir zorluğun çözümlenmesi için size baş vurmak yürekliliğini gösterdim.

Bânû Hanım fıkır fıkır cevap verdi:

— Herkesin suçlanmama destek edindikleri şeyleri sizin birer üstün nitelik saymanıza teşekkür ederim. Söz konusu ettiğiniz zorluğun çözümüne gelince, ne yazık ki kendimde böyle bir güç göremiyorum.

— Emin olunuz küçük hanım, bu zor şeyi Eyüp semtinde sizden daha iyi çözümleyebilecek bir kimse düşünemiyorum.

— Sözünüzü değerimin çok üstünde bir iltifat sayarak dinliyorum.

— Birkaç gecedir bu mezarlığın ölüleri, dirileri rahatsız edecek haşarılıklarda bulunuyorlar.

— Öyle diyorlar. Bir takım tuhaf söylentileri biz de işitiyoruz.

— Yalnız işitiyor musunuz? Bu beyaz kefenlilerle, bu kemik kafaları, kelleleri koltuklarında gezenlerle, kefiyeli hortlaklarla hiç karşı karşıya gelmediniz mi? İnsanın iliklerini donduran kahkahalarını, ağlamalarını hiç işitmediniz mi?

— Oh... Oh... Oh... Allah göstermesin böyle (aparisyon) ları görmedim.

Tayfur pek şaşırmış bir jestle:

— Onlara bu kadar komşu bulunup da hiç bir şey görmemek şaşılacak şey. Biz taa filan yerden geldik de gördük...

— Ben böyle şeylere pek inanmam. Ama lakırdıları olurken bilmem neden titrerim.

— Bazı geceler silâh gürültüleri duymuyor musunuz? Özellikle bu gece sabaha karşı.

Bânû Hanım bir alın hareketiyle ince kaşlarını yaylandırıp hemen pek az hissedilir küçük bir karasızlık duraklamasından sonra:

— Duyduk... Bütün komşularla birlikte biz de işittik.

— Eh siz buna ne anlam veriyorsunuz?

— Bu koca ulu mezarlık... Gece vakti türlü olay olabilir.

— Bu konuda beni hiç aydınlatamaz mısınız? Çok rica ederim efendim...

Bânû Hanım büyük bir şaşırmışlık jestiyle başını kaldırarak:

— Ne gibi beyefendi?

— Önce işittiğiniz söylentiler ne yolda şeylerdi? Lütfediniz. Size bunun için bütün kalbimle teşekkür ederim.

— Ohh, meselâ birkaç vakittir geceleri bu mezarları eşip karıştırıyorlarmış. Geçen akşam bir ikisi çarpılmış. Kaçmışlar. Sonra yine gelmişler. Galiba ölü kemikleri topluyorlarmış. Avrupa'ya satıyorlarmış. İşittiklerimiz bunlar... Tabii doğru mu, yanlış mı bilmiyorum. Mahalle halkının zaten masal düzmekten

başka ne işleri vardır? Ama beyefendi ne olursa olsun mezar karıştırmak pek iğrenç bir davranıştır. Hele kemik ticareti... Aman Allahım ne günlere kaldık... Her yönden iflas ettik de şimdi atalarımızın kemiklerini mi satacağız?

Halkın bu suçlaması karşısında Tayfur'un tiksintiyle yüreği kabararak:

— Budalaca uydurulmuş bütün bu şeylere siz inanıyor musunuz?

— Ben işittiklerimi söylüyorum efendim.

Tayfur kızın yüzüne biraz dikçe bakarak:

— Küçük hanım, o dediğiniz gençlerden biri de karşınızda duruyor.

Bânû Hanım pek korkmuş gibi iki avucu ile yüzünü kapayıp tekrar açarak:

— Oh aman Allahım, sizin gibi sevimli bir genç nasıl olur da mezar karıştırır? Kemik çıkarır ?

— Kulunuzu sevimli bulmuş olmanız bu değersiz varlığım için dünya mutluluklarının en büyüğüdür. Ama küçük hanımcığım, yalanı sevmem. Beni asmaya götürseler yine de doğrudan şaşmam. Sizi tiksintiden titreten bu büyük günahı ben işledim. Ama kemik ticareti yapmak için değil. Akla gelmez başka türlü bir merak zoru ile...

Bânû Hanım beyaz, ince, yumuşacık parmaklarıyle yeniden yüzünü kapayarak:

— Ne sebepten olursa olsun bu konuda sizi asla hoş göremem. Eğer üzerinizde ufak bir sözü geçerliğim olsaydı (baygınca bir bakışla yutkunarak) size bir parçacık söz geçirebileceğimi bilseydim sizi bu hiç de hoş olmayan meraktan kurtarmaya uğraşırdım. Bu davranışım hem sizin için hem de mezardakiler için ne büyük bir iyilik olurdu.

Kızın bu iyilik ve yardım dileği önünde Tayfur'un yüreğinde tatlı, mutlu bir duygu uyandı. Bu turfanda kızın ilk bakışta gönülleri kapan güzelliğinden, çekiciliğinden başka ne temiz, ne içden bir kalbi vardı. Hile, ikiyüzlülük bilmiyor, düşündüğünü hemen söyleyiveriyordu.

Tayfur göğsünü dolduran ateşli duygunun kıvılcımları gözlerinden saçılarak:

— Küçük hanımcığım, gösterdiğiniz içtenliğe karşı samimi olmamayı büyük bir nankörlük sayarım. Sizinle tanışmam he-

men on beş, yirmi dakikayı geçmedi. Ama hayatım mutlu etkinizle sarsılmaya başladı. Sözlerinizin ta vicdanıma işlediğinden emin olabilirsiniz. Her emriniz başım üzerine... Ama mezarlardan kemik toplayışım çevrede yorumlandığı gibi ticaret fikriyle değildir. Gözünüzde bu büyük günahtan sıyrılmak, temize çıkmak için gerçeği anlatmak isterim. Biraz başınızı ağrıtacağım. Ama bunu zorunlu görüyorum.

Bânû Hanım ihtiyar Gece Safa'ya seslenerek:

— Dadı, beyefendiye bir iskemle getir...

Gece Safa, bir yana çarpılmış beliyle sallana sallana, otları pürüzlenmiş bir iskemle getirdi. Avlunun bir köşesine koydu. Dikkatli ve oldukça şaşırmış bakışlarla genç misafire bakarak:

— Ayo sen kuçuk hanımın eski ahbabı imişsin de niçin soylemedı? Ben seni birdenbire bilemedi ki... Galiba ikiniz de bir mektepte okudunuz? Hani Hisar'ın ustundakı mektepte... Orada bir tekke vardır. Şeyhin başındaki kavuk tamam on iki dilimdir. Allah rahmet eylesin Paşa sağken biz oraya çok gittik.

Sade mi, şekerli mi? Soyle... Ben eski ahpapları şok severim. Seni sımdı hatırladı.. Adın İzzet değil mi? Senin de bir Çerkez dadın vardı. Çeşme Fettan... Bir gün koçuhanımla beraber havuza düşmediniz mi? Sırılsıklam ikinizi de ben çıkardım. Ne afacandınız, ne afacan... Şımdı bir parça akıllandın mı? Bizimkı pek akıllanmadı. Senin yanında boyle durduğuna bakma. Kendi kendine kalınca zıpzıp sıçrar... Ağaca çıkar, dama çıkar... (Şakadan bir korkutma ile kızın yüzüne bakar)

Daha ne yapar söyliyeyim mi? Ha!..

Bânû — Haydi dadı haydi, sen Beyefendiye bir kahve pişir...

Arap yürür...

21

BÂNÛ — Beyefendi, kusuruna bakmayınız. Bir çocuk kadar temiz yüreklidir.

Tayfur, İtalya'da mezarlık kilisesindeki olayı, salona bir iskelet koyma merakının nereden geldiğini anlatır. Bânû Hanım hikâyeden pek memnun olur. Ellerini çırparak:

— Ne iyi, ne iyi... diyerek Tayfur'un bu pek orijinal fikrini alkışladıktan sonra sorar:

— İskeleti tamamlamak için lâzım gelen kemikleri hep topladmız mı?

— Evet eksiğimiz kalmadı gibi bir şey..

— İskeleti kurulup da elinde kum saatıyla bekçi kulübesinin içinde salona yerleştirildiği vakit görmek isterim. Önce güzel döşenmiş bir salona çok merakım vardır. Sonra bu düzeniniz allegorik, senbolik, olağanüstü de orijinal, jeniyal bir şey...

— Ziyaretinizle evimi şereflendirir, beni mutlu kılarsınız.

— Beyefendi, çevrenin kötü niyetlerine, fena yorumlarına aldanarak size karşı edindiğim ilk yanlış fikirden dolayı beni bağışlamanızı rica ederim.

— Ah efendim, insan ne kadar aydın fikirli olursa olsun çevrenin bu tür kandırıcıklarından kurtulmak yine de mümkün olmaz. Gereğinden fazla uzayan bu ilk ziyaretimin size verdiği rahatsızlıktan pek utanmakla beraber ricamda ısrardan kendimi alamıyorum.

— Nasıl rica efendim? Emrediniz...

— Bu mezarlık olayları üzerine mümkün olabildiği kadar beni aydınlatmanızı özellikle rica ediyorum. Fazlasıyle bir rahatsızlık... Ama ne yapayım? Elimde değil... Ne olursa olsun ille de gerçeğe ermek isterim...

Bânû Hanım yüzünde esen hafif bir pembelikle:

— Beyefendi, bildiğim kadarını söyledim.

Öteki konularda pek sevimli bir içtenlik gösteren küçük hanım, acaba neden bu noktada hemen gizliliği korur gibi bir durum alıyordu? Onlar avluda bu lakırdıları ederlerken viran evin üst katında hafif hafif gezinmeler, çıtırtılar, pıtırtılar oluyordu. Yukarıda kimler vardı? Besbelli gece Banu ile birlikte iskeletler dramım oynayan öteki sanatçılar...

Tayfur, kızın tazeliğine, güzelliğine tutulmakla beraber yine de bu gerçeği başka türlü yorumlamak için bir yol aramıyordu. Evet, evet mezar başında kafaları sarıklı iskeletlere hu hu çektiren yukarıdaki arkadaşları ile beraber bu hanımdı. Bu gerçeğin başka bir yönü ortaya çıkmadıkça Tayfur bu düşünceden ve bu inanıştan dönmeyecekti. Kıza bunu söyletmek belki pek zor olacak, belki de hiç söylemeyecekti. Şimdi ne yapmalı?

Delikanlı pek belli olmayan bir şekilde kıza hücuma karar vererek dedi ki:

— Küçük hanımcığım, müsaade ederseniz size bir şey soracağım.

— Bir değil, on şey sorabilirsiniz.

— Sizin kapınızın önünde bu sabah bir ölü kafası bulmuş olduklarını söylüyorlar...

Bânû Hanım korku ürpermeleriyle gözlerini yumarak:

— Aman beyefendi demeyiniz... Fena oluyorum...

— Bunu bilmiyor muydunuz?

— Hayır... Katiyen...

Böyle bir şeyden Banu'nun kesinlikle habersiz olması mümkün müydü? Tayfur'u bir düşünce aldı. Kız besbelli böyle kesin bi rinkârla üzerine şüphe çekeceğini anlayarak:

— Ben ölülerden çok korkarım da... Böyle bir şey olmuşsa da belki benden saklamışlardır. Durunuz sizin yanınızda sorayım...

Mutfağa seslenerek:

— Dadı... Dadıcığım ...

Arap elinde kahve tepsisiyle görünerek:

— Ateş geçmiş de yeniden yaktım. Affedersiniz, kahve geç kaldı.

Bânû — Dadı...

Arap — A canım...

Bânû — Bak, beyefendi ne diyor?

Arap — Ne diyo?

Bânû — Bizim kapının önünde ölü kafası görmüşler...

Arap — Gormuşlarsa ne olmuş? Yani bir iş mi bu? Ben kaç defa bızım komurlukta buldum. Hem dort beş tane birden... Bir tanesi sarıklıydı... Yine bu sabah hepsini topladım. Goturdum. Şurada çukura gomdum. Hacı Recep'in karısı soyladı. Şurada bu kafalar hu hu çekiyorlarmış. Cemal'in ineklerinin, keçilerinin geceleri sütlerini içiyorlarmış.

Bânû — Dadı sus... İçime fenalık geliyor.

Arap — Ne var fenalık gelece ayo? Ben kırk yıldır bu mezarlıkta oturuyorum. Onlar bana alıştı, ben onlara alıştım... Sen hıç korkma ayo... Onlar sana bana çarpmaz. Bızım içımızda kotoluk yok Elhamdulillah...

Banu çırpınarak:

— Onları bizim kömürlüğe kim getirip bırakıyor?

— Bilir miyim ben ayo? Kandi kandilarına mı geliyorlar. Bize buyu yapmak için mi getirıp bırakıyola?

— A bize kim büyü yapacak?

— Belki sana goz koyan gozluklu oğlan...

Gece Safa ağzını bir yana, kıçını öbür yana çarptırarak kırıta kırıta misafire kahveyi verdikten sonra mutfağa gider

Banu gelincik gibi kızarmış bir yüzle:

— Beyefendi işte gördünüz ya, dadımdan da doğru düzgün bir cevap alamadınız ki... O kadar, o kadar saftır ki, gece rüyada gördüklerini bir gerçekmiş gibi bize anlatır Bunların aklı bir incir çekirdeği doldurmadığını iddia eden kimse her halde bunu büyük bir deneme üzerine söylemiş. Kömürlükte gördüğü ölü kafaları da bu tip bir şey olacak.

Oh hiç şüphe yok, patlak veren bir gerçeği Banu onarmaya, düzeltmeye uğraşıyordu. Tayfur hücumunun ikinci adımını atarak:

— Size daha tuhaf bir şey söyleyeceğim...

Bânû başını iki omuzunun arasına gömerek korku titremeleriyle:

— Rica ederim beyefendi, artık korkutmayınız...

— Mademki bu çevrede, böyle bir evde oturuyorsunuz. Gerçeği bilmeniz bilmemenizden daha iyidir.

— Peki dinliyorum...

— Gece, kefenli dört, beş iskelet buraya kaçmışlar.

— Nereye?

— Sizin eve.

— İşte bu bütün sınırları aşmış bir yalan... Kim uyduruyor bunları bilmem ki?

— Yalan mı, gerçek mi olduğunu tabii ben de bilmem. Şurada komşunuz bir kocakarıdan duydum.

— Şu bunak Hasibe mi?

— Adını bilmiyorum. Ak saçları ile penceresinden cadıları seyreden bir cadı...

— A... kötülüklerine lânet... O aldığını bulduğunu söyleyen, ortalığı dedikoduya boğan bir mahalle karısıdır. Kendisiyle konuşmadığımız için bize pek içerler. Demek mezarlığın cadılarını bu gece bizim eve doldurmaya kalkmış? Bu nasıl iftira? Annem, büyükannem, büyük kızkardeşim, teyzem hepsi

Beşiktaş'ta dayımın evinde oturuyorlar. Erkek kardeşim askere gitti. Ev buhranından hısım akraba hep oraya üşüştüler. Ev, Galata'dan Bebek'e hareket eden tramvay gibi oldu. Pek sıkıldım. Oturamadım. Buraya dadıcığım Gece Safa'nın yanma kaçtım...

Arap mutfaktan:

— Oh ne iyi etti de kaçtı... Benim evini, gönlünü şenlendirdi...

Yar üstüne yar sevmek
Olur mu hiç, ne demek?

Ud ile bu şarkıyı beyefendiye söylesene... Piyanosu konakta kaldı. Yalnız udunu getirdik.

— Ah dadıcığım, eğer onların da zencileri varsa bir siyah melektir.

Dadı — Bizim memleketin şeytanları, melkleri hep siyahtır. Ben orada hiç beyaz adam gormedi. Buraya gelip de beyazları gorunca odum koptu. Ama şimdi alıştı.

Tayfur — Olay bu kadar değil.

Bânû — Daha neler olmuş?

Tayfur — Sütçü Cemal'in ahırını açmışlar. Hayvanları mezarlığa salıvermişler...

Bânû — Bunu biz de duyduk...

Tayfur — Keçilere korkunç birer şekil vermek için başlarına kafiyeler sarmışlar.

Bânû — Aaa daha neler...

Tayfur ceketinin altından keten örtüyü, bu inkâr kabul etmez belgeyi ortaya çıkararak:

— İşte yalancı hortlaklardan birinin başından çekip aldığım kefiye ...Küçük bir masa örtüsü... Kenarına da İngilizce bir yazı işlenmiş.

Bânû büyük bir şaşırmışlıkla iki adım geriye çekilerek:

— Aman Allahım...

Gece Safa bir elinde yarı çentilmiş bir soğan, ötekinde kara saplı bir bıçakla mutfaktan dışarı uğrayarak:

— Ne oldu ayo? Ne var? (Örtüyü görünce) Aaaa bizim kuçuhanımın çay masasının örtüsü... Konaktan getirdiydi. Yukarda masanın üstünden birdenbire kayboldu. Bunu kım aşırdı diye merak edip duruyordu. A nereden çıktı bu şimdi?

Bânû hayretler içinde:

— Örtü bizim... Ama nasıl bu evden uçarak keçilerin başlarına kefiye olmuş?

Tayfur manalı bir bakışla kızı süzerek:

— İşte ben de sizden bunu soracaktım.

Bânû döğüne döğüne:

— Oh... Oh... Ölü işi mi, diri işi mi? Demek ki evimizin içinde bir takım görünmeyen eller dolaşıyor? (Gece Safa'ya dönerek) Dadı, ben evde yokken bugünlerde buraya kimler geldi? Kimler gitti?

Arap düşünerek:

— Oyuncakçının kızı Safiye geldi. Kahvacının karısı Kâmile geldi. Bunların elleri uzun mudur, vallâh şimdiya kadar denemedi... Ah ah kimsaya inan kalmadı... Arkandaki komleğine bile... dedi.

Arap mutfağa çekildi. Tayfur gözlerindeki manaları artıra artıra küçük hanıma bakarak:

— Bu karışık mesele şirin dadınızın saflığı ile çözümlenebilecek bir nitelikte değildir. Buna biz aramızda bir açıklama yolu bulmalıyız. Günlerden beri beni sinirlendiren bu tuhaf hadiselerin anahtarını bulabilmek için benim çabalarımdan fazla sizin yardımlarınıza ihtiyaç vardır.

Bânû'nun güzel yüzü pembeliklerle dalgalanarak:

— Ne demek istiyorsunuz? Sizi anlayamıyorum beyefendi...

— Ben bu anlaşılmaz mezarlık olaylarının merakma tutularak birkaç geceyi buralarda geçirdim. Bu çevrenin yabancısıyım. Gecenin simsiyah bilinmezliği altında, çevremde bir takım hokkabazlıklar oldu. Küçük hanımefendi, siz buralı gibisiniz. Sütçü Cemal'in karısı Ayşe'yi, ahırını, ineklerini, keçilerini ve özellikle bu gece tuhaflıkları üzerine bütün ayrıntıları benden daha iyi bilir, tanırsınız. Siz bu konuda daha isabetli yargılarda bulunur ve daha doğru düşünebilirsiniz...

Bânû Hanımın yüzüne pek yaraşan bir sinirlilikle kaşları çatılarak:

— Sözlerinizde açık gerçekler değil kapalı imalar görüyorum. Biraz daha açık söylerseniz çok memnun olurum.

Tayfur yumuşak bir hücumla:

— Küçük hanımcığım, hortlak şekline sokulan keçinin ba-

şından kendi elimle aldığım kefiyenin size ait bir masa örtüsü olduğunu kabul ediyorsunuz.

— Evet... Bu gerçeği niçin inkâr edeyim?

— Dadınız kömürlükte başı sarıklı ölü kafaları gördüğnü söylüyor.

— Evet... Buna da hayır diyemiyeceğim.

— Komşularınız gece mezarlıktan kaçışan beyaz kefenlilerin buraya girdiklerini söylüyorlar.

— Söyleyebilirler.

— Sizin olağanüstü bir zekâya sahip olduğunuz görülüyor.

— Oh... Bunun için mezarlıklarda oynanan o feci komedyaların baş aktirisi ben miyim demek istiyorsunuz?

Tayfur biraz utançla:

— Hayır pek öyle değil...

— Konu tuhaflaşıyor. Buna naziklik sığmaz. Açık seçik konuşalım beyefendi.

— Kapalı konuşmuyorum. Hatta gereğinden fazla açık konuştuğuma da biraz pişmanım.

— Diyeceğinizi deyiniz. Cevabımın dosdoğru ve kesin olacağından da şüphe etmeyiniz.

— Bu bilmeceyi andıran olayın sonunda bu eve girerek kaybolan sırlar üzerine bildiğinizi söylemenizi rica ediyorum.

Bânû Hanım son derece gücenmiş gibi birdenbire titizlenerek:

— Ortada bir cinayet mi var?

— Hayır.

— Zabıta memuru musunuz?

— Hayır.

— Amatör dedektif misiniz?

— Hayır.

— O halde, mezarlıkta geçen tuhaflıklar üzerine ne hakla, kimden bir yetki alarak benden açıklama istiyorsunuz?

Pek tatlı başlayan bu buluşmanın böyle birdenbire ekşimesinden Tayfur acı bir yürek çarpıntısı ile sarsıldı. İleri varmış olduğunu anlayarak:

— Hiç bir görev ve yetkiyle sormuyorum. Sadece büyük nezaketinizden güçlenerek kaç zamandır meraktan beni öldüren bu tuhaf hadise üzerine lütfen beni aydınlatmanızı rica ediyorum. Durum bundan ibaret...

— Buna imkân yoksa?

— Sağlık olsun... Bu vesile ile sizinle görüşmek mutluluğu benim için büyük bir nimettir.

Tayfur işi tatlıya bağlamak gerektiğini anladı...

22

TAYFUR, rahatsız ettiği için Bânû Hanımdan af ve merhamet dileyerek ayrıldı.

Ağır ağır arkadaşlarının yanına dönerken şöyle düşünüyordu:

— Şu viran evin içine ne fikirle girdim, ne durumda çıktım. Ben kendimi metin bir erkek sanırdım. İlk gördüğüm bir kızın elâ gözleri, büyüleyici sözleri karşısında bütün gücüm eridi. Ne kadar gönül sihirbazı bir kız... Bir parça daha dursam beni ayaklarına kapandıracak. Ben buralardan kaçmalıyım. Bu kız varlığımın üzerine pek büyük bir etki yapacak. Sözü uzatmaya da zaten lüzum kalmadı. Bu cadı oyununun baş oyuncusu bu küçük hanım olduğuna yemin edebilirim. Beyaz çarşaflı hayaletlerin o eve kaçmış olması, keçinin başmdan çıkan kefiyenin kendilerine ait bir masa örtüsü olduğunu kabul etmesi, dadının kömürlükte sarıklı iskelet kafaları gördüğünü söylemesi, hep bu kanıtlar, gerçeği ispata yetmez mi? Banu benimle görüşürken yukarı sofada pıtır pıtır hafif peri ayaklı yaratıklar geziniyor, fıkır fıkır bir şeyler oluyordu. Bunlar hiç şüphesiz bir mezarlık trupu'nun öteki sanatçıları idi. Ama ben arkadaşlarımın yanma gidince ne diyeceğim? Za'fımı açıkça söyleyebilecek miyim? Evde bir bakışta insanı çarpan güzel bir kız bulunduğunu söylesem hepsini meraka düşürmüş olurum. Bu periyi görmeye giderler. Gece, uğursuzluğundan kurtuldukları cadıya gündüz çarpılırlar.

Arkadaşlarının yanma geldi. Hepsi birer mezar taşma yaslanmış, kimini yorgunluktan uyuklar bir durumda, kimini cıgara içmekle, kimini günlük not defterine bir şeyler yazmakla meşgul buldu.

Feyzi, Tayfur'un neşesiz döndüğünü görünce:

— Nerede kaldın dostum? Biz burada uyuduk. Rüya gördük, uyandık. Haline bakılırsa bir şey anlayamadan dönmüşe benziyorsun.

Teyfur — Öyle...

Feyzi — Ben size demedim mi?

Tayfur — Hakkın var.

Feyzi — Yüzyılların çözümleyemediği bir meseleyi yirmi dakikada anlaşılır mı sandın?

Tayfur can sıkıntısı ile tekarrladı:

— Hakkınız var dedik ya...

Doktor Ferhat, Tayfur'un halindeki tuhaflığın farkına vardı. Onun kafasmda gizli tutmaya uğraştığı bir şey olduğunu anladı. Ama ses çıkarmadı.

Nihat şaşkınlığını belirten bir sesle:

— Tayfur Bey, sizde bir tuhaflık var. Buradan pek heyecanlı, kendinizden emin, yürekli bir durumda gittiniz. Ama sönük, bezgin döndünüz.

Tayfur — Yorgunum. Ağzımı açacak halim yok.

— Siz gideli bir saatı geçti. Bu süre içinde ne yaptmız? Bize üç dört cümlelik bir haber yok mu?

— Gösterilen evin kapısım çaldım. Karşıma beli kırık bir ihtiyar Arap çıktı. Ne benim söylediğimi o anladı, ne onun dediğini ben anladım. Sonunda Didon Paşa'nm kızı dedikleri küçük hanımla görüştüm. O da yüzüne bakılmaz alık salık bir şey Hasibe Hanımın söylediğine göre Amerikan mektebinden çıkmış. Benim anlayışıma kalırsa salaşpur öğrenim evinde bile okumuşa benzemiyor. O evde bu şüphelendiğimiz rolleri oynayacak kimse yok.

Sadi — Götürdüğünüz kefiyeyi ne yaptmız?

Tayfur biraz durgunlukla:

— Orada bıraktım, geldim.

— Demek artık bütün araştırma, koğuşturmalardan, izlemelerden vazgeçiyoruz?

Feyzi memnun ve zafer kazanmışçasına:

— En iyisi de bu...

Sadi — Bu kadar yorgunluklara, zahmetlere katlandık. Hortlakların keçi olduklarını anladık. İskelet hokkabazlarını kaçırdık. Bilmecenin düğümünü gevşettik. Tamam bu tuhaf gizliliğe ereceğimiz anda bu davadan vazgeçmeye doğrusu aklım ermedi.

Tayfur — Kardeşim, bu işde benim asıl maksadım, bir iskelet yapmaktı. Lâzım gelen insan kalıntılarını topladım. Şimdi düşünüyorum. İşin öte yanı benim için dedikodudan baş-

ka bir şey değil. İşimi gücümü bırakıp da boyuna bu cadı, hortlak meselesiyle uğraşacak değilim ya... Vakitleri elverişli olanlar bu işle istedikleri kadar uğraşabilirler. İşte mezarlık, işte sütçü Cemal'ın ahırı, işte Didon Paşanın azadlısı Gece Safa'nın evi...

Sadi büyük bir şaşkınlıkla arkadaşının yüzüne bakarak:

— Önceden bu mezarlık hadisesinde insanca bir guguk sezinliyordum. Ama şimdi işde akıl ermez bir mana, bir nitelik bulunduğuna inanacağım geliyor. Çünkü Tayfur Bey, siz kafada bir gencin uğradığı bu anî değişiklik ancak tabiatın üstünde bir durumu belirtir. Gece sizi çarpmayan cadılar, sanıyorum ki, gündüz büyülemeyi başardılar.

Bu sözde Didon Paşa'nın kızı Bânû'ya değinen bir anlam vardı. Tayfur, karşısındakinin parlak zekâsını kabul etmekle beraber meseleyi derinleştirmekten çekinerek konuyu kapatacak şekilde konuştu.

Zaten beş arkadaş heyecandan, uykusuzluktan yorgun düşmüşlerdi. Semtlerine döndüler. Döşeklerine uzandılar. Yorgunluğunun tersine Tayfur pek az uyuyabildi. Kalbinde, mezarlıktaki heyecanları gölgede bırakacak bir coşkunluk vardı. O kısa uykusunda hep Banu hanımla uğraştı. Onu kendine dargın görüyor, barışmak için sıcak göz yaşlariyle ayaklarına, eteklerine atılıyor, kız şiddetle reddediyor, kan terler, çarpıntılar içinde uyanıyordu.

Böyle didinmekten döşekte daha fazla yorgunluk duydu. Kalktı, bir sigara yaktı. Oturdu. Doktor Ferhat'la bir odada yatıyorlardı.

Şimdi ağır, uzun nefeslerle tütünün dumanlarını bu uğradığı derde karşı bir deva gibi yutup yutup yeniden salıvererek düşünüyordu. Ne oldu? Banu'ya tutulmuş muydu? Buna pek ihtimal vermiyor, o ana kadar sevdaya isyan etmiş, sevdadan uzak kalmış gönlünün böyle birdenbire büyülenmiş gibi yumuşamasını kabul etmiyordu.

Tayfur gençliğinin bugününe kadar yalnız Nâsıra'ya karşı kalbinde bir sıcaklık duymuş, bu aşk yangınının başlangıcını birleşme kaynağı ile hemen söndürmüştü. Yeni uyanan bu istek de acaba onun gibi bir şey miydi? Bânû'nun hayali, pembe sümbülleri kıskandıracak büyüleyici bir yüzle kâh gülümseyerek, kâh çatık karşısında dolaşıyordu. Bu pek tatlı gerçek ne-

den böyle çarçabuk hayal oluverdi? Bir daha onu artık ne sebeple nerede görebilecekti? Kızdan ayrılırken yakında bir daha görüşmek için bir bahane hazırlayamamış olduğuna çok yandı. Ümitsizliklere düşmekte iken sonra birdenbire aklına geldi. Toplanan kemiklerden bir iskelet kurulduğu vakit Bânû Hanım bunu görmeye geleceğini vaadetmemiş miydi? Mümkün olabildiği kadar bu işi çabuklaştırmalı idi...

Tayfur'un böyle uflaya puflaya yatıp kalkması, birbiri arkasma sigaralar püfürdetmesi Doktor Ferhat'a merak verdi. Arkadaşına bunu sormaktan kendini alamadı.

— Tayfur, kendi kendine keçiler üzerine soruşturma yapmaya gidip döndüğün zamandan beri sende bir tuhaflık meydana geldi. Eski ve içden arkadaşlığımız adına bunu senden sormaya kendimde bir yetki görüyorum. Sen de yine acaba bu dostluğa dayanarak bana doğru cevap vermeye vicdanında bir zorunluk duyacak mısın?

Tayfur, gönlünden kabarıp taşan yeni duygusunu döküp biraz hafiflemek istemekle beraber bilinmez nasıl bilinçdışı bir endişe ile bu sırrını herkesten saklıyordu. Ama Doktor, hayatının en ince ayrıntılarına kadar karışmış pek içden bir dostu olduğu için böyle bir sırrın ondan sonuna kadar gizli tutulmasına imkân olmadığını da anlıyordu. Bunun için:

— Evet kardeşim, dedi. Ben Gece Safa'nm evine doğru dürüst bir insan olarak girdim. Oradan çarpılmış çıktım.

Bu açık sözlülük karşısında Doktor Ferhat çok şaşırdı. Bir süre susarak arkadaşının yüzüne baktı, kaldı.

Tayfur devam etti:

— Didon Paşa'nın kızı Bânû Hanımda gelecek eşimi gördüm.

Doktor Ferhat daha da artan bir hayretle:

— Bugüne kadar senin ağzından evlenme lakırdısı işitmemiş olduğum için sözünü çok tuhaf buluyorum.

— Bu ana kadar evlenme arzusu göstermediğim, hayalimdeki eşine az rastlanır kadını bulmayı imkânsız bildiğim içindi. Şimdi onunla karşı karşıya geldim. Hemen de evlenmeye karar verdim.

— Tayfur, bu ne ani ateş? Bu ne acele bir karar?

— Huyumu bilirsin. Ben aklıma eseni yaparım.

— Bari bu parlayan arzu karşılıklı mı?

— Onun için kesin bir şey söyleyemem. Banu ilk önce bana pek nazik göründü. İltifatlar etti. Benim kabalığım üzerine sonra biraz bozuştuk. Yine barıştık.

Doktor dalgın bakışlarla dudaklarını bükerek:

— Neler işitiyorum? Ömründe ilk defa rastladığın bir kızla yarım saatlık bir buluşmada bozuşmalar, barışmalar... Bu tuhaf şeylerin hiç birini şimdiye kadar denediğim ciddiliğinle asla bağdaştıramıyorum.

— Azizim hayatta ciddi olan ne vardır? Her şey hava ile, yaratılışla, çevre ile değişir. Eğer ciddilik hep aynı durumu korumaksa rica ederim bana evrende bunun bir örneğini göster

— Azizim, sen Gece Safa'nın evine evlenmek için bir kız seçmeye değil, hu hu çeken iskeletler üzerine soruşturmaya gitmiştin. Bunun üzerine bir şey söylemiyorsun...

— Müsaade et de yine de bir şey söylemeyeyim.

— Gittikçe hayretimi artırıyorsun Tayfur. Erdiğin gerçek neden sence gizlenmesi gerekli bir sır oluyor?

— Banu'nun sırları benim de sırlarım olduğu için..

— Tuhaf... Tuhaf, hem de pek tuhaf...

— Tuhaf muhaf ne yapalım? Gerçek bu yolda.

— Sanırım ki, arkadaşlarınm içinde içdenlik bakımından benim hepsinden üstün bir yerim vardır.

— Şüphesiz...

— O halde beni olsun meraktan kurtar.

— Lakırdı aramızda kalacak.

— Elbette... Merak etme...

— Namusuna emanet ederek söyleyeceğim.

— Söyle, bu iskelet oyununu çevirenlerin elebaşısı kimdir?

— Banu!..

— Kendi mi bunu sana söyledi.

— Hayır, hayır... Kendisi böyle bir iddiayı kesinlikle reddediyor. Kızıyor, köpürüyor.

— O halde demek sen buna kendince hükmediyorsun?

— Evet...

— Yanılmayasın?

— Yanılmam... Kanıtlarım pek kuvvetli. Bize cadı oyununu oynayanların başında bu kız var. Ama şimdilik benden uzun boylu bir açıklama isteme.

— Peki ama beni bir meraktan kurtardın. İkincisine düşürdün.

— Nedir?

— Beş altı erkeğe karşı büyük bir ustalıkla bu korkunç komedyayı oynayan bir kız ileride kocasına neler yapmaz? Böyle bir kızı ne cesaretle almaya kalkışıyorsun? Bu davranışlarında bir ahlâksızlık görmüyor musun?

— Hayır.. Tersine. Zekâsının parlaklığını görüyorum. Şimdi konunun boş yanlarını bırakalım. Bu isteğim uğrunda benimle birlikte uğraşmaya söz ver. Cenkleşeceğim zorluklarda bana yardımcı ol... Çünkü çok zorluklara çatacağımı hissediyorum. Bânû'yu buraya bir ayak önce getirebilmek için hemen bugünden tezi yok iskeleti kuralım...

23

BU işin uzmanı bir Lehli doktor buldular. Vidalar, tellerle bütün eklemleri hareket etmek üzere bir haftada iskelet kuruldu. Biraz eğik olarak yol yol kırmızı ile beyaza boyanmış bir nöbetçi kulübesi içine oturttular. İskeletin omuzlarına beyaz bornoz gibi bir kefen sarıldı. Ellerine kum saatı verildi. Kulübenin önüne İtalya'daki iskeletten alınan şu sözler yazıldı:

«Ömrünün ölen saniyelerini sayıyorum. Benden korkma. Ben senin derinin içindeyim. Bu kafesten uçan ruhum da sendedir. Ben sende geçmişimi görüyorum. Sen kemik alnımın üzerinde geleceğini oku. Bir gün dirileceğim. Söyleşeceğiz. Ama bu mucizeden sonra yaşamayacaksın...»

Bu, geniş, süslü salonun bir köşesinde sonsuzluktan açılmış bir pencere gibiydi. İçinde bir tek öteki dünya adamı bütün etinden, yağından, sinirlerinden, kanından, damarlarından soyunmuş zamanın yıpratıcılığına karşı duygusuz siyah gözlerinin sembolik sonsuz çukurluğu içinde ölümlülere bakıyor, belli kum taneleriyle sınırsızı ölçmek için eline o saatı verenlerin saflıklarına gülümsüyordu.

Onun sonsuz sessizliğinde kulübenin ön tarafma yazılan sözlerden çok daha açık ve derin bir ifade vardı. Sanki diyordu ki:

— Ey ölümlü insan... Hayaller, kuruntular içinde yaşıyorsun. Zamanı ölçmek için yaptığın araçlar, takvimler o kadar gülünçtür ki... Senin çarşamba, perşembe dediğin hafta günleri ne zamandan başlar? Ne vakit son bulacaktır? Astronomi

bilginleirnin, yıldızların durumundan hükümler çıkaranların, vakti tayin eden kimselerin hangisi bunu sana haber verebilir? Böyle esassız bir hesap üzerine biriktirdiğin ayların, yılların sonsuzluk çetelesinde bir gerçek ifade edebilirler mi? Durmayıp dönen bu Mevlevî dünyanın yuvarlak yüzüne yine hareket halindeki güneşten yansıyan ışık hangi noktasında bir saniye devamlı kalabilir ki, sen zaman var diyorsun? Hayat da zamanla yürüyen bir şeydir. Hayal içinde hayal... Sen şimdi var mısın? Bir zamanlar ben de kendimi senin gibi var sanıyordum. O mağrur olduğum, haz duyduğum varlığımdan kala kala işte bu kemikler kaldı. Onlar da yok olmaya mahkûm...

Baban ananla birleşti. İki vücudun kıvılcımından sen doğdun. İşte sana gizliliklerle dolu iki ev... Ana rahmiyle mezar... İçinde yaratıldığımız, yok olduğumuz iki kovuk... İşte aşkın aktığı iki oluş yolu... İşte Şefika'ya Şefik'i pek tatlı gösteren iki uc ortasındaki kandırıcılık...

Ben sendeyim. Sen bendesin. İşte sonuç bu... Biz daima ikiyiz. Bizi ayrı ayrı görenler aldanıyorlar.

★

Salonu ziyaret eden tutucular bir ölünün dirilerle birlikte oturmasını hoş görmüyorlar. Serbest fikirliler buna türlü manalar veriyorlar. Bu iskeletin önünde kimi gülümsüyor, kimi acılanıyor, kimi düşüncelere dalıyor.

Tayfur'un konağı çevresinde epey dedikodu oluyordu. Eloğlu bu... Hangi şeye gözler aynı şekilde bakmış, hangi şeyi herkes kabul etmiş, doğru bulmuş, ağızlar aynı hükmü vermiştir?

Herkesin bu birbirinden ayrı ve birbirine zıt düşünceleri Tayfur'ca hiç bir önem taşımıyordu. O Bânû Hanımın genç kalbi bu insan kafesi önünde nasıl etkilenecek, nasıl bir duygu ile çırpınacak? Garip şeylerden hoşlanan kafası nasıl bir taşkınlıkla coşacak? Bunu görmek, işitmek merakı ile tutuşmuştu.

Kızı nasıl çağırsın? Gece Safa'nın evine kadar kendisi mi gitsin? Yoksa o adrese bir mektup mu göndersin? Buna bir karar vermek için kendi kendine düşündü. Doktor Ferhat'la defalarca konuştu. Sonunda doğrudan doğruya gitmeyi daha nazik buldu.

Bir sabah Gece Safa'nın evine uğradı. Çat çat kapıyı vur-

du. Arap, keçi ile insan arasındaki titrek sesi ve değişmez soru kelimesiyle karşılık verdi:

— Kimdır o?

— Dadı ben'im.

— Sen kımsın ayo?

— Hani geçen haftalarda gelen...

— Buraya gelip gidenin hesabı mı var? Ben ne bileyim ayo hangısısın?

Ziyaretçilerin bu çokluğu karşısında başı dönen Tayfur bir iki yutkunmadan sonra:

— Ben'im... Haniya sizin keten masa örtüsünü mezarlıkta keçinin başında bulup da getiren delikanlı...

Gece Safa kapıyı açarak:

— Dur bakayım hangısısm? Aklında kalmıyo ki... Şımdıkı kızlara kadından çok erkek misafir geliyo...

— Ben Banu Hanımın okul arkadaşı İzzet Bey değil miyim? Haniya küçükken hanımla birlikte havuza düşmedik miydi? Sen bizi, sırılsıklam sudan çıkarmadın mıydı?

— Ha ha ha aklıma şındı geldi. İzzet Bey, İzzet bey... Buyur bakalı ayo. Nerede kaldın?

— Küçük hanımı çağırır mısın?

— Koçu hanım yok.

Tayfur'un benzi sarararak:

— Nereye gitti?

— Aa a deli fişek, iki gun bir yerde oturur mu ayo? Kız kardeşinin yanma gıttı. Cevri Bey aldı, goturdu.

— Cevri Bey kim?

Gece Safa tuhaf bir gülümseme ile:

— Akraba...

— Bânû Hanım buraya ne zaman gelir?

— Kım bılır ayo? Bedriye, Zübide, Mebrure, Bidar, Ümmühan hapsı bir araya toplanırlarsa yine beraber buraya gelirler...

— Geçen defa ben küçük hanımı görmeye geldiğim zaman bu hanımlar hep burada mıydılar?

— Öyle ya... Öyle ya... Siz Banu ile burada avluda konuşurken onlar yukarıdan sizi dinliyorlardı. Sen gıttıktan sonra hepsi yukarda turşu gibi yattı. Bilmem neden yorulmuşlar, nezle olmuşlardı. Bir kahve pişireyim mi? İşte iskimli, otur. Sen yabancı değilsin İzzet Bey...

Tayfur, Gece Safa'nm bu ikramından çok memnun oldu. Arap, yanında kimse olmadığı zamanlarda eski masallardaki ay ile, kaya ile konuşan kahramanlar gibi kedilere hikâye söyleyen, farelerle kavga eden, ayağını burduğu için nalına gücenen takımdandı. Tayfur, bir kahve süresince dadının ağzından çok sırlar alabileceğini düşünerek seviniyordu.

Gece Safa, takunyalarını sürüye sürüye çarpık belini kıra kıra, buruşuk dudaklarını çiğneye çiğneye kahveyi getirdi.

Tayfur, fincanı alırken:

— Dadı, ben senden çok hoşlandım. Şöyle karşıma otur bakayım. İçim açılsın... Seninle iki satır konuşalım...

Arap en tatlı kahkahalarını salıvererek:

— Aha benim paşşam... Eksik olma tontonum. Seni ne kadar göreceği geldi İzzet... Dadın ne yapıyor? Büyük hanım ne yapıyor? Bunadı mı?

— Dadım iyi. Çok çok selâmı var.

— Gıttığın vakıt benden de soyle. Bol bol selâm soyle...

— Yine geceleri beyaz kefenliler geziniyor mu? Kömürlükte ölü kafaları görüyor musun?

— Sorma İzzet evlâdım sorma. Geçen gece üç tanesini bızım eva gırerken gordum. Bizım komurlukta kaç tane kafa istersen var. Sırıklar... Koçuhanıma habar verdım. Bana: «Sakın ha... Kısmaya soyleme. Sonra evinin adı çıkar.» dedi. Bana ant verdı. Yemin ettirdi. A soylemem, soylemem sonra çarpılırım.

Gece Safa sırlarla dolu bir süzülüşle:

— Var, var... Gaz sandığının içine koydular. «Bunlar burada dursun, uğurdur. Kımsaya soylersen uğur bozulur,» dediler. Ben de senden başka bir kula soylemedim.

Tayfur yalvaran bir gülümseme ile:

— Dadıcığım, bu kafaları bana gösterir misin?

— A olu mu ayo hıç? Sandığın ustune bir eski keçe parçası orttum. Daha üzerine birkaç odun koydum. Ben bile açıp bakmasına korkuyorum. Nah boyle çukur çukur gozleri... İri iri dişleri var. Biz de ölduktan sonra oyle mi olacağız ayo? Benim etimin altındaki kemiklerim siyah mı acaba? Pek merak ediyorum.

— Hiç merak etme dadı... Senin kemiklerin de bizimki gibi beyazdır. Sen siyah koyunun etini pişirirken kemiklerinin bembeyaz olduğunu görmedin mi?

— A sahi ayo... Bunu hıç aklına galmadı.

Tayfur, Gece Safa'nm nasırlı, pürüzlü parmaklarım kendi elleri içine alarak:

— Ah Dadıcığım, seni ne kadar sevdiğimi bilsen.

— A bilirim ayo... Eski dost sevılmaz mı hiç?

— Sana çok ama pek çok yalvarırım. Bana bu kemik kafaları göster. Dadıcığım, aha benim şeker kaymak dadıcığım..

—A a o kadar yalvarma. Içım gotürmez. Gostarırsam kımsaya soylemez misin?

— Söylemem... Söylemem.

— Yemin et.

— Yeminlena, kasemlena, emliha, yemliha...

— Elverir. Gel arkandan...

Maltaları çatlamış, açılmış, düzlüğü bozulmuş mutfağın bir köşesindeki kömürlüğe girerler. İnsan yüksekliğinde dörtgen küçük bir pencereden dökülen tereddütlü, çekingen, esmer bir ışık burayı yeter derecede aydınlatamadığından Tayfur'un gözleri loşluğun içinde önce bir şey seçemez. Ama giderek alışır, Buraya kömürlük denmesine rağmen o kara yakıtlardan köşede küçük bir yığıncık görülüyor. Öteki köşedeki kazmalar, kürekler, beller delikanlının dikkatini çeker. Yoklamak için eğilir. Eliyle yoklar. Bunların uçlarını taze çamurla bulaşık bulur. Yeni kazılarda kullanılmış olduklarını anlar. Bu kazma küreklerle bahçe mi kazılmış? Mezarlık mı? Bu toprak kazma işini yalnız başlarına kızlar mı yapıyorlar? Yoksa içlerinde erkekler de var mı? Nihayet birtakım çalı çırpının öte yanında dadı dört beş odun kaldırır. Gaz sandığının üzerinden keçe parçasını alır. Altında düzensiz bir biçimde birbiri üzerine yığılmış insan kafaları yürekleri boğan uğursuz bir görünüşle sırıtır.

Tayfur'u acıklı bir düşünce alır. Çözümünü kolaylaştırdım sandığı bilmecenin anlaşılmaz bir safhasına daha girdiğini anlar. Yüksek bir öğretim ve eğitim görmüş bir paşa kızının niçin böyle mezarlık kazdığını, kömürlüğe bir yığın kemik kafa topladığını, bunları bir hazine gibi gizlediğini açıklamak için sebepler arar. Zihninde yeni yeni şüpheler uyanır.

Evet, Bânû'nun mezarlıkla bir işi, ilk bakışta akılların alamayacağı bir derdi var. Mezarlıkta bir şey mi arıyor? Yoksa oraya bir şey mi gömüp gizliyor? İşin içinde bir cinayet mi,

define mi, modern bir sihirbazlık mı var? Banu Hanımm, annesinin, kız kardeşinin oturdukları yerleri bırakıp da böyle vakit vakit mezarlık ortasında bir eve çekilmesinde elbette önemli bir sebep var.

Tayfur, kafaları birer birer sandıktan çıkarıp sayar. Tamam altı tane bulur. Son gece Hatip Feyzullah Efendinin mezar seddi arkasından göründüklerinden bir fazla... Hepsini ayrı ayrı dikkatle muayene ederken birinin sağ şakağında kendi tabanca kurşununun çapına uygun bir delik görür. Karşılarına üç iskelet çıktığı akşam tabanca attığını hatırlar. Bu kuru kafa o gece vurulmuş olmasın? Belki öyle, belki değil...

Sonra kazma küreklerin bir yanında sapları hemen dört arşın uzunluğunda altı tane büyük haç görür. Önce bunlara zihne mülâyim gelecek bir mana veremez. Sonra haçın tepesine kemik kafayı geçirip iki koluna da çarşaf dolayarak buna bir insan isekleti şekli verilmiş olduğunu düşünür.

Olaya hangi yüzünden bakılsa kafaların kömürlükte bulunmaları Banu Hanımın bunlarla bir oyunu bulunduğu gerçeğini gösteriyor. Ama kızın türlü türlü ağır şüpheler veren bu gizliliklerle yüklü kusuru, Tayfur'un sevdasını etkilemez. Gönlünün bütün ateşiyle Bânû'ya tapmağa devam eder.

Daha başka sırları bulmak için kömürlüğün orasına burasına bakmakta iken kapmın yanında gözüne bir çöp tenekesi ilişir. Arap'a şüphe getirmeyecek bir davranışla eğilir, içine bakar. Birtakım süprüntü, çerçöpün arasında yırtılmış yazılı kâğıtlar, kartpostala benzer bir şeyler fark eder.

Gece Safa'yı bir parçacık yanından savmak için:

— Dadıcığım, pek susadım. Bana bir bardacık su lütfeder misin?

— A ne demek? Getireyim sana... Hem de kuçuk hanmın iyi suyundan...

Dadı telâşla gider. Tayfur yalnız kalınca hemen elini tenekeye sokar. Süprüntüleri avuçlar. Yarı yırtılmış, yarı buruşturulmuş birkaç kartpostalla beraber Türkçe, İngilizce yazılı parça parça edilmiş kâğıtlar bulur. Öteki süprüntülere dokunmaktan kirlenmiş olmalarına, fena kokularına önem vermeyerek hemen hepsini ceketinin yan cebine tıkar.

Dadı su dolu zarif bir billûr bardakla gelir. Tayfur gerçekte susamamış olduğu halde işini kolaylaştırmak için istediği

suyu, Bânû'ya ait bir bardak olması ihtimaliyle iştahlanarak tatlı tatlı içer, bitirir.

Gece Safa — Oh tosunum. Şakarlar, afiyetler olsun...

— Teşekkür ederim dadı...

— Teşakkur edenlerin çok olsun e mi?

Tayfur artık görecek başka işi kalmadığını anlayarak cep defterinden kopardığı küçük bir sayfanın üzerine kurşun kalemiyle şu satırları yazar:

«Küçük Hanımefendimiz,

«İskelet kuruldu. Salonun bir köşesindeki kulübesinde kemik parmakları ve sonsuz gülümsemesiyle ölümlü insanların ömürlerini ölçüyor. Ziyaretinizle beni pek mutlu kılmış ve belki ona da can bahşetmiş olacaksınız.»

Hayranınız
Hikmetullah Tayfur

Not:
«Adresim: Ağayokuşu yakınlarında Kırksekbanlar No. 19.»

Bu kâğıdı dörde katlayıp dadıya uzatarak:

— Gelir gelmez bunu küçük hanıma veriniz...

— Aha benim gozelim baş ustuna... İnşallah yine buyrunuz. Kusura bakma. Ev bizim değil sizin... Dadınız Çeşme Fettan'a çok çok selâmlar... Benim yerime gozlerinden opuver. Niçin gelip da beni bir karacık gormuyo ayo? Eldeki Baba'da kısmatımıza baktırdığını unuttu mu? Benim talihine bir asker. onun talihine bir katıp çıktıydı...

24

TAYFUR Bey, Gece Safa'nın pek coşkun ahbaplığından kaçarak konağına döndü. Banu'yu aradığı yerde bulamaması kalbinde onun için pırıldamaya başlayan ateşi yelpazeledi. Kızın bütün sırlarını öğrenmek, özel hayatına girmek artık onun en meraklı uğraşısını meydana getiriyordu.

Odasına kapandı. Cebinde getirdiiğ süprüntüleri masanın üzerine döktü. Çörçöp içinde altın arayanlara mahsus bir

özenle en ufak parçayı büyük bir dikkatle inceleyerek bu pis kokulu şeyleri bir bir ayırdı.

Alt köşesinden pek az bir parçası kopmuş bumburuşuk bir kartpostal buldu. Prese koydu. Kâğıdı düzeltti. Bunun ortasında elinde raketle tenis oyunu kıyafetinde Banu'nun bir fotoğrafı vardı. Başında saçlarını tutan bir çatkı, kolları dirseklerden yukarıya kadar açık bırakan bir gömlek, kısa bir jüp, küçük hanım kendini tamamiyle tenis şampiyonu ünlü matmazel Langlen'e benzetmişti. Didon Paşa'nın kızı o kıyafette o kadar güzel, o derece çekici idi ki, Tayfur billûr kolları, süzme baldırları seyretmeye doyamadı. Bu resim Banu'nun kendi özel makinesi ile çekilmiş olacak... Belki de beğenilmeyerek atılan bir prova idi.

Tayfur kartı evirdi çevirdi. Üzerinde bir tek harf bile bulamadı. Bu sebze süprüntüleriyle karışık kâğıtların içinde bir ikinci kart daha çıktı. Bunda baş yanı tamamiyle kopmuş bir erkek resmiyle sonunda şu birkaç satır yazıyı gördü:

«Verdiğin söz geçen defakine benzemesin. Bana yüklediğin suçları işlemediğimi ispat etmek benim için her zaman mümkündür. Bu pazara... Mutlak bu pazara... Mazeret kabul etmeyeceğimi peşin söylüyorum. Orövvar.»

Sadullah Cevri

Bu satırlar akıcı bir ateş ıstırabı ile Tayfur'un dimağından kalbine yıldırım gibi aktı. Delikanlı bu ümit edilmeyen ve anî yıldırım etkisi içinde kendi kendine güldü. Deli mi oluyordu? Ne oluyordu? Yalnız Gece Safa'dan adını işitip de kendisini, kimliğini tanımadığı bir genç kendince pek tanınmayan bir kıza birkaç satırlık bir kart yazmış. Kelimelerde bir teklifsizlik, hatta iki genç gönül arasında bilmeceyi andırır bir üslûp, bir cilve var. Olabilir a... Bu genç kızla oğlan akraba imişler. Belki de birbirlerine âşıktırlar. Bu da pek olağan bir şey... Çünkü öyle görünüyor.

Tayfur, Bânû'yu Cevri'den kıskanıyor muydu? Ne yetkiyle? Kız ona herkesten önce kendinin olacağı üzerine bir söz vermemişti ki... Bir dahi Tayfur bu sözü verilmiş saysa büe bu bir geçmişti. Gönlünü Banu'nun şimdiki zamanı ve geleceğiyle ilgili saysa da onun dünkü hareketine karışmak, bundan dolayı üzüntülere düşmek sadece bir delilik olurdu. Ama insanlık

özellikle gençlik, hele sevda ne tuhaf şey... Bazı noktalarda bütün iradesinin yok olması önünde adam haklıyı haksızı, iyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı, mantığı kaybediyor. Yalnız ruhundan kopan bir feryadın arkasından gidiyor

Kartın üst yanı kopmamış olsaydı çirkin mi, güzel mi, zeki mi, ahmak mı? Cevri'nin yüzünü görerek bu hususta doğru yanlış kendince bazı hükümler çıkarabilirdi. Kâğıdın yarım olması bu da talihsizliğine dair bir kötü raslantı idi.

Yazılı yazısız öteki süprüntü kâğıtları, da dikkatinin en ince süzgeçlerinden geçirdi. İyi, kötü tam olarak kendince önemli bir şey bulamadı.

Gece Safa'nm evini ziyareti üzerinden üç gün geçti. Bânû' dan hiç bir ses çıkmadı. Kız dadısının evine dönmedi ki? Yoksa döndü de orada gördüğü küçük çağrı kâğıdına önem mi vermedi? Tayfur'a yüreğini kızgın cımbızla didikleyen bir şüphe daha geldi. Bıraktığı ufak tezkere Cevri'nin eline geçmiş olmasın? İmzayı, hayranınız Hikmetullah Tayfur, diye açık, cesur bir muhabbet gösterisiyle atmıştı. Ne büyük ihtiyatsızlık... Çocukluk ettiğini anladı. Evet, evet bu açıklık, bu cesaret Cevri'yi çok kıskandırabilir. Huylandırabilirdi de... Böyle imza atışın saymakla tükenmez pek çok daha başka sakıncaları da vardı. Tezkereyi kızın annesi, kız kardeşi, ağabeysi de, öteki akrabaları da görebilirlerdi. Bu zıpçıktı Tayfur kimdir? Sana yazdığı tezkerede böyle teklifsiz, pervasız dil kullanmak cesaretini nereden alıyor? Soruları ile kızı sıkabilir, çıkışmalarında haklı sayılırlardı.

Tayfur yüreğinin coşkunluğuna kapılarak nasılsa pek büyük bir ihtiyatsızlıkta bulunmuş, onarılması çok zor uğursuz bir hata işlemişti.

Bir hafta geçti. Didon Paşa kızından hiç bir haber esmedi. Tayfur'un ıstırabı arttı. Alışılmış işleriyle eğlenemiyordu. Evde, sokakta, bir yerlerde duramıyor, içi içine sığmıyor, sonu gittikçe kararan bu uzun bekleyişin karşısında âdeta saattan saata sararıp soluyor, kâh kıza bir mektup daha yazmayı kâh telgraf çekmeyi, kâh kendini bir otomobile atarak Gece Safa'nm evine gitmeyi düşünüyor ve bütün bunların hiç birini yapamayarak üzüldükçe üzülüyordu.

Koca konağın içinde onun gözlerinden bu derin acıyı oku-

yan yalnız bir can vardı: Nâsıra... Delikanlının ruhu tutuşalıdan beri kız acıklı bir inceleme ile onun hiç peşini bırakmıyor, yaşlı gözleriyle karşısında sine sine yanan bu volkanın parlama nedenini anlamaya uğraşıyordu.

Nâsıra Tayfur'u, onun Bânû'yu sevdiğinin on katı bir ateşle, dayanılmaz bir aşkla seviyordu. Efendisini yakan bu acıyı kendi hayatı pahasına geçirtmeyi, onu yakan bu büyük ateşi söndürmeyi derin bir mutluluk, bir teselli biliyordu. Ama gerçekten ne olduğunu nasıl anlasın? Kız bu uğurda hiç bir şeyden çekinmemeye karar verdi.

Bir gün Tayfur konakta yokken odasına girdi. Kilitli masasına, dolaplarına anahtar uydurdu. Sonunda presle düzeltilmiş Banu'nun ucu yırtık kartını buldu. O; Beyin çekmecelerinde, sandıklarında, bürolarında kısası neresinde nesi var, hepsini kendi eliyle koymuş gibi bilirdi. Özel bir dikkatle gizlenmiş bu ütülü kart fazlasiyle ilgisini çekti. Bu, her zamanki kâğıtların arasma yeni girmiş pek uğursuz gözüken bir yabancıydı.

Elleri, kalbi, ruhu titreyerek Bânû'ya baktı, baktı. Aynanın önüne gitti, birdenbire basan bir ateşle Tayfur'un kanını tutuşturan bu güzel kızın resmini kendi yüzü ile karşılaştırarak değerlendirmeye girişti. Kendine güzellikçe üstün bir kadın karşısında bulunduğunu gördü. Kâğıdı parça parça edip kırıntılarını da ateşe atmak istedi. Ama bunun aslı sağ dururken resmini yok etmekten ne çıkardı? Hayır, hayır, bu fotoğrafı yok etmemeli, belki bir kopyasını çıkarmalıydı. Hemen şambrnuvara koştu. Kartın üzerindeki şeklin bir kopyasmı çıkardı. Aslını getirdi, yerine koydu. Her şeyi düzeltti. Gözleri kilitledi, çekildi...

Şimdi Nâsıra geceleri odasına kapanıyor. O da Bânû'ya âşık olmuş gibi resmi çıkarıyor. karşısına koyuyor. Kendi kendine:

— Güzel kız, söyle sen kimsin? Bu ne açık saçık kıyafet? Müslüman mısın, kâfir misin? Söyle... Hangi dinden, milletten olursan ol, her şeyden önce körpe bir kadınsın. Kolların, bacakların apaçık. Resmine erkeklerin bakacaklarını biç düşünmedin mi? Yoksa birtakım masum, toy delikanlıları, günaha, derde sokmak için mi böyle soyundun? Bu kılıkta Tayfur'la

tenis oynadın mı? Evet, insanlar için cehennem lâzım. Özellikle şimdiki kadmlar için... Öteki dünya kanunlarını da yaşadığımız dünyadakiler gibi şiddetlendirmeli... Şimdiki kadınların vücutları lokanta vitrinlerinde soslarla, yeşil salatalarla, trüflerle gelip geçenleri imrendirecek bir biçimde süslenen yemekler gibi teşhir olunuyor. Süslenip süslenip de süzüle çalkana sokaklarda boy gösteren kadmlar bu davranışları ile: «İşte bana bakınız da imreniniz. Bir sepet çileğe, bir salkım olgun üzüme, bir tabak kaymağa, sulu armuda nasıl mideniz depreşir, ağzınız sulanırsa işte beni de öyle içiniz çeksin.» demek istemiyorlar mıydı?

Ama efendim sokaklarda ipekler, renkler, kokular içinde salma kırıta giden kadınların genellikle süs fantaziyelerini karşılayan birer erkek sahipleri var. Ve onlara imrenen erkeklerin de birer karıları... Efendim toplumu yıkan en büyük kötülük ve eşkıyalık işte budur. Kadmlar hep erkeğin zaafından yararlanma izi üzerinde yürürler. Bir erkeğin tuvaletinde, giyinişinde kadını imrendirmek için hiç bir yanım açtığını yahut boyayıp telleyip pullayarak hiç bir organını teşhir ettiğini görmedim. Balolarda çeşitli erkeklerle yarı bellerine kadar açık, dekolte kadınların kılıklarına bakınız. Kadın eşitlikte erkekle omuz öpüşüne kalkışmaya kıyafetini düzeltmekten başlamalıdır. Devekuşunun tüyünü tepesine, denizlerden, istridyelerden çıkan boncukları orasına burasma takındıktan, kulaklarını delip cici bici sallantılar geçirdikten sonra, ben pek akıllıyım, demek gülünç olmaz mı?

Zavallı yaratık, bir kere başını eğip de ökçelerine baksana ...Seni işte bu tuhaf duruma düşüren modacı, kafandaki hafiflikten cesaret aldı. Yürümüyorsun, sekiyorsun. Nefsine işkenceyi süs sanıyorsun. O moda acayipliklerini çıkar. Çıplak ayaklarınla parmaklarının uçlarına basarak yürü ve bunun güzelliği neresinde olduğunu bana söyle. Bu ökçelere verilen paralar, hastanelerde açlıktan, beslenememekten ölenlere harcansaydı kimbilir insanlık ne kadar nüfus kazanırdı? Bugün hangi eskicinin önünden geçseniz mutlaka onu uzun ökçe çivilemekle uğraşır bulursunuz. Ekmek bulamayan kadınlar bile topuklarının altına bu sivri yumurcakları koymak deliliğinden kurtulamıyorlar. Kendinize reva gördüğünüz bu sıkıntılar, girdiğiniz bu gülünç kıyafetler ne için hanımlar? Ne için? Kendinizi akılca

eşit belki de üstün saydığınız erkeklere fazla beğendirmek için değil mi? Merak etmeyiniz, maryanın tüyleri her ne kadar yıkanıp taranmamış olsa da tabiat gereği anında koç onu beğenir. Zannetmem ki, zevk sahibi bir erkek ayağında sivri ökçeli iskarpini olmadığı için güzel bir kadını bırakıp da sadece modaya bu uygunluğundan dolayı bir çirkinini seçsin... Zekânızı ancak tuvaletinizde göstereceğiniz ölçülü bir zevk ve sadelikle ispat edebilirsiniz. Yüzünü beş renge boyayan, sokakta vücudunun yarısını açan, arkadan kalçalarının birini indirip öbürünü bindirerek yürüyen kadın, aklı başında bir erkeği değil, ancak kendi kendini aldatır.

Matmazel misin, nesin, gözünü Tayfur'a dikme... Vallahi ikisini birden çıkarırım. Onun gönlü benimdir. Evlenme mutluluğu bana vaadedilmiştir. Hayatımı onun mutluluğuna adayacağım. Söz aldım. Söz verdim. Sevdasına güvenerek nikâhtan önce gönül andı ile onun oldum. Şimdi sen araya girersen ben ahlâksz bir kız durumuna düşer, alçalırım. O da adi bir kandırıcı olur. Aşkımızın, hayatımızın ahengi bozulur. Saf, temiz olan şeyler kirlenir, cinayete döner...

25

NÂSIRA, nikâhlanmadan Tayfur'un olmuştu. Ama bu davranışında, bu cömertliğinde ne kadar yanıldığını şimdi derin bir ümitsizlikle anlamaya başladı.

Erkeğin oir ateşlenme, bir şiddet anı var ki, hiç bir vaadden çekinmiyor. Ama bu vaadler vicdandan değil, cinsel istekten geliyor. Damarlarını yakan arzu ateşi düşünce verdiği sözler tavsıyor. Tutulmayan bu vaatleri hatırlatmaya ortam hazırlayacak karşılaşmalardan, yüzleşmelerden kaçıyor. Aldatılmış kadının sitemlerinden rahatsız oluyor.

Önceleri, sevişmek için Tayfur kızı konağın tenha, izbe yerlerine çeker, baş başa kalmak için ortaya çıkan fırsatları hiç kaçırmazdı. Ama şimdi Nâsıra'nın gözlerinde yanan çağrıları görmemezlikten geliyordu. Zavallı kızın gönlü, kafası o kadar sitemlerle dolu idi ki, vefasız sevgilisini tenha bir yerde yakalar yakalamaz hemen dökülecek, taşacak, bütün taşkınlığıyle boşanacaktı. Ama kızın yarattığı sebepleri Tayfur hep birer

yolunu bulup hükümsüz bırakmayı başarıyordu. Sonunda Nâsıra son bir zorunlukla şu satırları yazdı:

«Beyefendi,

«Aynı dam altında yaşıyoruz. Ama sanılır ki, birimiz bu dünyada, birimiz öteki dünyadayız. Gözlerim acı bir özlem, acıklı bir yalvarışla daima gözlerinizi arıyor. Benimkiler yaşb sizinkiler dalgın...

Bakışlarımızın karşılaşmasından bir bomba patlayacakmış gibi korkuyorsunuz. Evet inkâr edemem. Göğsümde böyle bir açılma dolgunluğu var. Ama emin olunuz, bundan size bir zarar gelmez. Kendi ateşim yalnız kendimi yakar bitirir.

Verdiğiniz sözden vaz geçtiğinizi ağzınız söylemeye cesaret edemiyor ama her haliniz bu gerçeği açığa vurmakta. Aramızda bir şey oldu. Onun dünkü adı aşktı. Bugünkü adı suç oldu. Belki ona yarın cinayet denir.

Oh beyefendi, ağlamaktan boğulacağım. Bir gönüle sahip olduğumu anladığım günden beri ben sizi severdim. Bu gizli dinimi Tanrıya açmaktan bile korkardım. Siz bu kutsal muhabbetimi deştiniz. Çirkin bir yara yaptınız. Dün iftihar ettiğim bu yüksek duygu, bugün bilmem nasıl beni utandıran en büyük alçalış oldu. İnsanlığın öyle gülünç, öyle acıklı, öyle mantıksız fikirleri var ki...

Daha dün hüzünlü bir sorumluluk üçnde yaşıyordum. Kalbimde tatlı ateşiniz, dimağımda beni hiç bırakmayan temiz, melekleri andıran hayalinizle konağın en kuytu, gizli köşe bucağında dolaşır, Tanrının göklerinden yüreğime dökülen feyizli yaşlarla sine sine sızardım. Ah bu. benim için ne tükenmez, ne sonsuz bir ibadet, ne büyük bir zevkti. Şimdi Havva gibi bu safalı cennetten kovuldum. Pişmanlık ifritiyle karşı karşıya echemnemin dibinde tesellisiz kaldım.

Beyefendi, bu göz yaşlarım, bu yalvarmalarım sizi gönlünüze aykırı bir muhabbete zorlamak için değildir. Bunun ikimiz için de büyük bir işkence olacağını bilirim. Bundan sonra gözlerimle gözlerinizi aramayacağıma, hiç görünmemek kabil olamazsa da karşınıza mümkün olduğu kadar az çıkacağıma, geçmişi asla hatırlatmıyacağıma, hiç bir türlü sitemde bulunmayacağıma söz veriyorum.

Namusunu kaybetmiş bir kızın söz vermesine belki gülersiniz. Belki bunu kabul edemezsiniz. Namus, yüksek kalplilik

nerede başlar, nerede biter bilmiyorum. Sizce bilinen alçalışıma rağmen emin olunuz efendim, yine de namuslu bir kızım. Sözlerimi nasıl derin bir saygı ve doğrulukla tutacağımı göreceksiniz.

Sizden yalnız büyük bir ricam var. Kaybolması ihtimaliyle bütün varlığım titremekte olduğu için onu da kâğıda emanet edemiyorum. Ancak yüz yüze geldiğimizde söyleyebileceğim.

Bu karşılaşma sizin için pek katlanılmaz bir azap ise bir defacık buna katlanmakla günahınızın cezasını vermiş olursunuz. Bu benim için son alçalış, sizin için de yüksek kalpliliğin son örneği olacaktır.

Bu akşam sizi gece yarısından sonra mezarlığa bakan sarmaşıklı pencerenin önünde beklerim. Namusumun katledildiği bu yerde ruhumun kurtuluşu için sizden bir yardım isteğinde bulunacağım.

Bu feryadıma duygusuz kalacak kadar sizi küçük göremediğim için yalvarıyorum. Beni bu gönül işkencesinden kurtarmak, bin esir azat etmekten daha iyi bir davranış olacağını biliniz.

Israrımla sizi bundan daha fazla rahatsız etmek istemem. Tehdit ise haddim değildir. Gerçek budur. Vicdanınızın hükmüne razıyım...»

Bugün ve daima cariyeniz
Nâsıra

Tayfur iş odasında bin bir havadan sudan uğraşılarla Bânû'ya karşı olan gönül acılarını yenmeye çalışırken iki üç izin isteme fiskesinden sonra aldığı müsaade üzerine Nâsıra içeri girdi. Rica mektubunu yazı masasmın üzerine bıraktı. Hiç durmadan çıktı.

Beyefendi zaten kaç gündür kızın gözlerinde parıldayan sessiz sitemlerden kaçmıyor muydu? Bu çekinmesini anlayıp da Nasıra'nın susarak ve bırakılmış olmayı hazmedip buna katlanması gerekirken böyle yazılı iddialara, yanıp yakılmalara kalkışmasını terbiyesizliğine vermek istedi.

Kâğıdı açtı. Okudu. İlk öfkesi biraz yatıştı. Kızı evlenme vaadiyle aldatmıştı. Bânû'nun muhteşem hayali yanında şimdi Nâsıra'nın çekiciliği sönmüştü. Ama bu vaadedilmiş evlenmenin olmayacağı üzerine bir mazeret uydurup söylemek gerekiyordu ki, kız ümidini kessin. Üzüntülere, göz yaşlarına yer

kalmasın. Verdiği sözü tutmamak bir alçaklık olduğu gibi kızı aldatmakta devam etmek de daha çirkin bir ikinci alçaklık olacaktı.

Tayfur bu yöndeki çalı çırpı türünden engelleri temizleyerek Bânû ile sevda ortamında karşı karşıya serbest kalmak istiyor ve şimdi bu katı gerçeği Nâsıra'ya onu en az üzecek şekilde bildirmeyi insanlık sayıyordu. Bunun için kendince gereksiz bir yorgunluk bildiği bu gece çağrısını kabul etmeğe karar verdi. Aldatarak ona bir gerçek söyleyecek, gönlünü alarak kızın gönlünden sıyrılmaya uğraşacaktı.

Tayfur gece yarısından sonra dehlizleri, loş maltalıkları, mahzenleri ile Firavun mezarlarına benzeyen konağın merdivenlerinden indi. Alt katın eski İstanbul sokakları gibi dolambaçlı galerilerinden yürüdü. Mezarlığa bakan sarmaşıklı pencereye yaklaşınca orada gecenin karanlığına karışmış bir hayalet seçti. Bu, Nâsıra idi. Tayfur durdu, bekledi. Hayaletin ne bir hareketi görüldü, ne sesi işitildi. Karanlığın sıkıcılığı içinde iki ruh karşı karşıya eziliyorlardı. Çünkü maddî varlıkları pek seçilmiyor, birbirini beş duygunun dışında bir kuvvetle çok derinden duyuyor gibiydiler.

Kızla sevda hesabını bir an önce kesmek isteyen Tayfur'a gecenin siyah sessizliğiyle çınlayan bu korkunç yerde, bir cinayet işleyeceklermiş gibi titreşerek bekleşmek pek ağır geldi. Bu boğucu durumdan hemen kurtulmak telâşı ile:

— Bana uzun uzadıya bir bildiri yazmaya ve böyle karanlık yerlere inmeğe ne lüzum vardı? Doğrudan doğruya yanıma gelip de istediğini anlatamaz mıydın?

İfadesinin ilk çırpıntılarıyle sesi kısılan Nâsıra:

— Beyefendi, takdim ettiğim kâğıt bir bildiri değil, pek derin bir acıyı belirtmeye çalışan mektuptur. Size kötü etki yaptığına şaşmaktan ziyade ağlayacağım geliyor.

— Yok, yok kızım, ağlama... Söylemekte yazmaktan fazla etki yok mudur? Ben onu anlatmak istedim.

— Taşkın bir dimağ şaşkın oluyor. Üzüntümün çokluğundan ağzımın yolu ile halimi anlatamamaktan korktum. Kalemden yardım diledim. Belki ikinci cümleden sonra sert bir azarlama ile sözümü kesmeniz ihtimalini de düşündüm.

— Beni bu kadar barbar mı biliyorsun Nâsıra?

— Estağfurullah...

— Maksadını anlamak isterim. Söyle.

— Mednî gönüller sıkıldıkları (küçük bir kararsızlıktan sonra) nefret ettikleri şeylerin karşısında bazen barbarlaşırlar.

— Sen bir acıyı belirttiğini söylediğin kâğıtta böyle sitemlere, suçlamalara kalkışmayacağını yazmışsın. Bu vaatleri geçelim. Asıl maksada gelelim.

— Beyefendi, sitem değil. Sitem bir tür naz demektir ki, sevilen kimseler daha fazla sevilmek için yaparlar. Bu, nefret edilenlere muhabbet sağlamak için bir silâh değildir.

— Nâsıra, işte hep bu sözlerin birer sitem okudur. Başa kakma, çıkışma, azarlamadır. Birer ikişer fırlatarak yapmayacağım dediğin şeyi yapıyorsun.

— Beyefendi, en yumuşak sözlerim sizi birer zehirli ok gibi etkiliyor. Ne yapalım. Aramızda pek acıklı bir macera döndü. Bunun sorumlusu, yaratıcısı sizsiniz...

— Her kız hayatın ilk zevkine vücudunu teslim ettikten sonra böyle söyler.

— Ama beyefendi, her mert erkek masum bir kızı aldattıktan, onu en değerli hazinesinden mahrum ettikten sonra böyle söylemez.

Tayfur, darbenin şiddetinden biraz sersemleyip sustu. Şimdi bu ilk üstünlükten sesi kuvvetlenip gözleri ateşlenen kız devam etti:

— İffetimin bu büyük davası için bir karanlık, tenha, ölümlü, sarmaşıklı yeri seçmeme sebep burasının kızlığımın öldürülme yeri olmasıdır. Buradan bir yırtıcı hayvan gibi namusumun kan kokusunu alyorum. Ölülerin önündeki bu karanlığın içine bir mahkeme kurmak istedim. Çünkü tanıklarım, kanıtlarım, vekillerim, savunucularım hep buradadır. Karanlıkları dinleyiniz. Unuttuğunuz şeyleri, gece size heybetli sessizliği içinde gösterecektir. Ölülerden sorunuz. Ben kendimi nasıl savundum? Siz beni nasıl aldattınız? Söylesinler. Bütün bu gerçekler yarasalarla birlikte çevremizde uçuşuyorlar. Sesimle birlikte dalgalanıyorlar. Canlanıyorlar. Allah olunca vicdan da vardır. Çıkar isteğiyle onu susturmaya uğraşanların içinden o, yine gerçeği söyler. Öğütlerine artık aldırmayacak kadar onunla yüz göz olanlar vardır. İşte bu, hakka aldırmamaktır. İşte ahlâk, toplum, dünya her şey bu günahla küçülür, alçalır, düşer. Ben

kendi felâketimden ziyade senin bu düşkünlüğüne ağlıyorum Tayfur.

Kız başını sarmaşıklı pencereye dayayarak hüzünlü, acıklı hüngürtülerle göz yaşlarını salıverdi. Gerçeği inkâr ile maceranın altından kalkamayacağını anlayan Tayfur, kendi davasını büsbütün iptal etmeyecek şekilde kıza bir şeyler söylemek zorunluğunu duyarak:

— Nâsıracığım, haklı sözlerinle beni yendin. Sesinde üstünlük ve gerçek titriyor. Ben yenildim. Sus, yetişir. Ama sana neden bu sözleri söylemek zorunda olduğumu bilmiyorum.

— Belki... Ama bunu bildirmen kabil değil midir?

— Önceleri bu gerçekle seni üzmek istemiyordum. Ama şimdi bu acı doğruyu söylemek zorunluğu ortaya çıktı.

— Ne kadar acı olsa yine de gerçek şifalıdır. Söyle. Dinliyorum.

— Tanrı kalbimi biliyor. Tek isteğim seninle evlenmekti. Öf.. Ama...

— Ne oldu? Ortadan kaldırılması mümkün olmayan bir engel mi çıktı?

— Evet...

— Nedir?

— Annem...

— Annen, senin ciddî hiç bir arzuna karşı gelmez ki... Onun sana büyük bir zaafı vardır. O daima sana yenilmiş durumdadır. Sen ne istersen o onu alkışlamakla iftihar eder.

— Bu defa öyle değil...

— Söyle merak ediyorum. Bakalım bu defa annen neden huyunu değiştirdi?

— Annemin eskiden beri tuhaf bir arzusu vardır.

— Nedir Allahaşkına?

— Bana bir paşa kızı almak... Kendisi paşa karısı olduğu için paşa kızı kaynanası olmak deliliğini tutturmuş.

26

— NELER duyuyorum Allahım? Tayfur, hanımefendinin huyunu, âdetini ben de bilirim. Elinde büyüdüm. Onun, zevklerine, seçmelerine hiç karışmadığı gibi senin fikrini almadan parmağını kımıldatmaz. Masallarda dinlediğimiz gibi gerçekte de gönlünün seçtiğiyle evlenebilmek için tacından, tahtından vaz

geçmiş çok şehzade, çok prens maceraları işitilmiştir. Bir paşa oğlunun evlenmek için bir paşa kızı araması türünden çürümüş âdetlere herkesten ziyade sen gülersin. Ama ne yapalım ki şu saatta senin için böyle söylemek gerekiyor. Bu yüzyılın azalan hükümdarları bile halktan kadınlarla evleniyorlar. Beni arzu etmiş olsan böyle zekâna, karakterine yaraşmayacak özürleri ileri sürmezdin. Ne şöyle ne böyle... Bir yabancı rüzgâr esti. Senin gönlünü benden aldı götürdü. İşte gerçek bu...

— Nâsıra, sana bir delilik gelmiş. Söylüyorsun, dönüyor, yine aynı şeyi söylüyorsun. Düşünmeden söylüyorsun.

— Bey,o kadar düşünüp de söylüyorum ki, bu son gecelerim uykusuz, yalnız düşünmekle geçti.

— Bana inanmıyorsan seni bir yere gizleyip annemi söyleteyim. Gerçeğin ne olduğunu kendi kulağınla işit.

— İpnotize etmiş gibi annene istediklerini söyletebilirsin. Aksini iddia eden yok...

— Ne yapalım Nâsıra? Söylediklerime inanmadıktan sonra seninle nasıl uzlaşabiliriz?

— Uzlaşmanm gereği var mı? Bu Lafonten'in kurt ile kuzu davası... Gönlünün arzusunu yerine getirirsin. Önceden bana verilmiş sözün ne değeri olabilir?

— Peki, Nâsıra, ısrar etmeyeceğim. Sözlerimi aklın nasıl alıyorsa öyle kabul et. Beni buraya çağırmaktan önemli bir maksadın olduğunu yazmışsın. Şimdi oraya gelelim.

— Şaşkınlığımdan size bazen sen bazen siz diye hitap ediyorum. Terbiyesizliğimi affedersiniz.

— Önemi yok. Nasıl istersen öyle hitap et.

— Beyefendi, siz de bilirsiniz ki, vicdan başka, gönül başkadır. Biri hakka ve gerçeğe, öteki hava ve hevese tâbidir.

— Rica ederim Nâsıra, felsefende derinleşme. Bu konunun kısa kesilmesi bence son derece gereklidir.

— Biliyorum beyefendi... Ama ne yapalım. Kaç zamandır işleyen koca bir yara bir nefeste kapanmaz. Korkmayınız. Kalbinizi kendi gönlüm gibi biliyorum. Siz ne kadar inkâr etseniz, başka yorumlamalara kalkışsanız ben yine de gerçeği bütün açıklığı ile görüyorum.

— Uzatma diyorum Nâsıra... Şimdi yürür giderim. Sözün yarıda kalır. Bundan sonra çağrılarına hiç kulak vermem. Bak ona göre sözüne devam et.

— Beyefendi, sizin korktuğunuz şeyi biliyorum. Sizinle geçen sevda maceramızın devamını ve bunun sonucu olarak evlenmemizi rica edeceğimi ve bu vadide direneceğimi sanıyor, bundan korkuyorsunuz. Hayır, hayır, hayır. Bin kere hayır Kesinlikle söylüyorum, emin olunuz, size böyle bir teklifte bulunmayacağım. Paşa kızı ile, şah kızı ile, imparator kızı ile kiminle isterseniz onunla evleniniz. Ama bu fedakârlığıma karşılık sizden büyük bir ricam var.

— Nâsıra, bu fedakârlığına karşılık benden ne istersen iste. Bu konuda ben de hiç bir fedakârlıktan çekinmeyeceğim. Meselâ seni bir paşa kızı gibi çeyizleyip çimenleyerek uygun bir adama vermek. Hatta bu yolda gönlünün bir istediği de varsa çekinme, söyle.

Ah karanlık olmasaydı bu tekliften zehirlenmiş gibi kızcağızın nasıl yemyeşil kesildiğini Tayfur görecekti. Zavallı başını nemli, kalm, sağır duvara verdi. Can çekişir gibi inim inim iniliyordu.

Kızın bu anî ve anlamı bilinmeyen ümitsizliğini anlayamayarak Tayfur şaşırdı. Kendisiyle evlenmekten vaz geçtikten sonra bir başkasma varmasında bu derece acılanacak, sarsılacak ne vardı? Zihninde yine kızışan bir öfke ile karanlıkta Nâsıra'nın gözlerini bulmaya çalışarak:

— Kız yüzünü göremiyorum ama sesinden, sözlerinden anlıyorum. Galiba bu gece sende şiddetli bir ateş var. Bir hastalık nöbetine tutulmuş gibisin. Arada bir saçmalıyorsun.

Nâsıra hâlâ derin iniltilerle:

— Beyefendi ben saçmalamıyorum. Sözlerime karşı sizin kulağınızın ahengi bozulmuş. İşte onun için anlaşamıyoruz.

— Benimle evlenmekten kesinlikte vaz geçtiğini söyledin.

— Evet.

— O halde seni elbette bir başkasına vereceğiz. Karabaş yapacak değiliz ya...

Kız yürek çarpıntısından kesilen sesiyle:

— Bir daha bana böyle bir teklifte bulunmayınız. Karşınızda hafakandan tıkanarak düşer ölürüm. Ve bu sizin için tıpkı beni hançerle bitirmek derecesinde bir cinayet sayılır.

— Kızım benim kulağımın ahengi değil senin aklının dengesi bozulmuş. İşte ben gidiyorum. Sen bu manasız, bağlantısız,

ipe sapa gelmez sözleri, daima karanlıklarda konuşmaya alıştığın (fantom) lara anlat...

Tayfur hızlı adımlarla kaçarken, Nâsıra cebinden bir elektrik feneri çıkardı. Karanlığın yoğunluğu içine doğan bu anî güneşle öteki elinde tuttuğu bir kâğıdı aydınlatarak:

— Beyefendi kaçmayınız. Tenis oynayan şu güzel matmazelin başı için durunuz.

Tenis ve matmazel kelimeleri Tayfur'u bulunduğu yere anî bir büyü ile çiviledi. Delikanlı döndü. Kızın gösterdiği şeye baktı. Bânû'nun resmini ta uzaktan tanıdı.

Tayfur gerileyemiyor, ilerleyemiyor, bir şey söyleyemiyor, donmuş gibi öylece duruyordu.

Nâsıra resmin sihirli etkisinden cesaretlenerek yeniden konuştu:

— Beyefendi bu matmazelin başı için son sözümü dinlemeden buradan gitmeyiniz.

Tayfur şimdi ilk şaşkınlığından ayrılmaya uğraşırken bir mıknatıs karşısında bulunuyormuş gibi resmin çekiciliğne tutuldu. Kıza yaklaşarak:

— Nereden buldun bu resmi?

— Karanlıkta konuştuğum fantomlar getirdi.

— Kitaplığımdan mı çaldın?

— Kitaplığınıza bakarsınız. Oradaki yerinde durmuyorsa böyle bir şüpheye hakkınız olabilir. Ama efendim bizi burada birleştiren meselenin dışında sözlerle vakit geçirmeyelim. Söz uzadıkça sizi rahatsız etmekten ziyade kendim üzülüyorum. Beni dikkatle, insanlıkla dinleyiniz. Son sözüme karşı son diyeceğinizi bekliyorum.

— Dinliyorum Nâsıra...

— Aldatmak üzere bana vermiş olduğunuz evlenme sözünden bir şartla sizi kurtarabilirim.

— Çabuk şartını söyle.

Nâsıra ağlama sarsıntıları içinde tutunacak yer arayarak:

— Kiminle isterseniz onunla evleniniz.

— Peki sonra?

— Bana başka bir koca teklifinde bulunmayınız.

— Peki sonra?

Nâsıra gözlerinin yağmurunu tutumak için iki avucu içine düşen mutsuz başını sıka sıka acıklı hüngürtülerle sarsılarak:

— Beni bu konaktan kovmayınız. Ben sizin azat kabul etmez bir esirinizim. Varlığımla sizi asla rahatsız etmeyeceğime işte Tanrının huzurunda yemin ediyorum. Bir daha beni hiç hiç karşınızda görmeyeceksiniz. Ancak sizinle bir dam altında bulunmak tesellisiyle yaşayabileceğim. Beni bu evden çıkarmak kendi elinizle bir yokluk kuyusuna atmaktır. İlk suçu birlikte işledik. İkinci cinayetten birbirimizi kurtaralım. Emin olunuz. beyefend intiharım sizin yeni evliliğinize uğursuzluk getirir. Başka bir kadınla olacak mutluluğunuzu benim kimsesiz kanımla kızıla boyamaktan ne zevkiniz olabilir?

— Nâsıra, zorluklarla sarılmış bir sevginin insan yüreğini nasıl dağladığının denemesini şu saattə ben de geçiriyorum. Peki sana yaptığım fenalığa karşılık kabul ediyorum, bu konakta otur. Ama bu gibi durumlarda verilen sözlerin hükümlerini bazı anlarda insan tutamıyor. Bu pek zor, genellikle de imkânsız oluyor. Evet, evet artık açıçkça konuşuyoruz. Bütün ikiyüzlülük, yalan, bencillik perdelerini aramızdan kaldıralım. İşte ben sana verdiğim sözü tutamadım. Bugün de sözümün eri olmak isterim ama şimdi ben sana o sözü verdiğim andaki ben değilim. İradem elimde değil. Sen de bu anda bana verdiğin sözü ileride tutamayacaksın. Çünkü bu konağa bana eş olarak bir kadın gelince benim her an onunla olacak ruhça birliğim sana bu evde cehennem hayatı yaşatacak. Kıskanacaksın. Her anın bir intihar dakikasından daha acıklı geçecek... İyi düşün...

— Beyefendi, bundan sonra benim ruhum cehennemde gerek. İşlediğim günahın cezasını çekerek ruhumun temizlenmesine uğraşacağım. Bazı tarikatlarca nefsi cezalandırmanın bir ibadet olduğunu bilmiyor musunuz? İbadet Tanrı'ya ulaşmak için yapılır. Demirin yanarak paslarından temizlenmesi gibi insan da ateşle Tanrıya yaklaşır. Ciyfeden nura döner. İşte ben bu konağın çatısı altındaki cehennemde ruhumu böyle arınmış bir duruma getireceğim. Hiç bir tekke, hiç bir tapmak, hiç bir çilehane burada çekeceğim azap kadar beni Tanrıma çabuk yükseltemez... Hem beyefendi, çevremde dolaşan vücutsuz ruhlar bana daha başka şeyler de söylüyorlar.

— Ne diyorlar Nâsıra?

— Her günahın muhakkak bir cezası vardır. İnsan işlediği suçların cezasını çekerek melekleşir. Çekmeyen iblis olur. Ben

işlediğim günahın cezasına çabuk uğradım. İşte görüyorsunuz azap içinde yaşıyorum. Ettiğine bir gün sen de uğrayacaksın Tayfur O zaman benim arınmış ruhum senin yardımına koşacak. Kendimi kurtardığım gibi seni de kurtarmaya yetişeceğim. Şimdi bunu bozulmuş aklımın uydurduğu manasız bir kehanet gibi görerek belki gülersin. Ben şimdi senin karından daha yakın bir şeyinim. Ruhum umduğum temizlenişle Tanrısına yükselirse ben senin bir koruyucu meleğin olacağım. Sen son verdiğin sözü tutarsan Yaradan ikimizi de affeder. Gönlün kimi istiyorsa onunla evlen. Gözlerinize görünmeyerek aynı dam altında mutluluğunuza tanık olmak... İşte hayattan kendime ayırdığım mutluluk payı... Bunu bana çok görmezsin değil mi? Haydi Tayfur mutlu ol... Bu konağın alt katında terk edilmiş odalarda yalnız yaşamak için verdiğin müsaadeyi hak ettiğimi kabul et. Ve bu vaadini hiç bozma...

Tayfur kârgir katın soğuk duvarlarında titreyen sesiyle:

— Nâsıra sana tekin değil diyorlar. Ben bu halkın boş inancına gülerdim. Ama şimdi görüyorum ki, sende öteki kadınlara oranla bambaşka bir şey, bir seçkinlik var. Emin ol verdiğim sözü tutacağım. Bu konakta kalacaksın. Belki ben mezarlıkların uğursuzluklarına uğradım. Belki ben büyülendim. Belki ben inançsızlığımın cezasını çekeceğim. Bir uçurumun kenarında dolaştığımı hissediyorum. Belki mutsuz, yıkılmış, karamsar saatlarımda üzerine başımı koyarak ağlamak için şefkatli bir diz arayacağım. Belki bu sığınacak yerim sen olacaksın... Nâsıra...

— Tayfur, ben senin elinin çizgilerini, alnının çizgilerini önümde bir açık kitap gibi daima okurdum. Çok dertlere uğrayacaksın. Ama hepsini atlatacaksın. Tez mizaç, zaafına yenilmişsin. Çabuk kapılır, çabuk soğursun. Çok defa akıl ve mantıktan kaçarsın. Ama metin görünmeye uğraşırsın. Çok defa felâketlerini gider, ayağınla ararsın. Kendi zekânın üzerine akıl beğenmezsin. O konuda derin bir bilginin önünde bir dimağın açılıp yine kapanması mümkün olsa bilgin, o kafa sahibinin talihini söyleyebilir. Çünkü dimağ hayatta bize bir pusula görevini yapmak için Tanrının verdiği bir araçtır. Sahibini iyi yahut fena yola sürükleyen kafalar vardır. Bazı tedaviler, çalışmalarla fenaları iyi, iyileri fena yapmak mümkündür. Onun için hayatta çevrenin, bazı hâdiselerine ahlâk üzerine ve dola-

yısıyle talih üzerine etkileri büyük olur. Yine onun için okulun, eğitimin, öğretimin milletler üzerinde oynadıkları roller önemlidir. Senin kafan daima emniyet supapı olmayan bir makine gibi alabildiğine bir şekilde işledi. Sana öğüt verenlerden kaçtın. Daima havanda, arzularına kapılarak yaşadın. Senin bilinçdışı bu taşkınlıklarına kurban olanlardan biri de ben'im. Sen sevr burcunda doğdun. Korkma. O seni korur. Sana karşı kurulan dolapların hemen daima üstünden geleceksin. Üzerinde akik yüzük, akik tesbih taşı. Bu kutsal kırmızı taş sevrin tılsımıdır. Seni kazadan, belâdan korur.

— Oh Nâsıracığım, bir falcı karı kadar söz biliyorsun. Ve pek tatlı dinletiyorsun.

— Evet tanınmamış bir falcıyım. Bütün büyülerimi senin iyiliğine yapacağım.

Sarmaşıkların, servilerin arasından eliyle gökyüzünü işaret ederek:

— Dün gece bir yıldız dünya ile Zühre arasında kayarken çizdiği nurlu iziyle senin adını yazdı. Sen cadı tabiatlı iki genç kızın arasındasm. Bu ikiden biri ben'im. İkincisi de bu tenisçi matmazeldir. Remil attım. Adında elifbe var. Benim burcum Yay, onunki Akreptir. Çok naz ettikten, çok üzdükten, bin türlü zorluktan sonra bu kız sana varacak. Ama az vakitte üzerine ihanet edecek. O zaman bana gel. Burçlarımız çarpışsın da gör..

Tayfur bu acayip sözleri dinledi dinledi. Ümitsizlikle zavallının bir tür delilik nöbetine tutulmuş olduğuna hükmetti. Bu duruma sebep kendisiydi. Kızın böyle yıldızlardan, burçtan, elden, kafadan, kahve telvesinden daha birçok şeylerden geleceği okumak gibi gariplikleri vardı. İşte şimdi bu deliliği artmış, saçma sapan bir dereceye varmıştı. Ama bazen ne düzgün bir ifade, ne etkili bir mantık, ne büyük bir felsefe ve inandırma kuvvetiyle konuşuyordu.

Zavallıyı konaktan savıp büsbütün çıldırtmaktansa onu yanlarında alakoymak için vicdanından kopan sesi dinledi, bu sese itaat etti. Ve biraz daha kızın gönlünü almak üzere:

— Nâsıar, merak etme. Seni bu konaktan, yanımızdan hiç ayırmayacağım. Evlenmeyi istemiyorsun. Bu bakımdan da seni rahatsız etmeyeceğim. zorlamayacağım. Burada yıldızıma bakıp beni kötülüklerden, kazalardan, büyülerden, felâketlerden kurtaracaksın.

— Merak etme Tayfur... Adının ilk harfi «t» ikincisi «y» dir. (T 9) (Y - 10) dur. Sayıların sıraca bu uyguluklarına dikkat ettin mi?

— Etmedim. Kızım bu hiç aklıma gelmedi.

— Ama bu güzel oranı son harfler bozuyor. (F-80) (v-6) (r-200) dür. Admm ilk rört harfini toplarsak (105) olur. Son harf iki yüz... (200) ün içinde iki defa (105) yoktur. Bundan ne çıkar biliyor musun?

— Bilmiyorum. Ben bilmek istemem. Senin bilmen yeter.

— Yalnız şuna dikkat et ki, adları beş harfli olan erkekler genellikle karıları ile iyi geçinemezler. Tek harf ayrılıp tek kalmadır. Bu sakıncayı ortadan kaldırmak için adı tek harfli olan erkekler, yine adı tek harfli kadınlarla evlenmelidirler ki, sayılar çiftleşsin. Arada geçim olsun. Meselâ Ahmet'le Zehra pek güzel geçinirler. Çünkü ikisi de çift harflidir. Ama Ali ile Melek Cavit'le Düriye geçinemezler.

— Nâsıra, evlenmelerde adların sayı oranlarını şimdi bir yana bırakalım. Başka önemli bir diyeceğin var mı?

— Var.

— Söyle

— Salonda kırmızı kulübedeki iskeletle arasıra görüşmek için müsaadeni rica ederim.

— Vay sen onunla görüşüyor musun?

— Evet.

— Onun dili var mı?

— Dil yalancıdır. Dil ikiyüzlüdür, aldatıcıdır. Hiç bir zaman dimağın düşündüklerini, işlenmiş ve işlenecek kötülükleri, kalbin iyi, kötü maksatlarını, kinlerini, kıskançlıklarını karşısındakine dosdoğru söylemez. İnsan başka bir insanın her organına Yaradan'ın yazmış olduğu hayat beratını hecelemeyi bilmeliidr. Usta bir doktor hastayı, sağlamı, hastalığın türünü insanların yüzünden nasıl anlarsa bir eski kimya bilgini de yüzlerden ruhları okuyabilir. Derin bilgili kimselerce görüntüş, için aynasıdır. Evrende her şey anlayanlarca kendi biyografisini, yaradılışını, tabiatını, geçmişini, geleceğini söyler. Bu gerçekleri görmeyi bilseydik çok ibret dersleri alırdık.

Ben iskeletin alın yazılarını okudum. Bütün insanların huyları birbirlerine benzer. İyi sanılanlar fena tabiatlerini saklaya-

bilenlerdir. Salondaki kuru kafa çok heyecanlı maceralar yaşamış, Bu, iki karısından da hiyanet görmüş bir erkek. Sana ders verici hayatını anlatayım mı? Kurukafada iki çeşit yazı var. Biri kafanın takdir edilmiş alın yazısı. İkincisi kafa sahibinin hayatındaki olaylardan izlenimler Bu macera şöyle başlıyor: «Nihayet mezarda döktüğüm etlerimi, tamam elli iki yıl üzerimde boşuna bir yük gibi taşıdım. Vücut hamallıktan, gafletten başka bir şey değil. Canlılık ancak mezarda şifa bulan bir hastalık...»

— Nâsıra, sus. Benim sinirlerim pek gergin, seninkiler de çok heyecanlı. İkimizin de dinlenmeye ihtiyacımız var. Ölü kemiklerinde okunmuş öteki dünyadan nakledilen hüzünlü olaylarla dimağlarımızı yorup büsbütün çıldırmayalım.

— Tayfur, gafletten uyanmak istemiyor musun?

— Gencim Nâsıra. Yaşamak için gaflet gereklidir. Etlerimin hamallığı benim için bir zevktir. Bütün insanlara ne oluyorsa nihayet bana da o alacaktır. Ana rahmindeki oluşumuzdan hiç bir şey duymadık. Mezarda ne olacağımızı da hiç düşünmemeliyiz. Hayatın, ölümün bizi sürüklemesi takdir edilmiş, bir alın yazısı olan yollardan geçmek için rızamız, fikrimiz, isteyip istemediğimiz, karşı koymamız, tenkidimiz sorulmaz. En büyük filozoflarla en ahmak, en kafasız kimseler varlığın, yokluğun eşit kapılarından girerler. çıkarlar.

Bir insan gönlünün istediği gibi kendi kendini yaratamaz. Hayatı mizacına göre düzeltemez. Ölümü imrenecek şekilde tatlılaştıramaz. Tabiat merhametsizdir, sağırdır. yamandır. Onun karşısında yalvarmalarla ne kadar çırpınsak o iradesinin bir harfini değiştirmez. Böyle budala vâizler, karışık hoca hanımlar gibi bir düziye öteki dünyadan, mezardan dem vurma. Sinirlerin bozulmuş. Haydi üst katlara çık. Biraz hava al. Gel sana sükûnet verici bir şey içireyim.

— Teşekkür ederim. Bir şey içmem. Buranın havası bana her yerden iyi gelir. Sen yalnız beni bu konaktan atmayacağına dair vermiş olduğun sözü tut. Başka bir lûtuf istemem.

— Sözümden emin ol Nâsıra.

Kız bu defa hüngürtüsüz dokunaklı yaşlarla:

— Bir daha teşekkür ederim. Tanrı sana akıl, sevdiğin kıza merhamet, bana da sabır versin. Haydi Tayfur git. Demin-

den beri acılı, ümitsiz yüzümden, ölümlü sözlerimden sıkılıyorsun. Savuşmak için bir veda cümlesi arıyor ama bulamıyorsun...

— Ben burada durdukça senin sinirliliğin artacak. İşte gidiyorum.

Ne bir ayrılık öpüşü, ne bir veda okşaması. Tayfur Kırklara karışmış bu kızın yanından bulaşıcı bir şeyden uzaklaşır gibi kaçarken şöyle söyleniyordu:

— Off... Merhametten maraz hasıl olur, derler. İşte bu.. Vaktin (orakl) leri, bakıcı karıları bunun yanında halt etsin. Dinlenmiyor. Çekilmiyor. Ben bu budala kızı nasıl sevmişim acaba? Sevda ateşiyle, ümitsizlikle aklı zıvanasından bütün bütün çıkmış. Az vakit sonra büsbütün çıldıracağa benziyor. Başka kocaya varmayacakmış, O da bana tasa mı? Otururşa işte konak. Çıldırırsa da tımarhane var.

Sarmaşıklı pencerenin önünde ölülerle ve gönlündeki ateşiyle yalnız kalan zavallı Nâsıra da kaçan Tayfur'un arkasından göz yaşlarını silerek:

— Kaç, kaç... Dünyanın yuvarlak olduğunu bilmiyor musun? Kaçtığın noktadan ne kadar uzaklaşsan yine dönüp dolaşıp oraya geleceksin. O kızla mutlu olamayacaksın. Sonunda mutluluğunu benimle evlenmede arayacaksın.

Nâsıra gelecek üzerine böyle şeyler sayıklıyordu.

27

TAYFUR Beyin küçük hanıma takdim edilmek üzere Gece Safa'ya tezkere bıraktığı günün üzerinden iki buçuk hafta geçti. Karşılık olarak Eyüp'ten hâlâ hiç bir ses çıkmadı. Bu susuş ne manaya alınabilir? İhmal mi? Kasıt mı? Yoksa hastalık falan gibilerden ciddî bir engel mi var? Her ne olursa olsun iki satırlık bir kartla özür dilemek gerekmez miydi? Bu nezaket kuralından ayrılmayı gerektirecek acaba ortada ne vardı?

İki haftadır yalnız bu nokta üzerine fikir yürüterek yaşayan Tayfur'un zihninde mesele çatallandı, çutallandı.

Gelecek kartpostalı bekleyerek konaktan bir yere ayrılamıyor, odasında, pencere önünde, çenesi dirseğinde, hiç bir şey

yapmaksızın saatlarla düşünüyor. Doktor Ferhat'tan başka yanına kimseyi kabul etmiyordu.

Son ziyaretinde Doktor sordu:

— Tayfur bu ne hal?

— Bânû'dan cevap bekliyorum.

— Bu cevabın mutlak geleceğinden emin misin?

— Mutlak değil... Ama bilmem nasıl, gelecek diye kalbimde tuhaf bir ümit var.

— Azizim, o tuhaf ümidini kes... Her zamanki eğlencelerinle uğraş. Rahatına bak.

Bu söze karşı Tayfur'un benzi sarardı. Titrek bir ihtiyar gibi iki kolu daha da derin bir ümitsizlikle aşağıya sarktı. Yalvaran değişmez bir bakışla:

— Rica ederim, bu sözünü bir daha söyleme.

Doktor Ferhat Bey şaşırarak tuhaf bir durgunlukla:

— Beni hayretlere düşürüyorsun Tayfur. Niye söylemeyeceğim? Ne var?

— Çok ıstırap çekiyorum. Hayatımı Bânû'dan gelecek cevaba bağlı, asılı görüyorum.

— Bu nasıl söz? Ya cevap gelmezse ne olacak?

— Pek fena şeyler olacağını hissediyorum.

— Saçma... Çocuğum aklını başına topla. Genç, mutlu hayatını iki defa gördüğün huyu, yaratılışı, ahlâkı, karakteri, maksadı bilinmeyen bir kızın hayaline bağlamak gibi saçmaları senin ağzından işittiğime kulaklarım inanmak isetmiyor.

— Doktor doğru söylüyorum. Ve ıstırabımın onda birini göstermeğe uğraşıyorum. Durumum her türlü ölçünün üstünde korkunçtur.

— Sana akşam sabah sofra hazırdır buyurunuz diyorlar. Ceplerin para dolu. Sen bu evde bir küçük senyorsun. Koca konak halkı senin emrinde oturup kalkıyor. Aklma gelen eğlenceyi, delilikleri yapmaktan seni alakoyan tek bir insan yok. Bu kadar refah, mutluluk sana çok geldi. Hazmedemedin. Kendi kendine mezarlıklarda, Eyüp semtlerinde bir dert aradın. Sonunda istediğinden iyisini buldun. Başında geçim derdi ve bugünün başka şey düşünmeye meydan bırakmayan geçinme endişeleri olsaydı, o kızın yılan gibi dimağına giren sevdası kanını bu kadar çabuk zehirleyerek sarmazdı. Bu senin tutulduğun normal bir aşk ve ilgi değil âdeta karasevda... Görüyorum ki,

sözlerin bozuk. Gözlerin bozuk. Sinirlerin bozuk. Nabzın bozuk. Fikrin bozuk. Niçin saklayayım? Hastasm. Haydi kalk, hamama gidelim. Sana önce bir duş sonra bütün vücuduna friksiyon yapayım. Tepkisini gösterdikten sonra bir otomobile atlayalım. Şişli, Kâğıthane, Cendere, Maslak, Büyükdere... Güzel şehrimizin iç açıcı yerlerini bir bir dolaşalım. Bu konağın sıkıntılı ufkundan çık. Biraz hava al. Dünyada Bânû Hanımdan yüz kat güzel ne kızlar olduğunu gör. Gözün gönlün açılsın. İlk hamlede bu derece yenilgi gösterirsen bu sevda ümitsizliği sana büyük fenalıklar eder.

Tayfur hüzünlü bir sesle:

— Ya biz evde yokken Bânû'dan kartpostal gelirse?

— Gelirse daha iyi ya... Birkaç saat olsun bu pek acıklı bekleyişten kurtulursun. Akşam konağa dönünce kartı yahut mektubu gelmiş bulursun.

Bânû'nun tutkunu bu iyilikseverlikle yapılan teklifi reddedemedi. Bir duş, friksiyon, masajdan sonra giyindi. Bir otomobile atladılar. Bu yeni çıkmış araba rüzgârları yırtıp koşarken yüzüne serin serin hava çarptıkça aşk hastası memnun oluyor, dimağını saran sevda sıkıntısından çevresini seyrederek biraz avunuyordu. Yalnız odalara kapanıp karasevda enginlerinin dibine çöken canına kıymış zavallıların hep böyle Doktor Ferhat gibi birer vefalı arkadaşları olsaydı çoğu ölümün pençesine kendi nefsini teslim felâketinden kurtulurdu.

Otomobil Beyazıt'tan geçti. Mercan yokuşundan indi. Şimdi Köprü kalabalığının ortasından uçuyorlardı.

Doktor Ferhat yüzüne biraz renk gelen hastasmı süzerek:

— Gideceğimiz yerin seçimini sana bırakıyorum. Bugün sünnet çocuğu eğlendiren bir lala gibi emrine tabi olacağım Tayfur.

Sünnet çocuğu ses çıkarmadı. Düşünüyor, kendisini Eyüpten uzaklaştıran her tekerlek dönüşü yüreğine ıstırap veiryor. tuhaf bir mıknatıs, gönlünü, fikrini, bütün varlığını karşı durulmaz bir şiddetle Haliç'in sol yanma, sonlarına doğru çekiyordu. Bu çekilişe sebep nedir? Bânû o anda dadısı Gece Safa'nın evinde mi bulunuyor?

Tayfur vaadedilmiş itaata aykırı bir karşı koymaya uğramaktan korkup bu arzusunu doğrudan doğruya Doktora açamayarak:

— Gidelim... Gidelim... Bir (montanyirus) gibi Beyoğlu tepesine çıkalım. Şişliden uçalım. Kâğıthane deresine inelim. Gönlüm önce havalanmak, sonra bir kartal süzülüşü ile sırtın kıvrımlı şosesinden döne döne vadiye inmek istiyor.

— Peki... Şaka değil mirasyedi eğlendiriyorum. Nasıl emredersen öyle olsun paşam.

Doktor Ferhat arkadaşının Kâğıthane deresinden bir lâmelif çevirdikten sonra Eyüp semtine yollanmak sevdasına düşmüş olduğunun farkına varamadı.

Banka önünden, Şişhane yokuşundan, Galatasaray, Taksim, Şişli uçtular. Vadiye hâkim tepede yirmi otuz araba, otomobil toplanmış, sonbahar gezintisi yapıyorlardı.

Doktorun isteğiyle orada biraz durdular. Tayfur çevresindeki kırlara bakarak:

— Burası Beyoğlu halkının en yakın gezinti yeridir. Fena değil. Sonbaharın ufuklara serpilmiş veda eden morluğu, topraklarda yer yer tazelenmiş çimenler, oradan buradan sızan ufak kaynakların güneşe karşı parıltıları, vadide damla damla yaşlarını akıtarak yapraklarını döken ağaçlar Yazın ölümüne ağlayan, hüzünler saçan hep bu renkler, sisler, manzaralar, etkili birer şiirlilikle insanın yüreğine dokunuyor. Bak, bak, şu karşılara bak... Birbiri arkasına sıralanan şu dağların hafif pembe bulutlar altından bize bakarak düşünür gibi duran tepelerenin ardında neler var biliyor musun? Vatanı bir baştan bir başa yakan, kızıl kana boyayan ilk ateşler oralardan çıktı. Baktıkça uçuşan şehitlerin kefensiz kanlı hayallerini görüyorum. Beynimde durmadan toplar gürlüyor. Gürlüyor. Gördüğüm ufuklar genişledikçe içimin gamı büyüyor. Haydi, haydi buradan kaçalım. Vadiye inelim. Dar yerlere sığınalım. Gözlerim dünyayı görmesin. Ne kalabalık görmek isterim ne manzara... Burnum her yerden kan kokusu alıyor. Çevremde dolaşan halka baktıkça sanıyorum ki, kulaklar uğursuz haberler duymak için kirişte... Gözlerde avını bekleyen yırtıcı hayvanların vahşilikleri parlıyor. Her hayatın ancak başka bir hayatı tepelemekle sağlandığı bir zamanda yaşıyoruz. Her ırk kendi cinsinden olmayan öteki insanların kanma susamış. Her kavim dünyayı başka kavimlerden temizleyerek benimsemek hayalleriyle çıldırmış.

— Haydi, haydi... Yine nöbetin tuttu. Dünyayı karasevdanın gözlüğü arkasından görmeğe başladın.

Kâğıthane vadisine indiler. Son yağmurlardan canlanarak, sonbaharla ahenkli şırıltılarla yer yer köpürerek akan derenin sazlar ve mevsim çiçekleriyle süslenmiş kenarında aşağı yukarı birkaç gezintiden sonra Tayfur:

— Sıkılıyorum lala.
— Emret beyim.
— Gidelim,
— Nereye?
— Eyüp yolu ile bizim semte...
— Pek çabuk dönmüş olmaz mıyız? Hem niçin Beyoğlundan gitmiyoruz? Daha çok eğleniriz.
— Düşman yüzü görmek istemiyorum. Beyoğlu hep onlarla dolu... Müslüman mahallelerinden geçmek, küçük çember sakallı, şalvarlı, arakiyeli, âbanili, nurlu yüzlü, soylu Türkler görmek, ellerini, yüzlerini öpmek, kucaklarına düşerek hıçkıra hıçkara ağlamak istiyorum. Türbeye uğrayacağım. Yana yana dua ederek içimin ateşini dökeceğim. Güvercinlere darı serpeceğim. Bu manevî tedavinin bana senin doktorca tedbirlerinden çok daha fazla iyi geleceğini hissediyorum.

Doktor Ferhat, Tayfur'un bu Eyüp ziyareti altında saklanan maksadından hiç şüphelenmeyerek:

— Tanrıya bin şükür... Nihayet seni de inançlı bir duruma getirdi. Peki dediğin gibi olsun. Ferman efendimizin...

Eyüp'e vurdular. Camiin kapısı önünde otomobilden indiler. Boyunları bükük, sakat, aç, biriken dilencilere Tayfur cebinden eline ne geçerse veriyor, bütün bir göğsün iniltisiyle ateşli dualar alıyor. Ama gittikçe üç adım ötede çöplük gibi kokan ve üç yaşından yetmişine kadar irili ufaklı, kirli, zayıf, avuçları uzatılmış bir yoksul alayının ortasında kalıyordu.

Avluda, pencere içlerinde, şadırvan üstünde, saçaklarda kuyruklarını yelpazelendirip kursaklarını kabartarak hu çeken türbe kuşlarına tas tas darı serptirdi. Çevrenin derin sefaletine yalnız bu kutsal hayvancıklar tanelere indirdikleri sevinçli gaga vuruşları ile biraz neşe saçıyorlardı.

Doktor güvercinlerin birbirini iterek yemleri kapışmalarına bakıp:

— Kuşu, insanı bütün dünya aç. Ve herkes birbirinin önünden, elinden kapmaya bakıyor.

Türbenin çinili penceresinin önüne gittiler. Tayfur almların, dudakların değmesinden bazı yerleri kaol ile silinmiş gibi parlayan parmaklığın önünde ellerini kaldırdı. Dua etti. Parmaklarını yüzüne sürdü. İçeride evliya kokan bir boşluk içinde sanduka ihtişamlı, gösterişli, heybetli, ziyaretçilere bakıyor, onları dinliyor, anlıyor gibiydi.

Doktor Ferhat arkadaşının yeni dinini değiştirmiş kimseye benzeyen bu haline hayretle bakarken Tayfur ona dönerek:

— Anlıyorum. Halime şaşıyorsun. Ben kalbimde manevî tedavi istiyorum. Hazreti Halid'in huzurunda ıstırabımı unutmaya çalıştım. Küçükken babamla birlikte buraya gelirdik. Lalam beni kucağında bu pencereye kadar yükseltirdi. Büyük bir yerde olduğumu anlar, derin bir saygı ile titrer, masum dudaklarımla okuyarak mini mini avuçlarımın içine üflerdim. Bu ziyareti iri bir lenger yoğurtlu kebapla koca bir tabak kaymak takip ettiğinden yüreğim büyük bir zevkle dolardı. Kendimi bütün günahlarımdan sıyrılmış, melekler gibi hafiflemiş bulurdum. Yine o günlerde ruhumu dolduran zevke ermek istedim.

— Ah azizim Tayfur, sende ne o masum dudak kaldı, ne o meleklerinki gibi kalp.. Ne o mini mini parmak... Zamanın vicdanları yiyen pasları seni de kemirdi. Beni de bitirdi... Ötekini de. Paşa baban burada kebabı, kaymağı yalnız kendi yemez, fakirlere de sofralar kurdurturdu. Şimdi bizde ne rahmetlinin cebindeki liralar var, ne de o zamanın mideleri... Ne de Eyüp'de o eski taze kaymaklar. O yumuşak kebaplar...

Otomobillerine bindiler. Eyüp çarşısını dolaşıp Defterdar caddesine çıktılar. Arabanın tekerlekleri henüz çok dönmeden bir sokak başında Tayfur:

— Rica ederim Doktor, sen burada beni bekle. Şu sokağın içinde biraz işim var. Şimdi gelirim, dedi.

Otomobilden atladı. Hemen yürüdü. Eyüp sokaklarında Tayfur'un ne işi olabileceğini Doktor birdenbire kestiremedi. Ama arkadaşı gözden kaybolduktan sonra şöyle sırtların durumunu, mezarlıkları, mahalleleri bir gözden geçirerek gerçeği anladı. Tayfur, Gece Safa'nın evine gidiyordu.

Doktor kendi kendine şöyle düşünmeye başladı:

— Bu oğlan da artık azıtıyor. Beni gafil avladı. Allem etti, kallem etti, dikkatimin altından sıvıştı. Zihni, fikri yalnız bir noktaya saplanmış. Tam bir delilik bu. Birkaç saatçık olsun aklını o Bânû aşiftesinden çeviremedim. Ben, bu işin sonunu feci görüyorum. Tayfurun gönlünde zaptedilmez bir düşkünlük, kızda anlaşılmaz türlü türlü hoppalıklar varken neler olmaz? Neler olmaz? Ne düşüncesizlik, ne akılsızlık, mantıksızlık Hey Tanrım, ilk gördüğü öyle bir kadına sen vapur bacası gibi tutuş. Hemen kendi zihninden evlenmeye karar ver. Kendi kendine gelin güvey ol. Dur bakalım, kızın bir başka gönüllüsü mü var? Yavuklusu mu? Nişanlısı mı var? Red cevabı aldığı günü zavallı Tayfurcuğum, kendine yâr olmayan kafasındaki o üç buçuk dirhemlik akılcığını da bütün bütün kaybedecek. Başıma kızıl divane kesilecek. Uğraş artık bakalım, akıllandırabilir misin?

Doktor bu düşüncelerle caddeden gelip geçenleri seyrediyordu. Kâh otomobillerin canavarları demeğe değer askerî kamyonların ortalığı sarsan homurtularla kaldırdıkları tozlardan bulanıyor, kâh Eyüp'e, Defterdar'a yanaşıp kalkan vapurların çıkarttıkları çatlak cılız düdük seslerinden kulaklarına bir eğlence arıyordu.

Tayfur gideli saatı geçti. Feshane fabrikası paydos etti. Genç, ihtiyar, işçiler takım takım sokakları doldurdu. Ama küçük bey nerede kaldı? Lalayı biraz endişe aldı.

Hiç de iyimserce olmayan düşünceleri ve sokağın tozları, gürültüleri içinde Doktor sıkılmakta iken nihayet karşıdan Tayfur göründü. Bütün dünyada ancak birkaç edip, şair Frengin hüzünden hoşlanan hayallerine uygun gelen ev dirilerle ölülerin karışık bulundukları dar, çarpık sokaktan Hikmetullah Paşanın oğlu her adımda bir kaç defa sendeleyip sarhoş titremeleriyle duvarlara tutunarak akılca, vücutça perişan bir durumda geliyordu. Felç olmuş gibi yüzünü kan bürümüştü. Ferhat Bey büyük bir telâşla:

— Tayfur bu ne hal? Ne oldun? Kovuldun mu?

— Hayır ama işte ona yakın bir şey...

Doktor ısrarla karşısındakinin yüzüne bakarak:

— İnkâr etme kovulmuşsun. Ve hattâ üste de rakibinden dayak yemişe benziyorsun.

Tayfur elinde tozdan kararmış mendiline alnının sızıntılarını silerek:

— Ne dayak yedim, ne de açık bir şekilde kovuldum. Çünkü Bânû yine evde yok...

— O halde sana dayak atmasını Arap'a ısmarlayarak evden çıkmış olacak? Tabii sen ihtiyar Gece Safa'dan daha tetik olduğun için meşe yarması beynine kalktığı zaman vuruştan kafanı kurtarmış olacaksın.

— Ne öyle, ne böyle... Eve gidelim de anlatayım.

28

TAYFUR'un ümitsizliği çok derindi. Doktorun bir iki sorusuna dudak bükerek somurtmaktan başka bir cevap vermedi. İki arkadaş dargın gibi ağız açmadan konağa geldiler.

Ferhat aşk hastasının mizacını ve o andaki durumunu, ne übyük bir buhran geçirmekte olduğunu biliyordu. O halde o sinirlilikte onlara acıları üzerine sorular sormağa girişirseniz öfkelenirler. Ama onların kendi kendilerine taşacakları bir an vardır. İşte o zamanı beklemeli. Siz sormasanız da onlar söylerler.

Sofraya indiler. Dertli Tayfur ağzına götürdüğü birkaç lokmayı zor yuttu. Yiyemiyeceğini anlayarak özür dileyip çekilidi.

Sevdiklerimizin üzüntülerine gerektiği gibi katılır görünürüz. Ama midelerimiz bu ikiyüzlülükte genellikle bize uymaz. O ihtiyacı olan besini almak ister. Doktor neşesiz görünmekle birlikte tıka basa karnını doyurdu.

Tayfur yarı karanlık odalarda yalnız başına düşünmek için insanlardan ve arkadaşı Doktordan da kaçıyordu.

Doktor Bey bu sıvışmaların farkına vardı. Ama arkadaşını gidip hiç aramadı, onu kendi haline bıraktı.

O gün beyin nerelerde gezdiğini Nâsıra şoförden anladı. Eyüp semtinden bu bozuk düzen dönüşün sırlarına ermek için kız karanlıklarda ses vermez adımlarla hayalet gibi dolaşıyor. Kapı dinliyor. Duvar dinliyor. Yerlere yatarak kulaklarını döşeme tahtalarına yapıştırıyor. Onun günden güne pek hüzünlü bir şekil alan deliliğine acımayan yoktu.

Bu zavallı kızın tedavisiyle uğraşan da yine Doktor Ferhat'dı. Ama Tayfur onunla geçen macerasını herkesten büyük bir dikkat ve titizlikle gizliyordu. Sıkı ağızlılıktaki bütün dikkatlerine rağmen Doktor bazı şüphelere düştü. Hattâ Tayfur üzerine hiç bir şey yormaksızın bir gün arkadaşından sormuştu:

— Bu kızdaki deliliğin ne çeşit bir şey olduğunu bana söyler misin?

Doktor sigarasını çekerek derin derin onun göz bebeklerine baka baka cevap vermişti:

— Bu kızda insanca başlamış ama tatmin edilemediğinden dolayı Tanrısal bir nitelik kazanmış büyük bir aşk var. Ben Nâsıra'da bir Müslüman Jan d'Ark'ı görüyorum. Bir gün bu kız akıl almaz pek garip bir mucize ile hepimizi şaşırtacağa benziyor.

Bu sözlerden şaşalayan küçük bey:

— Haydi bakalım doktor sen de mi bu kızın evliyalığına inananlar arasına girdin?

— Pek garip bir iki halini gördüm. Erenler de onun gibi insan değiller mi?

— Konunun komşunun parasız talihlerine, kayıplarına bakıyormuş. Birkaç şeyi o kadar üstüne düşürmüş ki, herkesi ermişliğine inandırmış. Kadınlar Orlean bakiresi Jan d'Ark'ı bilmiyorlar. Nâsıra'yı bilmem kaç yılında Valide Sultanın rüyasına girerek kendine şahane bir cenaze alayı yaptırtan Hırka-i Şerif'li, Deli Sabriye'ye benzetiyorlar. Ben sanıyorum ki, doktor, sen bu mahalle karılarının fikirlerine aykırı olarak bana bu konuda fence, teknik bir açıklama yapacaksın.

O günkü konuşma bu kadarla kalmıştı. Bu gece doktor kendi kendine oturdu. Vakit geçirmek için kitap okudu. Pasyans açtı. Nihayet üç saat sonra oda kapısından Tayfur gözükerek söyle özür diledi:

— Doktorcuğum, sen fen adamısın. Sinirli zavallıların hallerinden anlarsın. Deminden kimsenin varlığına dayanamayacak bir buhran içindeydim. Herkesten hatta senden de kaçıyordum. Kabil olsa kendi kendimden de uzaklaşacaktım. Hayatın herhangi bir şekliyle uzun uzadıya temasa katlanamıyorum. İstiyorum ki, ömür dediğimiz bu canlı sinema şeridi daima değişsin. Ölmek için gizli bir yer arayan hasta bir hayvan gibi çekildiğim odada ben yalnızlığın içine gömüldüm. Yalnızlık

benim içime doldu. Kalbim artık onu içine sığdıramaz oldu. Sıkıldım. Şimdi bir dost yüzü görmek, birkaç doktor sözü işitmek istiyorum. Söyle doktorcuğum, benim halim böyle ne olacak? Derdimin dermanı yok mu? Lokmandan beri fenniniz bu aşk hastalığı için ne deva salık verir?

Doktor elinde olmadan gülerek:

— Bu derdin ilâcını bileydim şimdi Pastör'den daha ünlü, Rokfeller'den daha zengin bir milyarder olurdum. Senin gibi milyonlarca genç bu müthiş hastalığın zehiriyle şu saatta kıvranıp duruyor. Öyle korkunç bir hastalık ki, ateşi bütün süresini, safhasını geçirdikten sonra ancak düşer. Kuduzun aşısı bulundu. Henüz bunun çaresini düşünen yok. Oysaki aşk, vereme, deliliğe, intihara en çok kapı açan bir tehlikedir. Hayal kırıklığına uğradıkça, karşılık görmedikçe şiddeti artar. Hiç şüphe yok, bu da bir delilik türünden başka bir şey değildir. Âşıkla deli kelimeleri birbirinin dengi gibidirler. Çünkü ben hiç aklı başında bir sevdalı görmedim. Özellikle işte sen ne hoş, ne arkadaş canlı, akıllı, düşünceli bir çocuktun. Onurlu idin. Ağırbaşlı idin. Gururlu ve ölçülü yazardın. Şimdi hepsini ayaklar altına aldın. Hakaret görüyorsun, katlanıyorsun. Kovuluyorsun, yüreğinin ateşi yine de sönmüyor. Ah bilsen gerçekte ne kadar önemsiz ve hatta gülünç bir şeydir. Damarları cin tutmuştan daha fazla bir ateşle, dehşetle saran bu alev, gerek doygunluk ve gerek zamanla söndükten sonra insan yaptıklarına, ettiklerine, çektiklerine kendi kendine güler. Döktüğü göz yaşlarına acır. Çünkü erkeğin kanında dünyaya çıkmaya uğraşan insanlar var. Onlar yollarına kana kana döküldükten sonra aşk görevini yerine getirmiş olur. Bu hadisede insanlarla hayvanlar arasında fark yoktur. Meselâ kediler damların kiremitlerini indirirler. Tırmana tırmana duvarları yıkarlar. Sıvaları sökerler. Bir çığlık bir ateş, bir miyavlamadır gider. Nâraları mahalleleri sarsar. Mart, kabak geçer. Bakarsınız bu azgın sevdalılarda derin bir sakinlik... Sarman ev altında uyuyarak o bütün kış süren hovrdalığının yorgunluğunu çıkarıyor. Tekir şiş karniyle ağır ağır ortada geziniyor. Sonra sokaklar, viraneler cıyak cıyak bağıran kedi yavruları ile dolar. Sefalet... Cinayet... Dişi kediler, cinayet işlemiş kadınlar gibi çocuklarını boğazlarını sıkıp çukurlarına gömmeyi, lâğımlara, kuyulara atmayı, bu şekilde suçlarını gizlemeyi bilmezler. İşte

azizim, dince, kanunca, düzence, vicdanlıca bir akla uygun şekli izleyemeyen sevişmelerden böyle cinayetler doğar. Bunun için aşk, insanlığın hem yardımcısı, hem yıkıcısıdır. Bu derdi yenmek için henüz bir serum bulunmadı. Sen de kanında bir tepki meydana gelinceye kadar Didon Paşanın kızı Bânû Hanıma böyle cayır cayır yanacaksın. Gündüzün Gece Safa'mn evinde uğradığın hakareti anlatacaktın. Ne oldu? Şimdi de sen söyle bakalım.

Tayfur bir sigara yakar. Yorgunluktan, ümitsizlikten solmuş yüzü, damarlı, kıvrıntılı bir duman perdesiyle bazen örtülüp bazen açılarak onurunu derin bir yara ile kanatan macerasını hikâyeye başlar:

— Gece Safa'nın kapısını çaldım. Epey bekledim. Ses çıkmadı. Evde kimse yok muydu? Yahut bu bir yüz vermeme miydi? Yüreğimi bir ıstırap hançeri burmaya başladı. Bir daha çaldım. Yine epeyce bekledim. Bu defa da ses yok. Kimseyi görmeden dönmeğe içim razı olmuyordu. Kapıyı üçüncü defa ama bu sefer hızlı ve devamlı vurdum.

Nihayet Gece Safa'nın önce derinden kopup giderek yaklaşan ihtiyar keçi sesi:

— İlâhi elin kurusun e mi? Çat çat... Çat çat... Kapımı mı yıkacaksın ayu? Bu evde ben bir canım. Seksen halayık mı var burada çat dedikleyin koşacak? A acelemden bulaşık çukuruna girdim, çıktım. Bir kere vurdun, dur bakalım bekle Ne oluyorsun? Çıplağım işte. Sana böyle anadan doğma mı çıkacağım? İkindiye camide şakarlı mevlüt var. Mutfakta yıkanıyordum. İki tas su dokunur dokunmaz çat çat çat... Elinin koru musibet... Terbiyesizler... Başımın sabunlarını yıkamaya vakit kalmadı. Gözlerim yanıyo...

Bu masumca tahkirler ses tonu yükselerek ve söylenen sözlerdeki ağırlık büyüyerek sonunda kapı açıldı. Gece Safa gerçekten iyi çalkanamayarak yarı köpük kalmış bir kara tencere gibi suları aka aka gelmişti. Beni görünce hemen bilmem nereden kavradığı kırmızı bir peştemalı başına çekti.

Kabakçı Arap'ın:

Bizim kadın erkekten kaçar
Başını kapar, kıçını açar.

dediği gibi peştemalın örtemediği vücut kısımlarını göstermekten pek ürkmeyerek, dadı karşımızda boy gösterdi.

Beni görünce:

— Aaa İzzet Bey sen misin? Hiç alklıma galmadı. Ayu affet. Seni kahvacmın Hurmuzu sandı. Kusuruna bakma... Arap aklı bu. İyi düşünmedi. İçeri buyur. Bir iki tas su döküneyim de sana kahva pişireyim.

Bu iltifatlariyle içirdiği ilk haşlamalarm acısını affettirmeye uğraşıyordu.

Görünüşe bakmca Bânû'nun evde olmadığını anladım. Bu gerçeği hissetmekle beraber alacağım olumsuz cevabın sinirlerim üzerinde yapacağı fena etkiden korkarak sormaya cesaret edemedim.

Gece Safa bana avluda bir iskemle vererek zırıl zırıl sularını akıta akıta mutfağa çekildi. Arabın bu çarpık evi, parmaklıkları kararmış yıkık dökük merdiveni, gözümde şahane bir saray ihtişamiyle parıldıyordu. Çünkü ben o basamaklarda hayal gücümün erebildiği güzellikte, insanı büyüleyen, peri yüzlü bir genç kızın fıkırdayarak indiğini görmüştüm. O dakikadan beri Meryem Ana kandili gibi gönlümde hiç sönmeyen bir şey parladı. Şimdi o perinin varlığından evin havasma saçılmış bir şeyler arıyordum. Bânû'yu o kadar göreceğim geldi ki, beynim onun için sızım sızım sızlıyor, yüreğim yanıyor, gözlerim sulanıyordu. Bu taptığım kızı birkaç saat daha görmesem çıldıracağımı sanıyordum.

Gece Safa Afrika sultanları gibi bir bornos sileceğe bürünmüş, başlığını çekmiş, elinde ikramının en büyük kanıtı olan kahve tepsisiyle geldi. İçim açıldı. Çünkü Arabın yüzündeki neşeden bana karşı hazırlanmış bir kötü sahne, bir kırgınlık ve nefret olmadığını anladım. Söze Gece Safa'nm hatırını sormaktan girişerek:

— Nasılsın kalfam, keyfin iyi mi?

— Çok şükür arslanım, sizi sormalı. Hanımefendiler, kalfalar, hep iyidirler inşallah... Dadın Çeşme Fettan, Lalan Anber Ağa... Benim eski yavuklum...

Varlığmdan habersiz olduğum dadım Çeşmi Fettan'a bu defa bir de Lala Anber Ağa eklenmişti. Hep bu hayal dadıla-

rımdan, lalalarımdan selâmlar, dualar, iyi dilekler uydurdum. Arap, evde yalnız oturup da görüşecek bir cana rastladıkları vakit coşanlara vergi bir lakırdıcılık ve hebenneka bir surutla ağzını yaya yaya kendinden başkalarını sıkıntıdan öldürecek başı sonu olmayan saçmalara daldıkça baygınlıklar geçiriyordum. Ama ne çare dinlemek gerekti. Zemheride gömleği olmayan fakirler gibi nihayet içim titreye titreye sordum:

— Küçük hanım nerede?

— Bir hafta onca buradaydı. Cevri Beyle barabar geldiler. Üç gece kaldılar. Yine onunla barabar gıttılar.

Bu Cevri adı yalı kazıklarına indirilen şahmerdan gibi rençberlerin heyamolalarına benzer bir kulak uğultusu ile beynimin üzerinde gümledi.

Beş on saniye kendimi bulmaya uğraştıktan sonra:

— Sana bıraktığım tezkereyi küçük hanıma vermedin mi?

— A nasıl varmadı ayu? Hıç varmaz olu mu?

— Haniya cevabı?

— Cevap varmı kı...

— Tezkereyi okuyunca ne dedi?

— Okudu. Guldü. Cevriye verdi. O da okudu, guldü. Tekrar küçük hanıma uzattı. O da yine tekrar okudu. Guldü, guldü, guldü. Tezkereyi yırttı, yırttı, yırttı. Parçalarını yere attı. İskarpininin sivri okçalarıyla da çiğnedi. Öteye itti. Sonra ikisi kol kola girdiler, bahçeye çıktılar.

Arap lakırdısını bitirmeden önce ben bittim. Sanki birden bir deprem oldu. O viran ev çatır çatır sallandı. Sallandı da bütün yıkıntıları tepemden aşağı döküldü. Külçe gibi oldum. Kâğıt kalem çıkardım. Bir tezkere daha karalamak istedim. Beynimi yokladm. Bir kelime bulamadım. Kafamın içi bomboştu. Beynimden her şey silinmişti. Ana dilimi bile unutmuştum. Hem bir ikinci tezkere yazmaktan ne bekliyordum, ne ümit edebilirdim? Bu da birincinin uğradığı akibete uğramayacak mıydı?

Cevri kızın gölgesi kesilmişti. Çift geziyorlar. İkinci tezkerem de alaylı bakışlar, kahkahalı dudaklarla okunduktan sonra parçalanmayacak mıydı? Sevdamın şiddeti Bânû'nun önünde beni bazı alçalmalara, düşkünlüklere katlandırabilir ama Cevri'ye eğlence olmak istemem. Komedya Jön prömiyeleri gibi üstün tutulan birinci âşıkın önünde küçümsenmiş, yüz

verilmemiş, nefret edilen, gülünç ikinci sevdalı rol... Ama Tanrım, hayatta ne ağır bir durum bu... Acıma duygusu olmayan insanlar sahnede de gerçekte ağlanacak şeylere gülerler.

Bânû yokluğumda bu hakareti bana, Cevri'ye hoş görünmek için mi yaptı? Ben onu evime çağırmadım. O kendiliğinden iskeleti görmek arzusuna düştü. Ah kardeşim, Ferhat, sonra bu derin ümitsizlik ve acı ile Bânû'ya bir selâm bırakmayı bile unutarak evden çıktım. Gece Safa'ya veda ettim mi, etmedim mi? Onu bile bilmiyorum.

— Ben bu Didon Paşa kızının acayip hallerinden büyük şüphelere düştüm. Mademki Bânû'nun Cevri ile olan durumları onun seni kıskanacağı bir safhadadır. Bu gerçeği bilip de kızın iskeleti görmek için size gelmemesi, söz vermemesi gerekirdi. Ve yenge mademki bu sözü verdi, Cevri'nin önünde senin davet tezkereni yırtmak cakası ne olacak?

— İlk bakışta büyük bir densizlik şeklinde görünen bu davranıştan sen ne anlıyorsun?

— Bunun iki manası vardır oğlum. Küçük hanım ya seninle Cevri'ye hız verecek veya Cevri ile sana.. Tayfur senin şu saatta çektiğin ıstıraplar hiç bir şey değildir.

— Ne diyorsun Ferhat? Deli olacağım.

— Ben de aksini iddia etmiyorum. Deli olacak değil, olmuşsun.

— Peki bu dertten çıldırdığımı kabul etmekle beraber ıstıraplarımın hiç bir şey olmadığını nasıl iddia ediyorsun?

— Dinle çocuğum dinle. Sen bugün korkunç bir felâketin eşiğindesin. Asıl üzüntüyü, acıyı, ıstırabı sonra göreceksin. Şu saatta çektiklerin hiç kalacak. Yol yakınken sen bu sevdadan vazgeç...

— Ben yolun yarısını çoktan geçtim. Öğütle geri dönecek gibi değilim. Alev gökyüzüne yükseldikten sonra kova ile dökülen su yangını söndürmez.

— Oğlum, sevdada, öteki şeylerde insanlığını idrak etmiş olanları kurtaran bir his vardır: Onur, özsaygısı. Bu kutsal duyguyu tepeleyip tepelenenler insanlık sınırlarından artık kendi kendilerini çıkarmış olurlar. Çünkü sınır içinde kalmaları bütün insanlık için bir ayıp, bir utanç sayılır. Tayfur, senin bu durumlara düştüğünü görmek istemem...

AŞK deliliği Tayfur'un dimağını her gün biraz artan bir ateşle kaplıyor, kendinden başka şeylere karşı bütün duygularını olumsuzlaştırıyor, delikanlının bütün varlığını sararak artık ona dünyayı göstermiyordu.

Zaaflarına yenilen insanlar ancak ondan daha kuvvetli bir engelin araya girmesiyle aşktan kurtulabilirler. Bu da ölümdür. Her şeyden daha kuvvetli ve her şeyi paçavra gibi yere çarparak susturan, söndüren, dindiren, hiç eden, her ıstırabı bıçak gibi kesen ölümdür.

Tıpla, sağlığı koruma bilgisiyle beraber her fen, her bilim dalı onunla savaş halindedir. Büyük gürültüler, alkışlar, takdirlerle sağlanan başarılar kısa süreler içindir. Daima son zafer ölümündür. Ama ıstıraplarını bu deva ile bitirmek için onun kurtarıcı kucağına atılmaya karar verenlerin ölüme razı oluncaya kadar neler çektiklerini o acılara kayıtsız kalanlar düşünemezler. Bu, uzun, dayanılmaz bir çilenin en acı doruğudur. Bazı kimselerin ondan öteye katlanma güçleri kalmıyor. Kendi ölüm kararlarını kendileri veriyorlar. Nefislerinin hem hâkimi, hem cellâdı oluyorlar.

İçindeki can dayanmaz ıstırapları dışa saçmak için soğuk namlunun şakağa değmesiyle vücutta gezinen müthiş ürperti, sonra o gümleme ve acısı sanılır ki, zamanı belirtilmiş ecellere Tanrının memur ettiği Azrail'in elinden yüz kat daha acı çektirenidir. Çünkü çok hastalar komalardan sonra gelen can çekişme halleriyle hayattan öteki dünyaya geçişlerinin farkında olmadan ölürler.

İşte Tayfur'un, her hareketinde taşkın olan bu çocuğun zihni aşk ile intihar arasındaki bu sınırlarda dolaşıyordu.

O, çok defa dolu tabancayı şakağına götürdü. Parmağını tetiğe koydu. Hayatla ölüm arasındaki pek uzun ve pek kısa mesafeyi ölçmeye uğraştı. Dünya gözü ile iskandil edilmesi mümkün olmayan simsiyah derinlikleri seçmeğe çabaladı. Gazetelerde okuduğu intihar olaylarını günlük bir okuyucu gibi değil bir araştırıcı dikkatiyle okuyor, hayattan kaçmak için ümitsizlerin en çok seçtikleri ölüm türünün hangisi olduğunu bilmek istiyordu. Kurşun, ip, su, zehir Bunlardan hangisi en çok tutulanıdır? Bunlardan hangisi en ziyade can kurtarıyor?

Açlıktan, yoksulluktan intihar edenleri son nefese kadar tutum zorunda buldu. Galiba ip, deniz, intiharların en ucuzlarıydı. Aylık çıkacağı ilân edilip de bu vaatte isabet olmadığı haftalarda intiharların çoğaldığına Tayfur dikkat etti. Ev sahibi, ekmekçi... İşte ölümü şirin gösterir iki uğursuz yüz... Tanrının verdiği ömrü şimdi bakkal, kasap geri alabiliyorlardı. Bir zamanlar Avrupa'da içine yalnız kendince bilinen bir ilâçtan iki üç damla akıtıp doktorların kontrolleri altında aylarca sade su ile yaşayan ve bu suretle ün kazanan adam bu buluşunun imtiyazını alarak sırrını ilân etmiş olsaydı milyonlarca can kurtarıp milyoner olurdu.

Dünyada da öteki dünyadaki gibi yemeden içmeden varlıkta devam etmek mümkün olsaydı intiharlar dururdu. İşte hiç bir ekonomi uzmanının, hiç bir maliye bakanının, hiç bir fizyolojistin çözümleyemeyeceği bir mesele...

Ama Tayfur açlıktan intihar edenlere kızıyor, açlığı aşkın yanında çok ehven buluyor, bu mide işkencesinin gönül ateşiyle değiştirilmesi mümkün olsa hemen trampadan geri durmayacağını söylüyordu. Açlardan, gözleri açık olanlar elbette bir gün yeteneklerine göre bir iş bulup ekmek paralarını çıkarabilirler. Ama sevda işinde yani aşk ile büyülenmiş varlığınız densiz bir kadının iradesine, daha doğrusu gönül fantaziyesine asılı kalıyor.

Aşk ateşiyle böyle yüreği kebap olan Tayfur, Nâsıra'yı düşündü. Canı cana ölçmek atasözünü hatırlayarak kızcağızın çektiği acıların kendisininkinden daha aşağı olmayacağını kabul etmek insafını gösterdi. Zaten konağın içinde zavallının deliliği arttığı söyleniyor, bir bakıcı gibi ünü öbür mahallelere yayılıyordu. Komşulardan birkaçının tuttukları niyetleri noktası noktasına üzerine düşürmüş, dinleyicilerini hayretler içinde bırakmıştı. Her insan az çok akılca bir hastalığa tutulabilir. Ama bakıcı olmaz. Bu kadar isabetle görünmeyen şeylerden haber veremez. Bu garip kuvvet kıza nereden geliyordu?

Tayfur, Nâsıra'ya dair düşündükçe onun birkaç sırlı sözünü hatırladı. Tenis oynayan matmazelin adında (elif-be) olduğunu söylemiş ve bundan da birçok manalar çıkarmamış mıydı?

Henüz hiç tanımadığı Bânû'nun adında (elif-ba) olduğunu

nasıl, ne şekilde bildi? Bu kızda kutsal bir güç mü vardı? Büyük bir şeytanlık ım? Bu sözlerine daha önemli şeyler de eklemişti: «Sen bu matmazelle evleneceksin. Ama mutlu olamayacaksın.» demişti. Bunun için Nâsıra'nm buluşunca demek kendisinin Bânû ile evlenmesi alın yazısı idi

Şimdi Tayfur bu falcı taslağı deli kızın sözüne inansm mı? Kafalarını bilim ve fennin son sistem zırhlariyle hazırlanmış sanan akıl ve muhakemelerine mağrur kimseler bile bazen nelere inanmak zorunda kalıyorlardı.

Kızın sözleri doğru olsun, yanlış olsun acaba bunu ne his, ne esas, ne hesap üzerine söyledi? Bu, Nâsıra'da sadece bir delilik hali miydi? Yoksa işin içinde bazı sırlar mı vardı? Şimdi Tayfur bunu anlamak merakına düştü. O gece yarısından sonra konağın bodrum katına indi. Bu karanlık labirent'in korkunç, örümcekli, yeraltı yollarından döne dolaşa el ve ayak yordamı ile sarmaşıklı pencereye geldi. Her yer küf kokuyor, kemerlerden yüzüne sular damlıyor, taş döşemelerin üzerinde adımlarının çıkardığı yankılardan başka bir ses duyulmuyor. Yalnız bazı deliklerden girip çıkan yarasaların dönen birer fırıldak gibi kanat hışıltıları kulaklarına çarpıp geçiyor.

Bu karanlıkların perisi acaba nerede? Tayfur gözleriyle, kulakları ile karanlıklardan bunu soruyor, ama cevap alamıyor.

Kârgir duvarlar en ufak bir sesi hoparlör gibi büyütüyor. Tayfur kendi vücudundan işleyen bir makinayı andırır sesler işitecek bir uyanıklık kazandı. O esnada Tayfur'un ayakları arasmdan yumuşak bir şey dolaştı, kaçtı. Delikanlı hızla irkilerek arkasmı duvara çarptı. Yine o anda tatlı bir ses:

— Korkma Tayfur korkma. O ayağına çarpan Baş Musahip'ti. (1) Bir şey yapmaz.

Tayfur sesinde titreyen bir yürek çarpıntısiyle:

— Musahip kim?

— Güzel bir fare...

— Bu çirkin hayvana amma da tuhaf bir ad vermişsin.

— Ne yapayım Tayfur İnsanlar benden, ben onlardan nefret edeli hayvanlarla dost oldum. Ben onlara yiyecek geti-

(1) Musahip: Arkadaş, bir büyük adamın yanında bulunup kendisini konuşma ve lâtifeleriyle eğlendiren, padişahların özel hizmetlerinde bulunanlardan her biri...

ririm. Karanlıkta hepsinin ağızlarına paylaştırırım. Beni o kadar severler ki, üzerime çıkarlar. Kolumda, omuzumda, başımda gezinirler. Hem şunu bil ki, tabiatta kara vicdanlardan başka çirkinlik yoktur. İnsanlarca güzellik, çirkinlik, eski heykeltıraşların uydurdukları çizgi orantısından başka bir şey midir? Bir fareye, bir file, bir ipopotama, yüzleri, vücutları bu ölçüye, bu orantıya uymadığı için çirkin demek insanlara mahsus bencilliklerdendir. Hayvanlar insanlardan daima kötülük göre göre, genel öldürülüşe uğraya uğraya o kadar ürküp nefret etmişlerdir ki, insanoğlunun içinden bir iyisine rastladıkları vakit onun merhametine, yumuşaklık ve adaletine bir türlü inanmak istemezler. Ve bir kere de buna inandılar mı o kadar dost olurlar ki, insan kendi soyundan böyle bir muhabbet göremez. İşte fareler, kuşlar en insana yakın olanlarından en vahşi ve azılılarına kadar bütün hayvanlar böyledir. Burada benim farelerden arkadaşlarım, yarasalardan dostlarım vardır. Onlarla konuşur, dertleşirim. Son derece samimî ve iyi kalplidirler. Hiç dedikodu bilmezler.

Tayfur bu sözleri derin bir üzüntü ile dinlerken kız birdenbire tepinip iki avcunu birbirine vurarak:

— Haydi arkadaşlarım, bu gece siz gidiniz. Asıl dostum geldi, onunla görüşeceğim.

Nâsıra, farelerin bu emre itaatlarını anlamak ister gibi beş, on saniye durakladıktan sonra:

— Tayfur, orada iskemle var. Otur.

— Buraya iskemle de mi getirdin?

— Evet. Çünkü senin bu gece geleceğini, helecanlı ve yorgun olduğunu biliyordum.

Tayfur Bey el yordamıyle bulduğu iskemleye oturdu.

Nâsıra esnemeye benzer küçük bir iniltiden sonra:

— Tayfur, yalnız konaktakiler değil bütün mahalle halkı bana çıldırdı diyorlar değil mi?

— Nâsıra, insanlardan kaçıp böyle farelerden musahipler, yarasalardan dostlarla karanlıklarda oturana öyle diyecekleri tabii değil mi?

— Sanki kulaklarımın içinde teller, bobinler, iletkenler, kulaklıklar kısası bütün bir telsiz telgraf ve telefon cihazı varmış gibi ara sıra uzaklardan sesler işitiyorum. Bu yüzden istemeyerek bazı gizli şeyleri de öğreniyorum.

Haniya söylemezler miydi ki, erenlerden falan zat, falan mürşit postunun üzerinde, hırkasının yakasını yüzüne çekerek dalıp kendinden geçmiş. O saatta Bağdat'ta olan bir olayı Istanbul'da dakikası dakikasına haber vermiş. Bu gibi olağanüstü hallere keramet denirdi. Ve çok kimseler buna inanmak istemezlerdi. Tayfur, fizyolojide kulak cihazını ikimiz de gördük. Okuduk. O ne şaşılacak bir makinadır. Tanrı seçkin yarattığı bazı kulları için buna telsiz telgraf kuvveti yani dalgaları duyacak bir hassasiyet ekleyemez mi? Sonra Tayfur gözlerimde uzun mesafelerden görüş gücü ile beraber X şuaı geçiciliği de var. Bazı oluyor ki, gözlerim maddi cisimleri delerek öbür yana geçiyor. Ben X şuaından da daha kuvvetli bir şeye malikim. Bazen gözlerimin önünde dağ, duvar, demir, daha bunlara benzer görmeye mani hiç bir yoğunluk kalmıyor. Her şey saydam, ince birer cam haline geliyor. Dünyayı bir yanından öbür yanma kadar temiz bir billûr saydamlığı ile seyredebiliyorum. Tabiat üstünde görünen bu hallerime herkesle birlikte sen de delilik mi diyeceksin?

— Ben aklımın almadığı şeylere hiç bir şey diyemem. Bu söylediklerin gerçekten oluyorsa senin yaradılışında bütün insanlara oranla bir başkalık, belki bir üstünlük var. Fen buna delilik mi der, ne der? Orasını bilemem. Belki tedavi ile bu hastalıktan kurtulursun. Dışa ve içe ait autoscopie vardır. Dışa ait (autoscopie) bu eskiden beri bilinir. Ama bunun bir de içe ait olanı çıktı. Ve fen âleminde birçok tartışmalara yol açtı. Bu garip hale tutulanlar kendi vücutlarının içindeki hayat makinesinin nasıl işlediğini gördüklerini iddia ediyorlar. Genellikle de bu hal senin gibi genç kızlarda meydana geliyor. Bunlardan biri Doktor Komar'a midesindeki hazım işinin nasıl olduğunu gördüğü gibi ve tamamiyle fizyolojiye uygun olarak anlatmış ve meselâ iç organlarının adlarını bilmediği bir çoğunu kâğıt üzerine resimlerini çizerek belirtmiştir. Bu gariplikler olağanüstü heyecan halinde oluyormuş,

— Ben midemde, bağırsaklarımda olanları görmüyorum. Ben kalbimden saçılan ateşlerin uyarmasiyle duygularıma bağlı olan şeyleri seçiyorum. Sen bu akşam bana tenisçi matmazel hakkında bazı şeyler sormaya geldin. Falcılığıma inanmazsın. Ama kafan o kadar sevda ateşiyle bunaldı, kalbin o kadar da-

raldı ki, benim falcılığımdan yardım ummak zorunda kaldın, bu hallere kadar düştün.

— Doğru söylüyorsun Nâsıra... Buraya tamamiyle senin dediğin gibi bir niyetle geldim. Bana karşı da olsa, zararıma da çıksa yine de gerçeği doğrulamaktan çekinmem.

— (Kromansi) ye yani el falına inanır mısın Tayfur?

— İnanmak. Ne yalan söyleyeyim Nâsıra. İnsanın vücudundaki kılların bitimleri, ellerinin, alnının çizgileri ve öteki bazı şeyleri irse ait birtakım hallere bağlıdır. Hele el çizgileri belki her insanın işlediği sanatla değişir. Bunlardan sahibinin ahlâkına, mizacma, talihine dair uzun uzadıya hükümler çıkarmak falcıların hiç yokken ortaya attıkları boş inançlar türünden gülünç bir şeydir.

Nâsıra, tabiat bir insanın kaç yıl yaşayacağını, kaç çocuğu olacağını, mutlu feya mutsuz bir hayat süreceğini alnma, avcuna yazmaz. Göklerin elmasları burçların, bizim dünyamızdan ölçülemeyecek derecede büyük yıldızların, zavallı insanların evrende asla önemi olmayan küçük talih işleriyle hiç bir ilişkileri yoktur. İyi, fena beslenme, güzel, kötü iklim, neşe, üzüntü, sağlık bilgisinden anlama, yahut kara cahillik, hayatı uzatıp kısaltan faktörlerdir. Bir erkeğin ne kadar çocuğu olacağı yalnız kendi bünyesine ait bir mesele değildir. Bunda karısı olacak kadının da mizaç bakımından çok rolü vardır. Hiç sanmam ki, birtakım olağan sebeplerden doğan bütün bu şeyler vücuttaki bazı çizgilerin hatırı için yaratılış düzenlerini değiştirsinler.

— Tayfur, anlamadığın, etüdünü yapmadığm, incelemediğin bir şeyde bu kadar inat ve ısrarla söz söyleme. Sinir hastalıkları uzmanı bir doktor, nevropat bir hastanın yüzüne bakınca hastalığın türünü, derecesini nasıl anlayabilirse bu elleri, alınları okuyanların da böyle ustalıkları, denemeleri var. Uydurup söylemiyorlar. Tabiatın çizdiği hükümleri okuyorlar. Çıkar elektrik fenerini, aç bana sol avucunu söyleyeyim. Beni iyice dinle. İster inan, ister inanma. Yalnız elinin çizgilerinde görüp söylediklerimi günler geçtikçe geleceğine uygula ve göreceğin uygunluklara dikkat et...

Tayfur cebinden fenerini çıkarır Sol avucunu açar. Nâsıra, delikanlının eline ilk bakışta titreyerek:

— Aman Allahım, Tayfur, avucunun ne açık, ne belli bir

yazısı var. Şimdi burada birçok çizgiler görüyorsun değil mi? Bunlardan mana bakımmdan bize lâzım olmayanları dikkate almayacağım. Yalnız evlenme, aşk ve ilgiye ait olanları okuyacağım.

Elin temiz, kibar, güzel bir beyefendi eli... Ama ıstıraba mahkûm ne güzel organlar, vucutlar vardır. Ben ne güzel kız ellerinde ne çirkin yazılar okuyarak böyle titredim. Bak Tayfur bak. Baş parmağının kökünde etten bir tepecik var. Kromansi biliminde buna Zühre dağı derler. Aşk ve evlenmenin bütün üzüntüleri bu tepeye toplanır. Bak Zühre dağının ortasında bir yıldız var. İşte bu çekilecek ıstırapların sonuna işarettir. Bütün evlenme çizgileri elin yukarısına uzanmak üzere baş parmağın kökünden çıkar. Eğer bu çizgiler düzgün, açıksa evlenmenin mutluluğu anlaşılır. Kırık, dökük, arızalı ise aşk ve evlenmede uğranılacak bin türlü zorluğa, çekilecek sıkıntılara, çilelere işarettir. Yıldızlar evlilikte mutlak ayrılık ifade ederler. Bazen kör talihin öyle hükümleri vardır ki, bunlara akılla, irade ile karşı koyma, üstün gelme kabil değildir.

Tayfur görüyor musun? Senin avucunda biri Zühre tepesinde öteki zekâ çizgisinin üzerinde iki yıldız var. Ve bu yıldızlar bir çizgi ile birleşiyorlar. Bu açık hükümleri okumak için kromansi biliminde o kadar derinleşmeye lüzum yoktur. Birinci yıdızın değiştirme hükmüne, insan gücünün eremeyeceği sınır içinde bulunması bir felâkettir. Ama ikinci yıldızın zekâ sınırına rastlamasi bir kısım uğursuzlukların akıl ve metanetle, çabalarla yok edilmesi mümkün olduğunu gösterir.

Nâsıra, titremeler içinde, vefasız sevgilisinin el yazısını okumakta devamla:

— Senin için sonu tehlikeli olacak bir evlenme alın yazısıdır. Ama tehlikenin ağır kısmı öbür tarafa isabet ediyor. Fenalığı ona oranla sen daha ehven geçireceksin.

— Nâsıra, benim olumlu bilimlerden başka şeylere aklım ermez. Bu kadar sağlam bir inançla söylediğin şeylerde belki bir tesadüf eseri olarak bazı isabetler de olabilir. Falcılığını yakın bir geleceğe uygulamak için senden bazı şeyler soracağım. Bana bütün dikkat ve inancınla doğru cevaplar verebilir misin?

— Beyefendi, ben şimdi elinin yazısını okumaktan başka bir şey yapmadım. Her bilinmeyen şey böyle tabii bir çizgi ile bana açılmış değildir. Ama senin yıldızınla çok uğraştım. Şim-

di gönlündeki şeyleri kendi gönlümdekiler gibi biliyorum. Soracaklarını sen söylemeden istersen ben sana haber vereyim ki, sana da biraz güven gelsin.

— Ne soracağımı söyle bakalım.

— Yakında evlenip evlenmeyeceğini soracaksın.

— Bravo... Bildin... İkicisi?

— İkincisi kiminle evleneceğini anlamak merakmdasın.

— Buna da daha büyük bir bravo... Sonra?

— Sonra o tenisçi kızdan bir haber bekliyorsun, gelmiyor. Meraktan çıldırıyor, ölüyorsun.

— Evet Nâsıra, Şimdi sende gerek pek keskin bir zekâ kuvvetiyle ve gerek fennin henüz iyice açıklayamadığı olağanüstü bir uyanıklılık veya (bersamî) bir hal var. Her ne olursa olsun benim aklımın ermediği bir buluş gücüne sahip olduğunu kabul ediyor, buna inanır gibi oluyorum. Ama soracaklarımı bilerek beni tamamiyle memnun edemezsin. Senden bu sorulara da cevap isterim.

Nâsıra kârgir pencerenin içine oturup gözlerini yumduktan sonra:

— Elektrik lambam söndür.

Tayfur bu emre itaat eder.

Nâsıra hafif bir inilti ile:

— İskemleni bana yaklaştır. Ellerini dizlerime koy. Bekle.. Ben sana sor dediğim vakit düzenli bir biçimde sorularını tekrar et. Ve daima zihnini sorularınla ilişkisi olan kimselere ve onların bulundukları yerlere sevk et. Hep onları düşün.

Tayfur kızın bu sözlerine harfi harfine itaat gösterir. Bir, iki, üç, dört, beş, altı dakika kadar bekler. Nihayet parmaklarının altında kızın vücudunun ürperdiğini hisseder. Nâsıra, kalbi derin ıstıraplarla inleyenlere benzer ahlar, oflar salıverrerek hafif hafif titredikten sonra inleyen bir sesle:

— Tayfur, söyle, beni nereye göndermek istiyorsun?

Tayfur birdenbire şaşırarak:

— Bilmem, Ben seni nereye gönderebilirim?

— İstersen dünyanın öbür ucuna kadar...

— Bilmem kızım. Ben bu yolda sorulara cevaplara alışık değilim. Beni aydınlat.

— Gönlün kimlerle uğraşıyor? Aklın hangi semtlerde dolaşıyor?

— Ben söylemeden sen bunları bilemez misin?

— Bilirim ama uzun sürer. Çok sıkıntı çekerim. Çok yorulurum. Sinirlerime acıyarak sen söyle.

— Gönlüm bir kızla uğraşıyor.

— Adı?

— Bânû...

— Babasının adı?

— Rahmetli Didon Paşa.

— Anasmmki?

— Bilmiyorum.

— Semti?

— Cihangir... Ama şimdiki konakları işgal edilmiş. Bazen Beşiktaş'ta, akrabalarında, bazen Eyüpsultan'da mezarlık kenarında dadısı zenci Gece Safa'nın evinde oturuyor.

Nâsıra yüzünde derin gerilişlerle birkaç dakika çırpınıp inledikten sonra:

— Buldum. Yüzü güzel... Kalbi çirkin bir kız... Koyu kumral. Pembe beyaz. Uzun kirpikli, elâ gözlerinin bakışında erkekleri ilk bakışta çarpan pek kuvvetli bir çekicilik var.

— Çok üstüne düşürdün. Tıpkı öyle...

— Ama Tayfur, kızın yanında güzel bir delikanlı görüyorum. Bu, onun nesi?

— Bilmem. Nesi olduğunu sen anlayacaksın.

Nâsıra titreyerek.

— Of... Bunu bana sorma. Pek sıkılıyorum. Söyleyemem.

— Çok yalvarırım Nâsıra.

— Bana acımaz mısın Tayfur?

— Sen de bana acımaz mısın Nâsıra? Bu kızla o oğlanın arasındaki muamma kaç zamandır beni öldürüyor?

Nâsıra inleye inleye:

— Cevabında zorluk çektiğim sorularda bana baskı yaparsan sağlığıma büyük fenalık etmiş olursun. Çok şeyi birden keşfetmek beni bitirir. Bilinmeyen şeylere ağır ağır girerim.

— Bu ikisi üzerine şimdi bana hiç bir şey söyleyemez misin?

— Pek az bir şey söyleyebilirim. Söylemediklerim için bana baskı yapma.

— Peki... Razıyım.

— Oğlanın adı?

— Cevri...

— Bekle...

Nâsıra göğüs darlığına uğramış bir hasta gibi pencereye yaslanıp bütün vücudunu sarsan sık nefeslerle:

— Tayfur korkma... Bânû ile Cevri adlarında birbirini tutan yalnız bir (v) vardır. (v) altıdır. (2 v = 12) dir. Anladın mı Tayfur?

— Anlamadım kızım. Senin bu hesaplarına benim hiç aklım ermiyor.

— Bunlar hilede, dolap çevirmede birbirine taş çıkartan ahlâksızlardandır.

— Birbirlerini seviyorlar mı?

— Bu sorunu ne doğrulayabilirim ne de reddedebilirim.

— Kuzum Nâsıra, meselenin can alacak noktası işte burasıdır. Seni üzüyorum ama affet. Merakımı biraz yatıştıracak bir cevap isterim.

— Sorma Tayfur Sorma... Bunu başka bir zamana bırak.

— İki kelimecikle olsun beni aydınlatamaz mısın?

Nâsıra titremeler içinde:

— Seni temin ederim ki...

Kız susar. Birkaç dakika bekledikten sonra Tayfur:

— Bekliyorum. Beni ne hususta temin ediyorsun?

Nâsıra âdeta haykırarak:

— Seni temin ederim ki, Bânû ile Cevri'yi birbirine muhabbetten başka bir sır bağlıyor.

— Nedir bu sır?

Kız inleyerek:

— Bilmiyorum.

— İşte şimdi beni daha büyük bir meraka düşürdün.

— Ben sana neticeyi söylüyorum. Ayrıntılarla uğraşarak ne kendini yor, ne de beni...

— Netice kesin mi?

— Kesin...

— Bunu bana bir daha söyle Nâsıra.

— Sen Bânû ile evleneceksin mutlak.. Mutlak. Çünkü ikiniz için de bu felâket bir alın yazısıdır. Cevri bu evlenmeyi engellemeye çalışıyor. Ama Tanrının takdirini kim bozabilir? Ben sana Bânû'yu alma diye öğüt vermiyorum. Çünkü boşuna

bir şeydir. Sen şu saattan itibaren bütün azminle bu kızı almamaya uğraşsan yine alın yazısına karşı gelemezsin. O, sana varacak. Bu evlenme muhakkak olacak.

Acaba deli kız bu sözleri olağanüstü bir sinir haliyle mi atıp tutuyordu? Yoksa doğru yahut boş bir esasa dayanarak mı konuşuyordu? Bânû ile evlenmesi üzerine söylediği bu iç açıcı sözler gerçekleşirse... Aman Allahım... Bu sonsuz mutluluk denizinin önünde sevinçten Tayfur'a baş dönmeleri geliyordu. O, bir defa Didon Paşanın kızı ile evlensin. Bu mutluluğa ersin de sonra isterse bütün dünya büyük bir volkan patlaması üe ateş alsın... Hayvan olsun, bitki olsun, üzerinde yaşayan varlıklardan bir tohumcuk kalmayacak kadar her şey mahvolsun...

— Nâsıra, sana bir iki sorum daha var.

— Tayfur pek yoruldum ama hatırın için peki.

— Bânû şu saatta nerede bulusuyor?

Nâsıra gerine gerine inleyerek:

— Gece Safa'nm Eyüp'teki evinde...

— Sen şimdi orayı görüyor musun?

— Evet...

— Nasıl, evi tarif edebilir misin?

— Yıkık bir ev... Kapıdan girince taşlık... Mutfak, kömürlük, bahçe.

— Üst kata çıkamaz mısın?

— Çarpık bir merdiven. Bir sofa üzerinde dört oda.

— Odalarda yatanları söyle.

— Dur Sofada bir masa üzerinde islenmiş bir idare gazı yanıyor. Köşedeki büyük odada eski ama yastıkları, çarşafları tertemiz bir karyolada Bânû yatıyor. Başının altında dolu bir tabanca var. Oda kapısı içeriden sürmeli. Kız derin uykuda.. Ona karşı odada Çevri döşeğe uzanmış. Ama uyumuyor. Yürek çarpıntıları içinde bir yandan öbür yana dönüp duruyor. Oda kapısı aralık. İkide birde yatağından kalkıp kalkıp Bânû'nun kapısına bakıyor.

— Niçin bakıyor?

— Bilmiyorum.

— Kızın çağırmasını mı bekliyor?

— Bilmiyorum.

— Bânû'nun onu bazen çağırdığı oluyor mu?

— Bilmiyorum.

— Pek yalvarırım Nâsıra.

— Bilmiyorum... Bilmiyorum... Sorma. Kabil değil, cevap veremem.

— Peki Nâsıra, evde mutfaktan girilir bir kömürlük olduğunu söyledin.

— Evet.

— Bu kömürlüğün sağ köşesinde üstü eski keçelerle örtülü bir gaz sandığı duruyor.

Nâsıra titreyerek:

— Evet.

— Bu sandığın içinde ne var.

Kızcağız bu soru karşısında fırtınalı havada bir sandalda imiş gibi üç dört defa yerinde hoplayıp otururak gülüyor sanılacak şiddetli titreyişlerle haykıra haykıra:

— Aman... Sorma Tayfur. Sorma. Beni öldürecek misin? Of söyleyemem. Sorma, sorma, sorma... Niçin beni böyle korkunç şeyler görmeye sürüklüyorsun?

— Nâsıra, o gördüğün korkunç şeyleri o sandığa niçin koymuşlar? Bunlarla ne yapıyorlar? Ne iş görüyorlar? Bu gerçekleri anlamaya o kadar ihtiyacım var ki...

Nâsıra bir kalıp gibi pencerenin içine devrilir. Susar. Tayfur duyduğu şiddetli zangırtıdan zavallının titrediğini anlar. Sorularını keser. Bekler. Beş, altı dakika süren bu hamleden sonra Tayfur utanarak ve çekingenlikle:

— Nâsıra?

— Efendim.

—Seni çok mu rahatsız ettim?

— Öldürüyordun.

— Bir tek sorucağızım daha var.

— Of Tayfur, babanın ruhuna hürmeten bana o uğursuz sandığı gösterme.

— Korkma başka şey soracağım.

— Sorularını çabuk bitir. Fenalaşıyorum.

— Bânû buraya gelmeye söz verdi. Niçin gelmiyor?

— Cevri engel oluyor?

— Niçin?

— Seni çok kıskanıyor.

— Gelmeyecek mi?

—Gelecek. Hem de Cevri ile beraber.
— Ne vakit?
— Yakında.

30

TAYFUR, mucize görmüş bir kâfirin hayret ve tereddütleriyle ayrıldı. Ya kulaklarına inanmamak yahut gördüğü, işittiği şeylere birer açıklama yolu bulmak gerekti. Şiddetli bir sevda etkisiyle dimağ ve sinirlerde böyle tabiatüstü denecek bir uyanıklığın doğması kabil miydi? Bu garip meseleyi ne kendi kendine düşünmeye, ne de Doktor Ferhat'la uzun uzadıya tartışmasını yapmaya Tayfur'un vakti ve tahammülü yoktu. Madem ki Nâsıra bazı sorulara cevap vermek istememek veyahut ki vermemekle beraber birçok soruları hayrete değer bir doğrulukla çözümledi. Kızın pek yakın bir geleceğe bağlayarak haber verdiği şeylerin sonuçlarını beklemek en doğru bir şeydi. Meselenin psikolojik, fizyolojik, patolojik yönlerini incelemeyi Tayfur kendi yetkisinin dışında gördü. Kendince olumlu ve çok belli olan şey Nâsıra'nm büyü, falcılık, telepati, ipnotizma, manyatizma gibi şeylerle oynayan bir şarlatan olmadığı idi.

Nâsıra, beyin Bânû ile evleneceğini kesinlikle söyledi. Tayfur için de gerekli olan bu idi. Ama bu evliliğin sonunda felâket görünüyormuş. Tayfur Bânû'ya bir hafta, bir gün, bir saat malik olsun da isterse sonra kıyamet kopsun...

Hikmetullah Paşanın oğlu hep Bânû'ya sahip olmanın değişmez isteği ve fikri etrafında dönüp dolaşıyor, bu ülküye erişme sevinciyle her belâya göğüs germeyi büyük bir mutluluk biliyordu.

Bânû'dan bir haber bekleyerek Tayfur ömrünün en heyecanlı günlerini yaşamaya başladı. Bastığı yeri bilmiyor, elindeki şeyi düşürüp kırıyor, fena bir unutkanlığa uğramış gibi başladığı sözü bazen bitirmeden susuyor, konuştuğu kimseyi olduğu yerde bırakarak yürüyüveriyordu. Ciddi hiç bir iş yapamıyor, kendine hatırlatılmasa yemeyi, içmeyi unutuyor. Büyük bir şaşkınlık, dalgınlık, tuhaflık içinde bocalayıp duruyordu.

Bânû'dan haber kendisine ne şekilde gelecek? Gökten mi, yerden mi? Posta ile mi? Telgrafla mı? Bir hizmetçi ile mi?

Tayfur çevresinde esen rüzgârdan, öten serçeden, meleyen kuzudan kısası kendini çeviren her şeyden bu haberi umuyor gibiydi.

Nâsıra'nın geleceğe dair sözleri üzerinden bir gün, iki gün, üç gün geçti. Hem de nasıl? Bizim bildiğimiz saniyelerin birikmesiyle dakikalar ve onların birikmesiyle saatlar toplanarak gelen geçen günler değil... Her saniye mikroskopla birkaç yüz defa büyüyerek uzunluğundan insanı öldüren, yürümek bilmeyen, geçmeyen çok uzun bir zaman...

Nâsıra'nın yakın bir vakitte geleceğini kesinlikle müjdelediği haber haniya nerede? Kızın öteki keşifleri de buna benzemesin? Öyle isterik bir delinin saçma sapan sözlerine kapıldığı için Tayfur şimdi kendi kendine acı acı gülüyordu. Duygumuza, arzumuza uygun olan, ruhumuzu okşayan sözler bir deli, bir bakıcı, bir çocuk ağzından da çıksa memnun olur, bunlara inanmakla teselli buluruz. Sonra gerçekle karşılaşınca uğradığımız hayal kırıklığı o sevincimiz ve memnunluğumuz oranında acı olur.

Tayfur, deli kızın bazı şeyleri insanı son derece şaşırtacak bir açıklık ve doğrulukla haber vermiş olmasına aldanmıştı. Ama bilinmeyen şeyleri, geleceğe dair olayları yüzde elli noktası noktasına doğrulukla haber veren falcılar yok mu? Bu bir sanat mıdır? Büyü müdür? Tesadüf müdür? Böyle olağanüstü şeyler, tuhaflıklar daima görülüp, işitilip duruyor.

Bir mutluluk veya felâketi bekleyerek heyecan içinde yaşayanlar iyilik veya fenalık yorumu ile en ufak şeyden nem kaparlar. Çarçabuk ümitsizlikten ümide, ümitten ümitsizliğe düşerler.

Tayfur böyle bir buhranın çırpıntı dalgaları üzerinde kararsız sallanıp dururken bir sabah önüne iki, üç mektup ve kartpostal koydular. Kaç defa, kaç defa böyle gelen mektupları elleri titreyerek açmış ama ümitleri hep boşa çıkmıştı. Böyle boş sevinçleri izleyen ümitsizliklerden pek bunaldığı için bu sefer ümitlenmek istemedi. Gönülsüzce mektubun ikisini açtı. Biri kazançlı bir teşebbüsten söz ediyordu. Bitirmeden elinden kâğıdı fırlattı. İkincisi tavsiye isteği üzerine yazılmış bir rica mektubu idi. Onu da bir yana attı. İskambil kâğıtlariyle oynar gibi üç, dört kartı birbirinden ayırırken bir tanesinde gördüğü

şekil tuhaf bir korku ile yüreğini titretti. Bu, Hıristiyan mezarlık kapılarının üzerinde görülen ölüm sembolü biçiminde birbirine çatılmış iki pazı kemiği ortasına konmuş bir kuru kafa idi.

Hemen imzaya göz attı. Güzel bir istifte yazılmış Bânû'yu okudu. N, a'ya narin bir çiçek dalı gibi sarılmış... Ama o yas sembolü şekil bir uğursuzluk belirtisi hüznüyle yüreğini gittikçe daha fazla sıkıyordu. Bu şekli kulplarından tutarak tabut taşıyan siyah urbalı kilise hademelerinin göğüslerinde, başlarında ve cenaze arabası atlarının haşalarında, alınlarında gördüğünü hatırladı. Ama niçin, niçin, Bânû bu uğursuz işareti bir aile arması gibi kullanıyordu?

Tayfur satırlara geçti. İşte şöyle idi:

«Beyefendi,

«Size verdiğim sözle ziyaretimin arası hayli uzadı. Eğer bu süre içinde Gece Safa'nın viran evine lütfedip alçak gönüllülük göstererek birkaç defa uğramamış olsaydınız unutulmuş olduğuma hükmederek sizi rahatsız etmeye cesaret edemeyecektim.

Misafir severliğinize çok inandığım için akrabamdan Cevri Beyi beraber getiriyorum. Sizinle tanışmak için âdeta yanıyor. İlginize değer güçlü bir artisttir.

Kemik armamdan uğursuzluk çıkarmayınız. Hıristiyanlar ölmüş bir varlığı bu sembolün koruyuculuğu ile gömüyorlar. Ben de bununla gençliğimin gömülmüş sevinçlerini işaret etmek istedim.

Bu cuma saat üçte geliyoruz.

Bânû.»

Tayfur tutulduğu çıldırasıya bir sevincin sarsıntısıyle ilk okuma hamlesinde karttan hemen bir şey anlayamadı. Çünkü gözleri, dimağı bir kelimeyi kavramadan ötekine atlıyor, manasını anlamadan satırdan satıra uçuyor ve hemen yine baştan başlıyor. Ama aynı telâş, aynı heyecan. Dimağına dolan sevinç, sanki dışardan artık bir fazla nefes almaya imkân bırakmayacak bir genişleme ile kanını, bütün vücudunu kaplamış gibiydi.

O kâğıttaki satırlardan duyduğu, daha doğrusu duyduğunu sandığı sihirli tadı, sonsuz neşeyi şimdiye kadar ona hiç bir

şiir, hiç bir edebiyat vermemişti. Yarım saatın içinde belki yüz defa okudu. Kimbilir daha kaç kere okuyacaktı? Bu, her okuyuşunda Tanrısal zevki artan bir tılsımdı.

Cumaya iki gün vardı. Ufuktan güneşin iki dönüşünden sonra saat üçte konağm parkeleri, merdivenleri Bânû'nun güzel ayaklarını öpecek, salonun havası onun konca ağzından dağılacak nefesiyle güzel kokulara bürünecek, onun varlığı her tarafa cennetten nişan veren sevinçler, safalar, zevkler, mutluluklar, kutluluklar, uğurlar saçacaktı.

Ama Tayfur bu mutlu ziyaretle yaşadığı dakikanın arasını ayıran kırk sekiz, elli saatı nasıl geçirecekti? Dakikalar, saniyeler yine tahammülü yakan bir ağırlıkla işlemez bir yelkovan gibi yerinde saymaya başladı. O gün çarşamba idi. Cumaya ne kadar saat, dakika, saniye vardı Allahım? Halkaları birbirine bağlanmış kalm bir zincir gibi karşısında uzanan bu zamanı son anma kadar nasıl öldürecekti?

Geçen her saatı büyük sıkıntılarla kazanılmış birer çıkar gibi geçmişin karanlık, dipsiz kuyusuna atarak Bânû'nun âşıkı geceyi buldu. Alaca bir uyku ile döşeğinde yuvarlandı. Kısa dalgınlıkları sırasında hep hep Bânû'nun ziyaretiyle uğraşıyor, tâ sokak kapısı önünde koltuğuna girerek sevgilisini otomobilden indiriyor, bir gelin götürür gibi salonun üst köşesine çıkarıyor. kıza ikramlar, komplimanlar yaparken yürek çarpıntıları içinde uyanıyor, bir de saata bakıyor ki, daha sevgilisinin gelmesine otuz bu kadar saat var. Sonra gönül ateşini söndürmek için akşamdan çok içmiş bir sarhoş gibi bir bardak soğuk su içerek yeniden yatağına uzanıyor. Yine kısa dalgınlıklar yine Banu'ya ait rüyalar, yine yürek çarpıntıları, heyecanlar

Zavallı Tayfur, altı ay süren kutup karanlıkları ağırlığındaki geceyi nihayet sabaha erdiriyor. Dünya neşeli bir güneşin ışıklariyle yaldızlanıyor. Ama delikanlının gönlü, nasıl anlatmalı, sıkıntılı bir sevinçle ıstırap içinde... O kadar sabırsızlıkla doğması beklenen büyük yıldızın tekrar ufuk altına çekilmesine ohh daha şu kadar saat lâzım.

Zorlamak için yine dakikalarla savaşa girişen sevdalı çocuk sabahleyin erkenden kartpostalı eline alır. Hafızlığa çalışanlar gibi defalarca okumaya başlar. Bu sonsuz tekrarlamalardan satırları meydana getiren kelimelerle zihninde bir çeşit

alışkanlık peyda olur. Şimdi her cümlenin manasını araştırmaya başlar. Türlü türlü yorumlara girişir.

Bânû Hanım verdiği sözle ziyaretin arası uzadığı hakkında hafif bir özür dilemeden sonra Tayfur'un Gece Safa'ya birkaç defa uğramış olmasından unutulmamış olduğunu anlayarak rahatsız etmeye cesaretlendiğinden söz ediyor. Gerçek durum böyledir de küçük hanım niçin delikanlının bu ümitsiz gelişlerine karşı derin bir susuşla karşılık verdi? Niçin Tayfur'dan aldığı çağrı tezkeresini Cevri'nin gözü önünde yırtarak yerlere atıp çiğnedi?

Tayfur'un misafir severliğine inandığını yazıyor. Bu âdeta, beni sevdiğinden eminim, demek değil mi? Sonra Cevri'nin tanışma arzusu ile âdeta yandığını anlatıyor. Cevri'nin tanışmak hususundaki bu pek ateşli isteği neden? Cevri her türlü ilgiye değer gülçü bir artist mi? Muşamba artisti mi? Sahne artisti mi? Musiki artisti mi? Yoksa sadece gönül artisti mi? Bu kelime dilimize Arapçanm, Frasçanın yardımı ile hezar-ı fen (bin fen) tamlaması ile de çevrilebilir. Bu ileri bir fenne sahip bir çocuk mu?

Her ne ise Bânû, Cevri'yi neden bu kadar Tayfur'un gözüne sokmaya uğraşıyor? İlk ziyaretinde bile bu gölgesinden aryılamayarak onunla birlikte geliyor.

Ve sonra Bânû gençliğinin gömülmüş sevinçlerinden söz ederek kartım hüzün veren bir cümle ile bitiriyor. Kısacası muamma içinde muammaya benzer lakırdılar.

Nâsıra'nın faldan çıkardıklarına göre Bânû ile Cevri'yi aşk, ilgi ve evlenme dışında birbirine bağlayan bir sır varmış. Eğer bu söz deli kızm saçmalamasından başka bir şey değilse bu sır ne olabilir? Bu sır Tayfur'un Bânû ile evlenmesine engel olacak bir nitelikte midir? Bunlar ne zekâ gücü ne de kehanetle anlaşılacak sırlara benzemiyorlardı.

Bununla birlikte Nâsıra'nın bazı sözleri çıktı. Bir gece önce Tayfur uykusuzluğu sırasında sofada birinin gezindiğinin farkına vararak kapı aralığından bakmış. Nâsıra'nın salona girdiğini, tavanın ortasında yanan lambanın ışığı ile görmütşü.

Deli kız acaba salonda ne yaptı? Tayfur onun bazı bazı iskeletle görüşmek için kendisinden müsaade estediğini hatırlayarak düşünmeye başladı. İskeletle nasıl görüşülür? Gerçek-

ten merak edilecek şey Bânû'nun geleceği saat yaklaştıkça Nâsıra'nın sırlarla dolu çalışmaları da artıyor gibiydi.

Tayfur o gece kızdan önce davranarak salona gizlenmeye, bir kaçıkla bir iskeletin arasında geçecek garip buluşmayı görmeye karar verdi. Konakta el ayak çekildikten sonra Nâsıra'nın geleceği saattan daha önce delikanlı salona girdi. Büyük pencerenin geniş ipekli perdesine bürünerek saklandı. Bir saatlık bekleme süresini heyecanlı bir merakla geçirdi. Kız gelecek mi, gelmeyecek mi?

Nihayet tahmini doğru çıktı. Beş, altı dakikalık bir gecikme ile salonun kapısı açıldı. Bütün pancurlar kapalı olduğundan içerisi en zifiri gecelerden daha karanlıktı. Sofada işleyen yerli büyük bir saat ağır, düzenli pandülünün tik takları arasmda uzun, sürekli titreşimlerle çınlayarak gecenin kuruntu verici sessizliği içinde bütün, yarım, çeyrek saatlara kadar zamanı haber veriyordu.

Kız bu karanlık tavanın altına girince Tayfur'un orada gizli bulunduğunu anlayacak mıydı?

Sekiz, on adım yürüdü. Durdu. Epeyce bir ara ile uzun bir of, sonra daha hüzünlü bir ah çekti.

Bânû'nun âşıkı, kandırıcılığı ile büsbütün çıldırttığı bu zavallı kızın yüz ve vücut hareketlerini göremiyordu. Ama şu mırıltıyı işitti:

— Tayfur, bugün burada çok oturarak kokunu bırakmışsın. Itır şahı gibi havayı tatlı bir koku ile sarmışsın. Seninle aynı kattaki hava seviyesine girince burnum derhal vücudunu hisseder.

Bu mırıltıdan sonra salon derin bir sessizliğe daldı. Tayfur orada oluşunun bilinmesinden korkarak nefesini kendi kulaklarının bile duyamayacağı bir yavaşlıkla alıyordu.

Birkaç dakika geçti. Nâsıra'nın yumuşak halıların üzerinde adımları duyuldu. Gece, gündüzün hiç hissedilmeyen en ince pıtırtıları bile birer gürültü gibi büyültüyordu.

Kız iskelete doğru yürüdü.

Tayfur titreyerek şu acılı sözleri dinledi:

— Gece, gerdeğe girişimizi kutlulayacak, mutlulayacak kadar karanlık. Sevgilim, sarıl bana... Ver ağzını, al ruhumu...

İskeletin kulübesi sallandı. Kemik çatırtıları duyuldu. Can

çekişmekte olan birinin son ıstıraplarına benzer bir inilti içinde hayat ölümle birleşiyor, evleniyordu.

Tayfur'un bütün tüyleri ok gibi dikildi. Mezarlık hadisesinin anlaşılması ve açıklanması mümkün olmayan en korkunç anlarında bile böyle bir dehşet, böyle derin bir sarsıntı duymamış, geçirmemiş, en ince sinirlerine kadar böyle soğuk, ölümlü bir titreme ile vücudu zangırdamamıştı.

Genç bir canlının iskelet kucağında inlemesi, bu sevda iniltisi hemen hemen bir çeyrek kadar sürdü. Ölüm hayatla doya doya öpüştü. Sonra iki sevdalı arasında bir sohbet başladı. Nâsıra bütün yüreğinin ateşiyle söylüyor, sonra kemikten dostunun cevabını dinliyordu.

Nâsıra — Bu kucaklaşmamız tükenmez, sonsuz aşk birleşmemizdir. Sevgilim, dudaklarının ölümsüz neşesinden tadan bütün dünya zevklerinden iğrenir.

İskelet —

İskeletin söylediklerini Tayfur işitemiyor ama Nâsıra'mn susuş arasında:

— Evet... Şüphesiz... Ah...

Gibi söylediği sözlerden konuşma sırasının kırmızı kulübenin bekçisinde olduğunu anlıyordu. Besbelli kız marazi bir halle sözlerine karanlıklardan bir karşılık alıyordu. Yoksa Tayfur bu çok tuhaf konuşma tarzını başka türlü nasıl izah edebilirdi?

Bir insan kafesiyle bir delinin tutkulu konuşmaları, bu, öyle her zaman görülüp işitilir sahnelerden değildi. Delikanlı hayatın öteki âleme dair sırlarına karışıyormuş gibi ürpertiler içinde bütün dikkatiyle kulak verdi:

Nâsıra — Evet aşktan doğdun. Yine bir aşk darbesiyle öldün.

İskelet —

Nâsıra — Vücudumda yüz insanın kemiği var diyorsun. Ne kadar babanın dölünden dolaşıp ne kadar ananın rahminden geldiğini anlıyorum. Ne kadar talihe oyuncak oldun. Alnında ne kadar sabahın güneşi parladı. Beynin ne kadar gecenin karanlığı ile ezildi. Birbirinden doğup üreme mucizesiyle bir kemikten hesapsız kemik doğar.

İskelet — .....

Nâsıra — Evet bilirim. Mezar beşiğin kileridir. Erzak an-

barıdır. Baban senin oğlundur. Sen, senden kaçanların içindesin. Buraya niçin geldin?

İskelet — .....

Nâsıra — Benim ateşimle. Ama gafil insanlar hayatın ölüme ölümün hayata olan aşkını hiç çekemezler. Şimdi gelirler, beni senden ayırırlar. Bütün bütün birbirimizin olmak için ben mi öleceğim? Sen mi dirileceksin?

İskelet — .....

Nâsıra — Soruma niçin gülüyorsun?

İskelet — .....

Nâsıra — Ters mi söyledim? Doğrult...

İskelet — .....

Nâsıra — Ölü ben'im. Diri sensin öyle mi? İkimizin birden aynı hale dönüşümüz kabil değil mi?

İskelet — .....

Nâsıra — Dönüş yok mudur? Affedersin, ben kendi duygularıma göre söylüyorum.

İskelet — .....

Nâsıra — İnsanlar daima ölümün koruyuculuğunda iseler beni sar. Dirilerin işkencelerinden kurtar. İntikamımı al... Ah şimdi anlıyorum ki, ben ölüyüm. Sen dirisin. Kemik kollarınla sarıl bana... Sarıl bana, namusumun kanına giren ölümlü, hercai aşk ifritinin kirinden beni temizle... Kurtar... Senin kandırıcı olmayan kucağmda aşkın sonsuz zevkiyle kendimden geçmiş olarak yatmak isterim.

Yine kulübe sallandı. İskeletin kemikleri çatırdadı. Yine inlemeler, değişik âlemden iki ruhun kaynaştığını hissettirdi...

31

ERTESİ sabah mutlu cumanın parlak güneşi doğdu. Bânû'nun geleceği müjdesini getiren o gün Tayfur erkenden hazırlıklara başladı. Akşam tanığı olduğu ölü ile dirinin birleşmesinden sinirleri sarsılmıştı. Nâsıra'nın iskelete sevdasını bildirdiği sırada ağzından çıkan çok garip ve matemli sözler arasında küçük bir cümle hâlâ beynini kurcalamakta devam ediyordu:

— İntikamımı al... diye yalvarmıştı.

Her bir kemiği başka mezardan toplanarak yüz doksan sekiz parçadan yapılmış bir insan kafesinden dünya işlerine ait bir intikam ricasında bulunmak bir bakıma önemsiz, gülünç bir dilekti. Ama bu intikam kimden alınacak? Tayfur'dan mı? Bânû'dan mı? Evin içinde kızın böyle bir niyet beslemesi hoş bir şey değildi. Fransızların bir atasözü vardır: «Bir güvercini bile kendine düşman etme.»

Nâsıra intikamını iskelete havale etmekle kalırsa hiç bir endişenin yeri yok. Ama deliliğinin bir coştuğu anda aklına esen fenalığı yapmaya kalkarsa bir felâketten korkulur? Ona vermiş olduğu kesin söze rağmen Tayfur, kızı konakta tutup tutmamak şıklarını zihninde ölçmeye, tasarlamaya başladı.

Şimdi her şeyden önce salona koştu. O gece Nâsıra'nın sevdalı kucağında çok çatırdayan bu kemikten adamın bir tarafı kırılıp kırılmamış olduğunu muayene edecekti. Çünkü Bânû sadece onu görmek için buraya geliyordu.

Kırmızı kulübeye yaklaştı. Oraya diktiği öteki dünyalı bekçi, arkasında bornozu, elinde kum saatıyla yerinde duruyor, geniş çıkıntılı alnı altındaki gözbebeksiz bomboş siyah göz çukurları ile ölümlerin seçemediği derinliklere doğru bakıyordu.

Tayfur bornozu çıkardı. Öldükten sonra da insanların hırslarına karıştırılmaktan kurtulamayan bu kemik bedenin her yanını dikkatle muayene etti. Gece karanlığında işittiği çatırtılara rağmen hiç bir tarafında bir zorlanma, bir kırık, çıkık hattâ ufak bir gevşeme eseri bile göremedi. Bütün vidalar, bağlantılar yerli yerinde ve sağlamdı.

Bir ince azarlama ile iskeletin karşısında şöyle söylendi:

— Ben seni buraya bekçi koydum. Maneviliğinle çevrende dolaşanları korkutman gerekirken sen kendin saldırıya uğradın. Sana âdeta ateşli bir sevdalı rolü oynattılar. Sen bir deli kızın kolları arasında çatırdayarak inlemeli miydin? Onu çarpmalı, korkutmalı değil miydin? Ha anlıyorum vücudunda ayrı ayrı cesetlerden toplanmış yüz bu kadar değişik kemik var. Bunların içinde zampara kemiklere ait kalıntıların bulunmaması kabil değil. Ölümden sonra, mezardan sonra, çürüdükten sonar bile kadına dayanamadın değil mi?

İskeletin bu metanetine şaşmaktan Tayfur kendini alamadı. Kulaklarını dehşetle dolduran o, gece kucaklaşmasını düşündü. Çatırtıları, iniltileri hâlâ duyuyor gibiydi. Daha tuhafı

essleri çift işitmişti. Bu tamamıyle ses, ahenk ve ateşçe canlı iki kişinin hareketli kucaklaşması idi.

Tayfur salondan çıktı. Öteki hazırlıklarla uğraşırken Doktor Ferhat Bey geldi.

Ev sahibi sevinçten parlayan gözlerle arkadaşını süzerek şöyle bir şaka yaptı:

— Ayol ben seni çağırmadım. Böyle erkenden nereden çıktın?

— Doktorlar her zaman çağırılarak gelmezler. Hastalarının tedaviye ihtiyaç gösteren nazik, zorlu zamanlarını herkesten iyi onlar değerlendirirler.

— Ben hasta değilim oğlum.

— Hasta değilim diyenlerden korkulur. Hastasın. Bugün her zamankinden ziyade hastasın. Bu gece uyumamışsın. Aynaya git de gözlerine bak. Gittikçe artan bir ateşle kızarmış yanıyorlar. Vücut bu şiddetli heyecanlara, yükrek çarpıntılarına birkaç gün dayanır. Yatıştırma çaresi bulunmazsa sonra yorgunluğu birden hissederek kuvvetten düşer, serilir.

— Doktorların anlamadıkları bazı hastalıklar vardır.

— Tıbbın incelemediği, anlamaya çalışmadığı hiç bir hastalık yoktur.

— Hastalıklar biliminizde aşk adı ile özel bir konu olduğunu bilmiyordum.

— Aşk, sevda kelimelerinin hesaba gelmez çeşitleri vardır. Herhangi bir duygu normal ölçüden taşarsa tıp hemen onun ne olduğunu bilir. Adını kor, tabelasını yazar. Sen de böyle birkaç hafta daha yemez, içmez, uyumaz, aynı şeyi düşünmekle vücudunu, zihnini, sinirlerini bitirmekte devam edersen nihayet döşeğe düştüğün vakit ben de senin tabelânı yazarım. Hastalıklar biliminde bu kelime var mıymış, yok mu imiş, tıpta bunun adına ne diyorlarmış, o zaman anlarsın. Sorularıma cevap ver. Dün gece uyumadın değil mi?

— Döşekte didindim.

— Yemedin.

— Zorla birkaç lokma.

— Bugün de yemeyeceksin.

— İştahım yok.

— Dikat et Tayfur. Vücudun kaç vakittir sağlam zamanının biriktirilmiş sıhhat sermayesiyle geçiniyor. Hayatın de-

vamı vücutta yanan, aşınan şeylerin hemen yerine konması ile olur. Sen normal bir düzende yaşamıyorsun. Şiddetli bir hastalık geçiriyorsun. Bu hırpalanmaya karşılık zavallı vücudun muhtaç olduğu çeşitli besinleri düzenli bir biçimde alamıyor. Bu halin daha uzun süre devam ederse karşılaşacağın tehlikeler saymakla bitmez. İşte yine söylüyorum. Bugün benim arkadaşlığıma, doktorluğuma her zamankinden ziyade muhtaçsın. Çünkü...

Bunları söyledikten sonra doktor manalı bir susuşla gözlerini hastasının gözlerine dikti. Tayfur büsbütün sinirlenerek:

— Ciddi bir anda böyle azarlayıcı bakışlara, manalı susuşlara tahammül edemem. Çünkü dedin sustun. Bunun alt tarafını da getir.

— Bugün konağa Bânû geliyor.

— İnşallah. Tanrının izniyle... Ama bir engel çıkar da gelmezse diye yüreğim müthiş bir işkence ile çırpmıyor.

— Bugünü hayatının en önemli anlarından sayıyorum.

— Bugünü doğum veya ölüm gününmden daha önemli sayıyorum.

— Şimdi üzüntü içindesin.

— Evet... Tatlı bir üzüntü içindeyim.

— Ruhunun Tanrıçası gelip gittikten sonra acaba ne halde bulunacaksın?

— İyi bilmiyorum ama pek mutlu olacağımı sanıyorum.

— Tam tersine... Şimdikiyle ölçülemeyecek kadar şiddetli üzüntülere düşeceksin.

— Oh doktor oh... Sen de Nâsıra gibi başıma falcı mı kesildin?

— Bu açık gerçeği görmek için falcı olmanın gereği yok.

— Ne imiş bu açık gerçek?

— Sen bütün sinirlerin gerilmiş bir haldesin. Bir püften ateş alacak kadar üzüntülere hazırsın.

— Bunu inkâr edemem.

— Bânû Hanım etekliğinin altmda buraya o kadar üzüntüler getirip saçacak ki... O gittikten sonra sen âdeta deli olacaksın. Seni nasıl tutacağımı düşünüyorum. Bir zorlama gömleği hazırlamak bile aklımdan geçiyor.

— Canım henüz ortada andişe edilecek bir şey yokken

böyle uğursuz fikirlerle beni arkadaşlık adına mı, doktorluk adına mı dehşete düşürüyorsun?

— Her iki adla azizim. Her iki sıfatla... İstersen bunlara bir de insanlık ekle de üç olsun...

— Neden dolayı böyle kuruntulara düşüyor, beni de düşürmek istiyorsun?

— Ben bu işi pek karışık görüyorum.

— Söyle. Nasıl?

— Bugün Bânû buraya Cevri ile birlikte geliyor.

— Evet...

— Cevri Bey Bânû'nun nesi?

Tayfur'un soluk benzi kızararak:

— Hısımı.

— Canım bu beylik söz benim sorumun karşılığı değildir. Bu hısım, akraba deyimleri bir minder örtüsü gibidir. Çok kir ve ayıp kapatır.

— Peki nesi olabilir? Sen söyle.

— Nesi olabileceğini seninle daha önce de görüştük. Şimdi mesele pek orada değildir. Onu buraya niçin beraberinde getiriyor? Bu kız sana varmak niyetinde olsa Cevri'yi bir gölge gibi buraya kadar sürüklemez. Ya Gece Safa ile yahut eşliği uygun düşecek başka bir kadınla gelirdi.

— Güzel söylüyorsun doktor. Ama şu anda zihnim pek karışık olmakla beraber sorunu ters çevirerek ben de senden sorarım. Bânû, Cevri'ye varmak niyetinde olsa onu beraber alıp buraya getirir mi? Buraya gelmek arzusunu gösterir mi?

— Gösterebilir a... Onun buraya gelmesi mutlaka sana varmak manasını taşımaz ki. Sevgilisi yahut nişanlısı —nasıl istersen— ile birlikte gelir, iskeleti görürler, giderler. Bu pek tabii bir ziyaret olur. Sen bundan evlenmeye can atıyormuş gibi bir mana çıkarırsan ileride çok üzülür, büyük ümitsizliklere düşerek fenalaşırsın. Kendini hayallere kaptırmamak için sana dost öğüdü veriyorum. Daha doğrusu onların bu gelişlerinden ben bazı hileler seziyorum. Önce buraya gelmek arzusunu göstermek... Sonra gönderdiğin tezkereyi Cevri'nin önünde yırtıp çiğnemek, aradan epey bir zaman geçirerek nihayet bu ziyarete razı olmak.. Hep bunlarda iyiye yorumlanamayacak muammalar var. İyi düşün Tayfur. Vallahi sonra

kızıl divane olursun. Önüne bir çukur kazıldığını görüyorum. Adımlarını ölçülü at...

— Doktor, sözlerime gülmeyeceğini bilsem sana bazı şeyler söyleyeceğim. Ben şimdi fala, talihe, yıldızlara, remile, şuna buna yani gizli ilimlere inanmaya başladım.

— Tebrik ederim. Ama bundan sonra daha rahatsız yaşayacaksın. Parmağını kımıldatmak için iyi veya kötü, mutlu mutsuz saatları birbirinden ayırmaya uğraşacaksm. Batıl ilimlere bağlı olanlar senin gibi bir taraflı kazandıkları için sevinsinler. İşte sende aptallaşmanın ilk belirtileri böylece baş gösteriyor. Yakında Bânû'nun kocalığı ile onurlanırsan küçük hanım seni aldatmak için çok sıkıntı çekmeyecek. Bu aşk bugün seni aptal eder. Yarın büyücülerle dost... Öbür gün daha acınacak hallere düşürür.

— Yook doktor, böyle kötü suçlamaları sevmem. Şimdi dinle. Nâsıra fal bakıyor, söylediklerini tam bir isabetle üstüne düşürüyor. Duygularında harika denilebilecek bir uyanıklık var.

— Zavalı kızı çıldırtan sensin. Keramet onda değil sana olan aşkında... Dikkat et Tayfur, bak sevda neler yapıyor?

— Bânû'yu alacağımı Nâsıra kesinlikle temin ediyor.

— Bu kesin haber yıldızlardan mı geldi?

— Onun falda görüp söylediklerini benim kalbimdeki bir his, bir önsezi de kesinlikle doğruluyor.

— Sende doğru bir önsezi olsa sana daha gözünü açacak çok şeyler hissettirmesi gerekir. Sen daha dün doğru düşünen bir filozoftun. Bugü talihe, alın yazısına inanan bir fatalist oldun. Şimdi bu lafları bırak. Küçük hanım akrabasından küçük beyle birkaç saata kadar buraya geliyorlar.

— Evet.

— Bunları kabul için bir seremoni programı yaptın mı?

— Anlayamadım. Beni ziyarete İskandinavya Prensi ile Prensesi gelmiyor ya...

— Savaştan sonra birçok hükümetler düşeli şimdi her taraf çantalarını kendi taşıyan prens, prenseslerle dolu.. Onlara önem veren kalmadı. Akşama sabaha bir iş yahut memurluk arayan eski hükümdarlar göreceğiz. Sana soruyorum. Misafirlerin için bir kabul programı yapmadın mı?

— Bunun gereği var mı?

— Şiddetle...

— Neden?

— Çünkü şimdi onlar gelince sen kendini şaşıracaksın. Ne yaptığını, ne yapacağmı bilmeyeceksin. Belki de farkında olmadan acayip hareketlerde bulunacaksın. Seni gülünç olmaktan kurtarmak için yapacaklarını bir programla sınırlandırmak isterim.

— Ben bir misafir kabulünde yapacağımı bilmeyecek, vasiye muhtaç olacak kadar budalalaştım mı?

— Henüz bütün bütün budala değil ama pek şaşkın bir durumdasın. Söyle misafirlerini nereden karşılayacaksın?

— Merdivenin üst başından... Hayır alt başından... Hayır sokak kapısının önünden...

— İşte gördün ya? Aklm dört rüzgâr arasmda ne yana döneceğini şaşırmış bir fırıldak gibi kararsız... Rica ederim Tayfur, onlar gelmezden önce hareketlerini düzenle. Bu ana kadar ben senin sokak kapısı önünden misafir karşıladığını hiç görmedim. Ben bir Hikmetullah Paşanın oğlu için misafirini oda kapısından karşılamayı yeterli görürüm.

Bu konu birkaç saat uzadı. Doktorun bundan asıl maksadı pek acıklı bekleyiş dakikaları geçiren Tayfur'u bu yoldan biraz oyalamaktı.

32

ÖĞLEDEN sonra saat iki buçuğa, nihayet üçe geldi. Beş, on dakika da geçti. Ama pek büyük bir sabırsızlıkla beklenilen misafirler henüz gözükmedi. Tayfur ümitsizlik ve üzüntü içinde bazen yüksek bir ateşle yanıyor, bazen soğuk terler dökü yorken konağın geniş kapısı önünde duran bir otomobilin geniş nefesleri duyuldu.

Doktor hemen kapıya bakan bir pencereye koşarak:

— Tayfur, müjdemi isterim. Geldiler...

Hikmetullah Paşanın oğlu müjdelenen mutluluğun doğruluğuna inanamadı. Hemen elinde olmadan durgun bir bakışla öylece dondu kaldı.

Onun bu hareketsizliğini görünce Ferhat Bey tekrar etti:

— Hey... Sana söylüyorum, geldiler.

Tayfur kazanmış olduğu ani metanetine doktoru şaşırtacak bir telâşsızlıkla:

— Gelsinler. Ne var?

— Hah şöyle, ağırlığını, ağırbaşlılığını takın.

Doktor anlayamadı. Tayfur ağırbaşlılığını takınmış değil, fazla sevinçten âdeta tuhaf, geçici bir felce uğramıştı.

Yarım dakika sonra bu ağırlığı, cıva gibi bir hareket ve hıza döndü. Merdivenlerden aşağı aktı. Bu defa doktor tersine bir şaşkınlıkla arkasından baka kaldı.

Ev sahibi uşaklardan önce sokağa fırladığı zaman Cevri otomobilden inmiş ve indirmek üzere elini arabadaki Bânû'ya uzatmış bulunuyordu. Tayfur hemen yarışırcasına bir telâşla aynı hizmete can atarak o da kıza kolunu takdim etti. Şimdi küçük hanım kendine uzanan bu iki rakip kolun birini seçmekte bir kararsızlık anı geçirdikten sonra Tayfur'a eğildi.

Cevri bu tercihten meydana gelen bozgunluğunu, kinini pek gizlenemeyen soluk bir gülümseme ile dağıtmaya uğraştı. Doktor Ferhat, misafirler daha içeri girmeden iki delikanlı arasında sokakta başlayan bu yarış komedyasını yukarı pencereden seyrediyordu.

Bânû, açık arakıyye rengi hafif bir mantoya bürünmüş, kendi kumrallığıyle tatlı bir ahenk meydana getiren yine o renkte bir kreple başım kundaklamış. Tanrının vurduğu özenli fırçalardan başka hiç bir yerine boya dokundurmamış, sade ama pek alımlı, çekici bir tuvalette idi.

Cevri de koyu kurşuni kostümü, biraz soluk, nazik, kibar benzi, kıvırcık kirpikli iri şahane gözleriyle küçük hanıma centilmen bir eş oluyordu.

Misafirler avludan geçip merdivenlerden çıkarlarken konağın içinde bir merak fırtınası koptu. Pencereler, kapılar, aralıklar seyirci başlarıyle doldu. Ağızdan kulağa bire yüz katarak uydurma söylentiler, türlü yorumlarla konak çalkalanıyordu.

İşte fısıltılar:

— Bu kızın babası Didonmuş.

— Dönme miymiş?

— Bilmem. Öyle diyorlar.

— Dönmüş ama Hak yoluna değil. Tersine dönmüş.

— Bizim küçük bey bunu alacakmış diyorlar.

— Dünyada Müslüman kızı kalmadı mı ayol?

— Şimdi Müslüman oğluna, kızına değer veren var mı?

— Bizim kızlar da şimdi ahlâkça, kıyafetçe bütün bütün onlara benziyorlar. Bir farkları var mı? Başlarını açtılar. Göğüslerini açtılar. Kollarını, bacaklarını açtılar. Daha açılmadık neleri kaldı? Frenk karıları bir gömlek, iki gömlek daha açılsınlar da bak o zaman bizimkilerdeki cesareti görürsün. Balolarda oynuyorlar. Erkek, kadın bir arada denize giriyorlar. Hiç bir şey ayıp değilmiş hanım... Sende olan bende de varmış. Gizli hastalıkları bulunanlar örtünüp kendilerini gözlerden sakınırlarmış. Çirkin bir hastalığın olmadıktan sonra vücudunu kapamakta ne mana varımış?

— Eski dünya yenilendi hanım. Yeni kafalar, yeni fikirler... Ortadan ayıp kalktıktan sonra her şey olur kardeş... Yaşamak, evlenmek, boşanmak hepsi değişti. Eskiler mankafaymışlar. Şimdikiler de pek zeki... Ah neler işitiyorum, neler görüyorum... Ahbaptan birinin kızı için geçenlerde kocaya vardı dediler. Allah versin dedim. Çok hazzettim. Böyle zamanda geçinecek koca bulması ele geçer devletlerden değil... Damat mükemmel bir ev tutmuş, dayatmış, döşetmiş. Aynalı dolap, piyano, hizmetçi, aşçı, otomobil... Süs, saltanat. Emir, hüküm kızda... Ama sonra? Ya birkaç ay sonra kız sümüğünü çekerek anasının yanına gelmez mi? A nedir bu? diye şaşakaldık. Alın yazısı böyleymiş, boşandı geldi dediler. Sonra bir dostum beni bir kenara çekerek: «Hanım inanma, boşanmadı. Zaten nikâhlı değildi ki, boşansın. «Mantineto» idi. Düzme damat hesabını kesti. Kızı gönderdi.» diye kulağıma fısladı. Şimdi evlenmeler böyle... Kızlarımız karı olmuyor, mantineto, metres oluyorlar. Ah ah... Dünyanm sonu geldi. Evler apartıman olacak, karılar nikâhsız, çocuklar babasız, artık kimsenin kocaya vardığına inanmaz oldum. Sıkılma, utanma yok. Ah ne düşüş Allahım, ne alçalış... Vücudunu bir erkeğe birkaç ay kiralayabilen kızlar kendilerini mutlu sayıyorlar.

— Ah hanım, ne doğru söylüyorsun. Sanki kalbimdekileri okuyorsun. Bu haller veba, kolera gibi mahalleden mahalleye, aileden aileye, evden eve bulaşıyor, yayılıyor.

Geçen günü benim oğlan da durumuna bakmayarak, bir metres tutmaya kalkmış. Daha eli ekmek tutmadan bu halt edilir mi? Babasına söyledim. Zılgıtı verdik. Hakkın var kardeş, her şey değişti. Önceleri yetişkin evlâdını böyle ağır bir

meseleden dolayı azarladığın vakit onlar önlerine bakarlar, kızararak seni dinlerlerdi. Şimdi böylesi nerede? Bir söyle bin karşılık işit... Nah böyle kürek kürek pay Ak sakallı babasına ne cevaplar verdiğini söyleyeyim de dinle... Biz felsefe bilmezmişiz. Modern hayatı anlamazmışız. Bundan sonra evlenme âdeti kalkacak, kim kiminle canı isterse birleşecekmiş. Arzu ettiği zaman da yine ayrılmakta serbestmiş. Ne fenalık çıkıyorsa nikâhtan, evlenmelerden çıkıyormuş. Seyhülislâm Kapısında davalar, nafakalar, aylıklar, iddetler (1), hiddetler, felâketler hep nikâhların yüzünden oluyormuş. Ama böyle gönül hoşluğu ve isteğiyle iki sevdalı hayatı yaşarsanız bıkkınlık geldiği günü birbirinize Allahaısmarladık... Uğurlar olsun diyebilirmişsiniz... Ne dava, ne kavga...

— Ya çocuk olursa hanım, ya çocuk olursa?

— Bunların hesaplarında çocuk olmak yok. Böyle bir kaza olacak olursa kadına ait bir ihtiyatsızlık sayılacağından cezasını o çekecek... Çocuk kubura akmamak için inat edip de dünyaya çıkarsa onu ters yüzü geldiği yere göndermenin çareleri yok değil ya...

— Şimdi bu kız Tayfur Beye mantineto olmaya mı geliyor?

— Öyle diyorlar.

— Hanımefendi buna razı mı?

— Ana baba rızasını düşünen var mı şimdi?

— Ya kızın yanındaki bu oğlan kim?

— O birinci sevdalısı imiş.

— Demek Tayfur ikinci âşıkı?

— Besbelli...

— Aman bırak bırak, ne karışık, ne çapraşık işler

Her delikten böyle türlü dedikodular tüterken Nâsıra benzi sarı, gözleri yarı kapalı bir uyurgezer dalgınlık ve sessizliğiyle ortada gölge gibi dolaşıyor, uzun mesafelerden seçen sırlarla dolu gözleriyle Bânû'nun alnını okumaya uğraşıyordu.

Misafirleri önce küçük salona aldılar. Kahveler, şekerlemeler ikram ettiler. Bânû, yerleri, duvarları, her yanı dolduran kıymetli halıların, ağır ipekli döşemelerin, tabloların, an-

(1) İddet: Kocadan ayrılan kadının tekrar başkasıyle evlenmek için kanun bakımından bekleme zorunda olduğu zaman.

tikaların arasında dolaşırken bir gün bu muhteşem, saray yavrusu evin hanımı olacağını hisseder bir gururla süzülerek her şeyi ince bir dikkatten geçiriyor, sonra elinde olmayarak Cevri ile göz göze geliyor, aralarında bazı derin ifadeler uçuşuyordu.

Bânû ile Cevri, doktora, doktor her ikisine takdim olundu.

Yeni ahbap olanlarm birbirinin mizacma uyacak sözler prova etmeleri gibi çeşitli konularda konuştular.

Banu şendi. Ama Cevri'nin yüzünde silmeyi başaramadığı bir hüzün gölgesi dolaşıyordu.

Kız ne derse Tayfur dört nala doğruluyor, arkasından koşuyor, olağanüstü kabul ettiği zekâsmı çok şişirilmiş gösterilerle, alkışlamaktan kendini alamıyordu.

Doktor Ferhat, mezarlıkta keçinin başından aldıkları keten örtüye işlenmiş İngilizce yazıyı hatırladı. Bânû'yu coşturmak ve coşkunluğu sırasında taşacak fikirlerinden muhakemeler yürütmek için söze o vadiden girdi:

— Kadınlığın erkeklere karşı açtığı savaşta eşsiz bir liderlik dehâsını gösteriyorsunuz.

Banu küçük bir gülümseme ile:

— Biz erkekliğe değil haksızlığa karşı geliyoruz. Ve zaferin sağlanmasına kadar bu davranışlarımızı sürdüreceğiz. Sağlam görünen birer cephe ile çürük temeller üzerine kurulmuş bütün haksızlık anıtları yıkılmadıkça beklenilen geleceğe ait refah gerçekleşemez. Kadın artık uyanıyor. Hattâ uyandı. Çırpmıyor...

Doktor aynı ince gülümseme ile:

— Kadınlığın geç uyanmasından erkekliğe büyük bir sorumluluk yüklenemez.

— Anlayamadım beyefendi.

— Kadınlığın yüzyıllarca uyumasının sorumluluğu kendi yaratılış zaafına aittir. Bu ilk üstünlük, bu ilk yenilgi tabiatın iki cinsi arasındaki bünye farkını gösterir. Erkek kadından her bakımdan güçlüdür hanımefendi. Bu yaratılış gereğidir. Öyle olmazsa üreme, türeme zorlaşı r.İnsanlarda da bu böyledir, hayvanlarda da... Erkek kükreyince dişi sinecektir. Bu böyle olmazsa tabiat kanunu bozulur.

Bânû gülümsemesini alaylı bir fıkırdamaya yükselterek:

— Beyefendi, biz medeniyetin gelişmiş, olgunlaşmış son kuşaklarından söz ediyoruz. Böyle nazik bir davada tabiatın

tarihten önceki ilkel vahşiliklerinden örnek almayı neden gerekli buluyorsunuz? Eğer kuvvet bir kişinin isteğine bağlı bir idare şeklinde bir hak ise duralım. Ayılar bizi parçalasınlar. Boğalar çatır çatır kemiklerimizi kırsınlar. Sanırım ki, insanların hayvanlara mana bakımından üstünlükleri kuvveti, adaletle bağdaştırmaya uğraşmalarındandır. Yoksa üstünlük daima vahşi kuvvete verilseydi mahkemelere, cezaevlerine ne ihtiyaç kalırdı.

Doktor Ferhat da gülmsemesini genişleterek:

— Hanımefendimiz, kadın bugün uyandı ise geç uyandı. Batıdan bir (emancipation) rüzgârı esti. Serpintileri doğuya da geldi. Kadın bugüne kadar erkeği süsü ile, çekiciliğiyle, yani yalnız koketrisiyle kendine bağlamaktan ve yenilgiye uğratmaktan başka ciddi bir uyanıklık göstermedi. Ama şimdi davasına birdenbire bir tür isyan şekliyle girişti. Artık erkeği vekilliğinden çıkarıyor. Sosyal işlerini kendi fikriyle çözümlemek, politikaya sesini karıştırmak, büyük, zor tartışmalarda denge sağlamak için şimdiye kadar ihmalinden şikâyet ettiği terazinin bir gözüne kendi cinsinin haklarını yığmak istiyor.

Bânû, konunun ateşiyle gül katmerleri gibi dalgalanarak:

— Ne yapsın efendim? Kadın aklı kısadır, eksiktir. Saçı uzun, aklı kısadır. Ne kadar yaşlansa büyümeyen bir çocuktur. Ve ölünceye kadar, sonsuzluğa kadar erkeğin koyduğu sistemlerle mi yaşasın? Bizi daima vasiliğiniz altında bulundurmak hoşunuza gidiyor. Bu ana kadar bütün emirleriniz önünde baş eğen itaatli yaratığın bugün kendi hakkındaki yanlış görüşlerinizin düzeltilmesini istemesine, bazı kösteklerin kaldırılması konusundaki davasına niçin katlanamıyorsunuz?

Güzel Sanatların içinde kadının erkeğe yetişemediği dal hangisidir? Erkeğin kadına karşı oğünebileceği bir sanat vardır: Savaş... Bu da bence güzel değildir. Bu genel felâkette kadın bu işde de boy göstermekten çekinmedi. Payına düşen görevi şaşılacak bir başarı ve metanetle yerine getirdi. Ama itiraf ederim, insan öldürmekte kadın erkekle omuz ölçüşemez. Bu da zaaf adını verdiğiniz yaratılış nazikliğinden ileri gelir. Çünkü kadın insanlığın annesidir. Karnında evlât taşımış, sütü ile onu beslemiş, göğsünün sıcaklığı ile onu ısıtmış olanlar, insanın bütün çocuklarına karşı şefkatle doludurlar. Eğer savaş ilân olunurken politika masasının başında oturanlar hep kadın

olaydılar emin olunuz, bu korkunç meseleye en az kan dökülecek bir çözüm yolu, bir durulma çaresi bulunurdu.

Beyefendiler, her konakta kadın erkekten daha aşağı, erkek kadından daha üstün değildir. Kadının da erkekten daha iyi göreceği işler vardır. Kadının bu hak ve davasını kabul ile onu yeteneklerinin ittiği alanlarda serbest bırakınız.

Doktor gülümsemeye bedel derin bir bakışla:

— Kadın, birçok kayıtlardan kurtulmak, serbestlemek istiyor. Ama bu serbest kelimesinin, bir kadınca, bir de erkekçe iki türlü manası olamaz. Serbest ne demektir? Bir kere düşünelim. Dünyada Şah'dan dilenciye kadar serbest bir tek insan yoktur. Sosyal hayatta birtakım görevlerle toplum üyeleri birbirine bağlıdır. Çevreden aile ocağına doğru bu görevler, kayıtlar âdeta yoğunlaşır. Bir kadının bir erkekle evlenmesi karşılıklı görev ve sorumlulukla birbirine bağlanması demektir. Bu bağların içinde nasıl serbestlik arayacağız? Kadın kendini hangi bağlardan kurtarmaya uğraşıyor? Eş mi olmak istemiyor? Anne mi olmak istemiyor? Kız veya erkek evlât ana baba koruyuculuğundan, vasiliğinden yani yuvalarından çıkarlar. Buldukları eşlerle kendileri yuva kurmaya giderler. En mini mini kuşcağızlar bile tabiatın bu genel kanununu yürütür, bu kanuna bağlı yaşarlar, doğup büyürler. Serçenin sevine sevine gördüğü bu görev önünde kadın neden isyan ediyor?

Tayfur şimdi yüzü pembe dalgalar fırtmasiyle fazla kızaran Bânû'nun yardımına koşmak telâşıyle söze atılarak:

— Doktor, bugünkü sosyal hayatımız serçenin geçimiyle ölçülemeyecek kadar değişiktir, onunki gibi sade bir yaşayış değildir. Erkek kadını birçok noktalarda zaafla suçlayarak ihmal etmiştir. Sosyal yapımızın bu eskimiş dertlerini ta çok eski zamanlarda aramak gerektir. Kadın, üzerine yüzyılların ördüğü bu ruhunu bunaltan ağlardan kurtulmak istiyor.

Bânû — Evet, fenalığın kökü eski çağlardadır. Hatta o kadar eski, o kadar eski ki, tarihten önceki devirlere ait resimler ve gravürlerde vahşi erkeği sopa ile çıplak kadını döğmekle uğraşır gördüm. Tabii, (dapre natür) olmayan bu levhalarda erkek ressamların kalpce ve fikirce kadınlara ne kadar dost oldukları gerçeği seçiliyor. En medeni, en iyi bir eğitim görmüş, nazik bir erkeğin bile kadına muhabbetinde daima bir vahşilik gizlidir. Kadına takılan bir kahpe deyimi vardır ki.

mertliğin karşıtı olarak erkek için de kullanılır. Ama kelime kavramındaki kötülüğü, bayağılığı kadının yaradılışından almış görünür. Aman Allahım, kadın niçin kendisinin âşıkı erkeğin gözünde bu kadar hor ve alçalmıştır? Bizden çıkan bir söze: «Adam sen de... Kadın lakırdısına bakılmaz,» denir. Bir erkeğin korkaklığı, yüreksizliği yüzüne vurulmak istenirse: «Kadın gibi» deyimi en küçültücü suçlamalardandır. Beyefendiler, elbette dikkat buyurmuşsunuzdur, erkek öfkelenip de kaba küfürler savurduğu vakit hep söğülen kadındır. Anadır, avrattır, kız kardeştir. İkiyüzlülük yapmadan, eğitim ve nezaket sınırları içinde, komplimana kaçmadan erkeğin kalbini tahlil edersek kadına karşı hıyanetler, kinler, hançerler, törpüler, burgular, kıskaçlar, buluruz. Kaba erkekler kadını söğerek severler. Erkek hele doğu erkeği evde emredendir. Zorbadır. Zalimdir. Bilgisizliğin hüküm sürdüğü kavimlerde bu hal daha açık görülür. Bunun sebebi hiç gizli değil göze batacak kadar meydanda duruyor.

Doktor — Nedir hanımefendi? Bu kadar açık sebep ne olabilir?

Bânû karşısındaki gençleri birer birer süzerek:

— Erkeğin kadına oranla maddi gücü...

Doktor gülerek:

— Bu üstünlük kadında olsaydı erkeği döğmeyecek miydi?

— Elbette... Ohh ne iyi olurdu.

Cevri ufak bir titreme ile omuzlarını silkti.

Bânû sordu:

— Ne oluyorsun?

Cevri baygın bir bakışla:

— Tatlı tatlı arkam kaşınıyor.

Hep güülştüler Ama bu söz yalnız Tayfur'un hoşuna gitmedi.

Bânû devam etti:

— Erkeğin güç bakımından bu üstünlüğü sebebiyle aile geçimi ona yükletilmiştir. Kadın ekmeğini ondan bekler. Yaşamak için onun eline bakar. Erkeğin kahırlarına boyun eğmek zorunluğu işte buradan geliyor. Anadan babadan zengin olmayan kadın kocasına hizmetçi olur. Hiç bir despot, yalnız kendi sözünün geçmesini ve yalnız kendi arzularının yerine getirilmesini isteyen bir efendi, huysuz bir koca kadar titiz, zor be-

ğenir ve zalim değildir. Daima suratlı durur. Vara yoğa kızar. En ufak kusurları büyüteçle görür. Ben neler gördüm. Neler işittim. Biraz tuzlu olduğu için yemek tenceresini karısmın başından aşağı boşaltmış erkekler bilirim.

Doktor — Henüz pek gençsiniz küçük hanım. Ama yaşınızla orantısız çok şeyler biliyorsunuz.

— Zaman öğretiyor. Bu devrin bir yılı eski vakitlerin on yılına bedeldir. Yaşlarımızı, görgülerimizi bununla ölçerek hesaplayınız. İçinde yaşadığımız yüzyılın kadını, bu gerçek karşısında aklını başına toplamak zorunda kaldı. Erkeğin ağır vasiliğinden kurtulmak için kendi ekmeğini kendi kırmak yollarını aramaya koyuldu. Kadın dimağına, kadın parmağına, zarifliğine, inceliğine yaraşan bu kadar iş var. Ne için kadın tasmalı bir koyun gibi evin trabzan parmaklığına bağlanıp erkeğin avcuna baksın? Bir lokma ekmekle beraber bazen tokat bazen yumruk, bazen tekme yesin?

Sonar evlenme meselesine geçelim. Bu alım satımda da yine erkeğin arzusu, fikri ön plandadır. O istediği kızı isteyip alabilir. Ama bir kız mutlaka istenmeyi beklemek zorundadır. Geçenlerde zamane ukalâsından biri modern evlenmelere kızın da erkeği isteyebilmesi sistemini koymaya çalışıyordu. Fikir güzel... Ama uygulaması sakıncalardan sıyrılmış değil. Bir kadın herhangi bir beyefendiye çıkıp da evlenme teklif etse ve bu kabul olunmasa o kadın değerinden kaybetmez mi? Çarşıda mezat görerek satılamayan bir mala döner.

Doktor maanlı bir göz kaydırışı ile:

— Merak etmeyiniz küçük hanım. Güzel bir kız hiç bir zaman kimseye evlenme teklif etme zorunluğunu duymaz. Tam tersine kendisini isteyenlerin çokluğuna karşı hangisine olumlu cevap vereceğini şaşırır. Erkek gönlünün tutkusu uğrunda hiç bir fedakârlıktan çekinmez. Sevdiği kıza sahip olmak için bir iki redden yılmaz. Her şeyi göze alır. Beğenilmeyen zavallı talihsiz hanımlar ise gazetelere ilânlar, reklâmlar verseler yine de boşunadır. Evlenme teklifinin erkek tarafmdan yapılması sistemini zaten tabiat koymuş. Erkeğe yalvarma, kadına naz yaraşır...

Tayfur Bânû'ya baygın bakışlar kaydırmaktan kendini alamayarak:

— Şimdiye kadar olan nikâhlarda mihr-i müeccel ve muaccelden (1) başka bir şey düşünülmemiş. Ah meselenin o kadar pürüzlü ve çözümlenmesi zorunlu yönleri var ki... İnsan bir ev kiraladığı zamanda bile bilmem kaç maddelik bir mukavele imzalıyor.

Bânû — Buna niçin lüzum görülmemiş olduğunu bilmez misiniz? Her şey erkeğin arzusu ile çözümlenir. Hiç bir şeyde kadının fikri sorulmaz ki mukaveleye ihtiyaç kalsın...

Doktor — Din, şeriat evlilikte kadının haklarını da bütün ayrıntıları ile incelemiş ve savunmuştur.

Bânû — Öyle diyorlar ama her gün meydana gelen boşanmalardaki haksızlıklar, vicdansızlıklar gözümüzün önünde duruyor. Koca, karısından bıkınca bohçasını koltuğuna veriyor, geldiği yere gönderiyor. Genellikle kucağına bir de çocuk yükletiyor. Bu çocuğun yahut çocukların, o mutsuz kadının başka bir kocaya varması için ne büyük bir engel teşkil ettiklerini düşününüz. Bazen şeriat bu hayırsız erkeği karşısına çekip boşanma için sebep soruyor. O zaman bu insafsız adam bin özür uyduruyor. Şeriatın, düzenin zoru ile düzeltilmiş bir boşanma olayı bilmiyorum. Kocanın karısına bir anda yabancı olması için: «Kadın seni bıraktım,» demesi yeter. Benim gördüğüm boşanma örnekleri hep böyle... Ama kadın boşanmak erkek de boşanmamak isterse o zaman gelin de çıkardığı zorlukları siz seyredin...

Doktor — Evlenme konusu deminden söylediğiniz gibi ev kiralamağa benzemez. Bu aşk ile iki tarafın isteğiyle olan bir şeydir. Karı koca arasma bir kere gönül soğukluğu girdikten sonra nikâh mukavelesinde yazılı şartların ne hükmü olabilir? İşin asıl en önemli noktası evlenmeden önce birbirini iyi anlayabilmektedir. Güzellik için, servet için, geçinmek için ve daha türlü türlü emellerle evlenmeler vardır. Dünyada yok olmayan, sona ermeyen ne vardır? Evlenmeden sonra bu sebepler eski kuvvet ve çekiciliklerini kaybedebilirler. Emeller, hevesler, tatmin olunup geçince karı koca karşı karşıya vicdan,

(1) Mihr-i muaccel: Medenî kanundan önce kıyılan nikâhlarda kadına peşin verilen para. Ağırlık.

Mihr-i müeccel: Medenî kanundan önce nikâh kıyılırken ileride, boşanma olursa kadına ödenecek para.

insanlık, samimilik bağı ile bağlı kalırlar. Evliliğin amacı, işte budur. Ama bu limanı bulmak için geçirilecek o kadar zorlu boralar, fırtınalar var ki... Çokları kayalara çarpıp parça parça oluyorlar.

Tayfur titreyerek Bânû'dan şöyle bir soru sormak cesaretini gösterdi:

— Küçük hanımefendimiz, affedersiniz, yaşınıza ve kadınlığınıza bakılırsa evlilik konusunda çok incelemeleriniz var. Bu mesele bugün en medenî milletler arasında bile son çözüm şeklini bulamamıştır. Müsaadenize güvenerek soruyorum, evlenme nasıl olmalıdır? Sizce arzu edilen şekli hangisidir?

Bu serbestçe soru karşısında Bânû yine ateş renkli bir gül gibi kızardı. Bir iki küçük kaş ve dudak hareketinden sonra:

— Vallahi beyefendi, ben genel olarak söylüyorum. Meseleyi kendi görüş açımdan yani kendi nefsimce bütün ayrıntıları ile incelemedim. Bana pek çetin göründüğü için zihnim bu işe yanaşmaktan ürküyor.

Tayfur, kızın onuruna dokunacak bir çam devirmekten titremekle beraber cesaretini biraz daha ileri götürerek:

— Evliliğe karşı haklı itirazlarınız, tenkitleriniz var. Her tenkit pürüzlü yönün öbür iyi yüzünü göstermek için yapılır. Siz ideal bir evliliği nasıl kuruyor, zihninizde nasıl şekillendiriyorsunuz? Bunu anlamak isteriz.

Bânû tatlı bir gülümseme ile boynunu bükerek:

— Beyefendi dilimize mefkûre diye çevrilen ideal sözü kelimelerin doruğudur. Hava gibi fikir de yükseldikçe saflık ve seyreklik peyda eder. Uçan düşüncemizi yakalamak için arkasından koşar, nihayet ona bir mana uygulamak için bu belirsiz deyimi kullanırız. İdeal evlenme nasıl olmalı? Her delikanlı, her genç kız bu tatlı rüyanın kuştüyü döşeği içinde yuvarlanır durur. Ve belki her genç için bu hayal edilen cennetin nitelenmez, zihinlerde şekillendirilemez safaları, mutlulukları vardır. Filozoflar bize: «Mutluluk arzudadır. Arzu edilen şey elde edilince zevki kalmaz,» demiyorlar mı? Evliliğin mutluluğu, tadı işte bu arzuyu yaşatmaktadır. Erkeğin aşk suretinde görünen her saldırısı bu arzuyu öldürmeğe çevrilmiştir. Kadının ustalığı erkeğin ateşini hep birden harcamayarak uzun yıllara yetecek şekilde idare edebilmesinde görülecektir. Yoksa evlilik şöyle

yahut böyle olmalıdır diye kesinlikle bir şey söylenemez, buna bir belli sistem konamaz. Evlenmenin kuruluşu da bozulması da serbest ve kadın haklarca erkekle tam ölçüde eşit olmalı. Kocanın sadakatsızlıklarma karşı kadının hercailiklerine de hiç şaşıp kızmamalıdır. Evlenmeden maksat erkeğin efendiliğini, kadınm hizmetçiliğini kabul etmek demek değildir. Ve daha akıl ve mantığm, vicdan adaletinin emrettiği çok gerekli şeyler vardır ki, bunları açıklamak gereğini duymuyorum.

33

İSKELETİN bulunduğu büyük salona geçtiler. Aralarında hep bu evlenme konusu konuşuluyor, Banu çok serbest söylüyor, doktor ona karşı çıkıştan çekinmiyor, Tayfur kızın evlenme üzerine fikirlerini, arzularını, şartlarını anlamak için sekseni dereden su getiriyor, söyleyecekleri olsa da Cevri, söz söyleme hakkı yokmuş gibi sıkıntlı bir katlanışla yalnız dinliyordu.

Bânû, ipek perdelerin saçaklı, püsküllü tâkı altmdan bu özel bedestene girdiği anda biraz kendini kaybetti. Burası atalardan torunlara sabırlı ellerin seçimiyle biriktirdikleri çok kıymetli, eşine az rastlanır eşya ile dolu idi. Tarihin (Memalik-i Şahane) veya Osmaniye adını verdiği, sınırlarının çok geniş olduğu zamanda yani Türkiye'nin Adriyatik denizinden Aden körfezine kadar uzandığı ve Afrika'nın bütün kuzey sahillerini kendi rengine boyadığı vakitlerden beri her memlekette çıkan değerli eşyadan birer örnek, âdeta bir müze düzeni ve sıralayışı ile bu salona yerleştirilmişti.

Didon Paşanın kızı Arnavutluk'un gümüş tel yapımları, Çanakkale'nin testileri, Kütahya çinileri, Bursa, Şam ipeklileri, Anadolu, İran halıları, çatmalar, kutnular, sırmalar, işlemeler arasında şaşırdı.

Ailenin son filizi olan Tayfur Hikmetullah yerli ağır kumaşlarımızla Avrupa stili kanapeler, koltuklar ve benzeri şeylerin yapımında hiç tutuculuk göstermemiş, bunun için burada pek zarif şeyler meydana getirmişti.

Bânû her adımda durarak bir sandalye veya sedirin ucuna ilişerek çevresini kuşatan eşya üzerine ayrıntılı bilgi edinmek için sorular sora sora iskeletin kulübesi önüne kadar geldiler.

Bekçi, siyah gözlerinin boşluğu ile hiç önem vermez bir vekarla duruyordu.

Dört genç bir çeşit huşu sessizliğiyle bir süre bu insan kafesine baktılar. Dünya ile ahıret birbirini seyrediyor gibiydi.

Nihayet Bânû sessizliği bozarak:

— Hayvanlar içinde iskeleti en mükemmel olanı insandır değil mi?

Doktor — Evet ama ırktan ırka yapı bakımından az çok farklar vardır. Meselâ bir Avrupa'lının kafatası ile bir Avustralya'lının kafası arasında yüz açısı ile ve daha da başka bakımdan ayrılıklar görülüyor.

Bânû — Ne olursa olsun, ırk, iklim, gelişme, medenileşme, ilkellik farklarını bir yana bırakalım. Yaradanın bütün insanları bir örnek üzerine yaratmak istediği görülüyor. Hepimizin vücut kemiklerimiz gözümüzün önündeki şu model üzerine çatılmamış mı?

Doktor — Buna şüphe yok...

Bânû — Öyleyse biz insanlar hep bir asıldan gelme, katkısız, karışıksız kardeşiz.

Doktor gülerek:

— Böyle bir karşılaştırmaya, ölçüye ve yakınlık aramaya kalkarsak küçük büyük ne kadar hayvan varsa onlarla da akraba çıkarız. İnsanlara mükemmelleşmiş bir maymun demiyorlar mı? Bu bizim için öğünülecek bir akrabalık değil ama maymun da yapılışı bakımından kendinden daha kaba bir hayvanın gelişmişidir. Bu akrabalık ölçüsü üzerinden ne kadar gitsek meselâ havada uçanlarla, suda yaşayanlara kadar gitsek yine aramızda birçok yakınlıklar bulmaktan kurtulamayız.

Bânû — Bu iskeleti meydana getiren kemik parçaları, ilkel yaratılışlardan beri olan tabii tarihlerini söyleseler, bu son şekillerini almcaya kadar geçirdikleri değişiklikleri ve hayatta ilk tohum, ilk aşılama nasıl oldu? İlk aşk nasıl tutuştu? Anlatsalar, fen adamlarını birtakım asılsız teorilerle yorulmaktan kurtarırlar.

Böyle söylenirken Bânû'nun gözüne kaynak kemiği halkasına bir iplikle asılmış bir kâğıt ilişti. Bu gördüğü şeyi parmağı ile Tayfur'a işaret ederek:

— Şu kâğıtcağızı alıp okumama müsaade eder misiniz?

Tayfur gösterilen şeyi gördü. Şaşırdı. Çünkü kendisi oraya

böyle bir kâğıt asmamıştı. Nasıl olmuş? Bunu oraya kim bağlamış? Sonra aklına birden Nâsıra geldi. Bu olsa olsa onun marifeti olabilirdi. Deli kız acaba kâğıda ne yazmış?

Bânû'nun ricası karşısında çok düşünmeye vakit yoktu. Tayfur istenen müsaadeyi verdi. Banu elini uzattı. Kemik halkaya geçirilmiş ipliği kopardı. Kâğıdı aldı. Küçük bir yürek çarpıntısı ile açtı. Şu sözleri okudu:

«Sırlarımı merak ediyorsanız tercümanımı çağırınız. Size anlatsın.»

Didon Paşa kızı ev sahibine dönerek:

— Bu ne demek beyefendi? Lütfen bana anlatınız.

— Bunun ne demek olduğunu anlamakta ben de sizin kadar hayretler içindeyim.

— Bu iskeletinizin konağınızda bir tercümanı mı var? Bu aracı ile vakit vakit onunla konuşur musunuz?

— Biz iskeletle konuşacak kadar henüz ermedik. Ama evimizde onunla görüştüğünü iddia eden bir deli kız var

Bânû mini mini bir çocuk çırpınmasiyle:

— Nasıl deli kız? Ben onu görmek isterim. Gelsin, benim yanımda iskeletle konuşsun.

— Huzurunuza çıkacak gibi değil. Abuk sabuk budalanın biri...

— Kendini buraya getirtmek için bu kâğıdı yazıp oraya asmak pek de abuk sabuk bir budalanın işine benzemiyor.

Tayfur önüne baktı. Yutkundu. Mutkundu. Söyleyecek şey bulamadı. Olacağı kabul edenlerin bakışiyle başını kaldırarak:

— Mademki emrediyorsunuz. Çağırayım gelsin.

— Büyük bir lütufta bulunmuş olursunuz.

Tayfur salondan çıktı. Şimdi Nâsıra gelip de bir münasebetsizlik ederse? Öfkesinden bastığı yeri bilmiyor, deli kızı ayaklarının altına alarak ezmek istiyordu. Ama durum ve yer buna hiç elverişli değildi.

Sofadan beş on adım ilerleyince kulis arasında rolünü bekleyen bir sanatçı gibi Nâsıra karşısına çıktı.

Tayfur öfkesini yenmek gereğini duydu. Çünkü güceniklik, öfke ve şiddet gösterse kızı bütün bütün çıldırtarak hoş olmayan belki de tehlikeli hareketlere sürüklemiş olacaktı. Yumuşak sözlerle kulağını burmayı daha uygun buldu:

— Kızım Nâsıra, niçin böyle yaptın?

— Ben yapmadım. İskelet öyle emretti.

— Haniya sen bana çağırmadıkça karşıma çıkmayacağına söz vermemiş miydin?

— Vermiştim ama kendi keyfimle gelmediğime inan Tayfur. Onun emrine karşı duramam. Dün gece pek öfkeliydi. Misafirlerinle görüşmek istediğini söyledi. Bana bu yolda hareketi o emretti.

— Misafirlerimle ne görüşecek?

— Kimbilir Tayfur? Ne görüşeceğini bilmek kabil mi?

— Rica ederim Nâsıra. İskelet öfkelenip de ağır sözler söylerse sen bunları mülâyim bir şekilde ifadeye çalış. Misafirlerimi gücendirme...

— Merak etme Tayfur. O pek çelebi, nazik, diplomat bir insandır. Kimseyi gücendirmez. Lakırdıyı sembollerle, gizli benzetişlerle söyler.

Nâsıra tepeden topuğuna kadar siyahlar giymiş, gür saçlarını dalga dalga omuzlarından aşağı dökmüş, sahnede ölü ağlayıcısı rolüne çıkan bir yaslı halini almıştı.

Tayfur önde, kaçık kız arkada salondan içeri girdiler. Nâsıra bir puta tapan gibi kemik insanın huzurunda yerlere kadar saygı ile eğildikten sonra misafirlere birer küçük reverans yaparak bir tarafa çekildi, durdu.

Deli kızın ateşli hasta gibi yanan, dalgın ve ıstıraplı bakışı Bânû'nun dikkatini çekti. Nâsıra siyah muslinler ve ipek saçlarının dalgaları içinde feerik bir tazelikle güzelleşmişti.

Bânû Tayfurun kulağına eğilerek:

— Vah zavallıcık, ne güzel kız.. Kendisiyle konuşabilir miyim?

Tayfur aynı ihtiyatla misafirinin kulağına:

— Konuşabilirsiniz. Ama işiteceğiniz garip sözlere önem vermemek şartiyle...

Bânû deli kıza dönerek:

— Kardeşim, adınızı söyler misiniz?

Kızcağız dönen mevlevi gibi engin bir hüzünle boynunu çarpıtarak:

— Nâsıra cariyeniz...

— Oh memnun oldum. Ne güzel ad..

— Hiç bir şey sizin kadar güzel olamaz hanımefendi. Allah öğmüş yaratmış.

— Beni bu kadar güzel bulduğunuza teşekkür ederim.

— Ben bulmuyorum... Bu, bütün âlemin doğrulayacağı bir gerçek...

Bânû yine Tayfur'un kulağına:

— Pek düzgün konuşuyor.

Tayfur aynı şekilde:

— Görürsünüz. Şimdi sapıtır...

Bânû Nâsıra'ya hitap ederek:

— Siz bu iskeletin tercümanı imişsiniz?

— Evet haddim olmayarak...

— Ne için kendinize iskeletin konuşma aracı demiyorsunuz da tercüman diyorsunuz? Bu kemik adam başka dilden mi konuşur?

— Evet.

— Hangi dilden?

— Ruh diliyle.

— Siz o dili bilir misiniz?

— Evet.

— Nerede örendiniz? Yani nerede öğrenim gördünüz?

— Bu öğrenimle olmaz.

— Nasıl öğrenilir?

— Bütün ruhların bir dili vardır. Her ruh bunu ezelden beri bilir. Ölümden sonra ruhlar dünya diliyle konuşmazlar. Öyle olsa meselâ bir Rus ile bir İtalyan ruhunun birbiriyle anlaşmaması gerekir ki. bu durum ruhun varlığına yaraşmaz. Bir eksiklik olur. Hiç bir ruh ötekiyle anlaşmak için dünya diline muhtaç değildir.

— Siz sağ iken ölülerin dillerini nasıl öğrendiniz?

— Ölüm, bütün dünya duygularından tamamiyle ayrılmak, uzaklaşmak demektir. Sağ iken buna bir parça muvaffak olanlar vardır.

— Ölülerin diliyle nasıl konuşulur? Şiveleri nasıldır?

— Onların dili sesli değildir. Konuşanın fikri tasavvur halinde iken dinleyen onu hemen anlar. Bunun için onların arasında yalan, ikiyüzlülük olamaz. Dünyadaki bütün fenalıklar fikirlerin, tasarlanan şeylerin, maksatların, hilelerin, kötü niyetlerin dimağlarda saklı kalmasından ileri geliyor. Meselâ şu

salonun içinde bulunanlar biz hepimiz birbirimizin kafalarından geçenleri bilseydik birbirimizden yılandan korkar gibi kaçardık.

Tayfur Bânû'nun kulağına:

— Size demedim mi? İşte başladı...

Didon Paşanın kızı birdenbire uçan bir benizle Cevri'ye göz kaydırmaktan kendini alamadı. İki bakış âdeta korku ile birbirine saplanıp ayrıldı.

Bânû bu bozgunluğu zoraki bir gülümseme ile örtmeğe uğraşarak Tayfur'un kulağına:

— Ne garip mahlûk... Tuhaf söylüyor.

Doktor fısıltıya katılarak:

— Tuhaf söylemiyor. Vahşi bir felsefe ile insanlığı pek doğru niteliyor.

Bânû giderek solan bir gülümseme ile:

— Doktor bey, bu sözü bütün insanlara ait bir felsefe olarak nasıl kabul ediyorsunuz? Meselâ biz şimdi birbirimizin dimağımızdaki fikirleri açık bir kitap gibi bütün açıklığı ile okusak birbirimizden yılan görmüş gibi dehşetle kaçar mıyız? Aramızda böyle katil kafalı biri bulunduğuna ihtimal verir misiniz?

Tayfur doktordan önce cevap vermek isteyerek:

— Deli balkabağından olmaz ya... İşte böyle insandan olur. Müsaade ederseniz bu kaçığı daha fazla sapıttırmadan savalım.

Doktor — Her sözün manası kabullenmeye göredir. Bir delinin saçmalarından korkulmaz.

Bânû — Öyle ya... Öyle ya... Biz bu kızı iskeletle konuşmak için çağırdık. Soralım bakalım, daha ne türlü tuhaflıklar işiteceğiz.

Bânû işi şaklabanlığa dökerek Nâsıra'ya döndü. Yüksek sesle:

— Nâsıra Hanım, sizi buraya iskeletle aramızda tercümanlık etmeniz için çağırdık.

— Peki... Ama sonunda pişmanlık duyacağınız ve dehşete düşeceğiniz sorular sormayınız.

Bânû gülerek:

— Peki... İskelet Efendiyi öfkelendirecek şeyler sormayız. Ama azıcık görüşünüz de görelim.

Nâsıra kelimeleri hecelercesine ağır bir söyleyişle:

— O benimle yalnız kalmadıkça konuşmaz.

— O ne demek? Biz hepimiz şimdi salondan dışarı mı çıkacağız?

— Hayır Kulübe ile ben büyük bir örtü altına girmeliyiz.

Tayfur asabî bir alayla:

— Saçmalama Nâsıra... Şimdi seni kulübe ile birlikte örtmek için bir çadır lâzım...

Nâsıra — Ben çadır bezi hazırlattım. Merdiven başında duruyor. Emrediniz getirsinler.

İki hizmetçi bezi getirdi. Kulübe ile Nâsıra'yı örttüler. Şimdi örtünün çevresindekiler bir hokkabazlık seyredeceklere mahsus birer merakla bekliyorlardı.

Kulübenin yüksekliği gerçekten beze bir çadır şekli verdi. Nâsıra bu kabarıklığın altında kayboldu.

Seyirciler dörtbeş dakika beklediler. Nihayet kulübe ispritizmacıların masaları gibi harekete geldi.

Bânû. Tayfur'un kulağına:

— Kulübeyi kız sallıyor değil mi?

Tayfur — Şüphesiz...

Nâsıra bez altından:

— Dışarıdan fısıltı olmamalıdır. Çünkü hazret'e her şey malûmdur. O şimdi hepimizin kalbini okuyor. Ve bana ruh diliyle anlatıyor.

Bânû alaylı bir kahkahayla:

— Nâsıra Hanım tebrik ederim. İskeletiniz çok hızlı bir kavrayışa sahip:

Nâsıra — Bânû Hanımefendi eğlenmeyiniz. İskelet hazretleri şu dakikada sizinle meşgul...

Bânû şaşırarak:

— Benim neyimle meşgul?

— Bugün otomobile binmezden önce Cevri Beyle aranızda şiddetli bir kavga geçmiş.

Bu söz üzerine Bânû ile Cevri başlarından aşağı birer kova buzlu su dökmüşler gibi dişleirni sıkarak birer ince titreme geçirdiler.

Bânû dudaklarındaki alaylı gülümsemeyi korumağa uğraşarak:

— İskelet cenaplarını yalanlamak istemem. Ama doğruyu

söylemek gerekirse bugün Cevri ile aramızda hiç bir tartışma. kavga geçmemiş olduğunu söylemek zorunda kalırım.

Nâsıra bu alaylı sözlere karşı tatlı bir ısrarla:

— Ah küçük hanımefendimiz, Hazret hiç yalan söylemez.

Bânû — Hazrete olan büyük sempatinizi ve güveninizi bozmamak için bu şakalarına gülmekte bir sakınca görmem..

Nâsıra — Şaka değil efendim. Gerçek... Müsaade buyurursanız kavganızın nedenlerini ve aldığı sonucu hazretten duyduğum gibi söyleyeyim.

Bu defa Bânû'nun dudaklarında bir alaylı gülümseme görünmedi. Kız ne gülebildi, ne de bu sözlerden etkilendiğini belirtmeğe cesaret edebildi. Bozgunluğu hemen hemen saklayamadı.

Tayfur hemen sevgili misafirinin yardımına koşarak:

— Canınız sıkıldı.

— Hayır... Aslı faslı olmayan bir şeyden söz ediliyor da...

— Ben size önceden söyledim. En iyisi bu deliyi buraya çağırmamaktı. Deli kız iskelete yükleyerek örtünün altında uydurup uydurup söylüyor. Lakırdılarının ne önemi olabilir? Divane sözü kaleme gelir mi? Savalım gitsin...

Bânû düşündü. Bir saniyede silkinip kırgınlığını üstünden attı. Öyle ya... Kaçık bir kızın iskeletin ağzından telleyip pullayıp attığı patavatsızlıkların ne hükmü olabilirdi?

Nâsıra açığa vurduğu sözlerle besbelli önemli bir gerçeğin üzerine vurmuştu. Ama şüphesiz bu bir tesadüftü. Bundan korkmak büyük bir ahmaklık olmaz mıydı?

Bânû kendini topladı. İşittikleri tuhaf sözlerin acayip bir tesadüften başka bir şey olamayacağını anlatmak ister gibi Cevri'ye acele gizli bir teselli bakışı fırlattıktan sonra:

— Hayır, hayır savmayalım. İskelet cenapları dedikoducu bir kocakarı gibi yalnız şunun bunun özel durumuyle uğraşmıyor ya... Ondan dünyanın kuruluşu üzerine bazı şeyler sormak isterim.

Nâsıra çadır altından:

— Fısıltılarınızı hep işitiyoruz. İskelet Efendimizin asıl görevi bu konağın namus bekçiliğidir. O bu saygıdeğer ailenin namusuna bekçidir. Aile namusunu bozanlar hakkında acıma bilmez. Öylelerini en ağır cezaya çarpar. Kendisi naziktir. Bilgin-

dir. Misafiri memnun etmek için, görevi dışında her türlü bilgi ve fen üzerine konferans verebilir. İstediğinizi sorunuz.

Güzel misafirinin gücenmesi ihtimaliyle Tayfur'un titrediğini Doktor Ferhat Bey fark etti. Nâsıra'nın Bânû ile Cevri'nin çekişmeleri üzerine söylediği sözler şüphesiz iskeletin kemik ağzından çıkan bir kehanet değildi. Kaçık kız bunu sırf kendi esinlenmesiyle söyledi. Ama ne kadar üzerine düşürdü. Deli kız âdeta hayret ve tebrike değer bir zekâ gösterdi. Çünkü genç misafirler hassas bir noktadan vurulmuş olduklarını pek saklayamadılar. Mutlak mutlak o gün aralarında şiddetli bir atışma geçmiş olacak... Acaba neden, neyin çatışması?

Bu alandaki gizli şeyleri açığa vurmada devam ederse Nâsıra'nın yine böyle hayret verici bir isabetle daha büyük bir çam devirmesi düşünülebilirdi. Bânû ile bir bozgunluk çıktığında Tayfur'un bu küçük kıza karşı öfke ve şiddetine son olmayacak ve ümitsizliğinin bütün hıncını bu zavallı kızdan çıkaracak, işin sonu çok fenaya varacaktı.

Doktor bu akla gelen tehlikeyi düşündü. Sözü başka bir konuya çevirmek için deli kızdan sordu:

— Nâsıra kızım, sen iskeletle görüşüyorum diyorsun. Ama biz buna inanmıyoruz.

Nâsıra — Evet inanmadığınızı biliyorum. Çünkü ben sizin kalbinizi, duygularınızı okuyorum.

Doktor — İnanmamakta haklı değil miyiz?

Nâsıra — Haklı değilsiniz.

Doktor — Niçin?

Nâsıra — Çünkü yaradılıştaki, tabiattaki her hadise sizin sade aklınıza değecek kadar basit olamaz. Zaten sizin inanıp inanmamanızın ne önemi var? Evrende hiç bir şey inanç veya inançsızlığınızla niteliğini değiştirmez. Bir karınca ay'ın dünyaya uzaklığını, suyun kimyasal bileşimini düşünür mü? Ve onun düşünmemesiyle tabiat düzeninden hiç bir şey değişir mi? Yaratılışta öyle gizlilikler, öyle sırlar var ki, onları kavrayabilmek iiçn bizim zavallı kafamız karıncanın dimağından daha âciz kalır. Biz beş duygumuza çarpan şeylerle uğraşabiliriz. Evreni anlamak için bu beş duygu yeterli midir? Meselâ gözümüz olmasaydı bize ışıktan, renkten söz etselerdi bir şey anlayabilir miydik? Bu beş duygumuzun dışında kalan gerçekleri, ha-

disleri inkâr etmek ancak bilgisizlik yüzünden cüret ettiğimiz bir deliliktir.

Doktor — Kızım Nâsıra, bunları kendin mi yoksa iskelet hocanın telkini ile mi söylüyorsun?

Nâsıra — Benim ne haddime? Hazret'in telkiniyle söylüyorum.

Doktor — Peki ama Hazret takır takır kemikten bir insan kafesi ...Kendinde beş değil yarım duyguya merkez olacak pek küçük bir hücre yok. Kemik parçaları nasıl düşünür? Ve bir diri ile nasıl fikir alıp verebilir? Konuşabilir?

Nâsıra — Beyeefendi, bana deli diyorsunuz. Şimdi bir şey söyleyeceğim. Büsbütün çıldırdığıma hükmedeceksiniz. Akıllı insanlar kendileri gibi düşünmeyenlere deli derler. Ben de sizin için aynı hükmü verirsem kızmayınız. Ben sizin gözünüzde divane isem siz de benim için öylesiniz. Çünkü aynı şekilde düşünmüyoruz. Hayatı aynı göz ve muhakeme ile görmüyoruz. Ama delilik sizde mi, bende mi? Bunu kendi fikrimizle tayin edemeyiz. Bir üçüncü hakem gerek. Onu nereden bulacağız? Siz çoğunluğu dikkate alıyor yani çokluğu akıllı kabul ediyorsunuz. Bunun için deli azınlığı tımarhanelere tıkıyorsunuz. Oysaki delilerin güçleri yetse onlar da sizi akıl hastanelerine kapayıp kendileri serbest gezerler. Bir tarafın sayıca öteki tarafa üstün gelmesi akıllı olduğuna kanıt değildir.

Doktor — Tuhaf söylüyorsun Nâsıra. Evet, insanların çoğunluğu çıldırsa azınlıkta kalan akıllıları sağlık evlerine kilitlerlerdi.

Nâsıra — Akıllılar delilerden, deliler akıllılardan şikâyet ederler. Birbirlerinin yaptıklarına gülerler. Hangi taraf haklıdır? Bunun cevabı sanıldığı kadar kolay değildir. Şu gerçeği zihninize yerleştirerek benimle konuşursanız birbirimizi biraz anlayabiliriz.

Doktor — Hiç sanmıyorum Nâsıra.

Nâsıra — Niçin?

Doktor — Çünkü sen ne kadar akıllı ve inandırıcı bir deli olsan iskeletle konuştuğuna bizi kandıramazsın. Çünkü kemik konuşmaz. Bunun için böyle bir iddiada ancak deliler bulunurlar.

Nâsıra — İyi ama siz akıllısınız da bir deli ile karşılıklı konuşmadan ne zevk alıyorsunuz?

Doktor — Bu bir çeşit inceleme, etüttür de onun için...

Nâsıra — Meselenin aramızdaki zorluğu iskelet hazretlerinin benimle konuştuğuna sizi inandırmakta kalıyor. Böyle bir şeyi aklmız kesinlikle kabul etmiyor. İnsanoğlu yaradılışın her türlü sırrını anlamak içni yaratılmamıştır. Sanırım ki, size oranla bende altıncı bir duygu var. Duyma hissi olan bir adam anadan doğma taş gibi sağır bir insana müzikten ne kadar söz etse bir şey anlatmayı yine de başaramaz. Dimağ uyanıklığı ve seviyece bana biraz yaklaşabilmiş olsaydınız şimdi iskelet hazretlerinin ortaya çıkıp gezindiğini görür ve konuştuğunu işitirdiniz. Size Tanrının adına yemin ederek söylüyorum ki, sizinle hep ondan aldığım telkinle konuşuyorum. ,

Doktor — İskelet hazretlerinin erdem ve bilim dehâlarına inanmak için kendilerinden rica ederiz. Bir ölü ile dirinin görüşmesi nasıl mümkün oluyor? Bu hadiseyi bizim hissimize uygun gelecek bir dille bize anlatsın.

Nâsıra sustu. Çadır bezinin altından çeşitli homurtular duyuldu. Deprem geçiren bir yapı gibi kulübe sallandı.

Meydana gelecek garip hali bekleyerek çevresindekiler kulübenin titreyişlerine gözlerini, homurtularına kulaklarını vermişler, öyle duruyorlardı. İçlerinde en açık alaylı gülümseme Bânû'nun yüzünde görülüyordu.

Nihayet bez altından Nâsıra'nm sesi çıktı:

— Doktor Bey siz bana birçok soru sordunuz. Müsaade eder misiniz bir tane de ben size sorayım?

Doktor — Hay hay

Nâsıra — Uyanıklıkla uyku arasındaki farkı bana anlatır mısınız?

Doktor — Uyanıklık olumlu, rüya olumsuzdur. Tıpkı bir kumaşın yüzü ile tersi gibi...

Nâsıra — Bunu biraz daha açık anlatınız.

Doktor — Rüya, dimağımızdaki uyanıklık izlenimlerinin bir tür hayalidir. Genellikle uyanıkken uğraştığımız şeyleri görürüz. Daha geniş bir deyimle rüya uyanıklığın bir karikatürüdür, diyebiliirm.

Nâsıra — Rüya, şekillerini uyanıklıktan alır demek istiyorsunuz.

Doktor — Evet...

Nâsıra — Ama insan bazan rüyada uyanık iken görmemiş olduğu şeyleri de görür.

Doktor — Evet... Ama nasıl söyliyeyim? Bu bir tür konbinezon yanı birkaç parçadan meydana gelmedir. Meselâ hayatta deniz, yıldırım, hava, yangın, yılan bütün bunların ne olduklarını biliriz. İşte hep bu bilğimiz içinde rüyalar görürüz. Yine bazan sinirlerimizin, midemizin, dimağımızın fantaziyelerine kapılarak gerçekten daha güzel, daha tatlı veya korkunç şeyler görebiliriz. Ama esas daima uyanıklık izlenimlerinden ileri gelmiştir. Hayal, şekillerini onu bazan çok değiştirerek gerçekten alır

Nâsıra — Söylediklerinizi hazret kabul ediyor. Yalnız aydınlatmadığınız bir yön kaldı.

Doktor — Hangisi?

Nâsıra — Uyanıklıkla rüya arasında maddilik manevilik farkı vardır.

Doktor — Açıklayınız.

Nâsıra — Rüya ruh ile görülür.

Doktor — Uyanıklıktaki içten duymalarımız, izlenimlerimiz ruhsuz meydana gelmiyor ki.

Nâsıra — Aralarında çok fark var. Deminden buyurduğunuz gibi biri gerçek, öbürü hayaldir. Meselâ uyanıklık âleminde gördüğümüz bir ağaç gözümüzde resmolur. Ama rüyada ağaç yoktur. Resmoluş hayalden ibarettir. Şimdi bundan bir mesele çıkıyor. Maddilik manevileşir mi? Manevilik maddileşir mi? Yani vücut ruh, ruh vücut olabilir mi? Yoksa ikisi birbirine mi sarılmıştır? Yani gölge ile cisim gibi birinin meydana gelmesi ötekinin varlığına mı bağlıdır? Meselenin ufku genişliyor. Ama maksadımız uzun ve sonu gelmeyecek bir tartışma değil, bize gerekli olan küçük sonucu çıkarmaktır. Bunun için konunun ayrıntılarından kaçarak sadece söyleyeceğim şudur: Rüya her bakımdan bir imkânlar âlemidir. Ama uyanıklık öyle değildir. İnsan rüyasında uçar, bulutların üstüne çıkar. Baş döndürücü yüksekliklerden yere düşer. Bir şey olmaz. Yahut ölür. Dirilir. Denizin üzerinde yürür. Hayvanlarla konuşur. Cennete, cehenneme gider. Melekleri, zebanileri görür. Rüyada mümkün olmayacak bir şey yoktur. Her olmayacak şey gerçekmiş gibi cilvelenebilir. Onun için şairler fantaziyelerine kapıldıkları vakit rüyanın kanatlarını takınarak imkânlar âlemine uçarlar. Rüya-

da fikrin alabildiğine dönüp dolaşmasına set çekecek, engel olacak hiç bir şey, hiç bir sınır yoktur.

Şimdi sizden sorarım Doktor Beyefendi, siz rüya âleminde iskelet hazretleriyle görüşemez misiniz? Bu olmayacak bir şey midir? Bir zihinde tasarlanış mıdır?.

Doktor — Kendi arzumla değil ama bir tesadüf eseri olarak böyle bir rüya görebilirim. Bu hiç de olmayacak bir şey değildir. Belki de bu konuşmalar üzerine gece hazretle tanışmak şerefine ererim. Ama bu, zihnimin bu mesele üzerine uyanıklığı yahut midemin dolgunluğu, sinirlerimin bozukluğu ile meydana gelecek bir hadisedir. Gerçekle hiç bir ilgisi yoktur. Rüyamda eski Mısır Firavunlarından biriyle görüşebilirim. Ama bundan ne çıkar? Gerçekten Firavunla buluşmuş değilim ki. İskeletle konuşmamız da böyle bir şey olur.

Nâsıra — Rüyanın gerçekle olan ilişkilerini büsbütün inkâr mı ediyorsunuz?

Doktor — Ne yazık ki tamamiyle.

Nâsıra — Bazı rüyaların gerçekler âleminde noktası noktasına çıktığına hiç tanık olmadınız mı?

Doktor — Bu gibi şeyleri işittim. Binde bir böyle garip tesadüfler olabilir.

Nâsıra — Tarih sayfalarına geçen meşhur rüyaları okumadınız mı?

Doktor — Bir şeyin tarihe geçmiş olması mutlak doğruluğuna kanıt olamaz. Tarih kitapları yarıdan fazla hurafelerle doludur.

Nâsıra — Doktor, insanlar çok gerçekleri hurafe ve çok hurafeleri gerek sanmışlardır. Keramet sahibi olmayanlara da rüya ile hayrete değer gerekler görünür. Ömürleri süresince az çok böyle olaylara tesadüf etmeyen yok gibidir. Rüyanın bazen hayatla mana bakımından ilgisi reddedilemeyecek bir açıklıkla kendini gösterir. İşte ben maddilikle maneviliğin birleştiği sınırda uyanan bir ruhum. Bunun için ben uyanıkken rüya görürüm. Uyanıklık dünyasında tıpkı rüya âlemindeki gibi her olmayacak şey mümkün olur. Cesedi döşekte yatarken ruhu dünyayı dolaşan bir uykulu gibi pek uzak mesafelere uçar, geziler yaparım. İskelet hazretleriyle görüşürüm. Onunla kol kola gezerim. Benim görüp işittiğim şeylerden siz şüphe biel etmezsiniz. Çünkü siz görünüşte sanki hayattasınız. Dima-

ğınız maddilik yoğunluğu altında hayatın mana yönüne karşı hemen hemen büsbütün duygusuzdur. Anadan doğma sağır ve dilsizler gibisiniz. Dimağınız içten duymanıza engel olan yoğun kabuğu yırtamaz. Madde âleminin sisleri bu ikinci âlemin ufuklarını daima sizden saklar. İşte benim hazretle arkadaş oluşumdaki sır budur. Gerçeği size bundan fazla anlatamam. Çünkü duygularınız kapalıdır. Bundan ötesini anlayamazsınız.

Gerçekten ne doktor ne de ötekiler bundan ötesini değil berisini de hiç anlayamadılar. Nâsıra'nın hep bu sözleri zavallının deliliği üzerine olan kanaatlerini kuvvetlendirmekten başka bir şeye yaramadı. Çünkü uyanık iken rüya görmek hastalığı sağlam dimağlar için anlaşılır bir hadise değildi..

34

OTOMOBİLE binip de semtlerine doğru uçarak Tayfur'un konağından uzaklaştıkları sırada Bânû bir azarlayış sesiyle Cevri'ye:

— Hocalarından korkan bir okul çocuğu gibi onların önlerinde âdeta betin benzin kaçtı. İki lakırdıyı bir araya getirip söyleyemedin. Ne idi bu çekingenliğin?

— Onlardan korkmadım. Senden çekindim.

— Neden?

— Bir çam devireceğim diye ödüm kopuyordu. Onlara karşı olan durumumuz çok nazikleşti. Susmayı daha doğru buldum.

— Deli kızın gizli şeyleri buluşuna ne dersin?

— Hayret... Bütün sırrımızın ortaya dökülmesi heyecaniyle titredim durdum.

— Çok safsın Cevri... Deli kız hep iskelete yükleyerek yani onun fikirlerinin tercümanı olduğu iddiasiyle atıp tutuyor. Hiç iskelet lakırdı söyler mi? Bu zavallı kız Madam Feraya gibi birtakım Avrupalı falcı karıların eserlerini okuyarak bozmuş olacak. Falcıların tekerlemeleri hep öyledir. Yüzde on üstüne düşürürler. Sabahki kavgamızın bilinmesi de böyle bir şeydir. Deli dolu ama doğrusu kızın bu sanata çok istidadı var. Bir fal evi açsa İstanbul'da çarçabuk ün salar.

— Ah ah yüzde on isabetle gelecekten haber veren bir falcı bulsam herkesten önce ben koşardım.

— Bu acelen neden?

— Hemen yarınımı, öbür günümü anlamaya o kadar ihtiyacım var ki...

— Cevri, yarının gelişi bügünden bellidir, derler. Sor bana, müşkilini çözümleyeyim. Hiç bir falcı benim kadar senin halini, ahlâkını, yaşayışını bilemez. Bundan ötürü de talihini seçemez.

— Söyle bana yarınımız ne olacak?

— Onun gönlümüzce bir yarın olması için çalışıyoruz.

— Biz çalıştıkça durumumuz fenalaşıyor. Gelecek yarının iyi olmayacağını anlamak için falcı olmanın gereği yok. Bânû, seni seviyorum. Çok seviyorum... Uğursuz bir aşkla seviyorum.

— Niçin uğursuz?

— Çünkü bir başlı olan aşklar uğursuzdur.

— Benim de seni aynı şiddetle sevdiğime niçin inanmıyorsun?

— Aynı şiddetle mi? Bânû eğlenme. Sen beni benim sevgimin onda biri oranında sevseydin, kendimi Tanrının en mutlu kulu sayardım. Muhabbet öyle bir şeydir ki, bir kalbi sarınca ne kadar gizlemeğe uğraşsanız örtülmez. Onunla aydınlanmamış bir kalbi aşkla dolu göstermeğe çabalamak da boşunadır. Çünkü gerçek, kelimelerin kuru kalıpları ile değil ruhlardan fışkıracak ateşle anlaşılır. Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra evlenmemize ne engel var Bânû?

— Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra evlenmeğe ne lüzum var Cevri? Elâlemin önünde sayıp döktüğüm evlenme morali, teorileri bilirsin ki, eller içindir. Ben düşmanıma varırım. Dostuma varmam. Sen benim dostumsun Cevri...

— Kararlaşmış planını yürütmek için böyle söylüyorsun. O halde bana varman için düşmanın olmaya çalışacağım

— Bizim gibi dost olarak doğmuş ruhlar birbirine düşman olamazlar.

— Ne söylesen Bânû beni aldatamazsın. Şu saatta kalbinden geçenleri harfi harfine biliyorum.

— Ben seni aldatmıyorum. Gerçekle dimağını uzlaştırmaya uğraşıyorum. Şu anda kalbimden geçenler ne imiş? Söyle. İnkâr etmeyeceğim. Tam tersine, zekânı tebrik edeceğim.

— Tayfur Beyin konağı, salonları, eşyaları, döşeniş stili, antikaları çok hoşuna gitti. Maksadın apaçık görünüyor.

— Ne imiş bu apaçık maksadım?

— O konağa gelin gitmek...

— Evet, inkâr etmem.

— Ben buna katlanamam.

— Seni de beraber götüreceğim.

— Bakalım Tayfur beni kabul eder mi? O etse de ben gider miyim?

— O da eder, sen de gidersin.

— Siz karı koca bir odada, ben başka odalarda. Ölümü bu işkenceden üstün sayarım.

— Sen artist kafalı bir çocuksun Cevri... Sende çalışıp da yaşamak cesareti yoktur. Sen yaşamak için değil eğlenmek için serbest sanatların biriyle uğraşmak istersin. Seni ayıplamıyorum. Çünkü bu hususta ben de tıpkı senin gibiyim. Yaşamak için çalışamam. Gönlümde bir eğlence bulmak için şöyle böyle birtakım uğraşılar bulurum. Serbest sanatlar nedir? Edebiyat, şiir, resim, müzik, sahne oyunculuğu... Şu sanatlarla bu memlekette rahat rahat geçinen bir tek insan bilmiyorum. Kitap yazarsın, kazanmak şöyle dursun, baskı parasını çıkaramayarak matbaalara borçlanırsın. Ediplik, şairlik, hekimlik bu memlekette ne hazin şeylerdir. Bugün Sa'di, Hayyam, Şekspir, Rasin, Volter burada yeniden doğsalar çarçabuk açlıktan ölürler. Ve adlarını unutulmaktan kurtarmak için başlarına bir taş diken olmaz.

Resim... Ohh bu sanat ötekilerden de sürümsüzdür. Bin türlü yoksulluklar içinde tablolarını boya... Salon diye açılan odaya as. Resimden anlamayan adamlar önünden geçit resmi yapsınlar. Yüzlerini buruşturarak bin türlü kusur bulsunlar. Sonra kaldır at bir yana, tozlansın... Burada nasıl ressamlar geçinir bilir misin? Bir günde, beş altı tablo boyamalı. İşlek bir caddede bir kapalı dükkânın önüne sıralamalı. Müşteri beklemeli. İki üç tanesini sürebilirsen ne iyi... Satamazsan akşam üzeri karpuzcular gibi haykırmalı:

— Çiftini yarım liraya veriyorum. Ucuzlattık... İki tablo yarım liraya. Dünya Güzeli, Kızkulesi, Fenerbahçesi, Cengâver Kara Ayşe Hanım...

İşte bu ressam ekmek parasını çıkarır. Çünkü yaşadığı iklimde çiçek açacak sanatın türünü biliyor.

Erzurum da portakal, limon yetişmez. Boşuna uğraşmamalı. Resim bu iklimin havasında gelişinceye kadar açlıktan çok ressam ölecektir. İstemem ki, sen bu şehitlerden biri olasın...

Müzik... Avrupa konservatuvarlarınm birinden birincilikle bir diploma al, buraya gel. Önce rast gelen seni ahmaklıkla nitelendirir. Hey budala, sen doğu musikisini, müzik fenninin buradaki hazinelerini bırak da gamlarına hâlâ çeyrek sesleri ekleyemeyen eksik Avrupa müziğine koş. Dede Efendinin nakışlarını, nefeslerini görmeden Bethofen'in, Verdi'nin, Guno'nun falanın senfonilerine, armonilerine hayran ol. Henüz tiyatrosu olmayan, henüz adaptelerden başka piyes yazılmayan bir memlekette opera yapılır mı? Burada gazino veya bahçe köşelerinde falso sazlarını zırlatarak bütün kötü sesleriyle haykıran sazcılar, şarkıcılar, yani saz çalan, şarkı okuyanlar ölmeyecek kadar ekmek bulabilirler. Yahut kemençeni, udunu gıygıylatıp zımbırdatarak akşam meyhanelerin coşkun saatlarında bin belâ, kaza içinde sarhoş eğlendirerek birkaç lokma sıcak yemek bulabilirsin.

Sahne artistlerine gelince en çok bunlara acırım. «Bize gerektiği kadar saygı gösterilmiyor.» şikâyetiyle gazetelerde bar bar bağırıyorlar. Alıklar, siz bilmem hangi sultanın kavuğunu, bilmem hangi hocanın çakşırını, sarı çedik pabucunu giyip de sahneye çıkmak küstahlığında bulunduğunuzdan dolayı hiç bir yenilik kabul etmeyen, aşırı tutucular güruhundan dayak yemediğinize bin şükredecek yerde bir de kalkmış alkışlanmak, değerlendirilmek istiyorsunuz. Durunuz bakalım. Sözlüklerimizde çalgıcı, kerizci, köçek, oyuncu, meddah, taklitçi, asalak, dalkavuk, kavuklu, pişekâr ve benzeri kelimelerin halkın zihnindeki eski yorumları silinip de modern anlamları yer tutsun. Sanatçılarımız, Darülbedayi'nin ilerleme ve gelişme yollarını, onlardan hiç soran olmadığı halde, sayıp döktükleri sırada, Şehremanetinin boş veznesine karşı önce para, sonra para, sonra yine para feryatlarını yüreklerinin bütün yanıklığı ile koparırlarken bilmiyorlar ki, adaptasyon zaafından uzak ve en çok başarı sağladıkları milli komedya işte budur. Bu zavallılar hiç de sofu ve ibadete düşkün değilken yılın on bir ayını kutsal Ramazan'm onlara armağan ettiği bereketle yaşarlar. Başka zamanlarda mutsuz, çalışmayanlar, işe yaramayanlar güruhuna

katılmış gibidirler. Ben de biliyorum ki, Türk kadını millî yüz ve tatlı şivesini sahnede göstermedikçe bizde tiyatro olamaz. Bize sahne heyecanını hanımlarımızın içten kopan yürek titreşimleri verecektir. Onları görüp dinleyerek Türk'ün zenne devrinden gerçek sanat doruğuna tırmanmaya uğraştığını anlayacağız. Ama bu bir halden başka bir hale geçişimizin öyle bir dönüm yeridir ki, çeşitli akımların çarpışmasıyle boralar kopacaktır. Ama her halde yine de zafer sanatın, üstünlük geleceğin olacaktır. Ve bunu pek yakın hissederek yüreğim titriyor. Ah Cevri, bugün beni sahneye çağırsalar hiç düşünmez koşardım. Seni de kolundan sürüklerdim.

Cevri sarılacak gibi kıza vücut vücuda rampa ederek:

— Kopacak fırtınanın ilk kurbanları belki biz olurduk.

— Hiç bir bilim, hiç bir fen kurbansız ilerlememiştir. Meslek gönüllüsü, sanat şehidi olurduk. Bugün birer hiç olan kimliklerimiz için bu, büyük bir şeref değil mi?

— Ben tehlkeli şerefleri pek alkışlayamam. Bu fırtına ne vakit gelip geçecek? İhtimal takviminde ne yazıyor?

— Kestiremem. Nâsıra'dan fazla falcılık öğrenemedim.

— Ben her şerefli yeni işe gönüllü kurbanların kanları akıtıldıktan sonra girmek isterim. Demek bizi sahneye çağırsalar koşacağız?

— Şüphesiz...

— Her gece ellişerden ikimiz pay alırsak...

— Ohh neler olmaz? Hiç de pohpoha, lükse atılmazdık.

— Ayda üç bin lira... Hayali bile ne kadar güzel... Beyoğlunda küçük bir apartıman, iki hizmetçi, emrimize hazır bir otomobil... Sade, içten, mutlu bir hayat... Hiç bir gürültü patırtıya kapı açmazdık. Bir köşeye yirmi otuz bin lira yığar, tatillerde seninle gezilere çıkardık.

— Ah Cevri, gençliğin coşkunluğu ile züğürtlük deliliği yelken açıyor. Bizi komik alanlara sürüklüyor. Memleketimizde sahne kazancından ayda üç bin lira... Bu ne tuhaf bir hesaptır bilir misin? Gerçek sanatçılarımız bu tahminimizi duysalar gülmekten bayılırlar. Bu kadar bir parayı onların en ünlüleri yılda bile kazanamıyorlar sanırım. Ah ah yavaş söyleyelim. Kimse duymasın. Sonra bizden bu hayallerimiz için kazanç vergisi isterler. İkimize ayda üç bin lira... Yılda otuz altı bin lira...

Tamam on sekiz mebus maaşının yıllık toplamı. Herkes tiyatro okuluna koşar. Herkes oyuncu olur. Ortada seyirci kalmaz.

— Bu, Tanrı vergisiyle değil midir? Bütün âlemin artistliğe yeteneği olabilir mi?

— Ah Cevri ah çocuksun. Sen bu memlekette işlerde yetenek arıyorsun. Bizde kazançlı bir iş duyunca hiç kimse Tanrı vergisini, yeteneği düşünmek gereğini duymaz. Hemen koşar ve daima en yetersizler düdüğü çalarlar.

Cevri, hep bu şakaları bir yana koyup bugün çok ciddî görüşmek ihtiyacındayız. Ayda üç bin lira ile ben senin kulağını, gönlünü alevlendirdim. Önce para sonra aşk ve ilgi... Aç karnına sevişmek... Gece Safa'nın viran evinde yarı ölü hayatı geçirmek... Bu suretle gençliğimizin, sefalet fıçısında turşusunu kurmak... Gençlik, bu, sonsuz bir şey değil çok çabuk geçen bir rüya imiş. Bu rüyayı da altın şıkırtıları, ipek kâğıt para hışırtılar içinde değil, geçim darlığı kâbuslariyle bunalarak geçirmek... Bu hiç de sana bana lâyık bir hayat değil. İnadından vaz geç Cevri. Üç bin liradan kurduğumuz hayalleri iki bine, bin beş yüze indirebiliriz. Bu para belki de çok daha fazlası bizim için hazır Ben senin canınım, cananınım, sevgilinim. Her şeyinim... Bütün bunlara karşılık belki de bunları büsbütün kuvvetledirmek için Tayfur'un laftan ibaret karısı olacağım.

— Bânû yüreğim çarpıyor. Başım dönüyor. Gözlerim kararıyor. Söyleme. Sözüne bile tahammül edemiyorum. Böyle bir şeyin gerçekleşmesi beni deli eder. Öldürür.

35

CEVRİ ile Bânû sevişiyorlardı. Delikanlı kıza sahip olmak için her mahrumiyete, kara yoksulluğa, her türlü sıkıntıya razı idi. Ama öteki lüks hayat istiyor, otomobillerde koşmak, uçaklarda uçmak, ihtişam içinde bütün dünyayı dolaşmak, büyük ziyafetlerin, suvarelerin gözleri kamaştıran ihtişamı içinde parıldamak, sözün kısası gençliğinin, güzelliğinin çekiciliği etrafına pervaneler toplamak sevdasiyle yanıyordu.

Gece Safa'nın evinde sık sık kaldıkları esnada, çevredeki mezarlıkta büyük bir define bulunduğu ve bunu ortaya çıkar-

mak için geceleri insanların dolaştığı söylentilerini mahalleliden sık sık dinlemişlerdi.

Duydukları bu söylenti üzerine bir gece mezarlığın evden pek uzak olmayan bir bölümünde elektrik fenerleri parladığını, eski mezarların çukurları önünden sesler geldiğini seçince bunların define arayıcıları olduklarına hükmederek onları korkutup kaçırmak, gömülü hazineyi elde etmek için bir düzen kurmaya karar vermişler, çok yakın arkadaşlarından erkek, kadın sekiz on genç toplayarak bir kefenli iskelet bölüğü kurmuşlar, Hatip Feyzullah Efendinin aile mezarı setinin arkasına sığınarak ahretten dünyaya heyecan verici, korkunç bir komedya oynamağı başarmışlar. Bânû büyük bir elektrik feneriyle şimşekleri taklitte âdeta sanatçılık göstermişti. Kollu, kefenli sırıkların başlarına geçirdikleri ölü kafalariyle beş genci türlü ihtimallere düşürerek hayli üzmüşlerdi. Ama nihayet foyaları meydana çıktı. Define ümidi cılk oldu. Ve zaten aranılan şeyin define değil iskelet kemiği olduğu gerçeği de anlaşıldı.

Defineyi elde etseydiler Bânû, Cevri'ye varacak ve kurduğu bütün o zenginlik hayalleri gerçekleşmiş olacaktı. Şimdi Tayfur'la evlenmekle bu kuruntularının hiç olmazsa yarısına sahip olabileceğini düşünüyordu.

Kız Tayfur'u sevmiyor. Onun gönlü Cevri'de... Hikmetullah Paşa oğlunun yalnız zenginliğine hırslanıyor, aşk ve servet... Bu iki emel arasında Bânû bir süre bocaladı. İkisinden birini seçmek için derin düşünceli ve ıstıraplı saatlar geçirdi. Tayfur kendisine bir lüks hayat sağlayacak, Cevri gönlünü eğlendirecekti. Belki de eğlendirmişti, eğlendiriyordu. Bu iki şeyin hangisi ötekinden üstündü? Sonra elini alnına vurarak kendi saflığına güldü. Hayat ne tuhaf şeydi. İnsan birtakım alışkanlıklar, görenekler içinde doğup büyüyor. Namus, günahsızlık, içdenlik, doğruluk, dürüstlük ve benzeri kelimelerin bağları içinde kıvranıyor. Bu silâhlanmış jandarmaların bekledikleri sınır dışına ne vakit adımını kaydırsa acaba gördüler mi? Üzerime geliyorlar mı? Diye ürküyor. Çevresine bakıyor. Bir iki alışkanlık cüretinden sonra bu silâhlanmış, korkunç bekçilerin mukavvadan birer korkuluk olduklarını anlıyor. Artık onlardan korkmaz, onları saymaz oluyor. Onlardan çekinenlerin aptallıklarına gülüyor.

İşte hayatın iç yüzü... Bu dünyada en rahat, en mutlu yaşayan insanlar ötekileri en çok aldatmakta başarı gösterenlerdir. Aldatan daima aldananın zararını kendi hesabına kâr yazmış olur. Aldatmak, ananı, babanı, dostunu, düşmanını aldatmak... İşte hayatın anahtarı... İşte bütün zorlukların düğümlerini çözen büyü... İşte herkesin gözünü bağlayan hokkabaz değneği...

Bânû niçin Tayfur'la Cevri'den birini tercih için düşünüyordu. Aldatarak ikisine birden sahip olamaz mıydı? Ve asıl ustalık ve mutluluk da bu değil miydi?

Bânû Tayfur'un kendisine olan çılgın ve her türlü ölçüden taşkın sonsuz aşkını hissediyordu. Cevri'ninki de ondan aşağı değildi. Bunun için iki delikanlının da gemlerini elinde tuttuğuna inanıyordu. İş şimdi bu dizginleri iyi idare etmekteydi. Bu da kendi zekâsma bağlı bir işti.

Didon Paşa kızı servetine karşı tutulduğu çekicilikle Tayfur'a varacağını ama bu evlenmeden sonra Cevri'nin metresi olacağını delikanlıya açtı. Cevri bu sözün kahpeliği önünde isyan etti. Bânû bu ilk protestolara, retlere, çırpınmalara hiç aldırmadı .Çünkü sonunda onun bu işe razı olmak zorunda kalacağını biliyordu. Çünkü ahlâk anlayışları değil dünyalar alt üst olsa Cevri, Bânû'dan ayrılamazdı.

Tayfur'la görüşmeğe başladılar. O birkaç defa Gece Safa'nın evine gitti. Ötekiler konağa geldiler. Bu bir çeşit evlenme kuru demekti.

Nihayet bir gün Hikmetullah Paşa oğlu küçük hanımla evlenmek istediğiin büyük bir ateş ve heyecanla anlattı:

Bânû çok kurnazca cevap verdi:

— Beyefendi, ben bu hayatın boş âdetlerinden, ikiyüzlülüklerinden, seremonilerinden nefret ederim. Sözü kuru vadilerden dolaştırmağa ne lüzum var? Böyle bir teklifte bulunacağınız ilk görüştüğümüz günden beri hissedilmişti. Bu işi enine boyuna ben de düşündüm, taşındım. Memnunlukla sizi koca olarak kabul ederim. Çünkü her bakımdan arzularıma uygunsunuz. Yalnız ben çok serbest alışmış bir kızım. En liberal görünen erkeklerin evlendikten sonra huylarını değiştirdiklerini söylüyorlar. Ben kocamın namusunu bir iftihar tacı gibi başımın üzerinde taşırım. Ve o uğurda ölürüm. Bu sözüme inanmalı... İşte bu kadar. Başka dedilere, kodulara, adiliklere, şüphe-

lere tahammül edemem. Hareketlerimden her ne türlü bir şüpheye düşerseniz gelip yüksek sesle benden gerçeği sormalı ve en doğru cevabını almalı...

Tayfur yuvada anasının ağzından yem alan bir yavru kuş gibi sevinçten titreyerek:

— Müsaade et Bânû'cuğum, sana gönlümden kaynayıp taşan içdenliklerimle hitap edeyim. Bana meleklerden şüphe gelir de senden gelmez. Namusum, servetim, hayatım, her şeyim senindir. Ve evlenince sana teslim edeceğim bu emanetleri şöyle böyle kullanman için hiç bir türlü şart, kayıt ileriye sürmeyeceğim. Ne istersen onu yap... Onlar artık benim değil senindir.

Bânû — Önceden söylenmesi gereken şeyler var. Sonra söz olmasın.

Tayfur, ağzı kulaklarma varan bir mutluluk sırıtışıyle:

— Her şartını kabule hazırım diyorum. Ben seninim diyorum. Bana sormadan oyumu istediğin gibi kulanabilirsin diyorum.

Bânû — Cevri ile biz bir arada kardeş gibi büyüdük. O zavallı çocuk kimsesizdir. Benim evlenmemle öksüz gibi meydanda kalacak. Onu da beraber konağa, size getireceğim. Evleninceye kadar yanımızda kalsın.

— Peki, peki... Çok şükür yurdumuz büyüktür. Bağrında on Cevri'yi rahat rahat barındırabilir.

Analarının ve öteki akrabalarının fikirlerini almadan bu evliliği ikisi aralarında pişirip kurtardılar. Bânû birkaç sandıkla ve her eşyadan ağır, fuzuli bir yük olan süt kardeşi Cevri ile Kırksekbanlara, perili, mezarlıklı konağa gelin geldi.

Bu o kadar feci, hayır, komik bir evlenme idi ki, evliliklerinin ilk haftasında İsviçre'ye doğru balayı gezisine çıktılar. Süt kardeş de ikisinin ortasında gölge gibi beraber... z

Tayfur kayıtsız şartsız oyunu karısına vermiş olduuğ için öyle tatlı bir ayda, karı kocalığın en içli dışlı saatlarında fino köpeği gibi aralarından hiç ayrılmayan bu süt kardeşin pek sıkıcı eşliğine hiç ses çıkaramamak zorunda kalıyordu.

Giderek ıstırap derecesine varan rahatsızlığı bundan ibaret kalmadı. Hemen daima otellerde üç yataklı bir odada beraber kalıyorlardı.

Zavallı Tayfur bu mutlu ve pek tatlı ayın balından bir damlacık tatabilmek için inliyor, ölüyor, ama ne mümkün... Tren-

lerde, vapurlarda, otellerde yarım saatçık karısıyle yalnız kalabilmek için düzenlediği en ustalıklı planlar ötekilerin daha ustaca karşılıkları ile hükümsüz kalıyordu.

Süt kardeş demek, süt kardeşiyle kocasının en gizli anlarında devamlı bir engel teşkil etmek demek midir? Tayfur bunu bir türlü anlayamıyordu. Birkaç kadeh içki parlattığı anlarda öfkeyle karışık bir cüretle karısının belinden karvıyor, bir kenara çekerek:

— Ah güzelim ah, bu gece süt kardeşini başka bir odaya atıp ikimiz yalnız kalmak için mükemmel bir plan kurdum. Sen bana yardım edersen iş olacak.

Bânû hüzünlü bir gülümseme ile:

— Her emrin başım üzerine ama Tayfur bu mümkün değil.

Tayfur artan bir coşkunlukla:

— Balayı gezisine çıkan âşık bir kocanın bundan başka meşru ne emri, ne arzusu, ne ricası olabilir?

— Ah Tayfur bilmezsin. Cevri pek içli bir çocuktur. İçine kor. İçine kor, verem olur.

— Ah ne acayip, söz bunlar?

— Evet söylenişte acayip görünüyor. Sen adi kafada bir insan, bayağı bir koca olmadığın için ben açık söylüyorum.

— Çıldıracağım. Ben seninle bir odada yatarsam neden Cevri verem oluyor?

— O da gençtir. Bekârdır. Hassastır. Kuruntuludur, melankoliktir. Bizden ayrı yalnız odada kalırsa gönlünden kimbilir neler geçirir?

— Ben evlilik döşeğimin arasma kakılmış böyle bir engelle bir süre daha yaşarsam ondan önce benim verem olmayacağımı ne biliyorsunuz? Onu kurtarmak için beni mi feda edeceksin?

— Yok Tayfur çocuk olma. Onun engelliği her zaman için değil. Konağımıza dönünce tabii o bizden ayrı odasında yatacak.

— Öyleyse hemen şimdi ilk trenle İstanbul'a dönelim.

Tayfur'un içkili zamanlarında Cevri de pek ayık bulunmazdı. Karı kocanın kendinden on beş yirmi adım ötedeki gizli fısıltılarını dinlemeğe uzun süre katlanamayarak hemen yanlarına koşup:

— Enişte benden gizli mi? Sissiz duramıyorum. Yalnız

pek canım sıkılıyor. Sözlerinize katılmama müsaade etmez misiniz?

Aman Tanrım bu ne düşünülemez, aklın kabul edemeyeceği bir felâket... Umumî bir yerde Tayfur'un karısı ile iki fısıltı etmek için bir köşeye çekilmesine bile imkân yoktu. Ve buna karşılık gerektiğinde Tayfur karısı ile bu garip süt kardeşin yanlarından ayrıldığı zamanlar geri dönüşünde onları yüzleri kırmızı, gözler nemli, baş başa heyecanlı bir çekişmede bulur. Onu görür görmez söz değişir. Veya susulur. İğreti bir sükûnet pozu alınır.

İkisinin arasında ne var? Ne oluyor? Tayfur karısının hiç bir halinden şüphelenmemeye yeminle beraber bir halkaya geçirilmiş anahtar dizisi gibi ırzını, namusunu, servetini, mutluluğunu topyekûn onun eline teslim etmişti. Şimdi hiç bir şey söylemeye, siteme, karşı koymaya hakkı yoktu. Zaten bir süt kardeşle ikisi arasında namusa dokunacak, kınanacak ne gibi bir hal olabilir? Böyle bir şeyi akla getirmek bile ahlâksızlık, vicdansızlık değil midir? Aralarında çözümlenmesi mümkün olmayan gizli bir mesele var. Bu da inkârı zor bir gerçek... Bu sır nedir? Ne olabilir? Ah bir yere gizlenip de çekişmelerini, tartışmalarını dinlemek kabil olsa... Bu da mümkün değil.

Bir gün Tayfur çiftliklere, gelir getiren mallar üzerine Istanbul'dan gelen acele bir yığın mektuba cevap vermek zorunda kaldı. Odasına kapandı. İki süt kardeş otelin tenha bir saatında taraçada yalnız kaldılar.

Orada Türkçeyi Çinceden ayırabilenler çok olmadığı için serbestçe konuşuyorlardı.

Cevri süt kardeşinin beyaz elini mermer masanın altında avcuna alarak:

— Bânû:

— Ne var?

— Elimin ateşini duyuyor musun?

— Evet... Nöbetin var.

— Cayır cayır yanıyorum.

— Senin kanın daima böyle ateşlidir.

— Seni sevdiğim günden beri böyleyim. Aşık Kerem'le akrabalığım var. Bir gün onun gibi bütün bütün yanıp kurtulacağım.

— Haniya senin kaşelerin vardı? Niçin almıyorsun?

— Bu ateşim kaşe ile geçmez. Onun ilâcını sen bilirsin. Biraz şöyle bahçenin kuytu bir köşesine gidelim. Dudaklarını bir dakikacık ağzıma ver.

— Oh Cevri çocuk olma.

— Çocuk değil deli oluyorum. Hiç bir zaman bugünlerdeki kadar seni çiğ çiğ yemek isteğini kendimde duymamıştım. Bu pek vahşi bir arzu... Ama ne yapayım? Aşk beni canavarlaştırıyor.

— Böyle olmayacak şeyler söyleme.

— Olmayacak şey mi? Benim seni öpebilmem artık olmayacak bir şey mi? Kendini o iğrenç Tayfur'a saklıyorsun değil mi? İşte buna katiyen müsaade etmeyeceğim. Vallahi billahi seni onunla yatırtmak değil bir saatçık yalnız bırakmayacağım. Ah ah ne güzel yerler... Ne hoş göller... Şairane dağlar. Bütün Avrupa şairlerini bülbülleştiren bu güzellikler içinde ikimiz yalnız olaydık, yeşil bir yuvaya sokulaydık. O uğursuz herifin aramızda ne işi var? Seni kendi elimle bir hayduda teslim edeyim... İkiniz bir döşekte, ben ayrı odada... Hayır. Hayır, beynim yanıyor. Zihnim caniler gibi cüretlerle sarsılıyor...

— Cevri o şimdi nikâhlı kocam...

— Sus. Ben buna tahammül edemem. Kıskanıyorum. Ölüyorum. Ben sağ iken sen kimsenin olamazsın. Sen ona varmazdan önce kendimin böyle müthiş bir hale düşeceğini bilmiyordum. Çekilir ıstırap değil... Yok yok dayanamıyorum. Beni bir oldu bitti karşısında bulundurdun. Bugün ben katlanılamayacak bir hale düştüm. Seni bu heriften boşatacağım.

— Saçmalama Cevri.

— Evet boşatacağım.

— Nasıl?

— Pek sade bir yolda.

— Ben boşanmak istemedikten sonra sen nasıl boşatırsın?

— Oh demek onunla yaşamak için beni mezara göndermekte hiç fenalık görmüyorsun?

— Hiç öyle değil. Yanlış düşünüyorsun. Yokluk sıkıntılarından kurtulup birbirimizin olmamız için ben Tayfur'a vardım. Daha işin başlangıcındayız. Dur bakalım. Umduğumuz meyvelerin birkaçını toplayalım.

— Hayır, duramam. Dayanamıyorum... Boşatacağım.

— Söyle canım, nasıl?

— Oh pek kolay, pek sade bir şekilde...

— Böyle yabancı memleketlerde, dünyanın her tarafına telli, telsiz telgraflarla, telefonlarla bağlı kibar otellerde delilik istemem. Ne yapacaksın? Nasıl boşatacaksın? Söyle...

— Basbayağı canım. Tayfur'a bütün gerçeği anlatacağım. Namuslu bir adamsa seni hemen bırakır. Yahut benimle düello eder.

— Dikkat et Cevri. Bu hareketin bana karşı müthiş bir hıyanet, elâleme karşı büyük bir rezalet olacaktır.

— Kendime buyuramıyorum. İrademe sahip değilim. Bu hareketimden ötürü ne Yaradan, ne yaratılmış olan, ne kanun, ne vicdan, hiç bir kuvvet beni sorumlu tutamaz. Bânû, birbirimizin süt kardeşi değil, kendimizi bildik bileli birbirimze âşık olduğumuzu bu ahmak gence anlatacağım.

— Boşuna snirleniyor, boşuna yoruluyorsun Cevri... Benim arzumun, fikrimin zıddına hareketle hiç bir şey kazanamazsın.

— Gerçeği ortaya dökerek seni kocandan boşatamaz mıyım?

— Hayır...

— Tayfur Bey bu rezaleti çiğner, yutar, hazmeder mi?

— Tamamiyle...

— Yanılıyorsun.

— Katiyen yanılmıyorum.

— Öyleyse bir deneyelim.

— Peki dene... Olacak şeyi ben sana söyleyeyim.

— Çabuk...

— Aramızdan sen çıkmış olursun. İşte bu kadar...

— Namussuzca bir planla ona varmış olduğunu anladıktan sonra yine Tayfur'un karısı kalacağından eminsin öyle mi?

— Tayfur beni çok sever. Benden ayrılmamak için her cinayetimi affa hazırdır.

— Cinayetin bu türlüsünü her koca affedemez.

— Benimki affeder. Şimdi evlenmeler modernleşti. Namus anlayışı bütün bütün değişti. Babalar, kızlarının, erkek kardeşler kız kardeşlerinin kocalar karılarının bu yolda günahlarına pek aldırmıyorlar. Tayfur böyle bir şey i;in beni bırakacak kadar ahmak kafalı bir genç değildir. Böyle ortaçağa yaraşan vahşilikler tarihe karıştı.

Cevri ümitsizliğinin bütün hıncıyle iki avucu içinde patlatacak gibi beynini sıkarak:

— Doğru söylüyorsun Bânû... Ben de ne kadar ahmakım, mutsuzum, deliyim, uğursuzum... Şimdiki halde sen onun olduktan sonra senin geçmişte kalan, gelecekte olabileceği düşünülen bir cinayetinden ötürü Tayfur seni bırakmaz. Kocaların havsalaları genişlediyse âşıkların kafaları da değişmek gerekir. Ama ben hâlâ ortaçağımsı bir görüşteyim. Seni kocandan ziyade benimseyerek o kadar kıskanıyorum ki... Bu hakkı ondan ziyade kendimde görüyorum. Mümkün değil tahammül edemeyeceğim.

— Neye?

— Senin onun olmana...

— Ama Cevri bu olmuş bitmiş bir şey

— Hayır... Olmadı. Evliliğin henüz o manada olmadı. Sen onun olmadın. Oldum dersen (yüz üstü masaya kapanıp hüngürdeyerek) eğer oldum dersen beni bitirirsin. (Gözlerini yumup kulaklarını tıkayarak) Yüzünde onu doğrulayan bir hareket görmek, ağzından bunu gerçekleştirir bir söz işitmek istemem.

— Ah sen bugün çok içmişe benziyorsun Cevri.

— İçtim.

— Nerede?

— Otelin bir (Majordom) u var. Kavasa benzer bir herif. Onunla dost oldum. İçkileri muayene için mahzene indik. Hepsinin tadına baktım. (Majordom) otel hizmetçilerinden güzel bir kız seviyor. Matilda ona hiç yüz vermiyor. İkimiz de dertli. Karşı karşıya atıştırdık.

— Oh Cevri böyle şeylerde çok dikkatli olmak lâzım gelirken tam tersine sen pek ileri varıyorsun.

Cevri öpmek için Bânû'nun elini ağzına götürmeye uğraşır. Ama küçük hanım şiddetle geri çekerek:

— Bırak... Görürler...

— Görsünler. Burada bir kadın eli öpmek bizim memleketteki gibi cinayet sayılmaz.

— Çabuk öp haydi...

Cevri sevgilisinin parmağında evlenme yüzüğünü görür. Hemen eli şiddetle geri çevirerek:

— Bu lânet halkalı elini kıyma tahtasının üzerine koyup da satırla parmağını koparsan yine de sana acımam.

— Benim gönlüm sende olduktan sonra onun yüzüğünün parmağımda bulunmasından ne çıkar.

— Daha onun olmadın değil mi?

— Olmadım.

— Çocuk aldatır gibi eğlenerek söylüyorsun. Ah katil, biliyorum, oldun.

— Eh oldum.

Cevri sıtmadan dudakları güveren bir hasta gibi titreyerek:

— İspat et... Hiç şüphem kalmasın. Yapacağımı ben bilirim.

— Ne yapacaksm?

— Meselenin çözümünü buna bırakacağım.

Bânû kıpkırmızı ateşlenerek:

— Kimi korkutuyorsun onunla? Ben silâhtan ürken Istanbul kızlarından değilim.

— Cinayetini ispat et... Görürsün. Ürksen de öldüreceğim, ürkmesen de...

— Oldum.. İşte ne yapacaksın? Haydi yap da göreyim.

Cevri yarısı yeninin içine gizli elinde tabanca ile ayağa kalkarak:

— İşte gidiyorum. Önce onu, sonra seni, sonra da kendimi...

Sarhoş bu müthiş niyetle taraçaya saldırdığı sırada öteden gülümseyen bir yüzle Tayfur görünür...

Bânû vahşi hayvanlar eğitimcisine mahsus bir öfkeli bakışla yerinden fırlayarak hemen gözlerini Cevri'ninkilere diker. Sarhoş ilk şiddetini kaybederek bu öfkeli bakışların altında manyatize olur. Silâhlı elini aşağıya indirir. Ne yapacağını kararlaştırmaya uğraşır gibi gözlerini Bânû'dan, Tayfur'a ve sonra boşluğa dolaştırır kalır.

Bânû'nun şiddetli bakışları altında süt kardeşinin üzüntü ve sersemliğini gören Tayfur'un yüzündeki gülümseme, saflık ve mutluluk yok olur. Bu hallere ne mana vereceğini bilemez.

Tekrar üçü taraçanm bir köşesine çekilip otururlar. O zaman koca elinde olmadan karamsar bir bakışla karısmdan sorar:

— Ne var? Ne oldu?

— Hiç... (Majordom)' Cevri'yi mahzene götürmüş. İçirmiş... Pek fazlaca keyif olmuş... İşte bu kadar...

36

TAYFUR karısı üzerinde kendinden fazla bir kocalık hakkı iddia eden bir süt kardeş eşliğiyle böyle acayip bir balayı yaptıktan sonra Istanbul'a dönerler. Yine aralarında otel hayatındaki acıklı komedyanm başka bir türlüsü başlar. Bu sefer süt kardeş, Tayfur'la bir odada ve ne çare, bir döşekte Bânû'nun yatmasına engel olmaz. Ama bu durum karşısında bütün bütün çıldırır. İçkiye, sinirliliğe, deliliğe vurur.

Süt kardeşi adı ile sevdiği kızın peşine takılıp yalancı eniştenin konağına yerleşmek, yemek, içmek, giyinmek, kadını paylaşmak, meşru kocayı kıskanarak ona karşı türlü kötü niyet beslemek... Her an tuhaflığı, tehlikesi artan berbat bir durum...

Tayfur karısını kendi gözünden kıskanarak aşırı bir aşkla sevdiğinden onun süt kardeşine ayırdığı fazla muhabbet payını hazmedememeye başlar. Araştırmalara, koğuşturmalara, soruşturmalara girişir. Bânû ile karısının arasında süt karışıklığı olmadığını, katiyen akrabalıkları da bulunmadığını hatta on iki yaşma kadar birbirini hiç tanımayarak ondan sonra dost olduklarını öğrenir. Ama koca evinde meydana gelen her türlü şüphelere, ince tehlikelere rağmen Bânû'nun da Cevri'ye taşkın bir muhabbet gösterdiği reddedilmesine imkân olmayan bir gerçek...

Tayfur işi ortaya dökse ne kazanacak?

Bânû — Evet, biz Cevri ile süt kardeşi değiliz. İki sevgiliyiz, derse, oğlanın koluna girerek konaktan çıkıp giderlerse?..

Tayfur bu ayrılığa katlanabilecek mi? Vurma, kesme neye yarar? Ölüm bu gibi durumların sonudur. Kendilerini ümitsizlik içinde kaybedenlerin atılacakları son çare... Ama marifet işi bu son tehlikeye düşürmeden bir çözüm yolu bulmada...

Bazı mutsuz kocalar vardır ki, ayaklarının altına açılan uçurumu titreyerek birkaç defa iskandil ettikten sonra artık oraya bir daha bakmak istemezler. İşi talihe, tesadüfe bırakırlar. Ne olacaksa kendi kendine olsun derler. Bu açık yarayı kurcalamaya dayanamazlar. İşte o zaman yara kangrene döner.

Tayfur, Bânû'yu bütün bütün kaybetmekle onu Cevri ile paylaşmak arasında bocalıyordu. Zaten kendi kendine kararlaşmış olan son durum bu idi.

Kendiliğinden çıkacak bir olay meseleye başka bir şekil verebilirdi. Ama olay çıkarmaya Tayfur'da kuvvet ve cesaret yoktu. Bânû'ya karşı duyduğu büyük, taşkın aşk bütün cüret damarlarını felce uğratmış gibiydi.

Bunnula birlikte ıstırabının pek yoğunlaştığı bir zamanda Tayfur dayanamadı. Başka bir şey bahane ederek Bânû ile atıştı. Genç kadın süt kardeşiyle birlikte anasının evine savuştu. Karısının bir hafta süren bu yokluğu sırasında mutsuz koca çıldırıyordu. Nihayet dayanamadı. gitti, yalvardı, yakardı, karısını getirdi.

Ama Bânû'nun bu gidişi, sonra küçültücü yalvarmalarla geri gelişi, karı koca arasında bir üstünlük kazananla bir yenilgiye uğramış olanın antlaşma yapması gibi oldu. Süt kardeş Bânû ile birlikte yine geldi. Hem de bu defa eskisine oranla daha büyük, daha elverişli ayrıcalık ve şerefle.

Zavallı Tayfur karısma karşı gerçekleşen derin zaafı ile artık ensesinde boza pirişilen bir koca oldu.

Cevri birkaç defa hastalandı. Bânû gece uykularmı bıraktı. Döşeğin başmdan ayrılmadı. Kocası keyfini bozduğu zamanlarda ona bu özen ve dikkatin onda birini göstermez, sahte bir şefkatle çevresinde dolaşır, nihayet onu hizmetçilerin ellerine bırakırdı.

Tayfur'un bu müthiş felâketi eskiyerek yerleşmiş bir döneme girdi. Önceleri Bânû ile Cevri ortadan kaybolsalar nereye saklandıklarını, ne yaptıklarını gizliden gizliye araştırır, süt kardeşin hastalıkları zamanında oda kapısının arkasından içeriyi dinler, gözetler, onları suçüstü yakalamak isterdi. Ama bu cinayetin bu biçimde ortaya çıkışı durumu daha iyi değil bütün bütün zorlaştıracaktı. Bu dereceye kadar gizli geçen bu rezaleti açığa vurdurmaktan ne fayda umulabilirdi?

Artık süt kardeşiyle karısını izlemekten, hareketlerini kontroldan büsbütün vaz geçmiş gibiydi. Bânû cam istediği gecelerde hemen pek geç vakitlere kadar Cevri'nin odasmda onunla yapayalnız kalıyor, bazı akşamlar iki süt kardeş vakitlerini

sabahlara kadar büyük salonda baş başa bir birlik âleminde geçiriyorlardı.

Artık karışan, görüşen yoktu. Kimseden pervaları kalmamıştı.

Tayfur bu tip evlilik düşkünlüğünün zehirlerini yudum yudum yutarak dünyadaki kıskançlık acısının en katlanılmazına yavaş yavaş aşılanmakta iken bir gece yatak odasında yalnız bulunduğu sırada kapısı vuruldu.

Bu kim? Karısı olsa izin istemeden içeriye girer. Gece yarısından sonra bu vakitsiz tık tıktan biraz uğursuzluk sezinleyeerk:

— Kimdir o?

— Ben'im. Nâsıra.

— Ne istiyorsun?

— Söyleyeceklerim var.

— Seni dinleyecek vaktim yok. Artık falcılığına ihtiyacım kalmadı. Geçmişi, içinde bulunduğum zamanı, geleceği şimdi ben de senin kadar biliyorum. Her şeyi anlamış bulunyorum. Kaç zamandır yüzünü görmemek, yaş kuru saçmalarını dinlememek için senden kaçıyorum. Senin anlayışın olsa bu çekingenliğimin farkına varır, buraya beni rahatsız etmeye gelmezdin.

— Yakında patlak verecek bir felâketi bilmiyorsun. Gelişimin, baş vurmamın sana bir rahatsızlık vereceğini biliyorum. Ama hazret'ten aldığım emirler kesindir.

— Yine mi bana hazret'inden söz etmeye geldin?

— Müsaade et gireyim. Tehlike büyüktür. Uzun söylemeyeceğim.

Tayfur zaten uykusuzluktan, yalnızlıktan sıkılıyor, ümitsizlikten ölüyordu. Nâsıra'nm birkaç saçmasmı dinlemekte bir sakmca görmedi. Onu içeriye çağırdı.

Kızcağız soluk bir beniz, efendisinden korkan bir hayvanın yalvaran bakışlarıyle odaya girdi. Adım seslerini boğarak yürüyordu.

Göz göze geldikleri anda kış günü pek kızgın bir sobaya karşı durmuş gibi kızın kaçık yüzü birden kızardı.

Tayfur — Ne var? Ne istiyorsun? Efendine bir hizmet için elçi olarak mı geldin?

Nâsıra yine titreyerek:

— Evet...

— Benim sana da efendine de inanım kalmadı. O bir zevzek, sen bir divanesin.

Artan titremelerle düşmemek için Nâsıra duvara tutunarak:

— Haşâ... Haşâ... O nasıl söz?

— Ben onu ailemin namus bekçiliğiyle görevlendirerek baş salonuma oturttum. Oysaki senin hazret'in ahlâkı bozulmuş çoban köpeği gibi çevresinde dönen şeylere hiç aldırmıyor.

— Sus Tayfur sus... Bu haksız sözlerinden yer gök titrer.

— Evet efendin görevini yapmıyor.

— Müsaade et, gerçeği söyleyeyim.

— Söyle...

— O, seni cezalandırmak için görevini yapmıyor, görmemezlikten geliyor.

— Bu ne demek?

— Ne demek olacak? Sen böyle bir duruma katlanmada en havsalası geniş kocaları geçtin. Yaradan, kuluna katlanabileceği kadar çile çektirir. Konak senin, karı senin, ker şey senin. Efendi, âmir sensin. Öbür edepsizi niçin başından defedemiyorsun?

Tayfur bu soruya birden karşılık bulamayarak sustu.

Nâsıra döğüşen bir tavuğun tüyleri gibi kabaran saçlarıyle başını uzatarak:

— Defedemezsin... Çünkü ikisi birlikte gidiyorlar. Sen karısız, Bânû'suz edemezsin. Onun aşkı ile her alçalışı kabul ettin. Kendi yurdunda, kendi döşeğinde, kendi koynunda, kendi harem dairende, karını başkasıyle paylaşmaya kadar alçaldın. Sen namuslu kocalar kadrosundan çıktın. Aşk ile namus arasında bocalayan zayıf yaratılışlı kocalara kötü örnek oldun.

Tayfur, kadın her bakışa karşı kırıtır. Bakan her erkek gözüne kendini beğendirmeye uğraşır. Onun yaratılıştaki rolü budur. Kadın fırsat bulursa bir sever, beş sever. Kendini sevdirir. Kocasını seven kadın... İşte yalnız o temiz kalır. Kadınlar hangi tabiattaki kocayı severler? Karılarının böyle cinayetlerini bilip de göz yuman erkekleri değil... Katiyen değil... Böyle bir koca herkesten önce günahına tahammül ettiği kadının gözünde iğrenç olur. En aşağı, en alçak yerlere düşer. En orospu bir kadın bile mert erkeği sever. Bânû sende ya-

ratılıştan namuslu bir kalp göreydi buraya, koca evine süt kardeş diye bir oynaş getirmeye cesaret edemezdi. Sonra karını iyi idare etmeyi bileydin, o muhabbet asalağı burada dikiş tutturamaz, çoktan çeker giderdi. Yalnız böyle Bânû gibi azan karıları ayıplamamalı, kınamamalı. Asıl onların azgınlıklarına engel olamayan zayıf yürekli ve rezaleti karılarından ayrılmaya tercih eden ahlâksız kocaları ayıplamalıdır.

Tayfur yatağından fırlayarak:

— Ben ıstırabımın şiddetinden zaten senden fazla çıldırmak üzereyim. Bu suçlamalarını keser misin? Yoksa seni bir iki tekme ile merdivenlerden aşağı yuvarlayayım mı?

— Sözümü bitireyim de ne yaparsan yap...

— Ben kendimi de bilirim, Bânû'yu da, süt kardeşini de, seni de... Hazreti'ni de... Beni bana anlatmaya çalışma. Kavrulduğum şu ateşin içinde yüreğime su serpecek birkaç lafın varsa onları söyle.

— Hazret senin çok ıstırap çektiğini biliyor.

— Biliyor da niçin kurtarmak istemiyor?

— Bu müthiş ıstırapla çile doldurarak düzelesin diye... Nefsini düzeltesin, temizleyesin diye...

— Daha çilem dolmadı mı?

— Doldu. Zaten senin tahammülüne, onların edepsizliğine yani iki tarafın ahlâksızlığına hazretin tahammülü kalmadı. Lâzım gelenlerin terbiyesini verecek...

— Nasıl?

— Pek şiddetli bir ceza ile...

— Bu şiddetli cezada benim de bir payım var mı?

— Evet, ama seni kurtarmak için çok uğraştım, uğraşıyorum, uğraşacağım.

— Kurtarabileceğinden emin misin?

— Kesinlikle...: Çünkü dünya üzerindeki dirilerin içinde onun tek dostu ben'im... Bu arkadaşını kırmaz.

— Başka bir söyleyeceğin var mı?

— Sen dinlersen dert biter mi?

— Yok Nâsıra, dinleyemem. Bu kadarı yeter. Beni hazret'e karşı korumana, bana sahip çıkmana teşekkür ederim. O kemik adama benden çok selâmlar, iyi dilekler, komplimanlar...

— Başüstüne...

— Haydi bakalım arş... Karanlıklarda gezinme. Çekil odana, yat.

— Hazret'le uzun konuşmamız var. Bilmez misin, ben onun dünya işleriyle öteki dünya müşaviriyim.

— Nasıl olursan ol. Artık beni yalnız bırak.

Nâsıra sahne sihirbazları gibi odanın köşe bucağına acayip bakışlar gezdirerek birbirinden derin birkaç reverans yaptıktan sonra:

— Olayı bu hafta içinde bekle...

Diyerek çekildi.

Tayfur bu zavallı kaçığın arkasından:

— Vah zavallı deli... Sen de Bânû'yu kıskanmaktan bütün bütün çıldırıyorsun. Ne yapacağını bilemiyorsun. İskelete cezalandırarak ondan öc almaya uğraşıyorsun. Bununla bana da teselli veriyorsun. Şu acılı anlarımda seninle deli dolu birkaç laf ettim. İşkence dinmedi. Yalnız çektiğim ıstırabın biteviyeliği değişti. Artık ben delilerden, iskeletlerden derdine derman arayan bir ümitsiz hasta oldum. Kendime mi ağlayayım? Sana mı acıyayım? İskelete mi güleyim? Senin gönlünü hoş etmek için bir alay saçma dinledim. Sözlerinin içinde ders alacak öğütler de yok değil... Akıllılar çok defa delilik ederler. Deliler bazen doğru sözde akıllıları geçerler. Zavallı Nâsıra, bu çektiklerim belki de senin garip ahınm etkisidir. Ama ne yazık ki, ne sen akıllanırsın, ne iskelet dirilir, ne ben mutlu olurum...

37

KAÇIK kızın bu hatırlatması üzerinden üç dört gün geçti. Tayfur günden güne şiddetlenen işkenceler içinde hiç önem vermediği bu buluşmayı unuttu gitti. Bir soğukalgınlığından artık tek yattığı döşeğine uzanmış olduğu bir gecede hasta zayıf zayıf inliyor, Doktor Ferhat Bey baş ucunda bekliyordu.

Gecenin güne kavuşmak için gece yarısını geçtiği derin bir anında hasta gözlerini açarak sordu:

— Neredeyim?

— Azizim Tayfur, konağında, kendi yatak odandasın.

— Sen kimsin?

— Kardeşin Ferhat...

— Bana ne oldu?

— Hiç bir şey Soğukalığını ile hafif bir nöbet geçiriyorsun.

— Yok.. Çok hastayım. Fena fena rüyalar görüyorum.

Hasta kundağı içinde kıvranan bir çocuk gibi yorgan altında gerine gerine hüngür hüngür bir ağlama tutturdu. Sonra acı acı haykırdı:

— Kurtarınız. Allahaşkma kurtarınız...

— Ne var?

— İskelet Bânû'yu boğuyor.

— Bu gece galiba sulfaton az geldi. Öyle bir şey yok... Çırpmma... üzülme...

Hasta sustu. Hareketsiz döşeğine uzandı. Daldı. Beş on dakika sakinleştikten sonra yeniden uyandı. Yatağı içinde yarı beline kadar davrandı. Humma ateşiyle gözleri iki mum gibi yanıyordu.

Yine sordu:

— Doktor ne oluyorum?

— Bir şeyin yok canım. Biraz nöbet geçiriyorsun.

— Bir haykırma oldu.

— Sen kendin bağırdın.

— Gözüme pek korkunç şeyler gözüktü. Ama ne idi? Şimdi pek iyi seçemiyorum. İçim ateşten kavruluyor.

Doktor ona biraz (limonat vinöz) verdi. Mezarlığın baykuşları geceyi sabahın horozlarına devrediyorlardı. Karanlık servilerden saçılan uğursuz seslere güneş müjdecilerinden bir ikisi cevap yerdi...

Tayfur — Oh ne ağır bir gece... Rüzgârsız, bir yerde çıt yok... Sanki evrenin nefesi kesilmiş. Beynim çatlayacakmış gibi şişiyor. Yüreğim daralıyor. Kulaklarım uğulduyor, çınlıyor... Bir keer şafak sökse... Sinirlerim sabah serinliğini duysa...

— Bir şey kalmadı. Sabah oluyor.

— Doktor, niçin hastalar gece yarısına doğru ağırlaşırlar.

— Tayfurcuğum, insanlar, hayvanlar, bütün bitkiler birer canlı barometre gibidirler. İklimin, mevsimin, günün, gecenin değişik saatlarının etkilerinden duygulanırlar.

O sırada, konağın bir bölmünde deprem oluyor gibi camlar şangırdadı. Hasta ve doktor ikisi de kulak kabarttılar.

Tayfur — Bana evin yarısı sallanıyor gibi geldi. Bu da nöbetin etkisinden mi?

Doktor hâlâ dışarıyı dinleyerek: ,

— Hayır... Öyle bir şey ben de duydum.

— Bu nedir? Ne olabilir?

— Belki birdenbire fırtına çıktı.

— Ama bizim odanın pencereleri sarsılmadı.

— Rüzgâra karşı olan pencereler zangırdadı sanırım.

Hasta ile doktor meraklı bakışlarla gözler birbirinin yüzünde, kulaklar dışarıda bu konağın bir bölümünde duyulan sarsıntının sebebini anlamaya uğraşırlarken yine birdenbire kadın, erkek sesleri bir arada değişik yerlerden bir çığlık koptu.

Doktor — Galiba konak tutuştu. Yanıyoruz.

Telâşıyla kendini sofaya attı. Hasta döşeğinden fırladı. Birkaç dakika içinde ev halkı hep uykudan uyandı. Merdivenler, koridorlar, sofalar insanla doldu. Ne olduğunu herkes birbirinden soruyor, kimseden doğru bir cevap almamıyor, hiç bir yerde yangın eseri görülmüyordu.

Kapılarını açarak bütün odaları dolaşmaya başladıkları sırada büyük salondan inceli kalınlı kahkahalar duyuldu. Merakla oraya saldırdılar.

Salonun kapısı açılınca meydana çıkan manzara herkesi derin bir şaşkınlık ve dehşet içinde bıraktı.

Bütün elektrik ampulleri yanıyor, içerisi en berrak gündüzlerden daha aydınlık ama birçok iskemleler, sehpalar, vazolar, çok kıymetli antika eşya devrilmiş... Karmakarışık olmuş bir süslü sahnenin ortasında ikisi diri, ikisi ölü dört oyuncu var...

Bânû ile iskelet yan yana ipek halıların üzerine uzanmış yatıyorlar. Nâsıra ile Cevri ,baş uçlarında kahkahalarla ağlıyorlar. İskeletin elinden kurtulan kum saatı da bir yana fırlamış.

Birdenbire bu durumdan kimse sağlam bir mana çıkaramaz. Ne olduğunu bu, gülerek yas tutan, bu ölü ağlayıcılarından sorarlar. İkisi birden söyler. Saçma sapan ifadelerin içinde gerçek olanlarını ayıklamak zor olur.

Doktor Ferhat, Nâsıra'yı sorguya çeker:

— Kızım bu hal ne? Bize anlat.

— Efendim iskelet hazretleri bu gece beni kulübesine ça-

ğırdı. Alışılmış olduğu gibi karanlıkta tatlı tatlı konuşuyorduk. Birdenbire salon kapısı açıldı. İçeriye iki karaltı girdi. Hazretin emriyle ben hemen kulübenin arkasına saklandım. Gelenler elektrik düğmesine dokundular. Lambalar yandı. Bu aydınlık içinde gelen çiftin Bânû Hanımla, Cevri Bey olduğunu gördük.

Cevri sürekli bir kahkahadan sonra:

— Evet, evet, gelenler bizdik. Doğru söylüyor, dedi.

Onu susturdular.

Doktor yine Nâsıra'ya hitap ederek:

— Ey sonra ne oldu?

— Bu kadar kişinin önünde böyle bir şeyi bana nasıl soruyorsunuz? Ben utangaç bir kızım. Söyleyemem.

Doktor eliyle iskeleti işaret ederek:

— Söyleyeceksin. Bak yerde yatan hazret sana emrediyor. Doğruyu söyleyeceksin.

Nâsıra korkudan büyüyen gözleriyle titreye titreye iskelete bakarak:

— Evet, evet hazret'in emri var. Söylemeliyim. Bunu benden adalet soruyor değil mi?

— Evet adalet soruyor. Adalet huzurunda sıkılma olmaz. Yalan olmaz.

Nâsıra utançla gözlerini yere indirerek:

— Ben söyleyeceğim. Ama söyleyemeyeceğim noktalar gelince siz sezgi gücünüzle anlayacaksınız. Hazret'in emri yerini bulacak.

— Sen söyleyebileceğin kadarını söyle. Biz ötesini anlarız.

— Bu iki genç kol kola yürüdüler. Hazret'in önünde alaylı birer reverans yaptıktan sonra (eliyle işaret ederek) şu şal kanapenin üzerine oturdular. Bânû pek neşeli, Cevri durgundu. Bânû bir kolunu süt kardeşinin boynuna doladı. Onu göğsüne çekerek:

«— Niçin bu akşam yine böyle ümitsiz, üzüntülü, somurtkansın?»

Öteki cevap verdi:

«— Artık ümitsizlik ve üzüntü benden ayrılmayan bir arkadaştır.»

«— Sarıl bana da neşen gelsin.»

«— Sana sarıldıkça neşelenemeni. Büsbütün üzülürüm. Belki çıldırırım.»

«— Niçin?»

«— Çünkü sen şimdi sıcak sıcak kocanın koynundan çıktın da geldin. Daha her yanın onun teri, nefesi kokuyor. İşte bu beni çıldırtıyor. Seni seviyor muyum? Yoksa senden şiddetle nefret mi ediyorum? Bilmiyorum...»

«— Of... Aynı sözler. Daima aynı sitemler, sızlanışlar. İşte sana söylüyorum ki, burnun iyi koku almıyor. Çünkü ben kocamın koynundan çıkıp da gelmedim. O zavallı 39 ateşle humma döşeğinde sayıklayarak yatıyor. Baş ucunda doktor bekliyor. An bu andır Cevri... Sarıl bana. Her şeyi unut. Beş, on dakika mutlu olalım. Felekten zevk çalalım. Muhabbette dört başı mamur olmak kabil değildir. Aşkın gerçek tadı işte böyle kaçak öpüşmelerde, kucaklaşmalarda, birleşmelerdedir.»

Bânû âşıkını yine göğsüne çekmek istedi. O anda bir deprem oldu. Odanın çerçeveleri birbirine giriyor sandım.

İkisi de biraz şaşaladılar.

«Cevri — Ne oluyoruz?»

Bânû — Ne olacak? İstanbul'un volkanik arazi üzerine kurulmuş olduğunu bilmez misin? Şiddetlice deprem oldu. Geçti.»

Bânû öbür kolunu da sevgilisinin boynuna dolamak isterken Cevri çekilerek parmağıyle kazret'i gösterip:

«— Kocanın, senin namusuna bekçi tayin ettiği bu kemik adamdan korkmuyor musun?»

Bânû bir kahkaha koparararak:

«— Ben kocamı da bekçisini de barbarlıktan kurtardım. Medeni yaptım. Gönül bekçi, ferman dinler mi? Hükümdarların, kanunların, hâkimlerin, kadıların, engizisyonların, önleyemedikleri yasak aşk bağına girmekten beni bu mezar kaçkını mı engelleyecek? Bir iskelet insanı nasıl çarparmış? Böyle bir hadisenin oluşunu görmek için seni buraya getirdim. Dirilsin bakalım.»

İkisinin de gözleri süzüldü. Dudak dudağa geldiler. İşte o zaman camlar bir daha şangırdadı. Hazret kulübesinden fırladı. Kolları çapraz göğüste, son derece öfkelenmiş olarak o kucaklaşma manzarasına karşı durdu. Siyah çukur gözlerinden cehennemin ateşleri fışkırdığını gördüm. İki kemik çenesi leylek

gibi takır takır birbirine çarptı. Sonra kendisinden şimdiye kadar hiç duymamış olduğum gür bir dünya sesiyle.

«— Adalet sefalete döndü. Mahkemeler kulakları ürperten davalarla doldu. Güvenecek kimse kalmadı. Maşa kadar çocuklar çok bilmişlikle yaşlılara taş çıkarttı. Her taraf ikiyüzlülerle doldu. Dalkavukluk aldı, yürüdü. Dünkü züğürtler milyoner oldu. Bet bereket kalmadı. Orospularm kucaklarına etek dolusu para dökenler, sokaklarda açlıktan kırılanların cenazelerinin üstünden atlayıp geçiyorlar. İstibdat vezirleri pırıltılı nişanlarını sattılar. Nice gün görmüşler aç yattılar. Nice açlar çok yemekten hazımsızlığa uğradılar. Borsalarda milyonlar on paraya düştü. Çok kadınla evlenme tersine döndü. Karıların kocaları çoğaldı. Kocalara sabretmek, katlanmak kaldı. Ey insanlar kafilesi, böyle bozuk düzen gidişle bu yolsuz, taşlı, dikenli, kaygan yamaçtan hangi ilerleyiş tepesine tırmanıyorsun?»

Bu söylevinden sonra hazret parkeleri sarsarak hışımla, karşısındaki birbirine sarılmış çifte doğru yürüdü. Onlar hemen birbirlerinden çözüldüler. Kaçacak fare deliği arıyorlardı.

Şimdi hazet üzerlerine gök gibi gürledi:

«— Ey Didon kızı Bânû! Kocan hasta döşeğinde yatıyor. Sen burada oynaşınla fink atıyorsun. İskelet bekçiyi hiçe sayıyorsun. Ben seni gebertmeyeyim de kimi, kimi geberteyim?» dedi, üzerine atıldı. Gelin hanımı altına aldı. O zaman hepimizin boğazlarımızdan birer acı çığlık boşandı. Sonra salonu yoğun bir duman kapladı. Ben de kendimi bir süre kaybettim. Sonra ayıldım.

Cevri iki elini havaya kaldırdı. Baykuş gibi birkaç defa öttükten sonra:

— Evet kızın söylediği gibi oldu. Pencereden bir yarasa uçtu. Ben onu kovaladım. Babamın mezarını gördüm. Bir Yasin-i Şerif okudum. İskelet üzerime atıldı. Beni de boğacaktı. Bir boks kroşesi yaptım. Kurtuldum.

Doktor Ferhat Bey, Cevri'nin yüzündeki gerilişe, gözlerinin dönüklüğüne, sözlerinin saçmalığına ve manasızlığına bakarak salondakilere:

— Kendinizi sakınınız. Bu zavallı da tımarhanelik olmuş, dedi.

Bânû'ya gitti. Tıbbın gereği genç kadını uzun uzun muayene ettikten sonra:

— Tayfur Bey, karınız size ömür. Tanrı'nın acıması, bağışlaması boldur. Ona hakkınızı helâl ediniz. Ölüm nefes kesilmesinden olmuş. Bir raporla izah edeceğim. Ve sonra asıl gerçek otopsisi yapılınca anlaşılacaktır.

Ferhat Bey ikinci muayeneyi iskeletin üzerinde yaptı. Hazretin bir sağdan, iki soldan kaburga kemiği kırılmış, omurgası çarpılmış, ellerinin parmaklarından çoğu dökülmüştü.

★

Cinayet mahkemesi iki delinin tanıklığıyle bir iskeletin suçluluğuna hükmedebilir mi?

İşte hâkimlerin sonsuzluğa kadar tereddüt edeceği adalete ait bir mesele...

SON

12 Ağustos 1339 (1929)
Heybeliada

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Türk romancıları arasında kendisine özgü mizahi üslubu ile çok parlak ve yüksek bir yer sahibidir. Altmış yıla yakın süren yazarlık hayatında çevirileri, makaleleri, eleştirileri dışında 54 tane ünlü eser, meydana getirmiştir. Atlas Kitabevi, bu birbirinden güzel eserleri, kapak resimleri de birer sanat eseri olan bir dizi halinde yayınlamış bulunuyor. Her Türk aydınının kitaplığında yer alması gereken bu diziyi okuyucularımıza kıvançla sunuyoruz:

ACI GÜLÜŞ
AŞK BATAĞI, HAZAN BÜLBÜLÜ
BEN DELİ MİYİM?
BİLLÛR KALP
CADI, TORAMAN
CAN PAZARI
CEHENNEMLİK
DELİ FİLOZOF
DİRİLEN İSKELET
EFSUNCU BABA,
GÖNÜL BİR YELDEĞİRMENİDİR
EŞKİYA İNİNDE, İKİ DAMLA YAŞ
GULYABANİ, GÖNÜL TİCARETİ,
MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI
İFFET, DÜNYANIN MİHVERİ
İKİ HÖDÜĞÜN SEYAHATİ,
KESİK BAŞ
İNSANLAR MAYMUN MUYDU?
KAYNANAM NASIL KUDURDU?,
MUHABBET TILSIMI
KOKOTLAR MEKTEBİ
KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR EVLENME, KADERİN CİLVESİ
METRES
MEZARINDAN KALKAN ŞEHİT,
ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM,
TÜNELDEN İLK ÇIKIŞ
MÜREBBİYE,
HAYATTAN SAYFALAR,
KADINLAR VAİZİ
NAMUSLU KOKOTLAR
NİMETŞİNAS, HAKKA SIĞINDIK,
MEYHANEDE KADINLAR
ÖLÜLER YAŞIYOR MU?
SEVDA PEŞİNDE,
KADIN ERKEKLEŞİNCE
SON ARZU, TOKUŞAN KAFALAR
ŞIK, ÖLÜM BİR KURTULUŞ MUDUR?
ÖLDÜREN ÖPÜCÜK,
NAMUSLA AÇLIK MESELESİ,
BOŞANMIŞ KADIN
ŞIPSEVDİ
TESADÜF, ŞEYTAN İŞİ
TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER
UTANMAZ ADAM